

บทที่ 3

วิเคราะห์กฎแห่งกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวintaของโสภาค สุวรรณ

การศึกษานิเคราะห์กฎแห่งกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน นี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กฎแห่งกรรมในนวนิยายของโสภาค สุวรรณ จำนวน 2 เล่ม คือ เรื่อง ศิขริน - เทวinta (เล่ม 1) และเรื่องศิขริน - เทวinta (เล่ม 2) โดยกำหนดแนวทางการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เหตุที่ทำให้เกิดกรรม ศึกษาธรรมที่เป็นมูลเหตุ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ กุศลกรรม อันประกอบด้วย อโลภะ อโทสะ และอโมหะ อกุศลกรรมอันประกอบด้วย โลภะ โทสะ และโมหะ
2. ประเภทของกรรม ศึกษาการกระทำในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นได้ ดังนี้ คือ

- 2.1 กรรมจำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

- 2.1.1 อกุศลกรรม ศึกษาการกระทำที่ไม่ดีเกิดจากอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ

- 2.1.2 กุศลกรรม ศึกษาการกระทำที่ดีเกิดจากกุศลมูล ได้แก่ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ

- 2.2 กรรมจำแนกตามวงจรหรือทางที่ทำความกรรม หรือทางแสดงออกของกรรม แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

- 2.2.1 กายกรรม ศึกษาการกระทำที่แสดงออกทางกาย

- 2.2.2 วจีกรรม ศึกษาการกระทำที่แสดงออกทางวาจา

- 2.2.3 มโนกรรม ศึกษาการกระทำที่แสดงออกทางใจ

- 2.3 กรรมจำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบากหรือการให้ผล แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

Missing

2.3.1 กรรมดำ ศึกษากรรมที่เกิดจากการกระทำที่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ

2.3.2 กรรมขาว ศึกษาการกระทำที่ไม่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ

2.3.3 กรรมทั้งดำทั้งขาว ศึกษาการกระทำที่ปะปนกันทั้งเบียดเบียนและไม่เบียดเบียน ทั้งตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ

2.3.4 กรรมไม่ดำไม่ขาว ศึกษาการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่จะละกรรมทั้งดำและกรรมขาว ซึ่งเป็นเจตนาที่ก่อให้เกิดกรรมที่นำไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์โดยสิ้นเชิง กรรมประเภทนี้ ได้แก่ กรรมที่ตั้งอยู่บนฐานของมรรคมีองค์แปดอันประกอบด้วย สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

3. ผลของกรรม ศึกษาผลของการกระทำที่ส่งผลตอบสนองจากการกระทำ ทั้งในทางที่ดีและทางชั่ว

4. การสิ้นกรรม ศึกษาการกระทำที่หลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา และความทะยานอยาก

การศึกษาวิเคราะห์กฎแห่งกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ของโสภาค สุวรรณ ให้ด้านเหตุที่ทำให้เกิดกรรม ประเภทของกรรม ผลของกรรม และการสิ้นกรรม โดยแท้จริงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน แต่เพื่อความสะดวกในการศึกษาวิเคราะห์ ในที่นี้จึงวิเคราะห์แยกเนื้อหาออกจากกัน ตามที่กำหนดแนวทางการศึกษาไว้ เนื้อหาใดเน้นหนักในเรื่องใดก็นำไปวิเคราะห์ในเรื่องนั้น

ในการศึกษาวิเคราะห์กฎแห่งกรรม ในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา เล่ม 1 ของ โสภาค สุวรรณ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กฎแห่งกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ละด้านไปตามลำดับจนครบทุกด้าน จากนั้นจึงวิเคราะห์นวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา เล่ม 2 ต่อไปตามลำดับ จนจบเรื่อง

เรื่องศิรินทร์ - เทวinta

ดร. เทวinta เป็นหญิงสาวที่ทำงานอยู่กับ ยู. เอ็น. เพราะเธอมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาทางการเกษตรกรรมได้ทำประโยชน์ให้กับเพื่อนร่วมโลก เธอมีความคิดก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์แต่เธอไม่มีความเชื่อทางด้านพุทธศาสนา วันหนึ่งเทวinta ได้มีโอกาสเดินทางกลับมาประเทศไทย จึงรู้ว่าเพื่อนรุ่นน้องชื่อชนนจะไปทำงานร่วมกันที่องค์การสหประชาชาติ ชนนได้มาเยี่ยมเยียนอยู่มารดาของเทวinta บ่อยครั้ง จึงได้รับรู้เรื่องธรรมะ มีความคิดว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่น่าศึกษา เทวintานั้นมีพี่ชายชื่อที่ป๊อต มีอาชีพเป็นแพทย์และมีพี่สะใภ้ชื่อลูญา มีอาชีพเป็นพยาบาล ทั้งสองคนคอยให้ความช่วยเหลือเทวinta เสมอ ดร. ดรัล พงศ์ภพ เป็นชายหนุ่มเคยได้รับทุนไปศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกพร้อมกันกับเทวinta และชนน ดรัลกับชนนรับทุนจากประเทศไทย ส่วนเทวinta ได้รับทุนของประเทศอเมริกา ชนนมีบทบาทสำคัญ โดยเป็นคนกลางคอยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างดรัลกับเทวinta ให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมแนบแน่นจนกลายมาเป็นความรัก ในที่สุดทั้งสองคนจึงตกลงใจรักชอบพอกัน แต่ความรักของดรัลกับเทวintากลับประสบกับความผิดหวัง เนื่องจากดรัลด่วนตัดสินใจแต่งงานเพราะความไม่เข้าใจกันเพียงเล็กน้อย ทำให้เทวinta ได้รับ ความชอกช้ำใจ เมื่อดรัลแต่งงานมีบุตร 1 คน ภรรยา ก็เสียชีวิต แม่ยายจึงพรากบุตรไปไม่ให้พบกันกับดรัล ส่วนชนนซึ่งรู้ถึงเรื่องที่เกิดขึ้นก็คอยปลอบใจไม่ให้เทวinta คิดมากถึงเรื่องที่ผ่านมา ชนนเป็นชายหนุ่มที่นิสัยดีมีคนรักชื่อหนูแมว ซึ่งเคยเป็นลูกศิษย์ที่ชนนเคยสอนมา ครั้นเมื่อชนน ดรัล และเทวinta ได้มีโอกาสได้พบกันอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้มาทำงานในโครงการเดียวกัน ความรักระหว่างดรัลกับเทวinta เริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เทวinta มีความกลัวว่าจะเข้าใจเป็นครั้งที่สอง เมื่อชนนมาประสานความสัมพันธ์ให้กับเทวinta และดรัล เพราะดรัลขอร้องให้ชนนช่วยเหลือ แต่แล้วเหตุการณ์ที่ทุกคนไม่คาดคิดก็บังเกิดขึ้นอีกจนได้ ขณะที่เทวintากับดรัลพยายาม

จะปรับความเข้าใจกันอยู่นั้น หญิงสาวชื่อไรรยาซึ่งเคยได้พบกับดรัลที่ศรีลังกา ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวพันกับชีวิตของดรัลและเทวินตา ดรัลแต่งงานกับไรรยา ทำให้ความรักของดรัลและเทวินตาประสบกับความล้มเหลวเป็นครั้งที่สอง เทวินตาประสบกับความผิดหวังในเรื่องความรักถึงสองครั้งสองครา จึงมีความเสียใจแทบจะประคองสติไว้ไม่อยู่ แต่ก็ได้ชนนคอยปลอบโยนตลอดมา การที่เทวินตาได้มาทำงานที่ประเทศศรีลังกา จึงได้พบกับคิขรินชายหนุ่มซึ่งเคยมีความเกี่ยวพันกันกับเทวินตาในอดีตชาติ คิขรินได้ชักนำให้เทวินตาเข้าศึกษาธรรมะ จนเทวินตามีความรู้และเข้าใจถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาอีกครั้งหลังจากที่มารดาของเทวินตาได้ให้การอบรมสั่งสอนเธออยู่เสมอมาตลอดชีวิต เทวินตาเมื่อได้รู้จักกับคิขริน แล้วก็เริ่มต้นชีวิตใหม่ขึ้น วันหนึ่งคิขรินได้พาเทวินตาไปที่สถานที่แห่งหนึ่ง คือ รูปราม่า ได้พบกับหลวงลุงชื่อ โกติกวัด หลวงลุงท่านนี้เป็นผู้ที่คอยชี้แนะให้คิขรินและเทวินตาได้ระลึกถึงอดีตชาติ ซึ่งในอดีตดรัล เทวินตา คิขรินและไรรยาเคยมีความผูกพันกัน ในอดีตชาติเพราะมีความอาฆาตแค้นต่อกัน ทำให้ชาติภพปัจจุบันต้องมาพบกันอีก ในชาติปัจจุบันดรัลและไรรยาได้หลุดพ้นจากกรรมที่เคยทำร่วมกันมาเพราะถึงจุดจบของชีวิต เลิกจองเวร อาฆาตแค้นซึ่งมีมาแต่อดีต โดยทั้งสองได้ประสบอุบัติเหตุรถยนต์คว่ำและถูกไฟคลอกตายในรถยนต์ ส่วนคิขรินและเทวินตาได้แสวงหาทางสว่างของชีวิต โดยยึดเอาธรรมะเป็นที่พึ่งเพื่อให้หลุดพ้นจากบ่วงกรรมในอดีตชาติจากการได้คำแนะนำของหลวงลุงโกติกวัดให้อุทิศแผ่ส่วนบุญกุศลไปให้แก่ดรัลและไรรยา ชีวิตเทวินตาผู้ที่เคยประสบความชอกช้ำในเรื่องของความรักมาโดยตลอดเมื่อคิขรินเข้ามาสู่ชีวิตและนำเทวินตาให้พบชีวิตใหม่อีกครั้ง ทำให้ทั้งสองครองได้แต่งงานและครองรักกันจนมีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน ต่อจากนั้นคิขรินก็หาทางหลุดพ้นจากบ่วงกรรม โดยการไปบวช ส่วนเทวินตาผู้ยังไม่หลุดจากบ่วงกรรมโดยสิ้นเชิงเพราะเมื่ออดีตชาติก่อนจะตายเคยมีความโกรธ ผูกพยาบาทติดอยู่ในห้วงจิตสำนึก ทำให้กรรมนั้นยังไม่หมดสิ้นไป เทวินตาจึงตั้งใจปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างกุศลให้ผลกรรมในอดีตชาตินั้นหมดสิ้นไปจนเป็นอโหสิกรรม

เรื่องศิขริน - เทวินตา เล่ม 1

1. เหตุที่ทำให้เกิดกรรม

การวิเคราะห์เหตุที่ทำให้เกิดกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ด้านกุศลกรรม
2. ด้านอกุศลกรรม

ด้านกุศลกรรม (กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ)

ด้านอโลภะ

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอแนวกฎแห่งกรรมด้านกุศลกรรมในนวนิยาย เรื่องศิขริน - เทวินตา ว่ากรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดีนั้น คนเราเมื่ออยู่ในสังคมควรรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่โลภในสิ่งของที่ผู้อื่นมี ควรจะพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ละกิเลส ไม่โกรธ เมื่อมีเหตุผลและรู้จักปรับความเข้าใจกัน รู้จักการให้อภัยแก่ผู้อื่น ไม่จองเวร และอาฆาตพยาบาท ไม่โลภในสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งของที่ตนเป็นเจ้าของ เป็นต้น

ดังที่ผู้ประพันธ์เสนอด้านอโลภะผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตาหญิงสาวผู้หนึ่ง ในอดีตเคยเป็นคนรักเก่าของดรัล ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมเรียนด้วยกันมา โดยให้ตัวละครคิดพิจารณาเองว่าถูกหรือผิดกับการกระทำที่ผู้อื่นเสนอให้ ดังที่ลูกาพี่สะใภ้คอยชี้แนะให้เทวินตารู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงในใจว่ายังมีต่อดรัลหรือไม่ ดังข้อความต่อไปนี้

"ถ้าหัวใจปรารถนาจะให้มันเป็นไปอย่างนั้น ก็อย่าขืนมันเลยนะ

วิน มีความสุขเสียที ไหน ๆ ก็ประมาณมานานเต็มที เรื่องอะไรจะทน
ในเมื่อถึงเวลาจะตักตวงบ้าง"

แต่หัวใจของหล่อนปรารถนาเช่นนั้นจริง ๆ หรือเป็นเพราะ
อารมณ์แต่เพียงผู้เดียว อารมณ์และความรู้สึกที่ถูกตัดทอนทิ้ง ๆ กำลังรัก
เมื่อครั้งกระโน้น หล่อนยังรักตรัสเหมือนเดิมหรือเพียงแต่ไม่สามารถจัด
ความรู้สึกในอดีต เมื่อต้องหวนกลับมาใกล้ชิดกันอีกครั้งก็ถ้ามั่นเป็นอย่าง
นั้นหล่อนจะทุ่มชีวิตจิตใจลงไปเพียงเพื่อสนองรับอารมณ์อ่อนไหวนั้นแต่
เพียงอย่างเดียวหรือ หัวใจละ... ถ้ามั่นยังคุมแค้น เจ็บปวดไม่สร้างชา"
(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 108)

อีกเหตุการณ์หนึ่งของเรื่องตอนที่ประธานบอร์ด ยู.เอ็น. นุดปราครัย
ให้ชนกับเทวินตาและดรัล รู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของเมืองศรีลังกา ว่า
มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มชนสังคมในอดีตกับปัจจุบัน ในเรื่องศิริน - เทวินตา
ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นว่าคนเราเมื่ออยู่ร่วมกันต้องรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่
ตัว ตั้งความว่า

"นี่ก็อีกเรื่อง" คนพูดยิ้ม "รัฐบาลประหยัด สิ่งที่เราจำเป็นต้องตัด
ออกให้หมด คุณจะค้นไปเองแหละผมมาใหม่ ๆ ก็ตกใจ แล้วไม่เตือนร้อนก็
พลเมืองเขากินได้ ทำไมเราจะกินไม่ได้ ขนบบังคับเหมือนกัน เขากินส่วน
ให้ครอบครัวละแฉวเดียวเท่านั้น คุณจะซื้อหลาย ๆ แฉวไม่ได้ ชาวสารคน
ต้องเข้าคิวปันส่วนตั้งแต่ตีสี่ จะหาได้บ้างตามหลังร้าน ถ้าคุณตกลงกับเจ้า
ของร้านให้ดี"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 127)

ตอนหนึ่งที่ผู้ประพันธ์เสนอในแง่ของความไม่โลภว่า ควรจะรู้จักพอใจใน

สิ่งที่ตนมีอยู่ หรือได้อยู่ ไม่โลกกับสิ่งที่เป็นกิเลส โดยเสนอผ่านตัวละครเทวินตา ขณะที่ตรัสซักถาม ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณไปเห็นอะไร" ตรัสถาม

"เพื่อนของฉันค่ะ" เขาไปทัวร์คอมมูนมา เล่าให้ฟัง คนงานโรงงานแกะสลักงาช้างฝีมือเยี่ยมได้รับเงินเดือน สินค้าถูกส่งมาขายที่ตลาดมาเก๊าอย่างงาช้างสลักรูปกลมเป็นลวดลายวิจิตรโปร่ง ใหญ่ขนาดผลส้มโอ ราคาถึงสองพันดอลลาร์" เทวินตาหัวเราะหิ ๆ ก่อนจะกล่าวต่อไปว่า

"คนแกะสลักคงไม่รู้ว่าฝีมือของตัวเองจะทำได้เท่านั้นนะคะ แกคงพอใจเงินเดือนที่รัฐให้ สินค้าบอกฉันว่าเขาส่งสารคนงาน เพราะแสงไฟที่โคมเล็ก ๆ ของแกะแกะสลักแล้วงานสลักเลลาอย่างนั้นต้องใช้สายตามากเหลือเกิน"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 164)

ด้านอโทละ

กุศโลกรรมในด้านอโทละ ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวกฎแห่งกรรมในอีกแง่มุมหนึ่ง ในด้านความไม่โกรธผ่านตัวละครของเรื่อง ตอนที่กล่าวถึงคำพูดของทีปวัต พุดจาหยอกล้อเทวินตาผู้เป็นน้องสาวของตน ขณะที่มาเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอน ว่า

"ไปทำอะไรที่นั่นละยายเฟื่อง" พี่ชายถาม

"ไปเป็นเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรกรรมของ ยู.เอ็น. ซีเค ที่ปรึกษาไคคะ"

"รู้แล้วละ" พี่ชายว่าหัวเราะ ๆ "รู้กันตั้งนานแล้วว่า เรานะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการใช้พลังงานปรมาณู เพื่อการเกษตรกรรมของ

สหประชาชาติ ยู.เอ็น. อะไรนั่น"

"แฮม..." เทวินตาร้องเบา ๆ "ไม่ได้ยินใครเรียกกันเต็มยศอย่างนั้นนานแล้ว... ใครถามวินก็บอกเขาไปว่า ไปช่วยแบกปลุกข้าวค่ะ บ้านเขาข้าวไม่พอกิน ไปช่วยเขาไถคะ เกี่ยวกับสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดิน ผลการใช้ราอิโอแอคทีฟ ฟอสฟอรัส เราพบว่า เวลาหว่านปุ๋ยพืชดูดซับฟอสฟอรัสที่เพิ่มอยู่ในดินพอ ๆ กับที่เราหว่านลงไป เรากำลังศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเนื้อดิน เราปนฟอสฟอรัส 32 หรือรูฟิเดียม 86 ไปกับผิวน้ำอย่างล้าธาร บ่อ คลอง เพื่อจะดูปริมาณและวิถีทาง ว่าน้ำเข้าถึงผิวดินทั่วกันไหม เราใช้ราอิโอไอโซโทป สำหรับสำรวจว่าน้ำหายหกตกหล่นจากคลองชลประทานแค่ไหนคะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 17)

และในตอนที่ชนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักวางตนเองไม่ให้เกิดความโกรธในคำพูดที่เทวินตาพูดหยอกล้อ ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมไม่ได้สอนเขาแล้วละอะ" ชนรับรูปมาเก็บไว้ที่เดิม "วิชานั้นจบไปแล้ว"

"ลูกศิษย์อื่นรู้มัยว่าอาจารย์ชนมีพันธะทางใจกับหนูแมว"

"เรื่องอะไรจะทำอย่างนั้นละยะ เรื่องอย่างนี้ต้องเฉพาะตัว ผมไม่อยากจะให้คนเข้าใจผิด.... รออีกก็ปี แจกบัตรเมื่อไหร่ก็รู้กันเมื่อนั้น เขาได้คะแนนวิชาของผมสูงกว่าเพื่อน เลยยิ่งต้องเก็บใหญ่"

"อย่างนี้เอง บอกข้อสอบกันด้วยสิ"

"โธ... คุณวิน"

"พูดเล่นนะจ๊ะ" เทวินตายิ้มพรวน

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 35)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ เสนอด้านอโทษผ่านบทบาทของผู้เป็นมารดาคอยชี้แนะแนวทางให้ผู้เป็นลูกสาวได้รู้จักเชื่อสิ่งที่ควรเคารพในเรื่องของบาป บุญ นรกและสวรรค์ แต่เทวินตามักแสดงกิริยาทำทางไม่สนใจในคำพูดของผู้เป็นมารดา ดังความว่า

"ไปหาเพื่อนเถอะ ว่าแต่ก่อนไปมาพบแม่อีกที" คุณทิพาสั่ง
ลูกสาวผละไปทันที ไม่ทันได้เห็นน้ำใส ๆ คลอหน่วยในดวงตาทั้งสองข้าง
ของเธอเสียงพึมพำกับตัวเองว่า

"ยังตามืด ตามัวนักลูกเอ๋ย เหมือนคนทั้งหลายจำนวนมากเวลา
นี้ ขอบุญเก่าที่มีมากแต่อดีตได้ช่วยให้ตาสว่าง ปัญญาสว่างเกิด พุทธปรัชญา
นั้นจริงแท้แน่"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 99)

ด้านอโมหะ

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ในแนวอโมหะผ่านบทบาทของตัวละครให้รู้จักการข่มอารมณ์ของตนเอง ไม่ให้เชื่อในคำพูดของผู้อื่นเป็นหลัก แต่ให้รู้จักใช้วิจารณญาณในการตัดสินว่าถูกหรือผิด ดังในเรื่องตอนหนึ่งกล่าวถึงลูกาผีสะใภ้ของเทวินตาได้พูดจาสนทนากับผู้เป็นน้องสามีเกี่ยวกับตรัสอดีตคนรักเก่าที่เคยไปมาหาสู่กัน โดยเสนอบทบาทผ่านเทวินตาให้รู้จักการระงับใจตนเอง เมื่อครั้งนึกถึงอดีตอันเจ็บปวดร้าวที่เคยผ่านมาในชีวิต โดยลูกาผู้เป็นผีสะใภ้คอยให้กำลังใจเสมอมา ทำให้เทวินตารู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

"เก็บใจ เก็บความรู้สึกเก่งนะซี แต่ลูกตายังฟ้องอยู่เลย ถ้ามพบ

ดรัลคินนี้เก็บลูกตาตัวเองให้มิดชิดนะ"

"แหม..." เทวินตากะพริบตาถี่ ๆ "เรื่องนั้นจบไปตั้งนานแล้ว
ค่ะ"

"แต่ตอนนั้นกับตอนนี้ต่างกัน" ลูเกียยังกล่าวสืบไปว่า "ตอนนี้เขา
ตัวเปล่าแล้ว ข้อสำคัญ... ถ้าดูไม่ผิด เขาก็ไม่ลืมอดีตพบกับวินนั้นแหละ"

"ไม่รู้ซิคะ แต่แผลเป็นยังเจ็บอยู่เลย ถูกเมื่อไหร่เป็นเจ็บเมื่อ
นั้นเรื่องอะไรจะไปกระทบมันเล่นละคะ ปล่อยให้มันอยู่ของมันคงเดิมดี
กว่า"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 51)

นอกจากนี้ โสภาค สุวรรณยังได้เสนอแนวกฎแห่งกรรมด้านกุศลกรรมไว้
ว่าควรจะละจากกิเลส ตัณหา ตั้งในเรื่องศิขริน - เทวินตา ตอนที่คนไทยยัง
นิยมเห่อของจากเมืองนอก ซึ่งพบเห็นในปัจจุบันนี้มากที่ไม่นิยมใช้ของในประเทศ
แต่ไปนิยมของต่างประเทศแทน เสนอผ่านตัวละครชนนและเทวินตา ขณะที่พูดคุย
กับประธานบอร์ด ยู.เอ็น. ดังข้อความต่อไปนี้

"สมเป็นเมืองพระแล้วอะ" ชนนอุทาน "ไม่ให้เกิดกิเลส รูป
รส กลิ่น เสียง แล้วกับข้าวกับปลาละครับ"

เครื่องกระป๋องผลิตเองในประเทศ ไม่มีการสั่งสินค้าเข้า
ประเภทฟุ่มเฟือยทั้งหลาย รัฐบาลพยายามประหยัด อย่าไปหาเลยคุณ
เขาทำของเขาเอง สับปะรดกระป๋อง มะม่วง ผลไม้กวน แยม ทุกชนิด
ในประเทศไม่มีของนอกประเทศเลย พลเมืองต้องปฏิบัติตาม แล้วเขาก็
เคยอยู่กันได้เห็นไหม ไม่เหมือนกรุงเทพฯ ของคุณละสิ ที่นั่นมีของจากทุก
มุมโลกก็ว่าได้"

เทวินตากลืนน้ำลายลงคอ มีของจากทุกมุมโลก แล้วยังเห่อของ

นอกจากยชิคะหัวหน้า เมื่อไหร่ก็เมื่อนั้น ขอให้ได้ติดตราต่างประเทศเป็น
ใช้ได้ คงอีกนานกว่าจะเปลี่ยนความรู้สึกคนไทย ให้ละกิเลสเหล่านั้นได้
หรือจะไม่มีวันก็ไม่รู้เหมือนกัน

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 127)

ในเหตุการณ์หนึ่งที่ชนเล่าให้เทวินตารับรู้ในเรื่องของการเกิดใหม่ใน
ชาติภพ เชื่อในบุญบารมีและแรงอธิษฐาน เชื่อในผลกรรมทั้งดีและชั่ว ผู้ประพันธ์
พยายามจะเสนอด้านอโมหะผ่านตัวละครให้เห็นว่า การที่จะหลงเชื่อคำพูดของ
บุคคลอื่นนั้น ควรมีเหตุ มีผล ในการไตร่ตรองพิจารณาหาความจริงดังที่กล่าวใน
บทสนทนา ว่า

"คนพุทธเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ เชื่อในบุญบารมีและแรงอธิษฐาน
เชื่อในผลกรรมทั้งดีและชั่ว ว่ามนุษย์เวียนว่ายตายเกิดต่างกันโดยผลแห่ง
กรรม ไม่มีผู้ใดลิขิตนอกจากตัวเอง ท่านโกติกวัด...ท่านบอกผมว่า คุณวิน
เคยเป็นคนที่นี่ เคยเกิดในสมัยนั้น เคยพบภาพสยองที่นั่น และสิ้นใจสิ้นบุญก็
เพราะเหตุที่เกิดขึ้นนั้น"

"ประหลาด...ฉันไม่เชื่อ"

"คุณวินเคยรักษาศีล บำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานมาตลอดจิตหรือ
วิญญาณที่ได้รับบารมีส่งเสริมทำให้รู้ตัวตลอดเวลา ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่มาก
พอจะทำให้คุณวินรู้ได้ชัดเจน จึงแทรกแซงเวลาที่คุณวินไม่เป็นตัวของตัวเอง
แม้ที่ลึศิริยาก็เถอะ...คนที่เคยเดินเข้าออกจึงจะรู้ลู่ทางละเอียดไม่ใช่หรือ
อะ"

"ตายละ" คนพูดอุทานหัวเราะคิก "นี้จะเหมาะให้ฉันเป็นตัวละคร
ในประวัติศาสตร์ตอนสยองที่สุดของอนูราชปุระหรือคุณนะ แล้ว...ดอกเตอร์
วิกรมานัยเกล่ละคะ เป็นอะไรกับฉันชาตินี้"

"ท่านไม่ได้บอกละเอียดยังกับบทละครอย่างที่คุณวินพูดหรอกนะ" ชนนกล่าวขิงขัง "ผมอาจจะพูดให้คุณวินเข้าใจได้ยาก แต่คุณศิริน... ดอกเตอร์วิกรมานัยเก คนคนนั้นเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักค้นคว้าธรรมชาติ พอกัน บางทีการอธิบายเรื่องเดียวกันต้องใช้วิธีการต่างกัน เพราะสภาพของคนก็เป็นได้นี่ละ"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 267 - 268)

"ผมนะไม่เชื่อหรอก" ดรลกล่าวขึ้นในที่สุด "ใครพิสูจน์ได้บ้าง เกิดแล้วตาย แล้วเกิดใหม่"

"เป็นเพราะคุณดรลไม่เคยศึกษา ไม่เคยสนใจ" ชนนยกไหล่ "ผมนะยังระลึกถึงคำกล่าวของพระพุทธองค์เสมอหมู่ชนในสมัยที่ขาดความเคารพธรรม เมื่อหมิ่นธรรมคือความดีก็จะพากันนิยมทำความชั่ว บุชาคน ชั่วนิยมทำความดี ก็จะได้เห็นแสงสว่างแห่งธรรมนั้น"

"ชนน..." ดรลอดหัวเราะไม่ได้ "นี้จะเตรียมสละกิเลสหรือ ไง"

"เปล่าอะ" คนพูดตอบเสียงเดิม "คุณวินต้องการรู้เรื่องที่ผมกับคุณวิชัยสงสัยต่างหาก"

"แล้วคุณเชื่อหรือ" ดรลถามหัวเราะ ๓

"ผมไม่ได้พูดถึงเรื่องที่เชื่อไม่เชื่อ จริงหรือไม่จริง ผมกำลังพูดถึงหลักใหญ่และเหตุที่เกิดขึ้นนั้น ๓ ต่างหาก"

"พระรูปในท่านว่าดอกเตอร์วิกรมานัยเกเป็นใครล่ะคะ" เสียงถาม

"ผมบอกแล้วว่านี่ไม่ใช่บทละคร" ชนนตอบ "ท่านไม่ได้เจาะจงบอกตัวแสดง ท่านพูดถึงการเกี่ยวข้องกับตามกฎหมาย กรรมตามวิญญูต่างหาก คุณวินพักผ่อนให้สบาย หายแล้วคงได้พบท่านหรอก"

"คุณนนี่เชื่ออะไรก็ไม่รู้..." คนเจ้าพูดอ่อย ๆ "ฉันนะไม่เชื่อ
เรื่องแบบนี้ คุณนนี่รู้..."

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 268)

"คำสั่งสอนของพระพุทธองค์นอกจากจะให้เราศึกษาแล้วยังต้อง
ปฏิบัติด้วยนะคุณ เห็นสิ่งอื่นใด บุคคลย่อมต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง และถึง
จะเรียนรู้ แต่ไม่ปฏิบัติธรรม พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า บุคคลชนิดนั้น
เปรียบดังดอกไม้หลากสีอันปราศจากกลิ่นหอมทวนลม ผู้ไม่ศึกษาธรรมะ
เปรียบได้ดังคนตาบอด หากผู้ไม่ปฏิบัติธรรมยิ่งร้ายกว่านั้น รอยยิ้มเยือก
เย็นปรากฏบนใบหน้า เข้มคมของคนพูด

...

คนบนเตียงหัวเราะแก้มแก้ม พูดอะไรไม่ออก คนมาเยือนพลอย
หัวเราะก่อนจะกล่าวต่อไปว่า

"คุณชนนบอกผมเหมือนกัน ว่าคุณไม่สนใจเรื่องทางนี้ แต่หลวง
ลุงท่านสั่งให้เอามาฝากคุณให้ได้ ผมไม่อยากขัดท่าน"

"ก็ไม่ใช่ไรนี่คะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 276)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอแนวด้านอโมหะให้ผ่านตัวละครตลอด ซึ่ง
เราจะเห็นได้ในเรื่องศิขริน - เทวินตา ว่าใช้ตัวละครเป็นเครื่องสื่อด้าน
กฎแห่งกรรมไม่ให้ความหลงนั้นเกิดจากความไม่มีเหตุมีผล หรือเชื่อง่าย ๆ กับ
สิ่งที่รับฟังมาจากผู้อื่นอีกที ดังในเรื่องที่ชนนนั้นเล่าให้เทวินตาฟังเกี่ยวกับการ
เกิดใหม่ โดยรับฟังมาจากศิขรินอีกที แต่เทวินตานี้ผู้ประพันธ์พยายามจะแทรก
ความคิดเฉพาะว่าการเชื่อคำพูดของชนนนั้นมาจากที่ใด จะมุ่งเสนอให้ตัวละคร
อย่างเทวินตาใช้บทพิสูจน์แบบวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังข้อความต่อไปนี้

"โอ้ คุณน" เทวีนตาอดหัวเราะไม่ได้ "เชื่อหรือไม่เชื่อมั่น
เกิดประโยชน์อะไรด้วยล่ะคะ ฉันยังไม่เคยพบคนตายแล้วมาเล่าอะไรให้
ฉันฟังสักที เรื่องเกิดใหม่นั้นก็อีก คุณนเชื่อด้วยเหตุและผลอันใดไม่ทราบ"

"กฎแห่งกรรมโง่ละอะ กรรมและการเกิดในภพต่อไป... เมื่อ
ก่อนผมยังหาคำอธิบายแจ่มชัดไม่เหมาะใจ... คุณเคิขรินเป็นคนอธิบายให้
ผมฟัง คุณวินก็เป็นนักวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์ สมองปราชญ์เศษกระดาษพอ
กับผม"

"ภาษาอะไรนะคุณน ปราชญ์เศษกระดาษ" คนฟังหัวเราะดิก

"ก็จริง ๆ นี่อะ ไม่เพราะกระดาษสองสามใบนั้นหรืออะ ชาว
โลกเขาถึงยอมรับว่าเราเป็นดอกเตอร์ ผมถึงได้นิยามว่าปราชญ์เศษ
กระดาษแจ่มชัดดีกว่าอะไรทั้งหมด... เออเออะ... คุณวินจะว่าผมเชื่อสิ่ง
ที่พิสูจน์ไม่ได้ก็ตามใจแต่รับฟังเหตุผลบ้างเป็นไง"

"ก็กำลังฟังไงคะ"

"คุณวินไม่เคยคิดบ้างหรืออะ ว่าความทุกข์ทรมานที่มนุษย์ได้รับ
แตกต่างกันออกไปนะ เกิดจากอะไร"

"นั่นก็น่าคิด"

"กรรมและการเวียนว่ายตายเกิดเป็นเหตุผลที่ดีของความแตก
ต่างของมนุษย์... การรับรู้ของทารกแรกเกิด เขาวนปัญญาที่เหลื่อมล้ำของ
คนไขข้อข้องใจที่แม้แต่มนุษย์คู่แฝดผู้เกิดมาคล้ายกันทางร่างกาย หากมี
สภาพทางจิตต่างกัน พี่น้องท้องเดียวกันแต่มีนิสัยอารมณ์ต่างกัน... ความ
สามารถเฉพาะบุคคล... อารมณ์รัก โกรธ อิจฉาในทารก... ความรู้สึก
รักและเกลียดของคนต่อคนทันทีที่แรกเห็น..."

"คุณเคิขรินนะหรือคะ บอกคุณน"

(โสภา สวรรณ. 2536 : 281 - 282)

ด้านอกุศลกรรม (กรรมที่เป็นอกุศล การกระทำที่ไม่ดี กรรมชั่ว หมายถึง การกระทำเกิดจากอกุศลมูล คือโลภะ โทสะ และโมหะ)

ด้านโลภะ

โสภาค สุวรรณ กล่าวในด้านอกุศลกรรม กรรมที่เป็นการกระทำที่ไม่ดี เป็นกรรมชั่ว ที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ อันเกิดจากความโลภ ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนะว่าความเห็นแก่ตัวเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีกิเลส ตัณหา ดังบทบาทของตัวละครชื่อดรัลชายคนรักในอดีตของเทวินตา แสดงความเห็นแก่ตัวที่จะให้เทวินตาหวนกลับมาคืนดีกับตนเองอีก ทั้ง ๆ ที่ดรัลแต่งงานกับหญิงอื่นอย่างไม่มีเยื่อใยที่ดีต่อเทวินตาเลย ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการให้มนุษย์ในสังคมได้รู้จักกรรมด้านโลภะ ดังข้อความต่อไปนี้

หล่อนคงหัวเราะเยาะถ้ารู้ว่าเขาเฟียร์แอบสืบถามเพื่อนฝูงที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเทวินตานอกประเทศเพียงเพื่อจะรู้ว่าหล่อนแต่งงานไปกับใครหรือยัง เหมือนคนเห็นแก่ตัว หากดรัลไม่อาจดำเนินตนเองได้ก็หลังจากอารมณ์ชั่วแล่นผ่านไป เขาก็รู้สึกตัวเกิดความเสียดาหวงแหเทวินตานับพลัน หวงทั้ง ๆ ที่รู้ว่าตัวเองไม่มีสิทธิ์กระทั่งเมื่อสองปีที่แล้ว

เขาหลุดพ้นจากความทรมานทางใจโดยไม่คาดคิดมาก่อน ไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นอย่างนั้นด้วยซ้ำ แต่เมื่อเป็นไปแล้ว ดรัลก็เพิ่มความหวงแหนและเติมความหวังกับตัวเองเกี่ยวกับเทวินตารุนแรงยิ่งขึ้น ยิ่งเคยระแวงว่าชนน จะเข้าไปเกี่ยวข้อง ด้วยอดีตที่ผ่านมาชนนกับเทวินตาคุ้นสนิทสนมกันยิ่งนัก

แล้วบัดนี้ เวลาที่ดรัลเฝ้ารอคอยก็มาถึง อดทนทุกข์ทรมานมาแสนนาน ทำไมจะทนเพื่อความสุขความหวังในอนาคตที่แท้จริงไม่ได้เล่า

ชนอีกนั้นแหละที่บอกเมื่อพบกันอาทิตย์โน้นว่า

"ผมรู้ว่าคุณดรัลกับคุณวินเหมาะสมกัน ตั้งแต่เรายังเรียนหนังสือ
ทำไมจะจำไม่ได้ ไม่งั้นผมจะเชียร์แทบขาดใจหรือ ทั้งเพื่อนฝูงคนไทย
ทั้งหลาย...แต่คราวนี้คุณดรัลต้องไม่ลืม ว่าครั้งนั้นกับครั้งนี้ต่างกันอย่าง อายุ
ประสบการณ์ และอดีต หลายอย่าง ไม่ใช่ความอ่อนหัด เลี้ยงง่าย ไม่
ประสาในความรักอย่างแต่ก่อน"

"คุณเชื่อหรือเปล่า ว่าผมยังรักวินตา รักเหมือนอย่างที่เคยรัก
ไม่เสื่อมคลาย" ดรัลบอกชนน ถ้ามหลายครั้งก็ว่าได้

"เชื่อ...ที่แล้ว ๆ มาก็นิสฺจณ้อยู่แล้ว" ชนนพูดขิงขังไม่ตลกคะนอง
อย่างเคย "แต่อย่างที่ผมบอกนั้นแหละ ไม่ง่ายนักหรอกคุณดรัล แต่ถ้ามานะ
อดทน บางทีความสำเร็จอาจจะเวียนมาหา ก็ได้ ใครจะรู้ คุณวินบอบช้ำ
มากมายนัก เมื่อวันนั้น...."

...

แต่ดรัลก็ชอบผู้หญิงอย่างนี้ ถ้าไม่ขาดสติกับยึดอารมณ์หุ่นหันปล้น
เล่นจนเกินไป ป่านนี้ก็คงเป็นเจ้าของเทรินตาอย่างสมบูรณ์ทั้งกายใจ
และอาจจะมิลูกเล็ก ๆ นึกถึงลูก ดรัลก็ทอดถอนใจใหญ่ เวลานี้มีอะไร
เหลือบ้างนะ

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 84 - 86)

ด้านโทสะ

ในแนวกฎแห่งกรรม ผู้ประพันธ์ได้เสนอด้านอกุศลกรรม อันเกิดจาก
โทสะ ซึ่งประกอบไปด้วยความโกรธ ทำให้สติขาดความยั้งคิด มีอารมณ์หุ่นหัน
ปล้นเล่น เมื่อมนุษย์เราไม่รู้จักระงับสติอารมณ์ ความยั้งคิดที่จะไตร่ตรองหาเหตุ
ผลย่อมจะไม่ดีในตนเอง ทั้งทางกาย วาจา และใจ ดังข้อความต่อไปนี้

"เด็กหลงท้องมาเกิดก็เป็นอย่างนี้แหละครับแม่" พี่ชายคนเดียว
ว่าเปรย ๆ

อันคำว่ายายเฟื่องนั้นกลายเป็นชื่อที่คนทั้งบ้านรู้จัก ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้
ถูกขนานนามให้เป็นทางการว่าเป็นชื่อจริงชื่อเล่นประการใด เหตุผลก็คือ
"ผู้หญิงอะไร ไม่เคยหรีหั่ว"

"หั่วของตัวเรา" เทวีนตาเคยแหวัดเข้าไปใส่ อายุต่างกันก็จริงแต่
เป็นเพื่อนเล่นและคนเล็กว่าถูกตามใจจน "เสียเด็ก"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 9)

หรือตอนหนึ่งที่กล่าวถึงเทวีนตาระงับอารมณ์ของตนเองไม่ได้ จึงได้
โต้ตอบคารมกับดรัลชายคนรักในอดีตอย่างไม่พอใจ ที่ดรัลพูดแทงใจดำว่า

"นั่นมันอดีตค่ะดรัล" หล่อนตอบทันควัน "ตอนนั้นยังเด็กอายุไม่
เท่าไร รั้นปริญญาสด ๆ ร้อน ๆ เฟื่องจะตายไปรักษาติบาเล็ดทุกคน
แหละจบออกมาจริง ๆ มันเป็นอย่างที่เราคิดเมื่อไร ความจริงกับความ
ฝันมันคนละอย่างนะคะ เหลืออะไรบ้างนอกจากความจริงที่ต้องเผชิญตรง
หน้า อย่างเรายังดี วิชาอื่นที่เรียนกันเกลื่อนล่ะคะ... มันไม่ใช่แค่ปริญญ
หรุ ๆ ที่ฝันเมื่อเด็ก ๆ หรือกนะดรัล ความจริงนะน่ากลัวกว่า"

"แต่คุณก็ไม่เคยคิดจะทำงานแบบนี้มาก่อน" เสียงค่าน

"เป็นไงหรือคะ ถ้าจะทำงานแบบนี้" หล่อนย้อนถาม

"ผมอยากให้คุณกลับมาเมืองไทยสักที่ต่างหาก คุณจะหนีไปถึง
ไหน"

"หนี" เทวีนตาเบิกตากว้าง ๆ ตาโต ๆ คูนั่นของหล่อนเป็น
สิ่งเดียวที่ประดับให้ใบหน้าขมมอม แต่ก็เฉพาะคนที่ได้ใกล้ชิดเท่านั้น
ดรัลเห็นขนตาหนาปลายงอนข้อยของหล่อน กระพริบถี่ ๆ "หนีไครคะ พุด

ให้ดิ้นนะ"

"ผมอาจจะใช้คำพูดไม่ถูก" ดรัลอ้อมแอ้ม "คุณไม่ยากกลับมา เพราะเกลียดผม"

"เรื่องอะไรจะเกลียดคุณ ไม่ใช่เรื่อง" หล่อนกระหวัดเสียงสูง เล็กน้อยแล้ว ปิดปากทันควัน เมื่อบริกรเฒ่าเข้า มาอีกพร้อมถาดของกิน ขนาดพอคำสวยงาม น่าเอ็นดู เห็นปลายไม้เสียบอยู่พราว เทวinta เลือก หยิบเนยแข็งที่มีมะกอกเขียว เข้มใจกลางแดง

"แต่เมื่อครู่นี้" ดรัลจ้องหน้าหล่อนอย่างเปิดเผย "คุณพยายาม ดิ้นหนีผม"

"คุณกำลังหาเรื่องฉัน" หล่อนนึกคนที่มักพูดแทงใจดำ เทวinta ไม่อยากจะยอมรับกับตัวเองนักหรือกว่าหล่อนไม่กลับมาทำงานที่นี่ก็ด้วย เหตุผลส่วนตัวประการเดียว ไม่อยากบอบช้ำมากกว่าที่เป็นมาแล้ว เรียน มาแขนงเดียวกัน หรือจะคล้ายคลึงต่างกันก็เพียงเล็กน้อย กรุงเทพฯ แคบ นิดเดียวก็ต้องพานพบและเจอจนได้หรือ หล่อนไม่เชื่อว่าจะทนเห็นดรัลกับ คนอื่นได้ต่างหากที่เขาใช้คำว่าหนักก็ไม่ผิด ชั่วแต่ว่าเทวinta ไม่ปรารถนา ยอมรับความอ่อนแอของตัวเอง

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 63 - 65)

ในอีกเหตุการณ์หนึ่ง ผู้ประพันธ์กล่าวผ่านบทบาทของชนที่มีความหวังดี ต่อเทวinta เกี่ยวกับเรื่องของดรัลที่มาขอร้องกับชนเพื่อจะมาขอคืนดี ทำให้เทวinta โกรธ ตั้งข้อความต่อไปนี้

"ทำไมไม่ชวนคุณดรัลกินข้าวด้วยล่ะละ"

"เขากลับไปเอง" หล่อนตอบเรียบ ๆ "ฉันจะให้เขายืมหนังสือ ที่ว่าหรือ ไม่ได้เอามาก็แล้วไป แหม คุณนั่น คุยเรื่องอื่นเป็นไง"

...

"น่าสงสาร ชนทำเสียงเศร้า ลอบมองเจ้าของบ้านอย่าง
พิจารณา "คุณตรัสคงเหงา น่าเวทนานะอะ ทำไมคุณวินไม่ออกไปกับ
เขา"

"ฉันอยากอยู่บ้าน" เทวินตาตอบเสียง แล้วถูกขัดทันทันว่า

"ไม่จริงละมังอะ คุณวินไม่ใช่คนหลงบ้านขนาดนั้น ผมรู้"

"คุณน" หล่อนถอนใจยาว "มีประโยชน์อะไรนะ เท่าที่ผ่าน
มาฉันก็เจ็บปวดแทบจะทนไม่ไหวอยู่แล้ว นี่ไม่ใช่การรักษาแผลเป็นครั้งนั้น
จะได้รับฉวยโอกาส"

"แต่มันก็อาจจะเยียวยาได้บ้าง และบางทีแผลเป็นจะกลายเป็น
เนื้อดีบ้างก็ได้นี่อะ"

"ผิดหลักความจริงคุณน" เทวินตาเถียง "แผลเป็นกับเนื้อดี
แตกต่างกัน..ฉัน" หล่อนเพียรเก็บความรู้สึกเก่า ๆ ในอดีตอย่างยากเย็น
"ฉันลืมไม่ได้หรอก แล้วไม่อยากจะผิดซ้ำสอง ตอนนั้นยังเด็กเพิ่งจะยี่สิบเอ็ด
หลงละเมอเพื่อพกเพราะวัยแท้ ๆ อะไรก็จริงจังไปเสียหมด ตอนนี้จะสามสิบ
อยู่วันสองวันนี้แล้วคุณน ไม่ใช่เด็กอีกแล้ว"

"แต่คุณวินไม่ได้ลืมความเจ็บปวดแต่เพียงอย่างเดียว ผมรู้"
ชนนเดินตามมาใกล้ ๆ คุณยังไม่ลืมว่าความรักที่มีต่อคุณตรัสนะเป็นยังไง"

"พูดให้ฟัง ฉันไม่เข้าใจ" เทวินตาหันมาชำเลืองมองคนพูด
อดีตที่ผ่านมาเหมือนจะรำไรอยู่ตรงหน้า ถ้าไม่ได้ชนนครั้งนั้นไม่รู้เหมือนกัน
ว่าจะสามารถเดินชีวิตหน้าอย่างนี้หรือไม่ ไกลแม่ พี่น้องครอบครัวอาจ
ไม่มี ดร. เทวินตา เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางเกษตรกรรมแผนใหม่ ยู. เอ็น.
ก็ได้ใครจะรู้

"อย่าโกรธนะอะ" ชนนถามอย่างซึ้งใจ "ถ้าผมจะพูดตรง ๆ
คุณวินยังรักคุณตรัสอยู่ต่างหากแต่ไม่ยอมรับ"

เทวินตาหยุดเดินทันควัน คนข้างเคียงรีบกล่าวสลับไปว่า "คุณดรัลก็ยังรักคุณวินอยู่นี่ละ ผมรู้รักแต่ต้นยังงี้ก็ยังอย่างเดิม"

"ไม่จริง" หล่อนเถียงเสียงแข็งขึ้นมาทันที "ที่แล้วมานะหรือคนรักกัน เป็นคุณน คุณจะทำกับหนูแมวอย่างนั้นมัย"

ชนนกลืนน้ำลายลงคอ ก่อนจะตอบว่า "อย่าเพิ่งรู้วามซื่อสถานการณ์มันต่างกัน ยุทธวิธีก็ต้องอภัยกันบ้าง"

"ไม่มีใครอภัยให้ใครหรอกคุณน" เทวินตายังกล่าวด้วยเสียงเดิม "ฉันไม่เชื่อว่าคนรักกันจะ... เดี่ยวก่อน..." หล่อนจ้องหน้าคู่สนทนาเขม็ง "นี่คุณนรับสินจ้างเขามาผูกก่ล่อมจิตฉันหรือใจถึงได้เข้าซึ้นัก"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 92 - 93)

และอีกตอนหนึ่งกล่าวถึงเทวินตาขณะที่ฟังเรื่องธรรมชาติจากชนนเพื่อนรุ่นน้อง แล้วอธิบายเสริมเรื่องทางประวัติศาสตร์ ทำให้ชนนพูดกระทบกระเทียบขัดคอ เทวินตาจึงแสดงความไม่พอใจ ดังข้อความต่อไปนี้

"มะพร้าวเป็นทิวแถวเลยอะ" เสียงชนนอุทานเบา ๆ เมื่อเครื่องบินเริ่มแตะพื้น "นี่ถ้าเผละ ๆ ต้องคิดว่าหมู่เกาะฮาวายแห่ง ๆ ยกเว้นฮอนโนลูลูแห่งเดียว"

เทวินตาผ่าสายตาไปยังภายนอกจริงดังที่ชนนอุทาน ทิวมะพร้าวยาวเหยียดภายหลังจากที่ผ่านแนวภูเขาหมาหยก ๆ หล่อนพึมพำว่า "ดูเป็นธรรมชาติดีจริง ๆ ... นายฉันทเกร็น ๆ ให้ฟังว่าทางเหนือของเกาะนะแคบกว่าแล้วแผ่นดินต่ำกว่าทางใต้แถบเป็นที่ราบกว้างอีกด้วยทางตอนกลางค่อนข้างต่ำเป็นภูเขาสูง บางยอดว่าสูงถึงเจ็ดพันฟิตนะ"

"แต่ผมรู้มากกว่านั้น" ชนนหัวเราะหิ ๆ "คุณวินไม่ชอบ

ประวัติศาสตร์จะสนุกได้ยังไง"

"เรื่องของฉันนี่" เทวินตาค้าน "ฉันไม่ชอบอดีตทั้งหลาย เรียนมาตั้งแต่เล็กจนโต ท่องเท่าไรก็จำไม่ได้ เลยเกลียด ช่วยไม่ได้นี่ แล้วแต่คน"

"ผมว่าประวัติศาสตร์ทำให้เรารู้อดีต แล้วยังเกิดประโยชน์ ข้อสำคัญเที่ยวสนุก"

"ฉันไม่มีเวลานั่งพลิกหนังสืออ่านแล้วเที่ยวเดินย่องอยู่ตามซอกหัก ๆ พัง ๆ เดินไปฝันไป เห็นโน่นนี่ในมโนภาพอย่างนักประวัติศาสตร์ทั้งหลายหรอกคุณน่ะ ไม่เห็นจะน่าสนุกตรงไหนเลย" เทวินตายังขัดคอต่อไป

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 111 - 112)

นอกจากนี้ในด้านออกุศลกรรม ผู้ประพันธ์ยังได้เสนอในเรื่องของโทษผ่านตัวละครหลากหลาย เช่น ในตอนเทวินตาโกรธที่ดริลมานูดขอโทษถึงเรื่องการกระทำผ่านมาแล้ว ดังข้อความต่อไปนี้

"เรื่องงานไม่ต้องห่วงค่ะ เราเคยเรียน เคยร่วมงานมาแล้ว"

"ผมไม่ห่วงเรื่องงานหรอกวินตา" ดริลกล่าวด้วยเสียงอ่อนโยน

"จะห่วงก็แต่เรื่องคุณนั่นแหละคุณยังไม่ยอมหันหน้ามาพูดกับผมตรง ๆ เลย เราจะหันหลังให้กันและกันอีกนานเท่าไรนะ"

เทวินตานิ่งอึ้ง ไม่มีคำตอบจากหล่อนเช่นเคย ดริลถอนใจเลือกขณะกล่าวสลับไปอีกว่า

"ผมรับผิดชอบทั้งหมด มันเป็นความเขลาของผู้ชายแท้ ๆ คุณคงเข้าใจ"

"ค่ะ...ความเขลาของผู้ชาย ดูเหมือนใคร ๆ ก็แก้ตัวอย่าง

เดียวกันทั้งนั้น เป็นผู้ชายนี้คือออกมีเรื่องแก้ตัวสารพัด ถ้าผู้หญิงทำบ้าง ก็ไม่พ้นถูกตราหน้า"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 109)

และตอนที่เทวินตาบอกชนถึงเรื่องการอ่านชื่อ วิเจ จยาวเตนา แบบลังกากับแบบไทยที่ว่า วิเจก็เป็นวิชัย จะอ่านออกเสียงไม่เหมือนกันให้ชนผู้เป็นเพื่อนรุ่นน้องหยุดความสงสัยที่จะซักถามต่อไป ทำให้เทวินตาพูดตบตบเหมือนไม่สนใจใยดีกับชนเพื่อนรุ่นน้อง ซึ่งผู้ประพันธ์เสนอแง่มุมของโทสะเพียงเล็กน้อย ไม่ได้มุ่งเสนอด้านความโกรธมากจนกลายเป็นความอาฆาต หรือผูกพยาบาทในเนื้อเรื่องแต่อย่างใด เพียงแต่เสนอให้เห็นด้านความโกรธว่าบางครั้งจะทำให้ขาดสติได้ และอาจจะพูดจาประชดประชัน หรือพูดจาแตกกันกัน ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันบอกคุณนแล้ว ลิ่นไทยกับลิ่นแขกเหมือนกันที่ไหน คุณนเป็นนักวิทยาศาสตร์ไม่ใช่รี ไม่ได้จะเรียนตำราภาษาสักหน่อย อย่าให้ฉันสับสนเลยนะ ฉันมานี้ก็จะมาช่วยเขาคิดเขาทดลอง ว่าทำยังไงจะปลูกข้าวได้มากขึ้นเท่านั้นเอง ไม่อยากรู้เรื่องวิธีแปลงภาษา หรือประวัติศาสตร์โบราณ ค.ศ. นั้น ค.ศ. นี้ อะไรเกิดขึ้นบ้างหรือขณะคุณน เลิกเล่าให้ฉันฟังได้"

"เป็นเสียอย่างนี้" ชนบ่น "ไม่รู้ละ ผมจะเรียกคุณวิเจ จยาวเตนา ว่าคุณวิชัย ไชยวัฒนะสะดวกปากผมมากกว่านี่อะ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 117)

และตอนที่ตรัสถูกชนซักถาม ถึงเรื่องเพลงวิธีอ่าน แต่ตรัสโต้ตอบกับเชิงรำคาญด้วยอารมณ์เฉย ๆ ว่า

"คุณตรัสละอะ คิดพิลึก ๆ อย่างคุณวินหรือเปล่า" ชนหันมา

ถามคนข้าง ๆ ฝ่ายนั้นยิ้มตอบว่า

"ผมเฉย ๆ รู้ก็ได้ ไม่รู้ก็ได้ เรื่องเพลงวิธีอ่านอะไรนั้น ผมไม่ชำนาญนักหรอก รู้แต่ว่ามาทำงานต้องติดต่อกับคนของ เขาก็ต้องพูดกับเขา ให้รู้เรื่อง อย่างคนที่นี่ เขาเรียกตัวอย่างว่าสิงหลิส หรือทมิฬก็เรียกตัวเขาว่าเป็นทมิฬ ถ้าผมไปใช้คำว่าสิงหลอย่างไทย ๆ กับเขาก็ไม่รู้เรื่องนี้ คุณก็ต้องสิงหลิสไปกับเขาด้วย ชื่อเสียงอีกเหมือนกันอย่าไปเพลงเลยปวดหัวเปล่า ๆ เรียกვიეგისง่ายนี่นา"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 118)

ในเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอด้านโทษผ่านบทบาทของชนน เช่น ตอนที่ชนนพูดกระเช้าเข้าหาหย่ำเทวินตาให้โกรธ เมื่อเล่าถึงเมืองโบราณว่า

"สองต่อหนึ่ง ผมยอมละ" ชนนว่า "แต่ผมขอค่านคุณวิน ใครว่าเรื่องโบราณมีแต่อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ล่ะอะ จะไปกับเขาไหม" ชนนยังหยิ่งเข้าต่อไปอีก

"คนโง่งนะซีจะผลาญน้ำใจเจ้าบ้านอย่างนั้น"

"ไปเที่ยว แล้งไม่รู้ต้นตอ มันจะสนุกตรงไหนอะ"

"ฉันมาทำงาน ไม่ได้มาเที่ยวค่ะคุณน" เทวินตาตอบเรื่อย ๆ

"ซีเรียสแล้วจะแก่เร็วอะเอ้อ" คนพูดทำเสียงหัวเราะ ๆ เมื่อ

กล่าวจบ

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 118)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอให้เห็นถึงความโกรธว่า เมื่อคนเราไม่รู้จักระงับจิตใจที่อยู่ใต้จิตสำนึก จะทำให้เราขาดเหตุผลเอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ถือว่าตนเองเป็นผู้ถูกเสมอ ทำให้การปรับความ

เข้าใจกันนั้นย่อมมีอุปสรรค มีแต่จะเจ็บปวดซึ่งกันและกัน ดังในตอนที่ดริสชายคนรักในอดีตของเทวินตาพยายามเข้ามาปรับความเข้าใจกับเหตุการณ์ที่เขากระทำผิดมา โดยให้เทวินตาอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น จึงมีการโต้ตอบอย่างรุนแรง ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณจะไม่ตั้งใจไปถึงไหนนะวินตา" เสียงทุ้มนุ่มหยาบกระเทือน
อารมณ์ผู้ฟังนัก

"เราไม่ใช่เด็กหนุ่มเด็กสาวอย่างเมื่อก่อนแล้วนะคุณ จะปล่อยให้เวลาเชือดเฉือนความสุขที่ควรจะต้องตกลงกันได้ต่อไปทำไมเล่า...
วินตา"

...

"ผมคงไม่ต้องอธิบายชี้แนะวินตา ว่าตัวเองรู้สึกอย่างไร เท่าที่ผ่านมาก็ทราบสาสมกับความใจเบาของตัวเองแล้ว คราวนี้เราจะไม่
วู่วาม"

"ไม่ใช่ฉันค่ะ" เทวินตาหันขวับมาค้าน

"ขอโทษที่...ผมเอง เพราะฉะนั้น คราวนี้เรามีทั้งโอกาสและ
เวลาพอที่จะปรับความเข้าใจกันอีกครั้ง ไม่ใช่หรือ"

"คุณจะไม่เร่งรัดฉันทำไมกันคะ" หล่อนถามตรง ๆ ค่อย ๆ ดึงมือ
กลับ

"ผมไม่อยากเห็นคุณตระเวนไปไหน ๆ อีก ในเมื่อเรามีจุดที่
จะพักร่วมกันในบ้านเมืองของเราเอง"

"นั่นงานของฉันค่ะ" งานที่ฉันร่ำเรียนมา และฉันพอใจจะทำ
เรามีหน้าที่กันคนละอย่างแล้วแต่ความพอใจ ฉันสมัครที่จะตระเวนไปทั่ว
ทิศเพราะนั่นเป็นความสุขของฉัน"

"คุณบังคับตัวเองให้มองเห็นว่าเป็นความสุขต่างหาก" ดริสค้าน

"ใครบอกคะ" หล่อนถามเสียงแผดหนัก

"ก็คุณเองนั่นแหละวินดา จำไม่ได้หรือ คุณพบกับผมเสมอ ตั้งแต่
ได้ร่วมจามจุรีตั้งกะครั้งเป็นพวกติดต่าง จนเป็นซีเนียร์"

...

"คุณไม่ใช่คนโลดโผนอะไรนักหรือวินดา คุณบอกผมว่า อยาก
เรียนให้พอเข้าใจแล้วก็อยากจะทำหน้าที่ผู้หญิงที่สมบูรณ์เป็นแม่ เป็นเมีย
และพร้อมกันทำงานให้ชาติบ้านเมืองเพราะนักวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์ของ
เรายังไม่มีไม่กี่คน จำได้ไหม"

"นั่นมันอดีตหรอกค่ะ เวลา สถานที่ วัย เหมือนเมื่อแรกที่ใคร ๆ
สามารถสอบผ่านได้ที่นั่งเรียนในมหาวิทยาลัย ความรู้สึกอึดอัด อึดใจ ภูมิใจ
และฝันสูงนั้นมีด้วยกันทุกคนจบออกมาจริง ๆ ได้ไปอะไรที่ต้องการแล้ว ชีวิต
จริง ๆ นะมันอีกอย่าง บางครั้งฉันยังนึกซ้ำด้วยซ้ำ ที่ทุรนทุรายแย่งชิงถึง
เพียงนั้น น้อยคนหรอกค่ะที่จะฝันให้เป็นจริงได้ ที่เห็น ๆ นะ ล้วนปลา
หมอกลึงเกลือกจนเกล็ดแห้งทั้งนั้น"

"แต่คุณก็ฝันได้เกือบครบไม่ใช่หรือ เป็นนักวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์
ไปแล้ว"

"ค่ะเกือบครบ... ถ้าครบได้ตั้งใจนึก บานนี้คงเป็นสุขไปแล้ว
เพราะไม่ครบถึงต้องเป็นอย่างนี้ไงล่ะค่ะ" หล่อนหัวเราะขึ้น ๆ เมื่อกล่าวจบ
(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 180 - 182)

ด้านโมหะ

โสภาค สุวรรณ เสนอแนวกฎแห่งกรรมในด้านโมหะ อันเกิดจากความ
หลง ในสิ่งที่ตนเองเคารพและนับถือ ผ่านบทบาทของชนชายหนุ่มผู้มีความเชื่อใน
ด้านศาสนาว่าการจะกระทำความผิดสิ่งหนึ่ง ไม่ควรจะลบหลู่ดูหมิ่นในสิ่งที่มองไม่เห็น
จะเห็นได้ในตอนที่ชนพินเห็นผู้ชายวัยกลางคน ตัวใหญ่บึกบึน มาบอกถึงเรื่องที่

เกิดขึ้นไม่ดีว่ามาจากการไม่ดูแลศาลพระภูมิให้ดี ทำให้เทวintaหัวเราะเยาะ
ชนที่เชื่อมงาย ไม่สมกับที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ว่า

"ผมสนใจจริง ๆ เรื่องศาสนา" ชนว่า "เห็นชัด ๆ เรื่องศาล
พระภูมิเอ๊ย มีคนมาเข้าฝันผมนะ เป็นผู้ขายกลางคน ตัวใหญ่บึกบึน มา
บอกผมว่าที่ย่ง ๆ อยู่ทุกวันนี้ เพราะไม่ดูแลศาลพระภูมิให้ดี ใครจะคิดว่า
จะตรงกับที่พระสมณาท่านนั่งดูให้"

"เอาอีกคนแล้วไง" เทวintaหัวเราะเยาะ "ไม่น่าเป็นนัก
วิทยาศาสตร์เสียให้ตายซี เชื่อเรื่องมงายอยู่ได้ ฉันอ่านพบเรื่องอิเหนา
ปาฏิหาริย์ทรงเจ้าเข้าผี วิชาตินี้ชาติที่แล้วที่ไรจะตายเสียให้ได้ ไม่รู้เชื่อ
กันได้อย่างไรนะ แม่อีกคน"

"ผมเข้าใจแล้วละ" ชนทำหน้าที่ขึงขัง

"เข้าใจอะไร"

"ก็คุณวินนะซี" คนพูดกล่าวเรียบ ๆ "ไม่เชื่อแล้วยังหัวเราะ
เยาะนะระวังจะโดนตี"

"โดนอะไร ผีหลอกเรอะ"

"พิลึก" ชนว่า "คุณบ้าออกใจบุญสุนทานกราบไหว้พระไหว้
เทวดา แต่คุณวินแหวกคอกออกไปได้อย่างไรกัน"

"ฉันไม่เชื่อนี้" เทวintaยืนยัน "ไม่เคยเชื่อ เรื่องทางศาสนา
ปรัชญาของพระพุทธเจ้าฉันเชื่อ แต่นอกนั้นอย่ามาพูดกันดีกว่า วิญญาณ ภูต
ผี ปีศาจ เทวดา เซอ" หล่อนทำจมูกย่น

"คุณวินทำอะไรไม่เคยทำบุญอะไรเลยซีนะ" อีกฝ่ายถาม

"ก็เคยตักบาตร จะเอาอะไรอีก"

"บุญเก่งแรงเลยได้ดี ชาติหน้าหมดบุญทำอะไรไม่ได้เป็น
ตร. เทวinta อีกหรอก"

"พูดแบบแม่แล้วไง ฉันบอกแล้วว่าไม่เชื่อ ฉันเชื่อที่เห็น ที่เป็นอยู่เท่านั้น เลิกพูดเรื่องเหลวไหลที่ถือนำคุณน้า ว่าแต่เตรียมตัวเรื่องจะเดินทางหรือยัง ร่ำลาแฟนแล้วเรอะ"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 34 - 35)

และตอนที่ดรัลเคยขอร้องชนนให้ช่วยเหลือในเรื่องของเทวินตากับความผิดพลาดในอดีตของดรัล ชนนครุ่นคิดในใจกับตนเอง โดยผู้ประพันธ์เสนอแง่มุมหว่า การหวังอะไรเกินตัวมักจะทำให้กลายเป็นความเห็นแก่ตัวได้ ดังที่ชนนนึกถึงคำพูดของดรัล ที่ว่า

..."ช่วยผมหน่อยนะ นน...ช่วยอย่างที่เคยช่วยมาแล้ว ให้ผมกับวินตาหันหน้าเข้าหากันอีกครั้ง ผมผิดวางแผนผิดพลาด จึงอยากจะทำแก้ตัวอีกครั้ง วินตาเขาเป็นคนรักเด็ก คงไม่รังเกียจลูกสาวผมหรอกนะ"

เห็นแก่ตัวเป็นบ้า ชนนค่อนข้างใจ ทั้ง ๆ อดสมเพชไม่ได้ แต่ก็ออกจะเห็นใจบ้างหรอกเพราะดรัลเปิดเผยปัญหาครอบครัวและสารพัดทุกข์ใจกับชนนจนหมดสิ้นแทบไม่เหลืออะไรไว้เป็นความลับส่วนตัว กระนั้น เขาก็ยังนึกโกรธแค้นแทนเพื่อนเพศตรงข้าม เทวินตา...จะยุติธรรมไหม ถ้าเทวินตาจะต้องหวนกลับมาสมหวังเอาเมื่อกาลเวลาและเหตุการณ์ล่วงเลยมาจนทุกวันนี้"

หรืออีกตอนหนึ่งของเรื่อง ที่ดรัลคิดไปเองกับความรู้สึกของตน ในการหวังจะคืนดีกับเทวินตา ซึ่งผู้ประพันธ์เสนอให้เห็นว่าบางครั้งก็เลส ตัณหา จะทำให้เกิดความหลงและคิดไปเองแต่เพียงผู้เดียว อย่างไม่มีเหตุผลผ่านตัวละครดรัล ดังข้อความต่อไปนี้

ดริลถามอย่างอ่อนโยน ฉวยมือขาบางของหล่อนมากุมไว้ ขึ้น
ใจนึกเมื่อไม่ปรากฏอาการปฏิเสธเช่นเคย หล่อนปล่อยให้เขาเกาะกุม
โดยดี ทำทางเหมือนจะไม่รู้ด้วยซ้ำ เขาหัวเราะหิ ๆ ผู้หญิง...ก็เท่านี้
เอง เก่งได้ไม่นานจริงดังที่ชนว่า อะไร ๆ ก็ไม่พ้นความพยายาม

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 235)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอด้านโมหะผ่านบทบาทของตัวละครชื่อชนน
ให้เชื่อในเรื่องของศาสนา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล หรือที่มาของการ
เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ แต่ทำให้เทวินตาผู้เป็นเพื่อนรุ่นพี่ไม่เชื่อ ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณวินเป็นเสียอย่างนี้ พอ ๆ กับคุณดริลทีเดียว" คนพูดส่าย
หน้า "ยังเข้าใจผิดในเรื่องศาสนามากมายกายกองจนผมเสียตาย คน
พุทธที่เขาฝึกจิตเป็นสมาธิก็เพื่อความหลุดพ้นหรือกษะ การที่มีกุศลขนาดรู้
อะไร ๆ ในอดีตได้นั้น ก็เพื่อจะได้พิจารณาสังสารวัฏทั้งหลายให้เห็น
ประจักษ์แน่แท้ ว่าความจริงของโลกนี่เป็นอย่างไรร"

"แต่..."

"อะ...ไ้ที่โฆษณาโครม ๆ นั้นอาจจริงเท็จ แต่คนที่เรียนรู้
จริง ๆ เขารู้เพื่อสอนตัวเองหรือกษะ..."

"แล้วคุณนเสียตายอะไรล่ะคะ" คนถามยืมขบขัน

"เสียตายว่า กรรมอะไรถึงแปรจิตใจที่เคยมั่นในการบุญการ
กุศลและสมาธิปฏิบัติของผู้หญิงคนนั้นให้กลายเป็นคนไม่รู้เรื่องทางศาสนา
โดยสิ้นเชิงแถมต่อต้านรุนแรงอย่างคุณวินนี่ไงอะ"

"โอ้ย...ตายละ" เทวินตาหัวเราะชอบใจมากกว่าจะโกรธ
เคือง "ก็ฉันกับนางในประวัติศาสตร์นั้นคนละคนนี่คะคุณน"

"ร่างกายนะดับสูญ เสื่อมโทรมตามกาลเวลาอายุหรือกษะ แต่

จิตหรือวิญญาณนั้นเป็นหนึ่ง เป็นอันเดิมไม่เปลี่ยนแปลงแต่แปรไปตามผลบุญ และกรรมเท่านั้น"

"ถึงจะว่าอย่างนั้นก็เถอะ ฉันไม่รับค่ะ ไม่รับเป็นผู้หญิงโชคร้าย คนนั้น มีอย่างที่ไหน ไหนคุณนว่าคนรักแกตายในไฟหรือคะ...น่าเวทนา แท้"

"ไม่มีใครให้คุณวินรับหรอกค่ะ" ชนนตอบขริม ๆ "ผมเองที่สะกิดใจแปลกใจ เพราะเคยศึกษามาบ้างหรือกเรื่องกรรมและการเปลี่ยนชาติภพ ผมเชื่อ เพราะเหตุผลที่คุณเคียรินอ้างมาทั้งหมด ไม่ใช่เพราะเป็นคนพุทธพุดพล้อย ๆ เท่านั้นนะอะ...ผมก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ ปรัชญา เศรษฐศาสตร์เหมือนกันกับคุณวิน จะศึกษาจะเชื่ออะไรต้องคิด ไม่งั้นก็เสียทีมีหัวเสียเปล่า ๆ"

"ก็เรื่องผู้หญิงคนนั้น เก่าตั้ง..."

"ผมรู้แล้วว่าคุณวินจะอ้างกาลเวลา" คนพูดรีบขัดขึ้นเสียก่อน "ผมจะว่าให้ฟัง"

"คุณนไปศึกษาจากที่ไหนมาอีกล่ะ"

"ผมคุยกับท่านโกตีกวัดกับคุณเคียรินนะซีอะ...ฟังผมดีกว่า พระท่านบอกว่าการฝึกสมาธินั้น เป็นการทำสติอย่างวิเศษ สติของผู้หญิงคนนั้น เป็นสติที่ได้รับการอบรมมาดี แม้ในช่วงสุดท้ายก่อนสิ้นใจ...พลังงานแห่งกรรมก็ยังมีอำนาจหลงเหลือความปรารถนา อำนาจ ความตั้งใจ อารมณ์ มีพลังทวีคูณ ก่อนความตายนั้นจะมาถึง"

"อ้าว...แล้วคนที่ตายในไฟล่ะคะ พระท่านว่ายังไง"

"ทุกอย่างอยู่ในวงจรเดียวกันคุณวิน" คนพูดตอบเสียงเคร่ง "ผมไม่ได้พูดจาหวานล่อมิให้เชื่อ หรืออะไรทั้งนั้นนะอะ ผมอยากจะอธิบายให้คุณวินเข้าใจเท่านั้นเอง...ความตายในพุทธศาสนาไม่ใช่จุดจบของชีวิต ช่วงหนึ่งของวงจรจบลงต่างหาก แต่พลังไม่สูญ"

"พลังอะไรคะ" เทวีนตาถามยิ้ม ๆ เดินไปที่เตาไฟฟ้าแกงจืด
ฝีมือของหล่อนมือแรกในบ้านพักหลังนี้"

"พลังงานแห่งกรรมชื้อะ เหมือนไฟฟ้า มองไม่เห็น คนเราก็ก
เหมือนกัน ดำเนินชีวิตไปด้วยพลังงานแห่งกรรมที่มองไม่เห็น หลอดไฟ
อาจจะขาดแสงสว่างขาดหายไป แต่พลังไฟฟ้ายังอยู่ และดำเนินต่อไปถ้า
ได้เปลี่ยนหลอดไฟดวงใหม่ เช่นเดียวกับพลังแห่งกรรม ยังคงอยู่แม้
ร่างกายจะสูญ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 284 - 286)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวีนตา พบว่าผู้ประพันธ์
เสนอแนวกฎแห่งกรรม ของเหตุที่ทำให้เกิดกรรมนั้น ผ่านบทบาทของตัวละครไว้
2 แนวทาง ดังนี้

1. ทางด้านกุศลกรรม อันประกอบด้วย โสภะว่า การอยู่ในสังคมควร
รู้จักการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ละโมภในกิเลสหรือสิ่งของที่ไม่
ใช่ของตน โสภะว่า ให้รู้จักการระงับใจ รู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
และอโมหะว่า ควรรู้จักการข่มอารมณ์ของตนเอง โดยใช้วิจารณญาณไตร่ตรองหา
เหตุและผลตัดสินว่าถูกหรือผิด ไม่ควรหลงเชื่อคำพูดของผู้อื่นง่าย ๆ และให้รู้จัก
การละจากกิเลส ตัณหา ดังปรากฏในตาราง 1

2. ทางด้านอกุศลกรรม อันประกอบด้วย โสภะว่า ความโลภนั้นทำให้
มนุษย์เกิดกิเลส ตัณหา มีความเห็นแก่ตัว โสภะว่า การไม่รู้จักระงับใจจะทำให้
ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ขาดสติยังคิด ชอบพูดจาประชดประชันหรือแตกดัน มี
อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย ทำให้เป็นคนขาดเหตุผล เอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมรับฟังความ
ความคิดเห็นของผู้อื่น และโมหะว่า การที่ไม่เชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่มีความจริง ไม่ควรที่
จะลบหลู่ดูหมิ่น การเกิดกิเลส ตัณหา บางครั้งทำให้ไม่มีเหตุ มีผล ดังปรากฏใน
ตาราง 2

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบเหตุที่ทำให้เกิดกรรมด้านกุศลกรรมในนวนิยาย
เรื่องศิขริน - เทวinda ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 1)

เหตุที่ทำให้เกิดกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
<u>ด้านกุศลกรรม</u>		
ด้านอโลภะ	3	25.00
ด้านอโทสะ	3	25.00
ด้านอโมหะ	6	50.00
รวมทั้งสิ้น	12	100.00

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบเหตุที่ทำให้เกิดกรรมด้านอกุศลกรรมในนวนิยาย
เรื่องศิขริน - เทวินตา ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 1)

เหตุที่ทำให้เกิดกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
<u>ด้านอกุศลกรรม</u>		
ด้านโลภะ	1	7.69
ด้านโทสะ	9	69.23
ด้านโมหะ	3	23.08
รวมทั้งสิ้น	13	100.00

2. ประเภทของกรรม

2.1 จำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ

การวิเคราะห์กรรมที่จำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ แบ่งเป็น

2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ด้านอกุศลกรรม
2. ด้านกุศลกรรม

ด้านอกุศลกรรม

โสภาค สุวรรณ เป็นนักประพันธ์ผู้หนึ่งที่เขียนนวนิยายมุ่งเสนอในด้านประเภทของกรรมทางอกุศลกรรม อันประกอบด้วย โลภะ โทสะ และโมหะ ซึ่งเป็นกรรมที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ดี หรือกรรมชั่ว ผ่านนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ว่าการกระทำที่ไม่ดีก่อให้เกิดความทุกข์ใจ มีความรุ่มร้อน อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย เช่น การไม่เชื่อในเรื่องศาสนาเกี่ยวกับบาป บุญ ผู้ประพันธ์เสนอแนวอกุศลกรรมผ่านตัวละครชื่อเทวินตา ในตอนหนึ่งของเรื่อง เพื่อสะท้อนภาพกฎแห่งกรรมให้เห็นถึงการที่เทวินตาไม่เชื่อคำพูดของมารดาในเรื่องที่ชนนเพื่อนเรียนรู้น้องมาบอกกับมารดาว่าศาลพระภูมิเอียง ทำให้เกิดเรื่องวุ่นวายต่าง ๆ วิธีที่แก้เคล็ดคือ การจัดตั้งศาลใหม่ ให้ทำพิธีสังเวศ บายศรี หักหมูจึงจะดี ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตาหันมาทางมารดา คุณนนะหรือคะ ตลกจริง

"อย่าหัวเราะเยาะอีกนะ" คุณทิดาทำหน้าขึงขัง "แกไม่เชื่อไม่นับถือก็อยู่ส่วนแก คนที่เขาเชื่อ เขาเคารพก็ยังมี ไม่ใช่คนแก่ ๆ ด้วย

อย่างพ่อนนะก็คนรุ่นลูก รุ่นแก่นั้นแหละยะแม่วิน"

"มาทำไมคะ" เทวินตากลิ้นหิวเราะ

"ศาลพระภูมิที่บ้านเขาเอียงยะ ทำราชการมีแต่ปัญหา เดียว
เรื่องนั้นเรื่องนี้ แรก ๆ เขาก็เหมือนแก่นั้นแหละ นักวิทยาศาสตร์พอกัน
...ไม่เชื่อหรือกผิสาางเทวดา บุญเก่ายังคุ้มอยู่ปลอดภัย สุขสบาย บุญ
ร่อยหรือถึงจะรู้สึก ไม่อย่างนั้นเขาจะมีพิธีกรรมมาแต่โบราณกัน
ทำไมละยะ"

"แม่ไปช่วยเขายกศาลตั้งเสียใหม่หรือคะ"

"พูดเข้านั้น คุณทิดาคือนขวับ" ของอย่างนี้ แกจะเที่ยวยกขึ้นยก
ลงเอียงขวาปะซ้ายได้ง่าย ๆ ที่ไหน นี่แหละเขาเรียกคนไม่รู้อะไร"

"ก็แม่ว่าศาลพระภูมิเอียง"

"ก็เอียงจริง ๆ นะซี ต้องไปเชิญคนที่เขารู้เรื่องมายะ อาจารย์
จรัญนั้นนะท่านชำนาญนักเกี่ยวกับศาลพระภูมิ ท่านนั่งวิปัสสนาดูให้ก็บอกได้
ทีเดียว ว่าที่อยู่ยากทุกวันนี้เพราะอะไร ต้องทำสังเวช บายศรี หัวหมู ทำ
พิธีตั้งศาลใหม่"

"แล้วไงคะ"

"จะยังไง เขาก็ดีขึ้น สบายขึ้น นี่ได้เงินเพิ่ม ปัญหาที่แก้ตก" คุณ
ทิดาตอบเรียบ ๆ ก่อนจะค่อนข้างคะต่อไปว่า "พบแกเมื่อไหร่ ๆ ก็เหมือน
เดิมนี้แกถอดพระรอดเก็บเสียแล้วมั่ง"

"แขวนอยู่นี่ไงคะ ไม่ได้ถอด" หล่อนแหวกปกเสื้อตัวในให้ดู

"พ่อชนนเขาหันมาทางนี้ ตั้งแต่ครั้งนั้น วันหยุดก็ไปพึ่งเทคนทำ
วิปัสสนา...แฮม...แม่วิน" คุณทิดาติเตียนที่แขนลูกสาวจนได้ "ช่างบาป
หนาเสียจริง ๆ หัวเราะเยาะคนไปวัดพึ่งเทคน ปลายศาสนาเต็มที่เป็น
อย่างนี้แหละ ต้องคนแก่จวนเข้าโลงเรอะถึงจะเข้าวัด เห็นคนทำบุญว่า
ข้า คนทำบาปว่าเก่ง คนนั่งวิปัสสนาว่าบ้า คนเซ็นไหว้สังเวชว่างมง่าย

ไอ้ที่มีวหลังระเริงหาความสุขหัวราน้ำน่ะ ไม่น่าเวทนาทุเรศทรังกว่าดอก
ริจ๊ะลูก จะตายเมื่อไหร่ยังไม่รู้ตัว แถมประมาทเสียอีก"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 23 - 24)

และเหตุการณ์ตอนที่ชนนพูดโต้ตอบกับดรัล ถึงการไม่เชื่อเรื่องของ
กรรมเวร สาเหตุแห่งกรรม ดังที่ผู้ประพันธ์เสนอผ่านตัวละครชนนในด้านการคิดอคติ
ต่อดรัลว่า

"คุณดรัลล่ะอะ" ชนนหันมาถามคนข้าง ๆ บ้าง

"ผมมีวยุ่งกับปัญหาตัวเองจนไม่มีสมองจะคิด" เสียงตอบ ผู้อ่อน
วัยกว่าพยักหน้ารับ พูดขำริม ๆ ว่า

"เรียกว่ายังมีกรรมอีกแยะ เมื่อไหร่ว่าง บอกผม ไปฟังพระท่าน
พูดสักพัก คุณดรัลจะเข้าใจเรื่องกรรมเวร สาเหตุแห่งกรรมได้ชัดเจน
เดี๋ยวนี้ไม่ใช่คนแก่เฒ่าหรือคนอะที่สนใจธรรมะ คนหนุ่มสาวนักคิดค้นเขา
ก็สนใจยิ่งถ้าได้พระที่ท่านเข้าใจจะพูดจะอธิบายก็ง่ายขึ้น ภาษาบาลี ภาษา
พระบางทีคนกึ่งๆ ไม่เข้าใจ ท่านพูดเป็นภาษาไทยง่าย ๆ นี่แหละอะ ฟัง
แล้วได้อีกแยะ"

"บางทีผมจะลองดู" ดรัลรับคำ ชนนจึงเสริมต่อไปว่า

"ผมมีปัญหามากมาย ท่านก็ตอบได้ฉาดฉาน นี่ถ้ามีพระ
สงฆ์แบบนี้อีกแยะ ๆ คาสนา กับเราคงไม่ห่างเหิน ชนินพูดแต่ปากว่านับถือ
พุทธ แต่ไม่ยกเกะเข้าใจธรรม หรือแม้หลักปรัชญาที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ
สักข้อ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 72 - 73)

หรืออีกตอนหนึ่งของเรื่องขณะที่เทวินตาฟังชนนอธิบายให้ดรัลเข้าใจถึงแก่น

แท่นของพระพุทธศาสนา จึงพูดโต้ตอบ ชนนทำหน้าตาขึงเมื่อเทวินตาพูดโต้ตอบกลับ
ดังข้อความต่อไปนี้

"เป็นเอามากนะคุณน" เสียงขัด ชนนทำหน้าขึง

"คุณวินก็อย่างนี้ทุกที ขัดคอผมรำไป นี่ถ้าคุณป้าที่บ้านไม่เคร่ง
ผมจะต้องคิดว่าวินเล็กนับถือพระเสียแล้ว"

"ฉันไม่ได้ว่าอะไรสักหน่อย"

"บอกให้ไปกับผมก็ไม่เชื่อ" ชนนเติมข้าวต้มเป็นครั้งที่สอง "ผม
ไม่อยากขึ้นสวรรค์คนเดียวหรอกนะอะ นี่ถ้าพูดผิด ผิดหลักของพระพุทธองค์
เหมือนกัน ชาวพุทธนะไม่หวังสวรรค์ไหนหรอก แต่มุ่งหลักสุดท้ายของพระพุทธ
องค์ ความไม่เกิดไม่ดับอีกต่อไป จริง ๆ นะอะ"

"ฉันไหว้พระ สวดมนต์ ไม่ทำชั่วทำบาปกับใครพอแล้วจ๊ะ"
เทวินตาตอบ

"อย่างนี้ทุกที เมื่อไหร่หนอพระจะมาโปรด" ชนนทำเสียงยาน
คางจนน้ำขำ "จริง ๆ ด้วย ผมอยากรู้ว่าเมื่อไหร่คุณวินจะหันมาเห็นแสง
พระธรรม"

"นี่เป็นแม่อีกคน" เทวินตาว่า ไม่นึกโกรธเพราะขำมากกว่า"

"พูดอย่างนี้ต้องไปบวชแล้วนะคุณน" ดรัลเปรย ผู้อ่อนวัยกว่า
หัวเราะหิ ๆ

"ผมยังไม่มีบุญเท่านั้นนะซีอะ ถึงต้องเวียนว่ายเที่ยวไปรักหนู
แมวเกิดกิเลสอยากมีเมีย มีลูก อยากรับดอกเตอร์ชนน อยากรับตำแหน่ง
ใหญ่โต อยากรับสารพัด คนที่เขาทำบุญมาจริงเขาไม่อยากแล้วละอะ"

"ยังกับฟังเทศน์นั่นะ" เทวินตาหัวเราะ หล่อนยังเข้าไปเสียทุก
อย่างก็เหมือนใคร ๆ ทั้งหลายที่จู้ ๆ ก็ต้องมานั่งฟังคำพูดทำนองนี้ เห็น
สิ่งอื่นใด เทวินตาก็บอกไม่ได้ว่าเพราะเหตุใดหล่อนจึงเห็นเป็นสิ่งที่น่า

ดีใจได้พบอะไร ชากอิฐพัง ๆ มีหญ้าขึ้นรกหรือว่านางไม้"

"คุณวินไม่เคยรพหรืออะ" ชนนถามเสียงคุ ๆ

"ฉันไม่ได้ว่าอะไรนี่" เทวินตาตอบเสียงกลั้วหัวเราะ "ยังดี คิดไปกราบตันโพธิ์ ฉันน่าจะคิดว่าคุณนจะไปบุชากองอิฐพัง ๆ เสียอีก"

"นี่แหละ เขาว่า...ตามัว" ชนนโกรธ

"เชิญตาสว่างเห็นกองอิฐเป็นปราสาทไปคนเดียวเถอะ"

"คุณวินจะไปหรือเปล่า ว่างั้นเถอะ"

"ก็เรื่องอะไรจะให้ฉันนั่งหว่าวเผ้าห้องล่ะ" เทวินตายังซ้ำ "ฟัง ชื่อโบราณดีนี่ อะไรนะ แหม ชื่อเสียงเรียงนามเรียกยากพิลึก"

"อนุราธปุระอะ" ชนนตอบ

"เออ นั้นแหละ...ถ้าฉันไม่ไป คุณวิเจเขาจะได้เสียใจเป็นไร ฉันจะมาทำงานกับเขาเสียด้วย ไม่จั้นก็ไม่ไปให้เมียย เคยเห็นมาตั้งหลาย แห่ง ก็โอ้เหมือน ๆ กันแหละน่าคุณน ญารก ป่าร้าง มีศิลาจารึกผุ ๆ กองอิฐปนเท่านั้น" หล่อนแบมือแล้วยังแถมยักไหล่เสียอีก "ฉันไม่เคยสนุก ด้วยเลย ให้ตายซี"

"แล้วคุณวินเฟลิดเฟลีนกับอะไร" ชนนถาม

"ของจะเฟลีนมีถมไป ไม่ต้องบุกขึ้นไปดูของพัง ๆ อย่างคุณน แล้วกัน"

"ไปถึงโน่นแล้ว ก็อย่าพูดจาอย่างนี้นะอะ" ฝ่ายที่อ่อนวัยกว่าเตือน

"ทำไม" เทวินตาถามเสียงหัวเราะ ๆ

"เมืองโบราณเมืองเก่าเขามีเจ้าของเทวดาอารักษ์ปกปักรักษา ถ้าพูดซุ่ย ๆ จะโดนตี"

"ข้าตายละคุณน" เทวินตาหัวเราะคิกอกออกมาจนได้ "กลัวผีเจ้า เข้าสิงฉันเรอะ...จ้างให้ ไม่มาหรรอก มาทำไม...เขารู้ว่าฉันไม่เชื่อ"

เขาจะมหาคุณนนะซี ออกจิตใจโหม่เอียงอย่างนั้น ระวังผีสาว ๆ เกอะ"
(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 120 - 121)

อีกตอนหนึ่งที่ตรัสนพยายามคิดเสมอว่าตนเองจะต้องได้คืนดีกับเทวินดา
สาวคนรักในอดีตอย่างแน่นอน แต่เมื่อถูกปฏิเสธจึงทำให้ตรัสคิดว่าเทวินดาจะต้อง
คิดแก้แค้น ดังข้อความต่อไปนี้

"พูดถึงแต่งงานอีกแล้ว เขายังไม่ได้เริ่มอะไรจนกว่าเราจะตั้งตัว
ติดนะ" ตรัสติง

"ฉันไม่อยากเสียเวลาเลยล่ะ" เทวินดากล่าวเสียงปกติ

"อยากจะเริ่มงานเร็วที่สุด เรืองไปเที่ยวโน้นที่นั่นแหละไม่สำคัญ
เลยสักนิดอยากมาทัวร์แบบนักท่องเที่ยวเมื่อไหร่ก็ได้"

"คุณกำลังบังคับตัวเองต่างหากวินดา ผมว่าเจ้าของประเทศเขา
ทำถูกแล้ว ที่ให้เรามีเวลาเตรียมตัวถึงสิบวันนะ การไปเที่ยวก็ไม่เสียผล
สักนิดอย่างน้อยคุณวิเจ็กคงมีจุดประสงค์ให้เห็นท้องที่ปลูกข้าวต่าง ๆ กัน
ของประเทศ"

"ฉันไม่ได้บังคับตัวเองหรอกค่ะ" เทวินดาปฏิเสธทันควัน "คุณเข้าใจผิด"

"แต่คุณทำตัวเหมือนจะ...อย่าโกรธนะวินดา" เสียงที่พูดอ่อนโยน
นุ่มนวลนัก

"คุณกำลังวิ่งหนีตัวเองต่างหาก"

"ไม่จริงค่ะ ฉันอยากเห็นผลงานเหมือนอย่างที่ทำมาแล้วในอินเดีย"

หล่อนตอบทันควัน "ธรรมชาติมันเปลี่ยนแปลงช้านัก เรามีวิทยาศาสตร์
นิวเคลียร์แล้ว ยังเครื่องมือพลังงานปรมาณูเพื่อสันติที่เราสามารถจะเร่ง
ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติให้เร็วขึ้น ได้ผลมากขึ้น ทางด้านกลไกกรรม

แทนที่จะต้องรอให้ธรรมชาติจัดการแล้วกินเวลาตั้งครึ่งศตวรรษ"

"ผมกำลังพูดถึงตัวคุณต่างหาก" ตรัสเป็นฝ่ายทอดถอนใจบ้าง

...

"วินดา" ตรัสเอ่ยขึ้นด้วยเสียงแหบแห้งเต็มที "นี่เราจะพูดเรื่องวิชาการจนไม่มีเวลาสนุกสนาน"

"จะคุยเรื่องอะไรล่ะคะ ฉันนะไม่มีความรู้กว้างขวางอย่างคุณนหรือก วัน ๆ ก็มอยู่กับการทดลอง แล้วก็รับคำสั่งนายจัดกระเป๋... เท่านั้นแหละค่ะ คนโง่ดี ๆ นี่เอง อย่างคุณนเคยค่อนข้างออกไปรู้ แต่เรื่องของตัวเองเท่านั้น"

...

"ผมกำลังขอให้กรรม ทำอะไรคิดอะไรจึงผิดไปเสียทุกอย่าง มีเมียผิด มีลูกผิดเหมือนไม่มี... ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะใช้หนี้จบสิ้นเสียที เหมือนถูกทิ้งให้อยู่ในป่าทึบคนเดียวหาทางออกไม่พบ"

"กลับโอเค็ดีกกว่าค่ะ" เทวินดาเอ่ยชวน "คุณนคงตื่นแล้วป่านนี้"

"เมื่อไหร่คุณจะให้โอกาสผมพูดสิ่งที่..." ตรัสพึมพำ หากเทวินตา รับผิดชอบว่า

"ข้ามถนนตรงนี้เถอะค่ะ จะได้ถึงที่เดียว"

เสียงถอนใจใหญ่ ยังเสียงบ่นเบา ๆ อีกว่า "นี่คุณจะแก้แค้นผม ไปถึงไหนนะวินดา"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 135 - 137)

นอกจากนี้โลภาค สุวรรณ ได้เสนอแนวอกุศลกรรมในด้านอื่นมากมาย ที่ผ่านบทบาทของตัวละคร เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการไม่เข้าใจกันทำให้มีแต่ความ รุ่มร้อน คิดว่าความหวังดีของผู้อื่นไม่ดี ตอนตรัสโต้ตอบกับชนในตอนที่เทวินดาป่วย เมื่อผ่านฐปรามาสถานที่เป็นอดีตให้ระลึกชาติภพ โดยว่ากล่าวชนนเชื่อเรื่องมกาย

เกี่ยวกับพระเครื่องรางของขลัง ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณก็รู้ วินตาทชอบของพวกนั้นที่ไหน พระเครื่องรางของขลัง ผม
เดานะ...นี่คงแปลงคงแฝงกันแปลก ๆ ภูตผีปีศาจเข้าสิงละซีถึงได้ให้พระ
มาผูกคอ ก็รู้ยู่ทนโท่ว่าวินตาเป็นไข้มาเลเรื่อยขึ้นสมอง ผมรู้หรอกน่า"

"ฮะ" ชนนพิมนำ หากบอกตัวเองในใจว่า...เป็นเราเราจะรับ
ไว้ให้เขามีน้ำใจนึกถึง ภิกษุรูปนั้นท่าทางท่านสำรวม สงบ เยือกเย็นนัก
พระวิปัสสนาแท้ ๆ ท่านคงไม่ใช่ชาวบ้านที่เชื่อถือภูตผีปีศาจอย่างไรสาระ
หรอก คนมีปัญญา เห็นแสงสว่างขนาดนั้นนะ ไม่ม่งมายหรอกคุณดรัลเอ๋ย
พูดไปก็ป่วยการอีกละเวนายชนน ก็จริงอย่างว่า เทวินตาคงไม่รับ คุณดรัล
ก็เลยติดต่อเป็นโรคเดียวกันไปด้วย ความรักนี้มันรุนแรงขนาดนี้เชียวเรอะ
(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 255)

หรือตอนที่ดรัลคิดว่าอยู่นอยู่ในจิตใจ คิดแต่เพียงว่าผู้ที่สนิทสนมกับเทวินตา
เป็นนักฉวยโอกาส ทำให้ชนนเพื่อนรุ่นน้องเกิดความไม่พอใจ เมื่อเทวินตาซักถาม
ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในขณะที่ไปรูดปรามา ดรัลชายคนรักในอดีตไม่พอใจชนนทำ
เรื่องราวมาแล้วให้เทวินตาฟัง จึงโต้ตอบกัน ดังข้อความต่อไปนี้

"ชนน" ดรัลขัดขึ้น สีหน้าไม่สู้ปกตินัก "เอาเรื่องเลอะเทอะ
อะไรมาแล้วก็ไม่รู้...ไหนดว่าจะไปเลี้ยงพระเพล"

"ก็คุณวินถามผม ไม่ตอบจะได้โกรธเป็นไร" ฝ่ายนั้นตอบหน้าตา
เฉย "ผมอยากจะบอกอะไรคุณวินเหมือนกัน มันแปลกดี แต่กลัวว่าคุณวินจะ
ว่ากเอา"

"ไปเถอะชนน" ดรัลรุกเร้าทั้งคำพูดและสายตา ผู้ป่วยนอนตา
ปริบ ๆ งงแลนง หลอนไม่เข้าใจอะไรนัก แต่ความสงสัยก็ถูกเก็บไว้ได้

ไม่นาน

"เพิ่งเก้าโมงครึ่ง" เทวintaเอ่ยขึ้น "คุณนมีอะไรจะบอกฉันคะ"

"เรื่องเหลวไหลตามสายตาคนอื่นนะฮะ แต่ใครฉวยโอกาส"

ชนนถามทันควันเหมือนกัน ตรัสเป็นฝ่ายอิงไปชั่วขณะ คนเจ็บอีกนั่นแหละที่
อึดอัดกว่าใครเพื่อนเพราะไม่ได้คำตอบที่ต้องการ

"เรื่องพวกนั้น" ตรัสเอ่ยเรียบ ๆ "พิสูจน์ได้ที่ไหนเหลวไหลทั้ง
เพเป็นเรื่องของคนจะฉวยโอกาสตักตวงสิ่งที่ต้องการคุณก็รู้นี่นาชนน
พระเจ้าก็เหมือนคนเรานี้แหละ ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ หรือสำเร็จโสดา
ทุกองค์เมื่อไหร่ มีความโลภเท่ากับฆราวาส"

"ผมไม่ได้ค้านเรื่องนั้น แต่สงสัยนิดหนึ่งว่าใครฉวยโอกาสอะไร
ฮะ" ชนนถาม

"คุณเองก็เข้าไปครึ่งตัว" ตรัสหัวเราะหิ ๆ

"แหม...ยังกะถูกกลืน" คนพูดหน้าตาไม่ตึง "ผมถูกใครกลืนละ
ฮะ"

"ก็เรื่องเหลวไหลพวกนั้นนะฮะ เอามาบอกวินตาทำไมกันก็ไม่รู้"

"เรื่องอะไรคุณน" เทวintaหันมามอง "พูดกันตั้งนาน ฉันไม่รู้
เรื่องเลยค๊ะ"

"คุณตรัสไม่ยากให้ผมบอกคุณ" ชนนตอบ

"ตรัสกับฉันคนละคน" เสียงตอบติดจะห้วน

"วินตา" ตรัสเอ่ยคำขึ้น "อย่าฟังเลย ผมรู้ใจคุณดีหรอกน่า ผม
เองก็ไม่เชื่อ เรื่องฉวยโอกาสพวกนั้น พระน่าจะอยากได้ลูกศิษย์ลูกหาคน
ไทยบ้างหรอก มีลูกศิษย์เยอะ คนขึ้นมาก ก็เป็นเรื่องแผ่บารมีของพระนั่น
แหละ"

"คุณตรัสพูดผิด" ชนนค้านเสียงแข็ง "ท่านโกตักวัดไม่ใช่พระ
ประเภทนั้น ผมคุยกับท่านมาแล้ว น่านับถือ และท่านก็มักน้อยเกินกว่าจะ

ฉวยโอกาสอย่างพระประเภทที่คุณดรัลเคยพบ"

"ผมก็ยังไม่ต่างกันอยู่ดีแหละน่า ทั้งหัวหน้านายวิเจ็กก็แหละ ดอกเตอร์ศิรินั่นนะ ผมไม่เคยไว้ใจคนปากจรรยาธรรมโม ใจอีกอย่าง มีถมไป"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 263 -264)

และอีกตอนที่ดรัลคิดอย่างมีอคติต่อคำพูดของชนน ผู้ประพันธ์เสนอผ่านบทบาทชนนในตอนที่เราเล่าเรื่องให้ฟังขณะที่เทวินตาป่วยนอนเพื่องถึงเรื่องลึกลับ และเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาที่สุปรามา ทำให้ดรัลโต้ตอบต่อว่าชนน ดังข้อความต่อไปนี้

"พุทโธ..." ดรัลหัวเราะอย่างเห็นขำเต็มที "รับลมอ้างแท้ ๆ เลย เป็นนักวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์ได้ยังงั้นก็ไม่รู้ เชื่อในสิ่งที่ไม่อาจพิสูจน์ได้"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 265)

หรือตอนที่เทวินตาไม่เชื่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น ขณะผ่านสุปรามาแล้วเห็นภาพกองไฟกองใหญ่ มีผู้คนส่งเสียงร้องอย่างเจ็บปวดทรมาน เมื่อชนนเล่าให้ฟังว่าเทวินตามีความผูกพันกับอดีตชาติในภวก่อน ทำให้เทวินตาไม่เชื่อ ดังข้อความต่อไปนี้

"แล้วมันเกี่ยวอะไรกับฉัน" ผู้ป่วยถาม รอยยิ้มขบขันกระจายทั่วหน้า

"คนพุทธเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ เชื่อในบุญบารมีและแรงอธิษฐาน เชื่อในผลกรรมทั้งดีและชั่ว ว่ามนุษย์เวียนว่ายตายเกิดต่างกันโดยผลแห่งกรรมไม่มีผู้ใดลิขิตนอกจากตัวเราเอง ท่านโกติกวัด...ท่านบอกผมว่า คุณ

วินเคยเป็นคนที่นี่ เคยเกิดในสมัยนั้น เคยพบภาพสยองที่นั่น และสิ้นใจสิ้นบุญ ก็เพราะเหตุที่เกิดขึ้นวันนั้น"

"ประหลาด...ฉันไม่เชื่อ"

"คุณวินเคยรักษาศีล บำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานมาตลอดจิตหรือ ญาณที่รับรู้บารมีเสริมส่งทำให้รู้ตัวตลอดเวลา ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่มากพอจะทำให้คุณวินรู้ได้ชัดเจน จึงแทรกแซงเวลาที่คุณวินไม่เป็นตัวของตัวเอง แม้ที่สัทธิยาภิเษก...คนที่เคยเดินเข้าออกจึงจะรู้ลู่ทางละเอียดไม่ใช่หรือละ"

"ตายละ" คนพูดอุทานหัวเราะคิด "นี้จะเหมาะให้ฉันเป็นตัวละคร ในประวัติศาสตร์ตอนสยองที่สุดของอนุราชประหรือคุณนง แล้ว...ดอกเตอร์ วิกิรมานัยเกลสะคะ เป็นอะไรกับฉันชาติโน้น"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 267)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่องศิขริน - เทวีนตา ด้านอกุศลกรรม พบว่าผู้ประพันธ์ได้นำเสนอว่า การกระทำที่ไม่ดีหรือกรรมชั่วก่อให้เกิดความทุกข์ใจ มีแต่ความรุ่มร้อน อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย หงุดหงิดง่าย เหมือนคนไม่มีเหตุผล ขาดความสุขและก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ดังเช่นตรัสชายคนรักในอดีตของเทวีนตา ผู้มีแต่ความนึกคิดต่อผู้อื่นในแง่ไม่ดีเสมอมา เมื่อได้ยินคำพูดของผู้อื่นโต้ตอบบ้างจิตใจก็หงุดหงิดไม่มีความสุข หรือการไม่เชื่อในเรื่องศาสนาเกี่ยวกับบาป บุญ และการไม่เชื่อถึงเรื่องอดีตในชาติภพก่อน โดยเสนอผ่านบทบาทของเทวีนตาในตอนที่ได้ผ่านอุปสรรคที่ประเทศศรีลังกา ภาพชาติภพในอดีตทำให้จิตใจของเทวีนตาร้อนรุ่ม ไม่สบายใจ

ด้านกุศลกรรม

แนวกฎแห่งกรรมด้านกุศลกรรม ผู้ประพันธ์ได้เสนอในเรื่อง ศิขริน - เทวินตา อันประกอบด้วย อโลกะ อโทสะ และอโมหะ ไว้ว่าเป็นกรรมที่เกิดจากการกระทำที่ดี หรือกรรมดี โดยเสนอผ่านบทบาทของตัวละครไว้หลายแนว เช่น การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ การอบรมสั่งสอนบุตรให้รู้จักแก่นแท้ของศาสนา ในเรื่องบาป บุญคุณโทษ การแสดงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น และการให้อภัย เป็นต้น ผู้ประพันธ์ได้เสนอบทบาทผ่านตัวละครเทวินตา ในตอนที่ช่วยเหลือคนทั้งโลกรู้จักวิธีการช่วยรักษาอาหาร และเพิ่มผลผลิต ดังข้อความต่อไปนี้

"เรียนวิธีช่วยกันรักษาอาหาร เพิ่มผลผลิตอาหารให้คนทั้งโลกซีคะแม่" เทวินตาอธิบาย "คนเพิ่มจำนวนขึ้นตั้งเท่าไร อาหารนั้นวันจะไม่พอคนอดอยากเพิ่มขึ้น คนตายเพราะขาดอาหารก็ตามมาเป็นทิวแถว เสียตายข้าวแต่ละเม็ดก็อาจจะขัดสืออกมาจนกระทั่งเข้าปากเรานี่แหละคะ

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 8)

และในตอนທີ່ปวัตน์ชายของเทวินตาพูดหยอกล้อถึงการไปเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการใช้พลังงานปรมาณู เพื่อการเกษตรกรรมของสหประชาชาติยู.เอ็น. ของผู้เป็นน้องสาว ดังข้อความที่ว่า

"แฮม..." เทวินตาร้องเบา ๆ "ไม่ได้ยินใครเรียกวินเต็มยศอย่างนั้นนานแล้ว...ใครถาม วินก็บอกเขาไปว่า ไปช่วยแขกปลูกข้าวคะ บ้านของเขาข้าวไม่พอกิน ไปช่วยเขาไถคะ เกี่ยวกับสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของดิน ผลการใช้ราดิโอแอกทีฟ ฟอสฟอรัส เราพบว่า เวลาหว่านปุ๋ย พืชดูดซับฟอสฟอรัสที่เพิ่มอยู่ในดินพอ ๆ กับที่เราหว่านลงไป เรากำลังศึกษา

เกี่ยวกับปัญหาเนือติน เราปนฟอสฟอรัส - 32 หรือรูไบเดียม - 86 ไปกับผิวน้ำอย่างล้าธาร บ่อ คลอง เพื่อจะดูปริมาณและวิถีทาง ว่าน้ำเข้าถึงผิวดินทั่วกันไหม เราใช้ราดิโอไอโซโทป สำหรับสำรวจว่าน้ำหายหกตกหล่นจากคลองชลประทานแค่ไหนคะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 17)

ตอนหนึ่งของเรื่องที่ชนนเพื่อนเรียนรุ่นน้อง แสดงความห่วงใยเทวินตาผู้เป็นเพื่อนเรียนรุ่นพี่ถึงดรัลคนรักในอดีตของเทวินตา ที่มาขอร้องชนนให้ช่วยเหลือดังข้อความต่อไปนี้

ดรัลนั่นเองที่โทรฯมาหา "ผมสมัครไปร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ ยู.เอ็น. ที่จะไปช่วยศรีลังกา อนุมัติแล้วนะ ชนน"

"คุณรู้ไม่ใช่หรือว่าใครคือคนที่ ยู.เอ็น. ส่งตัวมาคราวนี้" ชนนถาม

"รู้...ผมถึงได้สมัครไถ่ ยากพบวินตาอีกสักครั้ง ยากแก้ตัว แก่ความผิด ผมคิดว่าเขาคงไม่รังเกียจลูกสาวผมหรอกนะ เด็กเฟื่องจะสองขวบ กำพร้าแม่ น่าสงสาร ผมรู้ว่าเขายังไม่ลืมความหลัง เราพอจะสานรอยร้าวได้ แต่ชนน...ช่วยผมบ้างนะ ช่วยอีกสักครั้ง เหมือนอย่างที่เคยช่วยมาแล้ว จำได้ไหม...ก็คุณนั่นแหละเล่นอำผมกับวินตาไถ่"

...

หากครั้งนี้ชนนไม่แน่ใจนัก แต่ก็คิดว่าจะลองดูอีกสักครั้ง ใจจริงนั้นไม่ได้ส่งสารพ่อนั้หมายดรัลนักหรอก เวทนาเห็นใจเทวินตาต่างหาก ถ้าความรักของเทวินตาที่มีต่อดรัลยังเหลืออยู่และดรัลก็สำนึกตัวอย่างนี้ บางทีชนนอาจจะจุดไฟกองเดิมที่ทำท่าจะมอดให้รุ่นระอุอีกครั้งก็ได้ ใครจะรู้

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 42 - 43)

และตอนที่เทวินตาพูดขัดคอจนถึงความหวังดีที่ว่า ให้รู้จักแก่นแท้ของพระพุทธรูปศาสนา ดังบทสนทนาที่ว่า

"เป็นเอามากนะคุณน" เสียงขัด ชนนทำหน้าขึง

"คุณวินก็อย่างนี้ทุกที ขัดคอผมร่ำไป นี่ถ้าคุณป้าที่บ้านไม่เคร่ง ผมจะต้องคิดว่าคุณวินเลิกนับถือพระเสียแล้ว"

"ฉันไม่ได้ว่าอะไรสักหน่อย"

"บอกให้ไปกับผมก็ไม่เชื่อ" ชนนเติมข้าวต้มเป็นครั้งที่สอง "ผมไม่อยากจะขึ้นสวรรค์คนเดียวหรอกนะฮะ นี่ก็พูดผิด ผิดหลักของพระพุทธองค์เหมือนกัน ชาวพุทธนะไม่หวังสวรรค์เห็นรัก แต่มุ่งหลักสุดท้ายของพระพุทธองค์ ความไม่เกิดไม่ดับอีกต่อไป จริง ๆ นะฮะ"

"ฉันไหว้พระ สวดมนต์ ไม่ทำชั่วทำบาปกับใครพอแล้วจ๊ะ"

เทวินตาตอบ

"อย่างนี้ทุกที เมื่อไหร่หนอพระจะมาโปรด" ชนนทำเสียงยานคางจนน่าขำจริง ๆ ด้วยผมอยากรู้ว่าเมื่อไหร่คุณวินจะหันมาเห็นแสงพระธรรม"

...

"ก็ใครบ้างล่ะที่ไม่อยากเป็นโน่นนี่" ตรัสถามยิ้ม ๆ ไม่ได้หัวเราะ

เทวินตา

"คนที่บุญถึงคิดได้นะฮะคุณดรัล" ชนนตอบ "ผมไปทุกอาชีวนางคนได้ดอกเตอร์อย่างเรา ๆ ก็มี บางคนเท่านั้นหายากนัก"

"แต่คนไม่คิดว่าเป็นเรื่องของบุญหรือคนนะ นน" ตรัสกล่าวเรื่อย ๆ "ดู ๆ ก็น่าขำเหมือนกันไม่ใช่หรือ มีอย่างไหนอยู่ ๆ ก็โกนหัวเข้าวัด"

"ถ้าคิดอย่างนั้น ต้องขำเลยไปถึงพระพุทธองค์"

"คำตอบนั้นทำให้คนถามหยุดชะงักไปได้ กระนั้นเทวินตาก็ยังค้านว่า "นั่นพระพุทธองค์ นี่มันคนธรรมดา"

"ท่านก็เป็นคนธรรมดามาก่อนละ คนที่รู้จักติดตามคำแนะนำของท่านต่างหาก"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 73 - 74)

หรือตอนที่weinตาไม่ได้แสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตรัล ถึงแม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาเคยเจ็บซ้ำ พบว่าผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงมโนธรรม คือ การให้อภัยผ่านบทบาทของตัวละครweinตา ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันก็พูดจริง ๆ นะคะ" หล่อนหันมาสบตาตรง ๆ "อยากกินกับข้าวฝีมือแม่ทุกมื้อ ถ้าไม่ติดปาร์ตี้ทางการ ฉันไม่ไปไหนจริง ๆ"

"วินตา" เสียงเหมือนจะพ้อ weinตาถอนใจยาว วิธีเรียกชื่อนั้นพาให้ใจที่แข็งอย่างพยายามจะแข็งอ่อนลง หากหล่อนจะต้องพยายามต่อสู้เข้มแข็งอย่างที่โต้ตั้งใจไว้ ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าอะไรที่ทำให้ความรู้สึกความต้องการเป็นไปอย่างนั้น... เห็นจะเป็นเพราะความหลัง อดีต และความรู้สึกเมื่อวันนั้นกระมัง มันยังเจ็บปวดทุกครั้งทีนึกถึง ขณะเดียวกันเจ้าสิ่งที่ยังหลงเหลือติดค้างในใจก็เพียงพยายามจะเอาชนะ

"ถ้าคุณอยากจะกินข้าวบ้านฉันก็กินได้นะคะ กับข้าวเหลือเฟือ... เห็นแม้ว่าจะทอดปลาหู ตำน้าพริก มีไก่ต้มข่าด้วย...อ้อ ยังมีแฮมซูปไก่ทอด"

"ผมจะมาใหม่วันหลังแล้วกัน" เสียงบอกเบา ๆ weinตาเงยหน้าจากแก้วที่หมุนเล่นขึ้นมอง สบตาแห่งแสงคู่ นั้นแห่งจิตใจหาย ใจอ่อนอีกตามเคย แล้วสะท้อนวาบ เมื่อภาพเก่า ๆ ในอดีตหวนขึ้นมาในห้วงความคิด

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 88)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอด้านคุณธรรม ในแนวที่ให้ตัวละครแสดงถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่ดี โดยเสนอบทบาทผ่านตัวละครชื่อชนน ตอนที่ชนนพบกับเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

"อย่าโกรธนะฮะ" ชนนถามอย่างซึ้งใจ "ถ้าผมจะพูดตรง ๆ คุณวินยังรักคุณดรัลอยู่ต่างหาก แต่ไม่ยอมรับ"

เทวินตาหยุดเดินทันควัน คนข้างเคียงรีบกล่าวสลับไปว่า "คุณดรัลก็ยังรักคุณวินอยู่นะ ผมรู้ รักแต่ตันยังงี้ก็ยังอย่างเดิม"

"ไม่จริง" หล่อนเถียงเสียงแข็งขึ้นมาทันที "ที่แล้วมานะหรือคนรักกัน เป็นคุณน คุณจะทำกับหนูแมวอย่างนั้นมัย"

ชนนกลืนน้ำลายลงคอ ก่อนจะตอบว่า "อย่าเพิ่งรู้ความซื่อสถานการณ์มันต่างกัน ยุทธวิธีก็ต้องคนละแบบ แต่คุณวินก็เคยเรียนเคยรู้เรื่องของคน อารมณ์ซับซ้อนกับความรักที่ยั่งยืน บางครั้งเราก็ต้องอภัยกันบ้าง"

"ไม่มีใครอภัยให้ใครหรอกคุณน" เทวินต่ายกกล่าวด้วยเสียงเดิม "ฉันไม่เชื่อว่าคนรักกันจะ... เดียวก่อน..." หล่อนจ้องหน้าคู่สนทนาเขม็ง "นี่คุณนรับสินจ้างเขามาพูดกล่อมจิตฉันหรือไง ถึงได้เข้าชู้ฉัน"

"ใครจะบอกความจริงล่ะแม่คุณ" ชนนพูดในใจ "เปล่า... ลืมแล้วหรือฮะ ว่าคุณวินกับคุณดรัลนะ เป็นเพื่อนผมทั้งสองคน ผมอยากให้มีความสุข ๆ ด้วยกันทั้งนั้น"

"ไม่ต้องมาใช้ลำนวนนักธรรมกับฉันหรอก"

"กลายเป็นงั้นไป" คู่สนทนาหัวเราะเก้อ ๆ "ผมหวังดีต่างหากตอนนี้มีอุปสรรคที่ไหน เพียงแต่คุณวินจะเข้าใจเรื่องของจิตใจคนให้ลึกซึ้งอีกนิดก็จะสุข ๆ หัวปีท้ายปีไปเท่านั้น คนเคยรัก และยังรัก... ถ้าจะเริ่มรักอีกครั้งของเก่าบวกของใหม่ มิยิ่งเพิ่มพูนทวีคูณหรือฮะ"

"คุณนหรือใคร ๆ ก็พูดได้ทั้งนั้นแหละ และเหมือนคำว่า อภัย ยกโทษ เสียใจอะไรเทือกนั้น หลุดจากปากง่ายนิดเดียว แต่จิตใจนะไม่ได้ง่ายอย่างปากว่าหรอกนะ... โดยเฉพาะคนที่ไม่เคย อย่างคุณนเป็นต้น อย่างพูดเสียให้ยากเลย จ้างให้ฉันก็ไม่เชื่อ"

"ไม่เชื่อก็ไม่ว่า แต่ผมอยากให้คุณวินนึกคิดบ้างเท่านั้นเอง ถ้าโอกาสมี และพอจะทำให้ตัวเองมีความสุข ก็อย่าละเลยนะอะ ผมไม่ได้ตำหนิชีวิตคนโสดที่มีความสุขหรอก เป็นแต่ในกรณีของคุณวินมันน่าจะเปิดสัมพันธ์ไมตรีกันอีก... เหมือนอย่างการเมืองระหว่างประเทศไงอะ ต่อกันเปิง ๆ คณะทูตอพยพกลับอยู่ไม่เท่าไรก็ตีกันอีก เปิดสัมพันธ์ไมตรีกันอีก"

"ใครว่าฉันไม่เปิด" เทวินตาเถียง

"ไม่เห็นบอก" ชนห้าวเราะชอบใจ "จริงหรืออะ แล้วปล่อยให้ผมเข้าใจผิด ๆ อยู่ได้"

"เปิด...ไม่ฉันจะไปทำงานด้วยกันยังงี้ ฉันเปิดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตไฉละ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 93 - 94)

และในตอนหนึ่งที่เสนอแนวการกระทำกรรมดีของผู้เป็นมารดา ในการอบรมสั่งสอนบุตรให้รู้จักเรื่องทางศาสนา โดยผู้ประพันธ์เสนอผ่านตัวละครชื่อทิพาดังข้อความต่อไปนี้

"คุณทิพามาส่งลูกสาวจนถึงทางออกผู้โดยสาร สั่งซ้ำไกล่ตัวว่า "ศรีลังกาเป็นเมืองพระ อย่าลืมที่แม่พูดนะแม่วิน มีปัญหาคันคว่ำทางโลกแล้วลองคันคว่ำทางธรรมบ้าง คันคว่ำเพื่อตัว เพื่อจิตของแม่วินเองแหละลูกอย่าได้โง่เง่า ตามีมัตมัวอย่างคนทั้งหลายที่จะต้องคล้าไปทางอย่าง

คนตาบอด เมื่อเวลานั้นมาถึง เชื้อแม่เหล็ก..."

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 105)

หรือตอนที่ชนแสดงความหวังใยต่อเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมรู้น่า" ฝ่ายนั้นหัวเราะหิ ๆ "คุณวินใจแข็งไม่ได้น่านหรือก
เห็นใจเถอะอะ ผมอยู่กรุงเทพฯ ตลอดเวลา รู้ว่าคุณตรัสไม่ได้สุโขสโมสร
เลย ธรรมดาถึงสองประเด็น ประเด็นแรกก็อย่างที่คุณวินรู้ ประเด็นที่สอง
คนเราลงหัวใจกับตัวอยู่คนละทางมันจะสุขไปได้อย่างไรกัน"

"หัวใจฉันอยู่กับตัวฉันเสมอคุณนะ คนอื่นฉันไม่รู้" เทวินตาตอบ
เสียงแข็ง "นี่เรามาทำงานร่วมกันนะ ไม่ใช่มาฟื้นความหลังหรือจับคู่ เลิก
ยั่วฉันทีเถอะคุณนะ"

"ข้อนั้นผมรู้แล้ว" ชนทำเสียงขึงขัง "แต่เรื่องของเรื่อง ผมนะ
บังเอิญเกี่ยวพันมาแต่ต้น จึงอยากจะให้จบสวย ๆ เสียที่ไม่ใช่แค่ร้ายแทบ
ตายอย่างคราวแรกต่างหาก... ถ้ามจริง ๆ เอะอะถ้าไม่เกลียดไม่
โกรธแล้วคุณวินรู้สึกยังไง

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 185)

นอกจากนี้ยังเสนอในแนวกว้างกิจกรรมด้านกุศลกรรม ผ่านบทบาทของตัว
ละครในเรื่องรู้จักการให้ความช่วยเหลือ เช่น ตอนที่ชนพยายามพูดให้เทวินตา
เข้าใจตรัส ดังข้อความต่อไปนี้

"ชนหรือตามอง ยิ้มกระจายอยู่ที่มุมปาก "ผมเตือนแล้ว โอกาสดี
ปลอดโปร่งแล้ว อย่าใจแข็ง ธรรมดาตัวเองไปทำไมกัน"

"ไม่มีวันเสียละ ฉันตั้งใจเด็ดขาดนานแล้ว" หล่อนตอบกลับไป

"แต่ผมรู้ว่าคุณวินยังอ่าวรณ ถ่านไฟยังไม่มอดสนิท มันคุได้หรอก
อะ เชื่อผมเถอะนะ... เวลาไม่ค่อยทำ ประเดี้ยวแก่เกินไปจะหมดสนุก
ลูกเต้าเกิดมาที่หลังลำบากแยะ"

"พูดเลยเถิดไปโน่นแน่ะ ฉันยังไม่ได้คิด คุณนไปด้วยกันนะ"

ชนนถอนใจใหญ่ ลูกจากแก้อ๊ขึ้นนั่งตัวตรง "นี่ถ้าผมไม่รักไม่
นับถือคุณวิน ไม่ส่งสารว่าชอกช้าแสนสาหัสละก็ ผมไม่ไปหรอกนะอะ คุณดรัล
นะแทบจะกราบองง้อคุณวินอยู่แล้ว"

"ฉันไม่ต้องการให้ใครมาคารวะฉัน" เทวินตาโต้กลับไป

"ผมไม่อยากขัด ไม่อยากเป็นยาตำทึยวแทรกกลางคุณวินน่าจะ
ให้โอกาสคุณดรัลบ้าง เรื่องอย่างนี้สมควรจะได้พูดกัน เห็นใจกันสองต่อ
สอง"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 216 - 217)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ด้านคุณลักษณะ
พบว่าผู้ประพันธ์มุ่งเสนอแนวความคิดไว้หลายแนวทาง เช่น ให้รู้จักการช่วยเหลือ
เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก รู้จักการแสดงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
รู้จักการเข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ตลอดจนการรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน
ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบประเภทของกรรมจำแนกตามคุณภาพ หรือ ตามธรรมที่เป็นมูลเหตุในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ของ โสภาค สุวรรณ (เล่ม 1)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
ด้านอกุศลกรรม	13	59.10
ด้านกุศลกรรม	9	40.90
รวมทั้งสิ้น	22	100.00

2.2 จำแนกตามทวารหรือทางที่ทำการหรือทางแสดงออกของกรรม

การวิเคราะห์กรรมจำแนกตามทวาร หรือทางที่ทำการ หรือทางแสดงออกของกรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ด้านกายกรรม
2. ด้านวจีกรรม
3. ด้านมโนกรรม

ด้านกายกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางกาย)

โสภาค สุวรรณ มุ่งเสนอประเภทของกรรมที่จำแนกตามทวารหรือทางที่ทำการหรือทางแสดงออกของกรรม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกายกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางกาย) ด้านวจีกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางวาจา) และด้านมโนกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางใจ) ในด้านกายกรรมจากเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ผู้ประพันธ์เสนอแนวนี้นผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตา ขณะที่มารดาได้ตกเตือนถึงเรื่องของศาสนา เพื่อให้รู้จักแก่นแท้และได้ปฏิบัติตนเมื่อยังมีชีวิต โดยใช้ปัญญาค้นคว้าหาความจริง ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตาถอนใจยาว มารดาของหล่อนกล่าวสืบต่อไปอีกว่า

"ตอนนี้แม่วินอาจจะหัวเราะ แต่แม่หวังว่าสักวันแม่วินจะเข้าใจคำพูดที่แม่พูดมาทั้งหมดนะลูก บางที... เมืองลังกานะเป็นเมืองพระ อาจจะมีคนชี้ทางพูดให้แม่วินเห็นแสงสว่าง และใช้ปัญญาค้นคว้ารู้จักความเป็นจริงบ้างก็ได้"

"โอ้" ครั้งนี้เทวินตาหัวเราะคิก "เมืองพระก็ล้วนพระชัณห์แม่ก็
วินไปทำงานด้านเกษตรกรรมตามที่ ยู.เอ็น. เขาจะให้ความช่วยเหลือ

ต่างหากไม่ได้ไปเรียนอักษรธรรม"

"หัวเราะเถอะ" คุณพิพากล่าวเสียงส่ำเสมอ "ถึงจะข้า จะเยาะแม่แต่แม่คิดว่าสักวัน แม่วินจะต้องร้องไห้ ร้องเวทนาความโง่เขลาของตัวเอง แม่เพียงหวัง แล้วสวดมนต์ภาวนาให้แม่วินร้องไห้เสียก่อนที่ผมบนหัวจะหงอกโพลน เพราะเมื่อถึงเวลานั้น แม่วินจะหมดโอกาส เหมือนคนพายเรือตามกระแสน้ำเชี่ยว ไปเอะใจก็ต่อเมื่อเห็นน้ำตกจากผาอยู่แค่คืบ หมดหนทางเสียแล้วนะลูก"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 98)

ในตอนหนึ่งกล่าวเทวินตาบอกชนว่าเฟิงฟังเทศนาจบมาจากแม่ของตนเองทำให้ชนหัวเราะ ดังข้อความต่อไปนี้

"มาอีกคนแล้วไง" หล่อนร้องเบา ๆ "เมื่อตะกี้เฟิงฟังเทศนาจบ"

"คุณอาหรืออะ" ชนหัวเราะ มองเลยไปทางโน้น "วันที่ผมไปกินไก่ต้มข้า จำได้มั๊ยอะคุณวิน คุณอาบอกว่า ตีใจที่คุณวินจะไปเมืองลังกา เพราะเป็นเมืองพระ เพื่อจะเปลี่ยนใจตาลว่างบ้าง ไม่นั่นอะ อาจพบพระเทศน์เก่ง ๆ ถึงใจก็ได้"

"เลิกพูดถึงเรื่องนี้ได้มั๊ย" เทวินตาร้องห้าม แล้วหันมาทางสาวน้อยที่ยืนตาปรอยอยู่ข้าง ๆ "หนูแมวไม่เบื่ออาจารย์บ้างหรือจ๊ะ น่าจับโกนหัวนุ่งผ้าเหลืองมากกว่า"

"ฮะ" ชนยกมือในท่าห้าม "คุณวินอย่าทำให้เด็กเขวซีอะ เปลา่หรือ" คนพูดยิ้มระรื่น "หนูแมวเข้าใจเดียวกับผมรู้หรือเปล่า เดี่ยวนี้เขาหัดนั่งสมาธิทุกวัน วันละครึ่งชั่วโมง เท่ากับดูหนังประกอบโฆษณาจบหนึ่งตอน เขาบอกผมว่าความจำดีขึ้น การเรียนก็ดีเป็นเงาตามตัว"

"อย่ามาชักชวนขึ้นสวรรค์ลงนรกให้ยากเลยยะ" เทวintaหัวเราะ
หิ ๆ

"ก็คุณวินมัวคิดอย่างนั้น เอ้อ...เมื่อไหร่หันมาศึกษาพุทธธรรม
แท้ ๆ แล้วก็จะรู้หรอก ว่าตัวข้าหนอทำไมถึงได้หลงทางอยู่ตั้งนาน"

"ชนน" เทวintaทำเสียงตุ "เลิกเป็นพ่อฉันอีกคนได้ไหม รู้ข้อ
เปลี่ยนตัวกับคนอื่นก็จะดีหรอก"

"ไม่พูดก็ไม่พูด แต่ผมจะบอกอะไรให้ ไปลังการาวนี้ ผมจะ
ศึกษาเรื่องพุทธศาสนาด้วย นอกเหนือจากงานที่ทางการมอบหมาย ไม่
เสียหายอะไรจริงมัยยะ"

"ไม่หรอก" เทวintaหัวเราะ "พอกลับมา เขาก็โอนเจไปอยู่
กรมศาสนาเลยนะคุณน มีเปรียญก็ประโยคต่อท้ายยาวยืด ไม่ก็ออกไป
อุตงค์ปักกลดในป่าช้า

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 100)

หรือตอนที่ชนนว่ากระเช้าเข้าแห่เทวinta ขณะที่พูดถึงเรื่องของ
ประวัติศาสตร์แล้วชักถาม โดยผู้ประพันธ์เสนอผ่านบทบาทตัวละครในเรื่องด้าน
กายกรรม ดังข้อความต่อไปนี้

"เห็นไหม...ผมว่าแล้ว เพราะเกลียดประวัติศาสตร์เลยไม่รู้
อะไรพวกโรมันเรียกศรีลังกาว่า ตาโปรเบนอะคุณพี่ พวกพ่อค้าอาหรับเรียก
เซเรนดิป แล้วปอร์ตูกเกตเรียกว่า ซีเลา คุณดัชต์แปลงเป็นไซลอน กระทั่ง
ไซลอน แล้วเลยกลับไปใช้ศรีลังกาจนกระทั่งบัดนี้"

"รู้มากจริงนะ" เทวintaค่อนเบา ๆ

"ผมชอบนี่อะ ยิ่งรู้เรื่องมากเท่าไรก็ยิ่งโมโหพวกปอร์ตูกเกต
เท่านั้น"

"ไปโกรธเขาเรื่องอะไรกัน"

ชนนัยก็หลังก่อนตอบว่า "ก็รังแกพุทธศาสนานะฮะฮะ จะมีอะไร...
แต่ดู ๆ " คนพูดยื่นหน้าออกไปทางหน้าต่าง มองผ่านกระจกลูกสี่ พิมพ์ว่า
"ผู้คนดูจะคล้ามากไปหน่อยนะฮะ...ดำปัดเทียว แต่ท่านสิริมาโวที่ผมเคย
เห็นผิวไม่คล้าอย่างนั้นเลย"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 112 - 113)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอผ่านบทบาทของตัวละครในการแสดงพฤติกรรม
ให้เห็นในด้านกายกรรม ตอนที่ตรัสพยายามอธิบายถึงความรู้สึกของตนเองให้กับ
เทวินตาฟังเพื่อขอปรับความเข้าใจกันอีกครั้ง ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ผมคงไม่ต้องอธิบายชี้แนะวินตา ว่าตัวเองรู้สึกอย่างไร เท่าที่
ผ่านมาก็ทราบสาสมกับความใจเบาของตัวเองแล้ว คราวนี้เราจะ ไม่
รู้วาม"

"ไม่ใช่ฉันค่ะ" เทวินตาหันขวับมาค้าน

"ขอโทษที่...ผมเอง เพราะฉะนั้น คราวนี้เรามีทั้งโอกาสและ
เวลาพอที่จะปรับความเข้าใจกันอีกครั้ง ไม่ใช่หรือ"

"คุณจะเร่งรัดฉันทำไมกันคะ" หล่อนถามตรง ๆ ค่อย ๆ ดึงมือ
กลับ

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 181)

หรือตอนที่ชนนัยถามตรัสถึงเรื่องราวของเทวินตา หลังจากที่เคยประสาน
รอยรักร้างไว้ให้คืนกลับดังเดิมว่า

"เรื่องของคุณตรัสไปถึงไหนละฮะ" ชนนกระซิบกระซาบ

"ใจแข็ง" อีกฝ่ายถอนใจเฮือก "ผมนึกไม่ถึง เขาบอกว่าไม่
โกรธ ไม่เกลียด แต่ระวังตัวทุกฝีก้าว"

"ใจเย็น ๆ อะ" ชนนีให้กำลังใจ "อย่าว่าวาม นี่ไม่ใช่สาวน้อย
อย่างแต่ก่อน จะได้จุดไฟรับ คุณตรลก็รู้ ผู้หญิงยิ่งสาวมากเท่าไร ก็ยาก
เท่านั้น"

"ผมมีเวลาจำกัด คุณก็เหมือนกัน ผมกลัวจะหมดหวังเสียก็ 모르"

"เชื่อผมเถอะ" คนพูดยืนยัน "คุณวินยังมีเชื้อไขคุณตรลอยู่หรอก"

"คุณรู้ได้ยังไง" ฝ่ายนั้นตาโต

"รู้แล้วกัน หยุดพูดเถอะ ประเดี๋ยวได้ยินเป็นจบเห่กัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 - 199)

ด้านวจีกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางวาจา)

โลภาค สุวรรณ เป็นนักประพันธ์ผู้หนึ่งที่เสนอประเภทของกรรมในด้าน
วจีกรรม คือ กรรมที่เกิดจากการกระทำทางวาจา iva การพูดจาในสิ่งที่ดีก็
จะพาให้พบแต่ความสุข ซึ่งในเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ผู้ประพันธ์เสนอแนวกรรม
ประเภทนี้ ดังตอนที่ คุณพิพามารดาของเทวินตากล่าวเทวินตาผู้เป็นลูกสาวที่ไม่
เชื่อเรื่องของศาสนา โดยว่ากระทบกระทั่งถึงการเป็นนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่
ที่ไม่รู้จัก นรก สวรรค์ ผีสาง เทวดา จะเชื่อได้ก็ต้องมีวิธีการพิสูจน์ ดังข้อความ
ต่อไปนี้

"นักวิทยาศาสตร์อย่างพวกแกนะแม่เบื่อเต็มที นี่คงไม่เชื่อนรก
สวรรค์ ผีสาง เทวดา กันแล้วสินะ เออะอะก็ต้องพิสูจน์ให้เห็นดำแดง
ขาวเหลือง"

แล้วแม่ยังบ่นต่อไปอีกว่า "ชาติที่แล้ว ชาตินี้ ชาติหน้า บุญกรรม

แกเชื่อไหม"

"ตอบไม่ได้นี่จ๊ะแม่" หล่อนพูดตามใจที่คิด" ก็ไม่เห็นเคยมีใคร
พิสูจน์ให้เห็นแท้ ๆ ลักที่ มีแต่ข่าวลือที่นั่นที่นี่ ส่วนมากก็หากิน"

"เห็นไหม... ไม่ทันไรก็เป็นเสียอย่างนี้แล้ว แกห้อยพระทำไม"

เทวินตานึกช้า เพราะตั้งแต่พ่อตายแม่ก็หันเข้าวัด นั่งวิปัสสนา
กรรมฐานเชื่ออะไร ๆ ที่หล่อนอยากจะหัวเราะ ก็ยังไม่อยากทำลายน้ำใจ
แม่นัก

"ตอนคุณพ่อจะเสียแม่ไปดูลมอดู ท่านเป็นพระไม่โกหกหรือก ท่าน
ไม่พูดตรง ๆ แต่แม่รู้ ท่านพูดไม่ผิด เขาจะมารับวิญญาณ"

"โธ่แม่... เคยเห็นที่ไหนจ๊ะ" หล่อนถามออกไปอย่างนั้น

"พระท่านบอก คนเฒ่าคนแก่ก็เล่าต่อ ๆ กันมา เวลาคนไหน
หมดอายุ มีเจ้าพนักงานเขามารับวิญญาณ ทำดีก็ไปดี ทำชั่วก็ไปใช้กรรม
อาฆาตจองเวร หรือจะอโหสิก็ยังไม่วายพ้นจากกรรมตามวิญญู เหมือนชก
มือกับกำแพง ต้องเจ็บปวดเป็นธรรมดา"

เทวินตาเอนหัวเราะลับหลัง ก็ฟัง ๆ ดูนั่งมวงายจะตายไปแล้ว
เชื่อเรื่อง ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้ ชาตินี้
เพราะกรรมตามวิญญูที่เทวินตาไม่มีวันรู้เรื่องแล้วพิสูจน์ไม่ได้ นอกจาก
ใครสักคนจะต้องตายลงไป แล้วคนตายไปแล้ว ก็ไม่เห็นมีกลับมาเล่าอะไร ๆ
ให้คนข้างหลังฟังจริงจังสักที ถึงจะมีเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ตายเท่านั้น
ชั่วโมงแล้วฟื้นให้อ่านกันหล่อนก็ยังหัวเราะเยาะ หัวเด็ดตีนขาด จะไม่ยอม
เป็นแม่อีกคนเด็ดขาด

"กราบพระ ลวตมนต์ พอแล้วค่ะ" เทวินตาบอกแม่ "ปรัชญาของ
พระพุทธรูปนี่มีหลักความจริงแท้ แต่จะให้วินเชื่ออะไร ๆ อย่างที่แม่เชื่อ
นะ วินกับแม่คนละคนนะคะ"

"ย่ะ เพราะความที่คงแก่เรียน นักวิทยาศาสตร์เฟื่องไยยะ อะไร

ต้องพิสูจน์ได้หมด หนึ่งบวกหนึ่งต้องเป็นสอง"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 12 - 14)

ผู้ประพันธ์เสนอด้านวจีกรรม ผ่านบทบาทของตัวละครในด้านการกระทำที่ไม่ดี ว่า การไม่เชื่อเรื่องอะไรไม่ควรจะถูกลงโทษหรือห้าม หรือพูดประชดประชันจะทำให้ผู้อื่นฟังแล้วรู้สึกไม่พอใจ เช่น ตอนที่เทวินตาไม่เชื่อเรื่องของบุญเก่าที่มารดาพูด ทำให้คุณทิพาผู้เป็นมารดาแสดงอาการกระพริบกระพริบ ดั่งข้อความต่อไปนี้

"บุญเก่าหรอกยะ" มารดาของหล่อนชี้หน้าว่า ถึงได้ดี ปัญญาเด่นอย่างนี้ คอยดูชาติหน้าเถอะ บุญไม่ทำ วัตไม่ไป มนต์ไม่สวด แกรมหัวเราะเยาะของคักดีลิตี้อย่างนี้ละก็ไม่ได้เกิดเป็นดอกเตอร์หรอก"

"แล้วละก็เกิดเป็นอะไรล่ะจ๊ะ" เทวินตาเคยเข้าหา "เป็นอะไรก็ได้ขอเป็นลูกแม่แล้วกัน"

"ลูกแม่ก็ไม่ได้เป็น แม่ทำบุญทำทาน แกไม่ทำอะไรเลย เหมือนมีโอ่งคนละใบ แม่รองน้ำใส่ไว้ทีละขันสองขัน แม่ก็มีน้ำใช้ แกไม่ใส่น้ำสักหยด"

"ถ้าจันวันมาขอใช้น้ำแม่ใช้"

"พิลึกคน" แม่ค้อนขยับ "พูดกับคนบาปหนาลำบากพิลึกนะ"

"วันก็ช่วยคนอยู่แล้วนี่จ๊ะแม่" เทวินตาบอก "ช่วยคนโดยไม่เลือกชาติ ภาษา ศาสนาใจจ๊ะ ช่วยให้เราปลุกข้าวได้ผลพลอยเลี้ยงคนของเราบ้าง"

"แกทำงานเอาเงินเดือนย่ะ" แม่กระพริบกระพริบ "มันต้องทำบุญทำทาน สวดมนต์ภาวนา เออ ๆ...แกจะเป็นคนสมัยใหม่ก็เป็นไป"

"ก็ไม่มีจริงนี่จ๊ะ สมัยก่อนอาจหลอกคนได้ แต่สมัยนี้ฝึกแล้วคนจ๊ะ"

แม่ คนยิ่งน่ากลัวกว่าผีต้งแยะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 14 - 15)

และตอนที่เทวินตาไม่เชื่อคำพูดของมารดาถึงเรื่องของพระพุทธรูปศาสนา ทำให้มารดาของเทวินตาแสดงความห่วงใยต่อบุตรสาวของตน จึงว่ากล่าวเทวินตา ดึงข้อความไปนี้

"คนสมัยใหม่อย่างแม่วินคงมีอีกพะเรอ ล้วนแต่บาปหนาทั้งนั้น
ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่บุญเก่าจะส่งผลก็จะได้รู้ตัว เร่งศึกษา แม่ณะไม่อยู่เดือน
ไปอีกนานเท่าไรหรอกนะ ไม่วักลัฝั่งเต็มที"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 25)

อีกตอนหนึ่งของเรื่องกล่าวถึงชนนุชจากกระเช้าเข้าหาแม่เทวินตา ใน
เรื่องของการทำบุญ ทำให้เทวินตาแสดงความไม่พอใจในคำพูดที่ชนนุชพยายามจะ
ตักเตือนให้ปฏิบัติตามที่มารดาของเทวินตาสอนไว้ ดึงข้อความต่อไปนี้

"คุณวินทำจะไม่เคยทำบุญอะไรเลยซินะ" อีกฝ่ายถาม

"ก็เคยตักบาตร จะเอาอะไรอีก"

"บุญเก่งแรงเลยได้ดี ซาติน้ำหมตบุญทำจะไม่ได้เป็น
ดร. เทวินตา อีกหรอก"

"พูดแบบแม่แล้วไง ฉันบอกแล้วว่าไม่เชื่อ ฉันเชื่อที่เห็น ที่เป็นอยู่
เท่านั้น เลิกพูดเรื่องเหลวไหลทีเถอะน่าคุณนนะ ว่าแต่เตรียมตัวเรื่องจะ
เดินทางหรือยัง ร่ำลาแฟนแล้วเรอะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 33 - 34)

และในตอนหนึ่งของเรื่องที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอด้านวจิกรรม ผ่านบทบาท

ของตัวละครผู้เป็นมารดาของเทวินตา พยายามตักเตือน และอบรมสั่งสอนด้าน ศีลธรรม ให้รู้จักหลักธรรมะ ด้านบาป บุญ สวรรค์ นรก กับเทวินตาเพื่อนำไป ประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตสืบต่อไป ทำให้เทวินตาแสดงความรู้สึกเฉย ๆ ต่อ คำพูดของผู้เป็นมารดา ดังข้อความต่อไปนี้

"อยากให้แก่นับถือพระเจ้า ให้ใจบุญสุนทาน ให้รู้จักเชื่อเคารพ สิ่งที่ควรจะเคารพบ้างเท่านั้น ไม่ใช่เพียงแต่ยกมือห้านิ้วสิบนิ้วแล้วก็จบกัน อย่างที่เป็นทุกวันนี้ เรื่องวิทยาศาสตร์อาจจะต้องพิสูจน์ถึง หนึ่ง สอง สาม สี่ แต่เรื่องพระ เทวดา บุญ บาป สวรรค์ นรก หลักธรรมะนั้นเป็นเรื่อง ของความคิดคิดได้ปฏิบัติได้เป็นกุศลัก แก่อย่าเอ๊ะ อ๊ะ..." คุณทิพาตีเขน ลูกสาวเพียงคนเดียว ก่อนจะกล่าวสลับไปว่า

"แม่พูดเรื่องวิปัสสนา กรรมฐาน รักษาศีลสมาธินั้นแหละ แก่อย่า คิดว่าเป็นเรื่องของคนแก่จะเข้าโลงถึงจะคิดได้ แม่คนอื่นเขาอาจจะห่วง เรื่องลูกสาวจะมีผัวดีหรือไม่ จะแต่งงานมีหน้ามีตาหรือจะหนีตามไต่บ๊อบที่ ไหน แต่แม่น่ะคิดได้เลิกห่วงมานานแล้ว บุญกรรมของแต่ละคน ใครรู้ไม่ได้ หรือ"

"แต่..." เทวินตาเผยปากจะค้าน แล้วถูกขัดทันควันว่า

"แก่อย่าขัด แม่วิน ไม่ได้พูดกันมาสองปี กลับมาแฉลับ ๆ ไปอีกแล้ว ยังมีเวลาอีกตั้งแยะไม่ใช่รี แม่ล่ะห่วงแกเรื่องเดียว เรื่องจะเป็นบัวได้น้ำ ใจล่ะ มุดดินจมโคลน จมเลนไม่มีวันได้เผยอชูช่อ ชูดอกเหนือน้ำเห็นแสงสว่าง สูดอากาศบริสุทธิ์กับเขา รู้ไม่ใช่เรอะเรื่องบัวนะ"

"แม่วินอาจจะช้า คิดว่าแม่แก่ชราเลอะเทอะพ้นเพื่อนไปก็ได้ แต่ แม่จะบอกอะไรสักอย่าง อันปัญญาที่คนมีไม่เท่ากันถ้าจะพูดทางพุทธศาสนา ก็ต้องว่าเป็นผลจากกรรมของแต่ละคน แม่วินมีปัญญาจนสามารถค้นคว้าทาง โลก รู้ในสิ่งอันเป็นความก้าวหน้าสุดยอดทางโลก ก็ทำไมใช้ปัญญานั้นไตร่ตรอง

ที่แม่พูดมาทั้งหมดบ้าง"

...

"ฟังแม่นะลูก" คุณทิพาตบแขนลูกสาวเบา ๆ "มีปัญญาถึงขั้นนี้แล้ว จงฉลาดรู้สภาพของความจริง อย่ายอมโง่งต่อไปอย่างที่แล้ว ๆ มา อย่าดูถูก คาถาบทสวดว่าไม่จริง ของจริงทั้งนั้น เมื่อใดที่แม่วินรับรู้ เกิดแสงสว่าง แก่ปัญญาตน จงเก็บความรู้ไว้เป็นสมบัติ อย่าโง่งอย่าดูถูกโดยตัวเองไม่อาจ พิสูจน์ได้"

เทวินตาถอนใจยาว มารดาของหล่อนกล่าวสลับไปอีกว่า "ตอนนี้ แม่วินอาจจะหัวเราะ แต่แม่หวังว่าแม่วินจะเข้าใจคำพูดที่แม่พูดมาทั้งหมด นะลูก บางที... เมืองลังกานะเป็นเมืองพระ อาจจะมีคนชี้ทางพูดให้แม่วิน เห็นแสงสว่าง และใช้ปัญญาค้นคว้ารู้ความเป็นจริงบ้างก็ได้"

"โอ้" คราวนี้เทวินตาหัวเราะคิก "เมืองพระก็ส่วนพระชัชเช่แม่ก็ วินไปทำงานด้านเกษตรกรรมตามที่ ยู. เอ็น. เขาจะให้ความช่วยเหลือ ต่างหากไม่ได้ไปเรียนนักธรรม"

"หัวเราะเถอะ" คุณทิพากล่าวเสียงลมมำเสมอ "ถึงจะขำ" จะ เยาะแม่แต่แม่คิดว่าสักวัน แม่วินจะต้องร้องไห้ ร้องเวทนาความโง่งเขลา ของตัวเอง แม่เพียงหวัง แล้วสวดมนต์ภาวนาให้แม่วินร้องไห้เสียก่อนที่ผม บนหัวจะหงอกโพลน เพราะเมื่อถึงเวลานั้น แม่วินจะหมดโอกาส เหมือน คนพายเรือตามกระแสน้ำ ชี้นิ้วไปเอะใจก็ต่อเมื่อเห็นน้ำตกจากผาอยู่ห่าง แค่วับ หมดหนทางเสียแล้วนะลูก"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 96 - 98)

หรือตอนที่ดรัลเป็นคนกลาง เมื่อชนกับเทวินตาพูดจาโต้แย้งกันถึงเรื่อง เมืองโบราณ ดังข้อความต่อไปนี้

"ข้าตายละคุณน" เทวintaหัวเราะคิกออกมากจนได้ "กลัวผีเจ้า
เข้าสิงฉันเรอะ... จ้างให้ ไม่มาหรรอกมาทำไม... เขารู้ว่าฉันไม่เชื่อ เขา
จะมาหาคุณนนะซี ออกจิตใจโน้มน้าอย่างนั้น ระวังผีลาว ๆ เถอะ

"วินตา" ตรัสกลายเป็นคนกลางโดยไม่รู้ตัว "คุณนก็อีกคน นี่เรื่อง
อะไรกันเป็นเด็กไปอีกแล้ว ผีหลอก หลอกผี"

"นาน ๆ เป็นเด็กทีก็ดีนี่คะ" เทวintaตอบทันควัน "ไม่ต้องกังวล
ไม่ต้องคิดอะไรให้ยุ่งใจ"

ครั้งนี้คนกลางนิ่งเงียบ ชนนล่าหน้าเป็นคำรบสอง ก่อนจะพูดขึ้น
ว่า "ทีนี้ผมจะไม่เล่าอะไรให้คุณฟังอีกละหมดสนุกก็ไม่ต้องด้วย

"โอ้เอ๋ย คุณน" คนพูดหัวเราะคิก "เออเถอะ ถ้าฉันอยากรู้
ประวัติของผุ ๆ ฟัง ๆ เมื่อไหร่ละก็จะขอให้เล่าให้ฟังก็แล้วกัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 121)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอด้านวจิกรรมผ่านบทบาทของเทวinta ในตอน
ที่ติดพันกับชนนถึงคำตักเตือนของมารดาที่คอยสั่งสอนในเชิงกระทบกระเทียบ ดัง
ข้อความต่อไปนี้

"ฉันนี่ คงหนีไม่พ้น ใกล้เคียงแม่ แม่ก็จะชวนให้นั่งวิปัสสนากรรมฐาน
ฉันยังทำไม่ได้นี่คะ อีกอย่างก็ไม่มีเวลา หรือใจสงบพอจะนั่งถึงธรรมะ
ธรรมโมอย่างแม่ มีเพื่อน ก็ชนนนั่นแหละเกิดจะเป็นนักธรรมอีกคน เปื่อจะ
ตายไม่รู้มาห่วงเจตสิกวิญญานของฉันทำไมกัน เล่าให้ใครฟังเขาคงข้า
แล้วดูซิคะมาทำงานยังจะต้องพบอีกราย"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 143)

และตอนที่เทวintaพูดกับชนนถึงค่านิยมของคนในการเลือกบริโภคสินค้า
ภายในประเทศน้อยกว่าภายนอกประเทศ ทำให้ชนนเพื่อนรุ่นน้องโต้ตอบ ดัง

ข้อความต่อไปนี้

"ทำใจได้..." เทวีนตาตอบ "ฉันไม่ตำหนิเขาหรอก นับถือต่างหากที่เขาสามารถบังคับใจคนของเขาได้สำเร็จ ให้นินตีจ่ายอัมไรซ์ของประเทศล้วนบ้านเราทำได้ยาก พุ่มเฟื่อยจนตัดไม่ลงแล้ว"

"คุณวินพูดอย่างนี้ เขาจะว่าเป็นยายแก่ขี้บ่น" ชนนว่า

"ฉันไม่ได้ว่าใครนี่ คุณนนไม่รู้ดอกกริว่าคนไทยยังล้างสมองตัวเอง เรื่องนิยมของนอก...คนนอกไม่ได้ จำตานิดได้ไหมที่จบวิศวะ ๔ นะ ฉันยังจำได้นะคุณนน ตานิดแก่เล่าให้ฉันฟังเรื่องแกคิวิธีกำจัดขยะได้ เสนอโครงการไป ไม่มีใครสน...เสียเงินจ้างฝรั่งนอกมาคิด ค่าเรือบิน ค่ากินอยู่ เงินเดือน แล้วพวกนั้นมันก็คิดได้อย่างเดียวกับที่ตานิดคิดนั่นแหละ

"ฮะ..." ชนนผงกศีรษะรับ

"ตานิดเขาพูดว่าใจรู้ไหม เขาบอกว่าสมน้ำหน้า คนของเรามันอยาก..." เทวีนตาหัวเราะหิ ๆ "เขาพูดหยาบนักคงเจ็บใจมากอยู่หรอก"

โลภาค สุวรรณ. 2536 : 146 -147)

ในตอนเทวีนตาพูดจาห้ามปรามชนนถึงเรื่องทางประวัติศาสตร์ ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันรู้แล้วคะ" เทวีนตาโบกมือห้าม "คุณนนคลั่งประวัติศาสตร์อีกตามเคยเชียวเถอะ แต่ไม่ต้องมาเล่าให้ฟังนะ ถึงเล่าฉันก็จำอะไรไม่ได้หรอก"

"สงสัยเคยถูกครูประวัติศาสตร์ลงโทษสถานหนัก" ชนนเปรย

"เลยตั้งกองเกลียดเอาเสียจริง ๆ จัง ๆ ไม่อยากรู้ผมก็ไม่เล่า แต่คุณวิเจคงเล่า คุณวินจะทำยังไง"

"ฉันไม่สนใจอย่าง เข้าหุซายทะลุออกหุซาวา บอกก็ได้ฉันกับครู
ประวัติศาสตร์เป็นอริกันมานานแล้ว พอใจหรือยังฉันไม่ใช่คนที่ง้อจำ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 148)

ด้านมโนกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางใจ)

โลภาค สุวรรณ เป็นผู้ประพันธ์ท่านหนึ่งที่ได้เสนอประเภทของกรรมใน
นวนิยาย เรื่อง ศิขริน - เทวinta ด้านมโนกรรม ที่เกิดจากการกระทำที่แสดงออก
ทางใจ ว่า การคิดในสิ่งที่ไม่ดีต่อผู้อื่นจะทำให้ใจร้อน วิดกกังวล ไม่มีความสุข
มีความโลภ ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอผ่านบทบาทของตัวละครไว้หลายแง่หลายมุม ให้
ผู้อ่านได้สัมผัสถึงกรรมในด้านหนึ่ง อาจเกิดขึ้นกับทุกคนได้แม้ไม่ได้เจตนาที่จะ
กระทำในสิ่งนั้น ดังตอนหนึ่งของเรื่องที่ชนนครุ่นคิดในใจถึงเทวinta ยามที่เธอมี
ความทุกข์ ดังข้อความต่อไปนี้

วันนั้นผ่านมามากหลายปีเต็มที หากชนนยังจำได้แจ่มชัด กระจำงเหมือน
แสงแดดที่ระยิบระยับต้องพินน้ำในสระบัดนี้ เทวintาครั้งนั้นอ่อนหัดเยาว์วัย
และอ่อนไหวเหมือนดอกไม้บ่า ยามอยู่กับพื้นดินและกอหญ้าก็ดูสวยสด แต่เมื่อ
ถูกแดดก็จะเหี่ยวเฉาภายในเวลาอันสั้น เทวintaเปรียบได้ดังนี้

ชนนจึงไม่แปลกใจสักนิดที่เห็นเทวintaชอกช้ำบอบสลายทางใจอย่าง
รุนแรง เมื่อมีคนเด็ดหัวใจหล่อนโยนทิ้ง มีหน้าซ้ำช้อยอย่างไม่เหลือชิ้นดี

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 39)

โลภาค สุวรรณ เป็นนักประพันธ์ผู้หนึ่งที่มุ่งเสนอด้านมโนกรรมว่า การ
กระทำในสิ่งที่ไม่ดี จะทำให้พบแต่ความร้อนรุ่มในจิตใจ ดังตอนที่เทวintานึกถึง
ดรัลชายคนรักในอดีต ดังข้อความต่อไปนี้

ให้นักขบใจนายฝรั่งตัวผอมที่เข้ามาขัดจังหวะเสียได้ หล่อนเริ่มมีความรู้สึกกลัว กลัวใจตัวเองอีกครั้ง เมื่อดริลขอตัวจากวงสนทนาเดินไปที่กลุ่มอื่น หล่อนยังไม่วายชำเลื่องตามมองเห็นร่างสูงสันทัดของเขาทรงตัวอยู่ในกลุ่มแขกรับเชิญในห้องด้านโน้น

เขายังเหมือนเดิม ดริลผู้มีหน้าตาดีสำหรับผู้ชายไทยทั่วไป กับดวงตาที่บอกความรู้สึกและอารมณ์โจ่งแจ้ง โดยเฉพาะกับเทวินตา หล่อนยังเห็นแววอารมณ์เต็มเปี่ยมในดวงตาของเขา หล่อนจะทำใจอย่างไรดี ถ้ากองไฟที่คิดว่าจะดับเป็นเถ้าไบนานแล้วจะระอุขึ้นมาอีกครั้ง

คราวนี้ไม่มีอะไรเป็นอุปสรรค ความเจ็บไข้และแผลเป็นเก่า ๆ จะกีดกันหล่อนให้พ้นจากดริลได้ดีเพียงใดยังสงสัย

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 64 - 65)

ในตอนที่ชนครุ่นคิดนึกถึงการกระทำที่ไม่ดีของดริล คือ เป็นคนที่ค่อนข้างจะเห็นแก่ตัวกับเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

"เห็นแก่ตัวเป็นบ้า ชนคนอ่อนในใจ ทั้ง ๆ อดสมเพชไม่ได้ แต่ก็ออกจะเห็นใจบ้างหรือเพราะดริลเปิดเผยปัญหาครอบครัวและสารพัดทุกข์ใจกับชนจนหมดสิ้นแทบไม่เหลืออะไรไว้เป็นความลับส่วนตัว กระนั้นเขาก็ยังนึกโกรธแค้นแทนเพื่อนเพศตรงข้าม เทวินตา... ยุติธรรมไหม ถ้าเทวินตาจะต้องหวนกลับมาสมหวังเอาเมื่อกาลเวลาและเหตุการณ์ล่วงเลยมาจนอย่างนี้

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 67)

ในแนวด้านมโนกรรม ผู้ประพันธ์เสนอผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตาในตอนนึกถึงความรักครั้งอดีตกับดริล ทำให้เทวินตาไม่มีความสุข มีแต่ความทุกข์

อยู่ในใจ เมื่อตรัสทำให้เจ็บซ้ำ ดังข้อความต่อไปนี้

เทวีนตรัสรู้สีกเจ็บแปลบที่หัวใจ แผลเก่านานเนิ่นเอง ขณะเดียวกัน ก็ต้องถอนใจเฮือก ความรู้สึกสองอย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน เจ็บใจและ... หล่อน ไม่รู้ว่าจะเรียกมันว่าอะไรดี ความรัก ไม่ใช่ เทวีนตรัสเจ็บซ้ำบุบสลายเสีย จนคิดว่าจจะรักตรัสไม่ได้อีกต่อไป ก็เพียงแต่หล่อนมานะเรียนหนังสือเท่านั้นเอง ทำไม... ที่ชน... ยังเข้าใจ คอยใกล้ชิด หุงข้าวให้กิน สารพัดจะ ช่วยเป็นกำลังใจให้แล้วตรัส คนที่เทวีนตราเคยฝากหัวใจ และความหวัง จะพูดว่าชีวิตข้างหน้าก็พูดได้

ตรัสจึงไม่เข้าใจ ว่าความแล้วเลยเหยียบย่ำหัวใจของหล่อนจนไม่มี ขึ้นตีมาถึงตอนนี้ไม่มีใครแล้ว จะหวนกลับมาหาเทวีนตราอีกครั้ง หล่อนเพียง แต่จะมีหน้าที่รอเท่านั้นเองหรือ...

แต่ความรู้สึกอย่างอื่นที่เคยชินมานับปี ๆ นั้นต่างหาก ความรู้สึก ของคนที่รักอย่างหมดหัวใจหวั่นไหวย่อมมีอะไรหลงเหลือเป็นธรรมดา ต่อให้ โกรธแค้น เจ็บซ้ำ มันก็ยังอยู่ ค้างอยู่ในหัวใจ ข้อสำคัญ...เวลานี้กำลัง จะมีคะแนนลงสารตามมาก็ยังไม่รู้เหมือนกันว่าหล่อนจะทำฉันใด

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 78)

ในตอนที่ตรัสคิดโลกอยากจะได้เพียงฝ่ายเดียวกับการกระทำที่แสดง ออกต่อเทวีนตรา ในการจะขอคืนดี ดังข้อความต่อไปนี้

ไม่มีคำตอบรับ ตรัสบอกตัวเองว่าถ้าไม่รักผู้หญิงคนนี้แทบขาดใจ ละก็เขาคงเลิกต่อแยะหล่อนไปนานแล้ว หากครั้งใดที่คิดหมดกำลังใจ เจ้า แรงผลักดัน ความปรารถนาที่ซ่อนเร้นอยู่ในหัวใจก็มีพลังงานมากขึ้น คิดแล้ว ตรัสก็อยากเป็นคนเถื่อนสักครั้ง ทำอะไร ๆ โดยไม่ต้องยับยั้งซึ่งอารมณ์ให้

ปวดยังอย่างนี้

จะเป็นยังไงนะ ถ้าจะรวบรัดให้สั้นเรื่อง เทวินตาแข็งกระด้าง เพราะหล่อนยังเจ็บใจคุณแค้นต่างหาก แท้ที่จริงหล่อนก็เป็นผู้หญิงอ่อนไหว ปราปรณารักและความอบอุ่นจากคนรักเหมือนเดิม หาไม่หล่อนจะ ห้วนไหวอย่างที่เราเห็นหรือ

แต่ตรัสก็ทำตังใจนึกไม่ได้อยู่ดี เทวินตาเป็นผู้หญิงที่เขารัก รักอย่าง เกิดทุน ยกย่องมานานนักหนา นับตั้งแต่หล่อนย่างกรายเข้ามาเร็วจามจรรีก็ ว่าได้...อีกประการ ตรัสก็ยิ่งกริ่งเกรงต่อความผิดของตัวเองในอดีตมากมายนัก ถ้าหักหาญ ทำตามใจปราปรณา มันจะลงเอยปวดยาวกว่าผู้หญิงที่ ตายจากไปหยก ๆ มากนัก ถ้าคนเราลงรักใคร่จริงจัง มันก็ย่อมจะทนไม่ได้ ถ้าจะต้องอยู่กันอย่างเจ็บปวดไม่ใช้รี

ตรัสเอ๋ย...เขาร่ำบอกตัวเอง พยายามต่อไป ผู้หญิงนะเหมือน ไม่เลื้อยโบราณว่าไว้ไม่ผิดหรอก ให้แข็งยังงี้ก็ต้องอ่อน โดยเฉพาะเทวินตา ความหลังระหว่างเขาและหล่อนมากมายนัก เป็นเชื้อไฟอย่างดีที่จะไหม้เถา ลวาทให้คุโชนขึ้นอีกครั้ง และเมื่อวันนั้นมาถึง หล่อนจะโอนอ่อนผ่อนตามทั้ง ใจกายโดยเขาไม่ต้องทรมาน แทบจะคุกเข่าอ่อนวอนขอให้หล่อนรักตอบอีก ครั้งเช่นเวลานี้หรือ

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 109 - 110)

และตอนที่ตรัสครุ่นคิดในใจถึงเรื่องของเทวินตา ในการที่จะขุดคืนดีกับ เทวินตาผู้หญิงที่อดีตเคยรักกัน ทำให้จิตใจคิดว่าวันตลอดเวลา ดังข้อความต่อไปนี้

ตรัสมองหน้าवलสะอาดตาที่เคยคุ้นมานานัก อย่างดีมีด้ากับภาพ นั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ถึงกาลเวลาจะเปลี่ยนไปและเทวินตา ไม่ใช่สาวน้อยเช่นเมื่อก่อน หล่อนก็ยังมิอะไรชวนมอง ชวนให้สนใจโดยเนื้อ

แท้ของตัวเอง

เขาอดนึกถึงสาวสวยอีกคนเมื่อคืนวาน ยอมรับและเห็นด้วยกับชนน ว่าสวยบาดตาบาดใจ... ถ้าเปรียบเทียบกับผู้หญิงวัยเกือบสามสิบตรงหน้า เขาขณะนี้ เทวินตาก็ไม่อยู่ในข่ายคนสวยเหล่านั้น นอกจากจะหยิบยกขึ้นมา พิจารณาเฉพาะส่วน

ผิวหน้าอ่อนบางไร้ฝ้าผิวของหล่อน ดวงตารูปรีค่อนข้างโตคู้้น กระมังที่เป็นจุดเด่น คิ้วของหล่อนสีไม่จัดนัก ดูสะอาดไปหมดมากกว่า กับ รูปทรงสูงระหงกระฉับกระเฉง หล่อนมีอะไรบางอย่างที่น่าสนใจเท่านั้นเอง กระนั้น เขาก็ยังรักหล่อนไม่เสื่อมคลาย และคงจะต้องพยายามต่อไป เพื่อจะโน้มน้าวหัวใจของเทวินตาให้กลับเป็นของเขาตามเดิม อีกนานสัก เพียงไหนหนอ ถ้าไม่รักอย่างนี้ เขาคงบอกให้หล่อนรู้ตัวอย่างไม่ต้องเกรงใจ กันละว่าหล่อนเป็นดอกไม้ปลายนธวันเต็มทีแล้วต่างหาก

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 158)

จากการศึกษาวิเคราะห์ห้วงนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา พบว่าผู้ประพันธ์ ได้นำเสนอประเภทของกรรม ด้านการจำแนกตามทวารหรือทางที่ทำการกรรม หรือ ทางแสดงออกของกรรม 3 ประเภท คือ

1. ด้านกายกรรม ผู้ประพันธ์เสนอแนวไว้ว่า การแสดงการกระทำที่ไม่มิให้ผู้อื่นเห็นเป็นสิ่งที่ไม่ดี
2. ด้านวจีกรรม ผู้ประพันธ์เสนอแนวไว้ว่า การแสดงการกระทำที่แสดงออกทางวาจาที่ไม่ดี ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนจะพบแต่ความทุกข์ ไม่มีความสุข จิตใจจะกระวนกระวาย รุ่มร้อน
3. ด้านมโนกรรม ผู้ประพันธ์เสนอแนวไว้ว่า การแสดงการกระทำที่แสดงออกทางใจในทางไม่ดีนั้น จะทำให้เราพบแต่ความทุกข์ จิตใจว้าวุ่นสับสน คิดทำการสิ่งใดก็จะมีแต่อุปสรรค ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบประเภทของกรรมที่จำแนกตามทางทวาร ใน
นวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 1)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
ด้านกายกรรม	5	26.32
ด้านวจีกรรม	8	42.10
ด้านมโนกรรม	6	31.58
รวมทั้งสิ้น	19	100.00

2.3 จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผล

การวิเคราะห์กรรมจำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผล แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กรรมดำ
2. กรรมขาว
3. กรรมทั้งดำทั้งขาว
4. กรรมไม่ดำไม่ขาว

กรรมดำ

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอประเภทของกรรมที่จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบากหรือการให้ผล แบ่งออกเป็น กรรมดำ กรรมขาว กรรมทั้งดำทั้งขาว และกรรมไม่ดำไม่ขาว ในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา กรรมดำที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละครในเรื่อง เช่น ตอนเทวินตาหวังดีต่อผู้เป็นมารดาและพี่สะใภ้ในการจะนำแหวนเพชรไปเปลี่ยนสี โดยการอธิบายถึงพลังงานปรมาณูที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายทาง แต่มารดาและพี่สะใภ้ยังไม่เข้าใจจึงค้านเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

หากเมื่อนึกถึงอาชีพของตัวขึ้นมาที่ไร เทวินตาก็ต้องนึกถึงมารดา
ทุกครั้งไป "แม่มีแหวนเพชรไม่ใช่หรือคะแม่"

"ทำไม"

"วินจะอธิบายให้ฟังว่า พลังงานปรมาณูนี้ ใช้ประโยชน์ได้หลาย
ทาง"

"แล้วไปเกี่ยวอะไรกับแหวนเพชรของแม่" มารดาของหล่อนดูจะ

งหนักขึ้น "ก็มีอยู่คนเดียวนั่นแหละ ให้พี่ชายแกหั่นพี่สะใภ้โง่ละจ๊ะ"

อย่างแหวนเพชรนั้นเหมือนกัน ถ้าแม่หรือพี่ตานึกเบื่อสีขาว ๆ ยังกะน้ำใสละก็ วินจัดการเปลี่ยนสีให้ได้ค่ะ" เทวินตาบอก

"อ๊วยตาย ใครจะอุตริ ทำได้ที่ไหนกันจ๊ะ เพชรแท้นะ" ลุอา พี่สะใภ้ของหล่อนเอ็ดตะโร

"ก็เอาไปหุงในเตาปรมาณูซิคะ" หล่อนตอบยิ้ม ๆ "ทีนี้เพชรก็จะเปลี่ยนเป็นสีเขียว หรือถ้าพี่ดาอยากเปลี่ยนเป็นสีฟ้า ก็เอาไปอาบรังสีเพิ่มความร้อนอีกหน่อย ก็จะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง น้ำตาลก็ยังได้ค่ะ"

"เด็กบ้า" แม่ขึ้นเสียง หากที่ปวัด พี่ชายของเทวินตาหัวเราะชอบใจ แฉมพุดว่า

"อย่าไปหลงกลเข้าเทียวนะอะแม่ คนจะหาว่าใส่เพชรเทียม ลงสิพิลึก ๆ เพราะอาบรังสีอย่างนั้นนะ"

"นี่เขาคิดทำอะไรพิลึก ๆ อย่างนี้กันดอกกริ" จะใครเสียอีก ถ้าไม่ใช่แม่

"เปล่าค่ะ โธ่" หล่อนรีบลบล้างลั๊กบอก ก็ตอนนั้นกำลังอยากไปเรียนต่อแทบตาย จบปริญญาตรีหยก ๆ อายุก็เพิ่งจะยี่สิบเอ็ด ไม่ใช่อย่างเดี๋ยวนี๊ ดร. เทวินตาผู้ไม่อยากนับวันเดือนปีเกิดเช่นแต่ก่อน ใคร ๆ ก็คงรู้สึกอย่างเดียวกับหล่อนขณะนี้ ถ้ารู้แก่ใจว่าเลขสามกำลังจะเข้ามาแทนที่ภายในปีสองปีนี้

เทวินตาต้องต่อรองกับแม่ตั้งเป็นนานสองนาน เริ่มต้นด้วยการอธิบายว่า "เรื่องเปลี่ยนสีเพชรนะ วินเพียงยกตัวอย่างหรือค่ะแม่ โธ่ ใครอยากให้คนอื่นคิดว่าตัวเองสวมเครื่องเพชรเทียมล่ะคะแม่"

(โสภาด สุวรรณ. 2536 : 9 - 10)

อีกทรรคนะหนึ่งของผู้ประพันธ์ที่มุ่งเล่นอกรรมดำในเรื่องศิขริน - เทวินตา

ไว้ เช่น ตอนที่เทวินตาสร้างความลำบากใจให้กับตนเองมาก เมื่อมารดาของตน เชื่อเรื่องแบบโบราณแต่เทวินตาเชื่อเรื่องนอกโลก ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตากับแม่จะไม่ถูกกันก็ตรงนี้เอง ถ้าพูดเรื่องนอกโลกที่อยู่ที่ไหนก็ตาม เป็นต้องทะเลาะกันทุกทีไป แม่ยังเชื่ออะไร ๆ อย่างคนโบราณ เมื่อหลาย ๆ ปีที่แล้ว แม่ยังสั่งเวรเทวดา ยังเผื่อแผ่เจือจานผีและเทวดา ยอดหญ้า ยังเชื่อของขลัง และมีบทสวดมนต์ยาวตั้งหลาย ๆ หน้ากระดาษ สำหรับสวดทุกคำคืน ยังอะไร ๆ อีกหลายอย่างที่เทวินตาเคยแอบหัวเราะเยาะ

หล่อนไม่ยอมเชื่อ และคงเห็นว่าแม่เป็นคนรุ่นเก่าที่มั่งน่านำเข้า เทวินตาสวมสร้อยทองเส้นเล็กบาง ห้อยพระรอดองค์เดียว พระห้อยองค์นั้นติดตัวมานานเนิ่นตั้งแต่จำความได้ หล่อนไม่เคยย่างกรายไปวัดวาแห่งไหน ดูเหมือนจำได้ครั้งเดียวว่าตามไปเวียนเทียนเมื่อยังเล็ก เมื่อแม่ตักบาตร ทำบุญก็ช่างมีเหตุจำเป็นเหลือเกินที่หล่อนมักไม่เข้าร่วมบุญด้วย เมื่อเล็ก ๆ อาจจะตามแม่ไปอย่างนั้น หากเมื่อโตขึ้นเรียนมากขึ้น เทวินตาจึงปฏิเสธสิ่งที่ตนเองคิดว่างมงายโดยสิ้นเชิง อย่างน้ำมนต์นั้นก็อีกน่านำน้อยไปเมื่อไร น้ำธรรมดา ๆ แท้ ๆ เพราะความเชื่อตัวเดียว

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 14)

ในตอนหนึ่งจากนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ที่ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นถึงประเภทของกรรม ในกรรมคำที่ปรากฏในเรื่อง ว่า การกระทำที่สร้างความลำบากใจให้กับผู้อื่นนั้น ตัวเองย่อมเป็นทุกข์และได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำสิ่งนั้น เช่น ตอนที่ดริลพยายามชักชวนให้เทวินตาไปเล่นสกีด้วยกัน แต่เทวินตาปฏิเสธ เพราะมั่งแต่เรียนอย่างเดียว ทำให้ดริลโกรธ ดังข้อความต่อไปนี้

"มีเงินเหลือนิดหน่อยนะวินตา" ไม่มีใครเรียกเทวินตาอย่างนั้น นอกจากดรัลเพียงคนเดียว "ไปเล่นสกีกันเถอะ ทั้งตำราลักฟัก"

"ไม่ล่ะ" เทวินตาส่ายหน้า "คราวที่แล้วได้แค่ 3.7 จะต้องทำให้ได้ 3.9 อย่างเคย ไม่ไปไม่ได้หรือดรัลอดทนอีกนิดพอสอบได้แล้วจะขึ้นนิมูนครึ่งโลกสักเดือน วินจะไม่ขัดใจอย่างนี้เลยนะ สมองกำลังโปรงอย่างกวน"

ชนนเข้าใจเพื่อนรุ่นพี่ดี จึงตั้งหน้าตั้งตาหุงข้าว ทำกับข้าวให้กิน ระหว่างที่เทวินตามูหนังสือเป็นการใหญ่ ครั้งหนึ่งแล้วก็อีกครั้ง ที่นี้หน้าร้อน

"ไปเที่ยวกันเถอะวินตา หน้าร้อน ขึ้นเรียนก็สมองพังเปล่า ๆ กลับมาจากเที่ยวสติโลกว่าน่า"

"เหลืออีกไม่กี่เครดิตแล้วดรัล" เทวินตาปฏิเสธอีกตามเคย ชนนนั่งมองอย่างตัดสินใจไม่ถูก ว่าใครผิดใครถูก สำหรับตัวเอง ชนนไม่กล้าใช้เงินฟุ่มเฟือย เก็บเล็กผสมน้อยจากที่เหลือใช้ จะเอาไปให้แม่เป็นทุนต่อสำหรับน้องคนเล็ก แต่ดรัลได้ทุนด้วย แถมพ่อแม่ฐานะไม่ผิดเคืองจึงไม่เขียมนัก ส่วนเทวินตาชนนไม่กล้าตัดสินใจ

"จะเร่งให้จบไปถึงไหนกันนะ" ดรัลหงุดหงิดมากขึ้น

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 39 - 40)

หรือตอนเทวินตาพูดคุยกับชนนถึงเรื่องของอดีตคนรักเก่า คือ ดรัลผู้พยายามจะปรับความเข้าใจกับเทวินตา โดยให้ชนนเพื่อนรุ่นน้องช่วยเหลือ ซึ่งนำความลำบากใจมาสู่เทวินตาครั้งหนึ่งเรื่องราวต่าง ๆ จากชนน ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตานิ่งอึ้งไปชั่วครู่ก่อนจะถามว่า "เขาสักครู่เองริคุนนะ"

"ผมคิดว่าอย่างนั้นนะฮะ เขาโทรฯ มาบอกผมที่กรม"

"ถ้าฉันยังเด็กอย่างเมื่อก่อน" หล่อนพิมพ์ "คงขอเปลี่ยนตัว"

"คุณวินยังโกรธเขาอีกหรือ"

เทวินตาลั้นศีรษะจนผมกระจาย "ไม่ได้โกรธ โกรธไปทำไมกันนะ คุณนนะ ไม่มีใครผิด ใครถูก เรื่องแต่ละบุคคล"

"เขาติดตามผลงานคุณวินจริง ๆ จัง ๆ"

"รู้ได้ยังไงกัน" เสียงขึ้นจมูก

"เขารวบรวมรายงานต่าง ๆ ที่คุณวินทำ เย็บรวมเป็นแฟ้ม พิมพ์ชื่อปิดหุ้เดียว ทำไว้หลายชุด ปกแข็งทนทานเขาให้ผมมาชุดหนึ่ง และของเขาเองมีสองชุด ผมเห็นที่ตู้ให้ห้องทำงานและที่บ้าน"

เทวินตาอิงไปอีกครึ่งหนึ่ง ก่อนจะพูดลอย ๆ ว่า "เราต่างคนต่างโตเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว จริงไหมคุณนนะ เมื่อเป็นเด็กอารมณ์อ่อนไหวนัก ทนนิทหนหน่อยไม่ค่อยได้ เป็นผู้ใหญ่ขึ้นก็ดีขึ้น ได้รู้จักอดกลั้น ไข้เหตุและผลกลั่นกรองอารมณ์เป็นทอด ๆ กรองให้ใสเหมือนน้ำในหม้อกรองใจ ที่นี้ก็จะทำอะไร ๆ ได้สบายใจ"

"คุณวินหมายความว่ายังไงอะ" ชนนยังงง

"ก็หมายความว่าที่พูดนั้นแหละ ฉันไม่แคร์หรือใครร่วมงานเราต่างคนต่างมีหน้าที่ต้องทำ ทำให้สำเร็จลุล่วง แล้วต่างคนต่างไป" เสียงที่พูดเน้นหนักก็จริง หากชนนจับได้ชัดเจนว่าท้ายประโยคนั้นเสียงไม่มั่นคงนัก

"เขาเป็นหม้ายมาสองปีแล้วนะอะ"

"หมายความว่าไงนะคุณนนะ"

"เมียเขาตายเมื่อลูกสาวอายุได้หกเดือนเท่านั้น เวลานี้เด็กอยู่กับแม่ยายเพราะคุณดริลเดินทางอยู่เสมอ ตำแหน่งราชการงานเมืองก็ไม่ค่อยหน้าใครนี่อะ ก็พวกเราที่ทำงานด้านนี้ไม่มีกี่คนเลย"

"เวทนาเด็ก" เสียงพิมพ์

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 44 - 45)

กรรมขาว

โลภาค สุวรรณ เป็นนักประพันธ์ท่านหนึ่งที่เข้าใจในเรื่องกรรม ว่าเกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา กรรมขาวเป็นกรรมที่เกิดจากการกระทำที่ไม่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น ทั้งกาย วาจา และใจ ผ่านบทบาทของตัวละครลฎาซึ่งเป็นพี่สะใภ้เทวินตา เช่น ตอนเทวินตาอธิบายถึงเรื่องการเรียนว่าไม่มีวันจบสิ้น ยิ่งเรียนมากยิ่งรู้มาก ลฎาจึงซักถามถึงการไปศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ทั่วทุกทิศ แล้วเล่าเรื่องราวของดรัลให้ฟังว่า ดรัลทำงานอยู่ที่กรมเกี่ยวข้องกับสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติแห่งชาติ แล้วลูกสาวที่เกิดกับภรรยาท่านแม่ให้เทวินตาทราบ โดยไม่ได้คิดถึงอดีตเก่า ๆ ที่เคยบอบช้ำดังข้อความต่อไปนี้

"ยิ่งเรียนก็ยิ่งรู้ว่าเรารู้น้อยกว่าความจริงที่คิดไว้แต่เดิมซิคะ"
เทวินตาตอบยิ้ม ๆ "ของใหม่มีขึ้นทุกวัน วิชาการใหม่ ๆ ตามไม่ทันนึกก็ล้าหลัง"

"ไม่เบื่อหรือใจจะ ตะลอน ๆ ทั่วทุกทิศ" ลฎาถามบ้าง

"บางครั้งก็เบื่อค่ะ แต่งานใหม่ ๆ เข้ามาทำให้หายเหงา"

"อ้อ รู้จักเหงาแล้วเรอะ" พี่ชายส่งเสียงขำมาอีกจนได้ "ไม่ไปที่กรมล่ะ"

"ไปทำไมคะ" เทวินตายังนึกไปไม่ถึง

"ดรัลเขาโทร ๆ มาถามที่บ้าน ได้ข่าวว่าเราจะมากรุงเทพ ๆ ก่อนเดินทางไปรับงานใหม่ที่ศรีลังกากับชนน๊ะซี" พี่ปัดตอบ รถติดไฟแดง

พอดีจึงมีโอกาสดลอบเข้าไปเล็งดูหน้าน้องสาวทางกระจกบานเล็ก ก่อนจะกล่าวต่อไปว่า

"เขาว่าจะมาหาที่บ้านด้วยนะ ก่อนหน้านั้นเขาก็เคยโทร ๆ มาหลายหนเพราะเขาอยู่กรม แต่ทำงานเกี่ยวข้องกับสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติแห่งชาติอยู่ด้วย เมื่อปีที่แล้วก็เห็นไปประชุมที่เวียนนา ไอ.เอ.อี.เออะไรนั่นแหละ"

"ไม่รู้จะไปทำไมนี่คะ" เทวินตาตอบไปอย่างนั้นเอง ทั้งที่ใจเต้นแล้วกลับสงบลงในที่สุด ถ้ามเปรย ๆ ไปว่า

"เขามีลูกกี่คนแล้วล่ะคะ"

"คนเดียว ตอนนี้อำพร้าแม่ ดรัลเขาส่งบัตรเชิญมาที่บ้าน งานศพเมียเขา คุณแม่ พี่ ลูญาไปกันหมด"

เทวินตาใจหายวาบ ก่อนจะพึมพำออกไปว่า "อายุยังไม่เท่าไรหรือนี่คะ อ่อนกว่าวันอีก"

"ความตายมันเลือกอายุคนเมื่อไหร่" มารดาของหล่อนหันมามองหน้าลูกสาว

"เขาเป็นอะไรคะ... เมียดรัล" หล่อนถาม

"ตอนแรกว่าไทรอยด์ แล้วกินยารักษา ยาทันสมัยหรือแค่ผลร้ายมันก็มี" พี่ชายตอบแทนเสียเอง "กว่าจะรู้จักช่วยไม่ทันแล้ว เพิ่งมีลูกคนแรกได้ก็อายุไม่ถึงสองขวบ"

"น่าสงสารจริง" เทวินตาพึมพำกับตนเอง

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 19 - 21)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้เสนอแนวกรรมขาว ไว้ว่า การกระทำที่ไม่เบียดเบียนสร้างความลำบากแก่ตนเองและผู้อื่น จะทำให้เราเกิดความสุข มีความสบายใจทั้งด้านกาย วาจา และใจ เช่น ตอนชนนและเทวินตาตอบข้อ

ซักถามหลานชายถึงเรื่องทางวิทยาศาสตร์อย่างสนุกสนาน เมื่อหลาน ๆ รู้เรื่องต่าง ๆ เข้าใจมากยิ่งขึ้นจึงซักถามเทวินตาไม่หยุด ทำให้ชนหวั่นเราชอบใจต่อเหตุการณ์จึงช่วยปราชญ์หลาน ๆ เป็นการกระทำที่แสดงออกจากใจจริง ดังข้อความต่อไปนี้

"โอ้โฮ" เสียงอุทานพร้อมกัน ตาที่ว่าโตอยู่แล้วเบิกกว้างยิ่งขึ้น
ไปอีก"

"แต่ถึงจะเดินทางเร็วจื๋อย่างนั้น ก็ใช้เวลา" หล่อนบอก
"พลังงานแสงจากดวงอาทิตย์ใช้เวลาแปดนาทีกว่าจะมาถึงโลก ถ้าเรา
อ่านหนังสือในเวลากลางวัน แสงสว่างที่ทำให้เราเห็นตัวหนังสือนะ เมื่อ
เก่านาที่ที่แล้วมันยังเป็นพลังงานอยู่บนดวงอาทิตย์ไกลละจ๊ะ

"แล้วดวงอาทิตย์ไม่ดับข้างหรืออะ" เด็กชายตั้งคำถาม "อย่าง
กองไฟยังมอดนี่อะ อาวินบอกว่าดวงอาทิตย์ให้แสงสว่างมาตั้งหลายล้านปีแล้ว
อย่างนั้น"

ชนหวั่นเราชอบใจ เทวินตาส่ายหน้าหันไปหาพี่สะใภ้กลางพูดว่า

"ลูกพี่ตานีน่ากลัวจะเป็นนักวิทยาศาสตร์อีกคนมังคะ"

"ว่าไงอะ" เสียงเตี๋ยน "พระอาทิตย์จะดับเหมือนกองไฟมั๊ยอะ"

"ก็อาจเป็นได้นะถ้าพระอาทิตย์เป็นกองไฟธรรมดาอย่างที่เรารู้ ๆ
กัน" เทวินตาตอบ "แต่พลังงานที่ดวงอาทิตย์ได้รับมาจากสิ่งที่เรียกว่าอะตอม
ที่สะสมพลังงาน สิ่งที่คุณเพิ่งจะเริ่มศึกษาค้นคว้าไกลละ ถึงอย่างนั้นมันก็มีขอบ
เขตจำกัด อย่างกังวลไปเลย พระอาทิตย์ยังสว่างร้อนแรงอีกนานหรอก"

"พอที" เสียงปราชญ์มาจากข้างหลัง ชนยึดตัวขึ้นก่อนจะลุกจาก
บันไดทำน้ำ มองตามสองคนพี่น้องที่วิ่งปร้อออกไปแล้วหันมาหาคนที่ยังแวง
เท้าเล่นในน้ำ

"นี่ถ้าไม่ไล่ คงมีปัญหาคือ อะไรคืออะตอม ที่นี้คุณกับผมจะต้องตั้ง

กองบรรยายหลักเบื้องต้นของวิชาว่าด้วยพลังงานปรมาณูกันละ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 31)

กรรมทั้งดำทั้งขาว

โลภาค สุวรรณ ได้เสนอประเภทของกรรมในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา พบว่า กรรมทั้งดำทั้งขาว คือ การกระทำที่ปะปนกันทั้งเบียดเบียนและไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทั้งกาย วาจา และใจ นั้นบางครั้งทำให้ผู้อื่นเป็นสิ่งที่ได้รู้จักการเรียนรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ แต่บางครั้งก็ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตา ตอนบอกกับมารดาถึงเรื่องการเปลี่ยนสีของเพชร โดยใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาอธิบาย ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันจะไปรู้ริ" แม่ค่อนข้างรีบ ไม่เห็นด้วยตั้งแต่หล่อนคิดจะเรียนต่อทางนี้ เพราะแม่ว่า "เรียนไปมากมายทำไมกัน ปริญญาตรีก็ติดไปแล้วจะเอา แค่นี้ ผู้ชายนะเขาไม่อยากแต่งงานกับเมียความรู้มากกว่าเขาหรอกนะ ลูกถึงไม่คิด ก็ต้องแอบคิด มันเป็นความรู้สึกของผู้ชายคนแรกในโลก แล้วสืบต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้แหละ"

"ถ้าอย่างนั้นก็ไม่ต้องคิดแต่ง" เทวินตาบอกตัวเองไม่ให้กระโดดกระตาคให้แม่รู้ ก็แม่น่ะ ไม่เห็นว่าอะไรจะสำคัญสำหรับลูกผู้หญิงเท่าได้ แต่งงาน มีครอบครัว มีลูกเป็นพรตามแบบฉบับ

"นอกจากเพชรแล้วทำอะไรกันอีก" แม่ถาม "อาบรังสรง รังสี ชื่อที่น่ากลัว"

"ก็พวกโบลิเทนไจค์แม่ สารพลาสติกที่เอามาทำขวด ขามสารพัดใช้ ในครัวทุกวันนี้ก็ต้องมี ถ้าเอามาอาบรังสีจะทนความร้อนไม่ถึงจุดละลายกว่าร้อยองศาเซนติเกรด เขาเอามาใช้ทำท่อน้ำร้อน น้ำเย็น หุ้มสายไฟที่มี

อุณภูมิสูง ๆ โดยไม่ไหม้"

หล่อนยังต้องยกตัวอย่างง่าย ๆ ให้ฟังอีกด้วยว่า "อย่างมันฝรั่ง หัวหอม ไข่เค็ม แม่ บางแห่งต้องเก็บหัวมันไว้ทำพันธุ์หรือจะยังงีก็เถอะ ถ้าต้องเก็บเป็นเวลานาน ๆ อย่างนั้นละก็พวกมัน พวกหอมก็มักจะออกรากสูญเสียคุณภาพ เราก็เอามาอบแสงอาบรังสีนิดหน่อย ก็จะเก็บไว้ได้นานโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น"

"ปวดหัว" คนฟังหลายคนบ่น

"ยังทำอะไร ๆ ได้อีกตั้งเยอะนะแม่จ๋า" เทวินตาสาธยาย

"สำรวจอายุของยางรถยนต์ โดยผลสมรติโอแอคทิฟ ฟอสฟอรัส กับส่วนผสมเคมีที่ใช้ทำยาง ใช้ในโรงงานเหล็ก สำรวจบริเวณรอยร้าวของท่อประปา ท่อส่งน้ำมัน การแพทย์... อันนี้ พี่วัดคงไม่หัวเราะเยาะวิน" หล่อนยังจำได้ว่าหันไปหาพี่ชายคนเดียว ที่ไม่ละทิ้งนิสัยเย้าหย່จนบัดนี้

"พอที่..." แม่โวยวาย แล้วโบกมือห้าม ใคร ๆ พากันขำ แต่เทวินตาก็มีความตั้งใจดีส่วนตัวที่ได้เลือกเรียนวิชาเหล่านี้ ถึงเจ้ายูเรเนียม 235 จะเคยเป็นตัวละครที่ใช้ทำระเบิดปรมาณูลูกแรก สำหรับหย่อนลงที่ฮิโรชิมาปลายสงครามโลกครั้งที่สอง และมนุษย์บางกลุ่มบางประเทศยังคลุ้มคลั่งอยู่กับความปรารถนาที่จะแสวงหาอำนาจด้วยการบั่นทอน ฆ่า ทำลายเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก เพื่อแสวงหาอำนาจเหนือผู้อื่น

หรือบางพวกจะยังแสดงอิทธิพลข่มขู่ขวัญประเทศอื่นด้วยการทดลองระเบิดปรมาณูใต้ดิน บนดิน หรือปัญหาใหม่ ๆ ที่บางคนลืมนึกถึงง่าย ๆ เช่น โรคภัยไข้เจ็บบางชนิดที่ยังรักษาไม่ได้ ปัญหาเพิ่มผลผลิตเพื่อให้เพียงพอกับพลโลก ปัญหาโรงงานอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไปจะยังพัวพันรอบตัวก็ตาม เทวินตาก็เป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่คิดรุดหน้า

คิดว่าสักวันหนึ่ง พลังงานนิวเคลียร์ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ใหม่ล้ำสุดนี้ที่ถูกหยิบยื่นให้มนุษย์จากหน่วยที่เรียกว่าอะตอม น้อยนิด หากมี

ประสิทธิภาณมากมายนัก อาจจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นได้

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 10 - 12)

และตอนที่เทวินตาได้ฟังเรื่องราวจากลูกาถึงดรัลชายคนรักในอดีต ที่ถูกแม่ยายกีดกัน จนกระทั่งลูกสาวต้องถูกแม่ยายนำไปเลี้ยงเพราะชนบบอกว่า ดรัลเป็นคนทำให้ลูกสาวของตนเองตาย ผู้ประพันธ์ได้มุ่งเสนอแนวด้านกรรมทั้งดำทั้งขาวว่า การกระทำที่เบียดเบียนและไม่เบียดเบียนนั้นจะทำให้เราพบทั้งความสุข และความทุกข์ปะปนกัน ทั้งทางด้านกาย วาจา และใจ ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตานิ้งอึ้ง จริ่งของผีสะกั หล่อนเองก็ไม่แนใจนัก ถ้ามันจะเป็นอย่างนั้น เสียลูกาเปรยมาอีกว่า "เขาก็ไม่สุขเท่าไรนักหรอคะ พอเมียตาย ทางพ่อตาแม่ยายยังหาเรื่องอีกนาน"

"เอ๊ะ เรื่องอะไรคะ" เทวินตาออกงง

"ก็เมื่ออยู่ด้วยกัน เขาทะเลาะกันทีไร พ่อตาแม่ยายเข้ามายุ่ง จะไปว่าก็ไม่ถูก ลูกสาวคนเดียวเป็นธรรมดา อายุน้อยกว่าตั้งมาก ก็ว่าตามอารมณ์ ยิ่งเขารู้ว่าผู้ชายมีความหลังสลักจิตก็เลยเป็นหนามยอกอกตัวเองแม่ยายเขาจัดการทุกอย่าง ตั้งแต่ให้ลูกสาวนับเงินเดือนผัวจ่ายให้เป็นอาทิตย์ คนระดับนั้นจัดการยังกับเด็กนักเรียนก็แย่"

"ทำไมพี่ดารู้รายละเอียดนักคะ"

"ชนนจ๊ะ..."

ปากส่วางนั้นนะหรือคะ" เทวินตาถาม ดวงตายังหมอง

"ผัวเมียจะให้หวานฉ่ำอย่างตอนรักกันนะเป็นไปไม่ได้ ทะเลาะเบาะแว้งมันเรื่องธรรมดา ถ้าไม่มีมือที่สามเข้าไปยุ่งเกี่ยว นี่พ่อตาแม่ยายเป็นจัดการทุกที กระทั่งคนใช้ในบ้าน ตอนตายถึงได้ถูกหาความว่าจะฆ่าเมียตัวเอง"

"โอ้ เวิร์ท ๗" หล่อนอุทานออกมาเบา ๆ "แล้วไงคะ"

"ก็ต้องพิสูจน์กันนะซี คนตายไม่รู้เรื่อง หมอกก็ทางโน้นจัดการตรัสรู้เรื่องที่ไหน เขาว่าจบจากนอกสวด ๗ ร้อน ๆ พวกเขาเอง แต่แม่ยายนี่คงแย่กว่าเพื่อน ลูกคนเดียวนี่นะ กว่าจะพิสูจน์ได้ขนาด หมดความที่ถูกล่าวหากี่เล่นเอากระอักกระอ่วนละ"

"นี่คงเข้าใจกันแล้วซินะคะ"

"ก็อย่างนั้น ๗ ละมั้ง" ลูญาตอบ "เขาไม่ได้อยู่ที่บ้าน พอกลับได้ไม่นาน แม่เขาก็ตาย พี่น้องอยู่คนละทาง บ้านให้เช่า ตัวเองไปอยู่บ้านเมีย ตอนแรกเขาเอิกเกริกกันยกใหญ่ได้ลูกเขยเป็นดอกเตอร์ทั้งที เมียก็เด็กสาว ๆ ไปเรียนมาหลายประเทศ ได้ภาษาเป็นส่วนใหญ่แหละจ๊ะ ได้เขยขึ้นนี้ใครจะไม่ดีใจ"

เทวินตานิ่งเงียบ ไม่อยากรื้อฟื้นความหลังขึ้นมาอีก เสียงเล่าต่อไปว่า "ตอนหลังก่อนเมียเจ็บ เขาว่าทะเลาะกัน คงเรื่องตรัสเดินทางไปต่างประเทศบ่อย ทางโน้นหาว่า...ฟังแล้วก็หัวเราะเถอะนะจ๊ะ เขาหาว่าแอบไปพบคู่รักเก่า..."

"เวิร์ท" เทวินตาหัวเราะจริง ๆ หากน้ำเสียงเขาจะหย้นเต็มที

"แม่ยายเขาบินไปเองนะจ๊ะ" ลูญาเล่าสืบไป "ไปอยู่โรงแรมเดียวกันด้วย ถึงได้รู้ว่าตรัสไปราชการจริง ๆ ถึงอย่างนั้นก็ยังมีระหองระแหงมาเรื่อย ๆ โอ้...คนทำงาน กับคนไม่ทำอะไร พี่ไม่โทษเมียเขาหรอก แกยังเด็กก็ต้องรักสนุกเป็นธรรมดา"

"โอ้...ทุเรศแท้ ๆ"

"ไม่รู้สิ ถ้าพี่มีลูกสาวคนเดียวอาจจะเป็นได้ นี่มีเจ้าพี่อีกคนเลย พี่ไป"

"คุณเนนว่าลูกอยู่กับทางโน้นหรือคะ"

"จ๊ะ" ลูญาพยักหน้ารับ "เด็กหน้าตาสวยนะ เหมือนแม่ยังกับแกะ"

ชนนว่าฉัน พี่นะไม่เคยเห็นหรอก ตอนหลัง ๆ ดริลเขาไปเช่าแฟลตอยู่คนเดียวของเพื่อนกัน ได้เช่าราคาถูก...เหมือนเป็นโสดไปเลย กระทั่งบัดนี้"

เทวินตารู้สึกใจแห้งหายกับข่าวที่ได้รับ พี่สะใภ้ของหล่อนถอนใจยาวก่อนจะกล่าวว่า

"ชีวิตคน ราบรื่นที่ไหน ไม่ไฉนนั้นก็ไฉน พี่เองกับหมอวัดก็เถอะ ดีว่าได้คุณแม่นะ ไม่ถึงก็คงยุ่งเหมือนกัน เราทำงาน เขาทำงาน คนจะแทรกกลางมากมายก่ายกอง ที่เขารู้ทันก็ตีไป ไม่รู้ มาแดงตอนหลังก็แยะ...ยังพวกวานอมขมกลืนอีกล่ะ เรื่องปวดหัวทั้งนั้น"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 51 - 53)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอด้านกรรมทั้งดำทั้งขาว ว่าการพูดจาที่ไม่ตรงกับใจบางครั้งทำให้รู้สึกอึดอัด และไม่สบายใจ จิตใจกระสับกระส่าย เช่น ตอนชนนเข้ามาซักถามเทวินตา แล้วพูดคุยถึงเรื่องดริล ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณวินอะ" ชนนั่นเองที่โถมมาหา "ทำไมมายืนเงิบ ๆ อยู่คนเดียวล่ะอะ... เมื่อตะกี้เห็นคุณวินยังคุยอยู่กับพวกยู. เอ็น. ทีนี่ ผมเลยไม่เข้ามากวนหันมามากอีกทีคุณวินมาหลบอยู่นี่เอง"

"ไม่ได้หลบนี่" เทวินตาค้าน "คุยจนเมื่อยปากต่างหาก"

"ท่านอุปทูตถามหาคุณวินอยู่เมื่อครู่ บอกว่าอย่าเพิ่งลากลับเสียก่อน ท่านอยากพบ" ชนนบอก เทวินตาเลิกคิ้ว

"มีอะไรหรือ นี่แขกเริ่มลากลับกันบ้างแล้วสินะ"

"ผมก็ไม่รู้ซีอะ" ชนนตอบตามตรง "นอกจากนี้คุณดริลมาชวนไว้ให้ไปหาข้าวต้มกินก่อนกลับบ้าน ไปด้วยกันหน่อยซีอะ สมานมิตรภาพเก่า ๆ"

"กลับไปบ้านไม่ดีกว่าหรือ" เทวินตาเสียง

"ไปด้วยกันดีกว่า เพื่อนฝูง" ชนนพยายามชักชวน "เคยไปไหน

ด้วยกันเสมอ สามคน...อย่าไปคิดอะไรซี้ดะ ไหน ๆ จะไปร่วมงานกันแล้ว"

"ใครว่าฉันคิดอะไรละคุณน" หล่อนกล่าวเสียงเรียบจนอีกฝ่ายรู้ตัวหัวเราะเก้อ ๆ รีบแก้ตัวว่า

"เปล่าอะ...ผมก็พูดไปอย่างนั้น ไม่อยากเห็นคนโกรธกัน"

"แน่" เทวินตากระซิบเสียงห้วนตามมาอีกว่า "ฉันไม่ได้โกรธใครหรือชวนใครทะเลาะสักนิด หาเรื่องแท้ ๆ เทียว"

"โอเค ๆ" ชนนยกมือห้าม "ดูอีกแล้วใจ"

"ทีหลังอย่าพูดอย่างนั้นอีกนะคุณน ฉันไม่มีอารมณ์ความรู้สึกกับใคร ๆ อีกแล้ว...เออ...ไปก็ได้ ไปกินข้าวต้มก็ได้จะเป็นไรไป เตียวคุณนจะว่าฉันคิดอะไรอย่างนั้นอีก...รอที่นี้แล้วกัน แยกหมดแล้วฉันจะเข้าไปพบท่านอุปทูตก่อนกลับ" หล่อนกล่าวจบก็เดินจากไป ไม่ทันได้ยินเสียงบ่นตามหลังจากเพื่อนรุ่นน้องที่ดังตามไปว่า

"ไม่คิด ไม่มีอารมณ์ แต่โกรธตาเขียวทีเดียว...ผู้หญิง...เหมือนกันยังทุกคนหรือเปล่าเนะ เกลียด แปลว่ารัก ไม่คิดหรอกแต่ก็อ่อนไหวแทบแพ้พิลึกแอะ"

(โศภภาค สุวรรณ. 2536 : 65 - 66)

และอีกตอนที่ผู้ประพันธ์เสนอในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ว่า การกระทำสิ่งที่ดีไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน จะทำให้เรามีความสุขกาย สุขใจ และไม่สร้างความลำบากให้ตนเองและผู้อื่น เช่น ตอนลู่ญาได้พูดจาให้เทวินตาได้คิดถึงเรื่องการตัดสินใจว่าจะทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ควรซึ่งใจตัวเองเป็นใหญ่ อย่าเอาความสงสาร ความเห็นใจ ความเกรงใจมาเป็นเครื่องตัดสินใจ ดังข้อความต่อไปนี้

พี่สะใภ้ของหล่อนยิ้มให้ "พี่จะบอกเพียงว่า จะคิด จะตัดสินใจ

อะไรจงดูใจ ซึ่งใจตัวเองเป็นใหญ่ อย่าเอาความสงสาร ความเห็นใจ ความเกรงใจ...หรืออะไรอื่นมาเป็นเรื่องตัดสิน สังคม คนอื่น ล้วนเป็น สิ่งภายนอก อาจมีส่วนบ้าง แต่ตัวเราต่างหากที่จะต้องเกี่ยวข้องกับผูกพันไป ตลอดชีวิต นี่เป็นความรู้สึกของคนที่ไม่คิดว่าเรื่องเหล่านี้เป็นของฉาบฉวยนะ วิน พี่ยังเห็นว่าการแต่งงาน การผูกพันชีวิตของเราเข้ากับใครสักคนนั้น เป็นของมีค่าควรแก่การไตร่ตรอง ถ้าฉาบฉวย แต่ง ๆ หย่า ๆ ก็ไม่ต้อง คิดอะไรแต่คนส่วนใหญ่ก็คงไม่ผิดไปจากนี้หรอก จริงไหม"

"ขอบคุณค่ะ วินจะจำไว้ เพื่อต้องตัดสินใจจะได้หยิบมาใช้ ความจริงอยู่ไปอย่างนี้ก็สุขสบายแล้ว" เทวินตาคลายอ้อมแขนของตัวเองออกจากร่างของพี่สะใภ้ "มีงานทำ มีบ้านจะกลับมาเพื่ออยากพักผ่อน มีเงินเดือนพอใช้"

"ก็ภาวนาขอให้เป็นอย่างนี้ซิคะ" เทวินตาหัวเราะ

"เห็นจะลำบากจัง" ลุฎากล่าวไม่ทันจบ เสียงรถแล่นเข้ามาจอด ทำให้เทวินตาผละไปตีประตู คนมองตามลอบถอนใจใหญ่ พิมพ์กับตัวเองว่า "คงเป็นไปไม่ได้อย่างใจนิกรอกยายรินเอ๋ย ลงแบบนี้...ลูกสาวตัวน้อยแล้วก็จะถึงตัวพ่อ...ความหลังมากมายลึกล้ำนัก ยังงานข้างหน้า"

ลุฎายังนึกต่อไปอย่างอ่อนใจแทน เวทนา สงสารด้วยซ้ำ...จริง ชินะงานข้างหน้า เกี่ยวพันกัน ยังโอกาส ความหลัง สายใยเก่า ๆ นอก จากว่า...จะว่าอะไรดี คงต้องเกี่ยวพันกับคุณแม่อีกครั้ง บุญและกรรมไถ่ละ...สิ่งนั้นแหละจะตัดสินชีวิต ไม่มีอำนาจใดวิเศษไปกว่าสิ่งที่คนผู้นั้นได้เคย กระทำ และจะกระทำต่อไปต่างหาก

เทวินตาเปิดประตูรับ อดแปลกใจไม่ได้ที่เห็นดรัลยืนหน้าเคียว ดวงตาหมองเศร้า ไม่มีวีแววลูกสาวที่บอกว่าจะพามาให้รู้จัก หล่อนถามออกไปด้วยเสียงแผ่วเบาว่า "มาคนเดียวหรือคะ"

ดรัลผงกศีรษะรับ ตอบว่า "ครับ...ผมต้องขอโทษ"

"ไม่เป็นไรนะคะ" เทวินตากล่าวออกไป แล้วจึงได้ยินเสียงอธิบายว่า

"ผมไปรับ เขาบอกว่าเด็กไม่อยู่ เหมือนอย่างเคย..."

หล่อนมองหน้าเขียว ๆ อีกครั้ง ความเห็นใจวาบเข้ามาชั่วขณะ เสียงทุ้ม ๆ คั่นหูเมื่อหลายปีมาแล้วยังดังต่อไปว่า "ผมตั้งใจจริง ๆ แต่ไม่รู้ว่าจะจะเป็นกันถึงแค่นี้"

"ก็...ไม่เป็นอะไรนะคะ" เทวินตาตอบด้วยเสียงปกติ "ฉันมีหลานอีกสองคน กำลังช่างกิน ช่างเล่น ของคงไม่เหลือหรอก ประเดี๋ยวก็หมด"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 80 - 81)

กรรมไม่ดำไม่ขาว

โลภาค สุวรรณ ได้เสนอประเภทของกรรมในด้านกรรมไม่ดำไม่ขาว ในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ว่า การกระทำที่ละเว้นจากการกระทำที่เจตนาและไม่เจตนา ที่นำไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลสนั้น ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละครในตอนที่ศิขรินพูดคุยกับเทวินตาถึงเรื่องการเกิดใหม่ ขณะที่ถูกเทวินตาซักถามถึงความเกี่ยวพันกับหญิงสาวคนหนึ่ง ในชาติอดีต ทำให้ศิขรินรู้สึกที่ตนเองได้ทำสิ่งทีนำไปสู่ความหลุดพ้นได้ แต่ไม่สามารถบอกเทวินตาได้ล่วงรู้ได้ เพราะยังมีบ่วงกรรมอยู่ ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมคิดว่าคุณคงไม่เชื่อเรื่องทั้งหมดที่คุณชนบอก"

"คุณชนบอกผมเอง ว่าคุณไม่เชื่อเรื่องพวกนั้น"

...

"ผมเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ของคน เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หลวงลุงท่านเป็นพระวิปัสสนา จุดประสงค์ของท่านก็เพียงจะช่วยอบรมสั่งสอน

แนะทางสว่างให้เพื่อนมนุษย์ เช่นเดียวกับที่พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติมาแล้ว ท่านเล่าให้ผมฟังถึงอดีตที่ผ่านมา เพื่อจะบอกให้ผมรู้ว่าด้วยกรรมชนิดใดผมจึงต้องรับเคราะห์ถึงกับถูกเผาทั้งเป็น อาจะฟังดูเพื่อเจ้าในความรู้สึกของคุณและใคร ๆ ที่ไม่เชื่อ แต่มูลเหตุทั้งหลายก็เพียงเพื่อให้ผมเข้าใจ คนที่เป็นต้นเหตุก็ไม่ได้อยู่ใกล้ไกลอะไร ยังตามมาเกลียดชังซึ่งโกรธ ผมกำลังเพียรพยายามอย่างที่ท่านแนะ"

"อะไรหรือคะ" คนฟังออกงง "แล้วใครที่ตามมาเกลียดชัง"

"พระท่านไม่ยอมบอกคุณ ก็ผมบอกคุณแล้วว่า ท่านยกมาเล่าให้ฟังก็เพื่อผมจะได้เพียรพยายามตั้งใจให้เป็นสมาธิ อโหสิกรรมแก่บุคคลเหล่านั้น ท่านไม่ได้มีจุดประสงค์อื่นใดนอกเหนือเจตนาบริสุทธิ์นั้นหรอกคุณ"

"คุณนบบอกฉันว่า คุณศิขรินบำเพ็ญสมาธิวิปัสสนากรรมฐาน"

"หลวงลุงของผมหรอกคุณ เมื่อแรกผมก็ไม่เชื่อ แต่ได้ฟังได้ศึกษา มากเข้า ผมคิดว่าตัวเองเดินถูกทางแล้ว ท่านสอนผมเรื่องกรรม พลังงานที่มองไม่เห็น แต่มีอิทธิพลนัก คนบางคนได้รับตำแหน่งหรือหรรษามีเกียรติ แต่ไม่ทันได้ครอบครองก็สิ้นชีวิตเสียก่อน สาเหตุจากอะไร ถ้าไม่ใช่กรรมที่ติดรอน พระท่านเรียกว่าอุปฆาตกรรม กรรมที่ส่งผลปัจจุบันที่เราเป็นอยู่ที่จะส่งผลภายหน้าจากปัจจุบัน กรรมที่จะส่งผลในภพสืบ ๆ ไป และท้ายสุดอโหสิกรรม"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 328)

และตอนที่เทวินตาได้แสดงการกระทำที่เป็นกรรมไม่ดำไม่ขาว ในตอนที่รู้จักปรับตนเอง ยอมรับฟังเรื่องราวทางศาสนาไม่ได้หัวเราะเหมือนเมื่อครั้งฟังมารดา กับชนนพุดจากศิขริน ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณคงเบื่อกับจะฟังเต็มที" เสียงเปรย "แต่ผมก็ตั้งใจที่ได้อธิบาย

ให้คุณเข้าใจ ว่าหลวงลุงท่านปรารถนาอย่างไร ท่านจึงได้เล่าอดีตของคุณของผมให้ฟัง ไม่ใช่เรื่องแสวงหาความนิยมนะไรทั้งนั้น ท่านเป็นพระตักกิเลศได้จริง ๆ ท่านย้ากับผมเสมอ คุณคงไม่เชื่อ ท่านว่าท่านยังมีหนี้กรรมกับคุณและผม หาไม่ท่านก็คงไปไหน ๆ เสียนานแล้ว"

"หนืออะไรคะ"

"หนี่ที่จะต้องตามแนะทางบุญ ท่านว่าท่านก็ตามแน่มานานนัก ทั้งอดีตแสนไกลที่ว่า ยังตามมาแนะอีกในภพนี้ คุณอาจจะหัวเราะว่าเป็นเรื่องขบขันก็ได้"

เทวินตาไม่ได้หัวเราะเช่นแต่ก่อน เหมือนเมื่อครั้งชนนบอกเล่าให้รับรู้ เสียงหัวเราะหิ ๆ จากคนข้าง ๆ คำพูดแต่ละคำนั้นชัดเจนนัก "ท่านพูดแปลก ๆ อีกเหมือนกัน ท่านบอกผมว่าไม่ใช่แต่คุณ ผม ที่เคยอยู่ในเหตุการณ์ตรงลานรูปรามาในอดีตหรอก ท่านก็อยู่ที่นั่น ห่มผ้าเหลืองอยู่ข้างกองไฟรกรนั้น ก็เพราะท่านยังใช้หนี้ไม่หมด ต้องเวียนตามช่วยแนะทางนั่นเอง"

"แล้วคนที่คุณว่า ยังตามมาโกรธแค้น"

"พระท่านบอกว่า มีทางเดียวที่จะทำได้คือตั้งจิตเป็นสมาธิ เรียนรู้และปฏิบัติ อโหสิกรรมที่มีในอดีต และที่จะพึงมีต่อไปให้สิ้นสุด เท่านี้ก็จะเหลือเพียงกรรมตามวิญญะ กรรมนั้นไม่มีใครสามารถลบล้างได้ แต่ยังดีกว่ามากนัก"

"ไม่มีใครรู้นี่คะ"

"คุณหรือผมก็ไม่รู้เท่ากัน แต่เชื่อเถิดว่าเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ ผลย่อมเกิด...พุทธศาสนาสอนให้คนสู้ เป็นนักสู้ที่กล้าหาญ เปรียบได้กับนักรบ หากอาวุธนั้นไม่ใช่มีด ดาบ หรือปืน หรือการประหัตประหารศัตรูฝ่ายตรงข้าม เราฆ่าและทำลาย แต่ไม่ใช่มนุษย์สตรี เด็ก แมล์ตัวเดรัจฉาน เราสู้กับจิตของเราเองอย่างไรละคุณ จิตของมนุษย์นั้นแหละเป็นศัตรูร้ายกาจ

นักความคิดของคนนะ เป็นทั้งมิตรและศัตรูแก่เจ้าของพอกัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 329 - 330)

หรืออีกตอนหนึ่งที่ศิขรินได้แสดงให้เห็นถึงกรรมไม่ดำไม่ขาว ที่ได้กระทำตอนที่สนทนากันถึงเรื่องกรรม ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณชนบอกผมว่า คุณเห็นบางสิ่งบางอย่างเป็นเรื่องเหลวไหล แต่ถ้าคุณศึกษาให้ดีจะพบว่า พระพุทธองค์ไม่ได้บอกให้คนยึดพระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ ยึดตันโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์ที่จะสำแดงอิทธิฤทธิ์ แต่เรากราบพระพุทธรูปกราบตันโพธิ์เพื่อระลึกถึงพระธรรมคำสั่งสอน ปฏิบัติตามเท่านั้นเอง ด้วยหัวใจแห่งคำสั่งสอนนั้นไม่ปรารถนาให้ยึดอะไร แม้ตัวตนของเราของอันเป็นที่รักแห่งเราก็เช่นกัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 330)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ในด้านกรรมที่จำแนกตามความสัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผล นั้น พบว่า กรรมดำ เป็นการกระทำที่ไม่ดี ก่อให้เกิดความวุ่นวายใจ และความลำบากให้แก่ตนเองและผู้อื่น กรรมขาว ผู้ประพันธ์เสนอให้เห็นว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ควรพึงกระทำ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความจริงใจ ทำให้มีแต่ความสุขเมื่ออยู่ร่วมกันกับผู้อื่น กรรมทั้งดำทั้งขาว เป็นกรรมที่เกิดจากการกระทำเจตนาและไม่เจตนาที่เบียดเบียนสร้างความลำบากใจแก่ตนเองและผู้อื่น ว่า จะทำให้เราพบความสุขปะปนกับความทุกข์ และกรรมไม่ดำไม่ขาว ว่าเป็นกรรมดีที่ทำให้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา รู้จักใช้สติไตร่ตรองหาเหตุผล คิดพิจารณาสิ่งถูกผิดอย่างถ่องแท้ ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบประเภทของกรรมจำแนกตามความสัมพันธ์กับ
วิบาก หรือการให้ผล (เล่ม 1)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
ด้านกรรมดำ	4	30.77
ด้านกรรมขาว	2	15.38
ด้านกรรมทั้งดำทั้งขาว	4	30.77
ด้านกรรมไม่ดำไม่ขาว	3	23.08
รวมทั้งสิ้น	13	100.00

ผลของกรรม

โศภาค สุวรรณ ได้เสนอผลของกรรมในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวinta ไว้ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ว่า การทำกรรมดีผลที่ได้รับคือความดีตอบแทน และการทำกรรมชั่วผลที่ได้รับคือความชั่วตอบแทน ในด้านกรรมดีนั้นผู้ประพันธ์เสนอผ่านบทบาทของตัวละคร เช่น การขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ของเทวinta จนประสบผลสำเร็จ คือ ได้เกียรตินิยม แม้จะมีดริลชักชวนให้ไปเที่ยวเพื่อผ่อนคลายบ้าง แต่เทวintaก็ไม่ยอมกลับมามานะเรียนอย่างเดียว ดังข้อความต่อไปนี้

ชนนเข้าใจเพื่อนรุ่นพี่ดี จึงตั้งหน้าตั้งตาหุงข้าว ทำกับข้าวให้กิน ระหว่างที่เทวintaตามหนังสือเป็นการใหญ่ ครึ่งหนึ่งแล้วก็อีกครั้ง...

"ไปเที่ยวกันเถอะวินตา หน้าร้อน ชนนเรียนก็สมองพังเปล่า ๆ กลับจากเที่ยวสติโลกกว่านา"

"เหลืออีกไม่กี่เครดิตแล้วดริล" เทวintaปฏิเสธอีกตามเคย ชนนนั่งมองอย่างตัดสินใจไม่ถูก ว่าใครผิดใครถูก สำหรับตัวเอง ชนนไม่กล้าใช้เงินฟุ่มเฟือย เก็บเล็กผสมน้อยจากที่เหลือใช้ จะเอาไปให้แม่เป็นทุนต่อสำหรับน้องคนเล็ก แต่ดริลได้ทุนด้วย แถมพ่อแม่ฐานะไม่ผิดเคืองจึงไม่เขียมนัก ส่วนเทวintaชนนไม่กล้าตัดสินใจ

"จะเร่งให้จบไปถึงไหนกันนะ" ดริลหงุดหงิด

"อยากออกไปทำงานใช้ความรู้จริง ๆ ลักทีนะซีจ๊ะ" เทวintaตอบ

"ถ้าอย่างนั้นก็ต้องชวนพวกคณะโน้นไป" ดริลบอกแล้วก็หายหน้าจากหอพักเสียสามอาทิตย์ กลับมาเนื้อตัวคล้ำแดด แต่สติโลจนผิดหูผิดตาตรงข้ามกับเทวintaที่ผอมแห้งลง หากได้เกรดดีเยี่ยมสมใจ ทั้งยังทำเครดิตต้องการได้ครบ ย่นเวลาไปอีกเทอมหนึ่งอย่างไม่น่าเชื่อ

"ดรัล...คุณน... " ชนยังจำต่อไปได้อีกว่าเทวินตาชุกะตาช
หระา ตื่นเต้นเพราะได้เกียรตินิยม ก็มีใครได้ถึงสี่จุดละ ชนโนล่งออกไป
ว่า

"เก่งเป็นบ้าเลยอะคุณวิน"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 40)

หรือตอนหนึ่งของเรื่องศิขริน - เทวินตา ได้เสนอผลของกรรมดี ว่า
ทำดีย่อมได้ดีตอบแทน เช่น ตอนที่เทวินตาประสบความสำเร็จในชีวิตจากการที่
ศึกษาเล่าเรียนจนได้เป็นเจ้าหน้าที่ของยู.เอ็น. ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญทางด้าน
การเกษตรกรรม โดยเสนอผ่านบทบาทของดรัลเป็นผู้สื่อสาร ดังข้อความต่อไปนี้

"สมควรแล้วที่คุณได้ตำแหน่งเอ็กชเบิร์ตทางการเกษตรกรรมของ
ยู.เอ็น." ดรัลเอ่ยชมอย่างจริงใจ "คุณไม่ได้มาช่วยเขาเรื่องข้าวอย่าง
เดียว ผมนะมาเพียงเรื่องนั้นเสร็จแล้วก็ต้องกลับเร็ว"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 143)

และการกระทำแต่คุณงามความดี ทำให้ชีวิตพบแต่สิ่งที่ดีราบรื่น มีความสุข
ที่ได้ทำงาน เช่น ตอนเทวินตามาทำงานที่ประเทศศรีลังกา ได้ให้ความช่วยเหลือ
ประชากรตามโครงการที่ได้ร่ำเรียนมา เมื่อวิเจ จยาวเดนาสนทนากับเทวินตา
จนชนนทักท้วงขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตาผงกศีรษะรับเนิบ ๆ ก่อนจะกล่าวว่า "ฉันอ่านแล้วคะ
ละเอียดดีจริง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการทดลองปลูกข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ใน
บริเวณที่เป็นปัญหา"

"ท่านคุยกับผม" วิเจ จยาวเดนา กล่าวต่อไป "ตั้งแต่ได้เข้า

ประชุมเรื่อง ยู.เอ็น. จะส่งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตรมา
วิเคราะห์ร่วมกัน" เขาหัวเราะหิ ๆ "ผมไม่รู้เรื่องพลังงานปรมาณูมาก
นักหรอกครับ แต่หัวหน้าผมดูจะทราบงานของคุณละเอียด ท่านรายงานไว้
หลายเรื่องแต่ก็นานมาแล้วตั้งแต่เราเริ่มทดลองพันธุ์ข้าวต่าง ๆ ในบริเวณ
ที่มีปัญหา ตามที่คุณว่า"

"ค่ะ" เทวินตารับคำ "การต่อต้านชาไลน์ พันธุ์ข้าวที่ทดลองใช้
ต่อต้านความเค็มและกรดเกลือ แล้วน้ำท่วมล้นคะคุณวิเจ อินเดียมีปัญหา
มากนักเรื่องนี้"

"ปัญหาเรื่องน้ำท่วมเห็นจะมีแถวบริสุทธิที่ลุ่มจัด แถบเกลานี่นะ
ครับ แต่ในศรีลังกาเราไม่ยุ่งยากเท่าอินเดีย อย่างน้อยถ้าปริมาณน้ำสูง
สัก 15 - 20 ฟิตก็ไม่มีปัญหาอะไร"

"ไหนคุณวินว่าจะไม่เอาเรื่องงานมาเกี่ยวโยงอะ" ชนกระซิบ
ถามเป็นภาษาไทย

"ทำไมคุณไม่กระตักมัน" เทวินตาพูด แล้วอดหัวเราะไม่ได้

"จะแก่เร็ว" ชนว่า "เอาแต่งงานทำเดี๋ยวอย่างนี้"

"ก็ยั้งดินะคุณน" หล่อนยังยิ้มขบขัน "ถ้าคุณวิเจขอให้ฉันอธิบาย
เรื่องการศึกษาคุณภาพเนื้อดินและการให้ปุ๋ยละก็ ฉันอาจจะพูดไปจนถึง
เมืองกอลก็ได้"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 155)

ในด้านผลของกรรมในด้านที่จัดว่าเป็นกรรมชั่ว ผู้ประพันธ์ได้เสนอผ่าน
บทบาทของชน นิกถึงความสำเร็จครั้งอดีตของเทวินตากับดรัล ให้เห็นว่าการกระทำ
ที่ไม่ดีของดรัลนั้นได้ส่งผลให้เขาต้องผิดหวังเช่นเดียวกันกับอดีตที่เทวินตาเคยได้รับ
มา โดยชนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือเทวินตามาครั้งหนึ่ง เมื่อดรัลมาขอร้องให้
ช่วยเหลือ ดังข้อความต่อไปนี้

...วันที่เทวินตาร้องให้ น้ำตาอาบแก้ม มาเล่าให้ฟังว่า "คุณน
...ดริลไปแล้ว เขาไปกับคนอื่นแล้วคุณน"

"ไปไหน เขาไปไหนอะ" ชนนถาม จำได้ว่าตกใจเต็มที

"เขาจะย้ายไปเรียนที่อื่น ไปแต่งงานกับคนอื่น เป็นของคนอื่นนะ
ซีคุณน"

งานกินเลี้ยงวันแต่งงานของดริลกับคนอื่นที่ร้านอาหารจีนข้างมหา
วิทยาลัย มีแต่ชนนคนเดียวที่ไปร่วมงาน คนอื่นอีกนับสิบล้วนแปลกหน้าใน
ความรู้สึกของตัวเอง เมื่อใจคิดถึงว่าเทวินตานอนชมอยู่บนเตียง ไม่พูดไม่
จา ไม่กิน และไม่ยอมออกจากห้องไปไหนหลายวันแล้ว ชนนใจไม่ดี กลัว
ว่าอาการนั้นจะเรื้อรังไม่สิ้นสุด แต่แล้ววันหนึ่ง...

เทวินตาก็ตื่นตัวเองกลับจากอดีตจนได้ โดยมีชนนหนุนหลังจวบ
กระทั่ง ดร. คนแรกในจำนวนสามคนที่มาพร้อมกันเดินออกจากมหาวิทยาลัย
จะใครเสียอีก เทวินตาที่เดินผ่านดริล ผ่านชนน ด้วยเกียรตินิยมและหัวใจ
ที่บอบสลายไม่มีขึ้นดี

"ฉันสมัครเข้ายู.เอ็น. แล้วคุณน เขามีตำแหน่งว่างพอดี"

เทวินตาบอก ทันทีที่ทราบข่าวว่าดริลกลับกรุงเทพฯ และจะเข้าทำงาน
ที่กรมเดียวกัน

"ผมใจร้อนเกินไป" ดริลเคยเปิดหัวใจกับชนนนานมาแล้ว "ถ้า
อารมณ์เย็นลงนิด ป่านนี้วินตากับผมคงมีความสุขไปแล้ว ผมน่าจะเข้าใจว่า
ตอนนั้นวินตากำลังเป็นตัวแอง เขาอยากได้เกียรตินิยมเหลือเกิน"

"ชนนทำอะไรไม่ได้มากไปกว่ายืมแฮย ๆ ในใจสมน้ำหน้าแล้วก็
ไม่ได้พบกันอีก..."

ในตอนที่ดินดริลประสบปัญหาชีวิตแต่งงาน คือ ไม่ได้มีความสุขในการ
ดำเนินชีวิตกับผู้อื่น

"คุณรู้ไม่ใช่หรือว่าใครคือคนที่อยู่. เอ็น. ส่งตัวมาคราวนี้" ชนนถาม
 "รู้... ผมถึงได้สมัครใจล่ะ อยากพบวินตาอีกครั้ง อยากแก้ตัว
 แก่ความผิด ผมคิดว่าเขาคงไม่รังเกียจลูกสาวผมหรอกนะ เด็กเพิ่งจะสอง
 ขวบกำพร้าแม่ น่าสงสาร ผมรู้ว่าเขายังไม่ลืมความหลัง เราพอจะสารรอย
 ราวได้ แต่ชนน... ช่วยผมบ้างนะ ช่วยอีกครั้ง เหมือนอย่างที่เคยช่วยมา
 แล้ว จำได้ไหม... ก็คุณนั่นแหละเล่นอำผมกับวินตาใจล่ะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 41 - 42)

และอีกทรรคนะหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอให้เห็นถึงผลของกรรมชั่ว อันเป็น
 การกระทำที่ไม่ดี ผ่านบทบาทของดริล เช่น ตอนที่ลูกาเล่าเรื่องราวชีวิตครอบครัว
 ของดริลที่ประสบปัญหาหาระหว่างผู้เป็นแม่ยาย ที่คอยกีดกันไม่ให้พบกับลูกสาวที่เกิดกับ
 ภรรยา เพราะเข้าใจว่าดริลเป็นคนทำให้ลูกสาวของตนเองเสียชีวิตให้เทวินตาฟัง
 ซึ่งจะเห็นว่าผู้ประพันธ์เสนอด้านผลของกรรมไว้ว่า กรรมย่อมตอบสนองแก่ผู้กระทำ
 เช่นเดียวกัน ดังข้อความต่อไปนี้

"แต่ตอนนั้นกับตอนนี้ต่างกัน" ลูกายังกล่าวสืบไปว่า "ตอนนี้เขาตัว
 เปลา่ ข้อสำคัญ... ถ้าดูไม่ผิด เขาก็ไม่ลืมอดีตพบกับวินนั่นแหละ"

แต่ไม่รู้สิคะ แต่แผลเป็นยังเจ็บอยู่เลย ถูกเมื่อไหร่เป็นเจ็บเมื่อนั้น
 เรื่องอะไรจะไปกระทบมันเล่นล่ะคะ ปล่อยให้มันอยู่ของมันตามเดิมดีกว่า"

"ถ้าอารมณ์ ความรู้สึกจับวางได้เหมือนแผลก็คงดีหรอก"

เทวินตานิ่งอึ้ง จริงของนี่ล่ะโก๋ หล่อนเองก็ไม่แน่ใจนัก ถ้ามันจะ
 เป็นอย่างนั้น เสียลูกาเปรยมาอีกว่า "เขาก็ไม่สุขเท่าไรนักหรอกนะ พอ
 เมียตาย ทางพ่อตาแม่ยายยังหาเรื่องอีกนาน"

"เอ๊ะ เรื่องอะไรคะ" เทวินตาออกงง

"ก็เมื่ออยู่ด้วยกัน เขาทะเลาะกันที่ไร พ่อตาแม่ยายเข้ามายุ่ง จะ

ไปว่าก็ไม่ถูก ลูกสาวคนเดียวเป็นธรรมดา อายุน้อยกว่าตั้งมาก ก็รู้ความตาม
 ศาสนา ถึงเขาจะรู้ว่ายูชายมีความหลังสักจิตก็เลยเป็นหนามยอกอกตัวเอง
 แม่ยายเขาจัดการทุกอย่าง ตั้งแต่ให้ลูกสาวนับเงินเดือนผัวจ่ายให้เป็นอาทิตย์
 คนระดับนั้นจัดการยังกับเด็กนักเรียนก็แย่ละ"

"ทำไมพี่ตาไม่รู้รายละเอียดนักคะ"

"ชนนิจะ..."

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 51 - 52)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่องศิริน - เทวinta ผู้ประพันธ์ได้
 เสนอกฎแห่งกรรมในด้านผลของกรรมไว้ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ว่า การที่ทำแต่
 กรรมดี เช่น การขยันหมั่นเพียรจะได้รับผลตอบแทนในทางที่ดี ตอนเทวintaตั้งใจ
 ศึกษาเล่าเรียนจึงได้เป็นเจ้าของที่ของยู.เอ็น. ทำหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า
 ย่อมได้รับแต่ความสุขสบายทั้งกาย วาจา ใจ และการที่กระทำแต่กรรมชั่วจะได้รับ
 แต่ความทุกข์ ได้รับผลกรรมนั้นตอบสนอง เช่น ตริลมีชีวิตครอบครัวที่ไม่ประสบ
 ความสำเร็จเพราะอดีตเคยทำให้เทวintaเจ็บช้ำกับความรัก จิตใจจึงรุ่มร้อน
 ตลอดเวลา ดังปรากฏในตาราง 6

การสิ้นกรรม

จากการศึกษานวนิยายเรื่องศิริน - เทวinta ในด้านการสิ้นกรรม
 ผลปรากฏว่า ไม่มีการกล่าวถึงการสิ้นกรรมไว้โดยตรงของนวนิยายที่โลภาค สุวรรณ
 ประพันธ์

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบผลของกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta
ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 1)

ผลของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
กรรมดี	3	60.00
กรรมชั่ว	2	40.00
รวมทั้งสิ้น	5	100.00

เรื่องศิขริน - เทวinta เล่ม 2

1. เหตุที่ทำให้เกิดกรรม

การวิเคราะห์เหตุที่ทำให้เกิดกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ด้านกุศลกรรม
2. ด้านอกุศลกรรม

ด้านกุศลกรรม (กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ)

ด้านอโลภะ

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอแนวกฎแห่งกรรมด้านกุศลกรรมในนวนิยาย เรื่องศิขริน - เทวinta ว่ากรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดีนั้น ว่า ความไม่โลภในสิ่งของผู้อื่นจะทำให้จิตใจสงบ ไม่คิดเพื่อฝันหรือเกิดอยากได้ในสิ่งของที่ผู้อื่นให้ ซึ่งแนวอโลภะนี้ผู้ประพันธ์ได้เสนอผ่านบทบาทของเทวintaในเรื่องตอนตรัสจะซื้อแหวนให้เทวinta แต่เทวintaปฏิเสธไม่รับแล้วบอกว่าตนเองยังไม่พร้อมที่จะรับของจากตรัสในเวลานี้ ดังข้อความต่อไปนี้

"แหวนวงนี้สวย ผมว่าน่ารักดี" ตรัสพูดลงวางสร้อยบุษราคัมลงกับที่ "ผมจะซื้อให้คุณ ชัฟไฟร์สามสี ชมพู พ้า เหลือง แปลกดี"

"ไม่จำเป็นหรอกค่ะ" เทวintaปฏิเสธ

"เสียมารยาทนะวินตา" ตรัสหันมาพูดชิงข้าง "ไม่รับของขวัญนะ ยืนมือมาซิ ผมจะสวมให้"

"ถ้าจะซื้อจริง ๆ ก็ตามใจเถอะค่ะ แต่ขอฉันสวมให้ตัวเองได้ไหมคะ" หล่อนบอกเขา

"คุณถือเคล็ดอะไรหรือ" เขาถามหัวเราะ ๆ

"เปล่าค่ะ เป็นแต่...ฉันยังไม่อยากให้ใครสวมแหวนให้เวลานี้เท่านั้นเอง" คำตอบนั้นสะตูดุใจคนรับฟังเต็มที ชนนั้นส่ายหน้าแทบจะร้องไห้ออกมาดัง ๆ ถ้าทำได้ แล้วตั้งคำถามซ้ำซากที่เทวินตาแสนเบื่อว่า จะใจแข็งไปถึงไหนนะคุณวิน บอกให้ลืม ๆ เสีย แล้วตั้งต้นใหม่เถอะน่าอะไร ๆ มันก็ดีไปเอง

"ถ้าคุณยังไม่เต็มใจจะรับ" ดรัลจำเสียงตัวเองแทบไม่ได้ ก็รวไวก่อนเถอะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 378 - 379)

ด้านอโทละ

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอแนวด้านอโทละ (ความไม่โกรธ) ว่าการกระทำในสิ่งที่ตนขาดสติสัมปชัญญะทำให้เกิดความบาดหมางใจ และเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย เช่น ตอนที่ดรัลตัดพ้อต่อว่าเทวินตาขณะที่ดื่มสุราจนเมาไม่ได้สติ ในเรื่องที่ดรัลวิกรมานัยเกมาสนิทสนมกับเทวินตา โดยพยายามให้ตัวละครชื่อเทวินตาเป็นผู้คอยสงบสติอารมณ์ เมื่อรู้ว่าการต่อล้อต่อเถียงกับคนเมาไม่ได้สติจะพูดจาสื่อสารกันไม่เข้าใจ ผู้ประพันธ์ให้ตัวละครเทวินตาเป็นผู้คลายความโกรธโดยรู้จักยับยั้งอารมณ์ ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมขอโทษ วินตา" เสียงที่พูดตลอดจนดวงตาเรื่อคุ่นนั้นมีอิทธิพลหลายอย่างเช่นเคย กลืนเหล้ายังระเหยพุ่งจากลมหายใจ คนพูดนอนเหยียดยาวอยู่บนเก้าอี้ เด็กรับใช้ตัวดำเป็นเหนียงยื่นลบล้อตาลอกแล่ง ตั้ง

แต่เกิดมา นายสุริยะกุมารก็เพิ่งจะเคยเห็นคนกินเหล้าแล้วอาเจียนปาง
ตายอย่างนายผู้ชาย คนรูปหล่อที่ชื่อตรัสนี่แหละ

"นอนนิ่ง ๆ เกะกะตรัส" เทวีนตาบอกก่อนจะลอบถอนใจใหญ่
ชนชั้นชั้นเงินและผ้าขนหนูผืนเล็กให้

"นี่ละคุณวิน เช็ดหน้าตาเสียหน่อย เผื่อจะสบายขึ้นบ้าง"

"ผมไม่ได้ตั้งใจจะต่อว่าคุณ จนโกรธอย่างนั้น..." คนเมาเพียร
สารภาพ "ผมผิดเอง...ก็น่าจะรู้ตัว ไร้ความเหงาม ความน้อยใจสารพัด
...วินตา...อย่าโกรธผมเลยนะ"

เทวีนตาแหม่มริมฝีปาก หัวตารื้นขึ้นมาอย่างช่วยไม่ได้ แล้วธาตุแท้
ของหล่อนก็มีชัยชนะอีกครั้ง ความเจ็บแค้นแทบจะเลือนหายไปสิ้น หันมาบอก
ชนนว่า

"ฉันจะขึ้นไปหยิบน้ำอบค่ะ ผลม่น้ำเช็ดหน้าจะได้ชื่นใจ" กล่าวจบ
หล่อนก็หันไปสั่งเด็กรับใช้ว่า "กาแฟได้หรือยังจ๊ะสุริยะ รินใส่ถ้วยมาให้ด้วย
คุณนนะ ให้ตรัสดื่มกาแฟแก้ว ๆ ด้วยเถอะจะได้ค่อยยังชั่ว"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 457)

อีกตอนหนึ่งของเหตุการณ์กล่าวถึงชนนเพื่อนรุ่นน้องมีความสงสารต่อตรัส
เพื่อนรุ่นพี่ ซึ่งเทวีนตาเคยทุ่มเทความรักให้ แต่ตรัสคิดมีครอบครัวก่อน เนื่องจาก
เทวีนตาขอดูใจก่อน ครั้นเมื่อตรัสชีวิตครอบครัวผิดหวังจึงคิดย้อนกลับมาขอคืนดีกับ
เทวีนตาอีกครั้งหนึ่ง ชนนคิดที่จะให้ทั้งสองปรับความเข้าใจกันเหมือนเดิม ภาพแห่ง
ความหลังในอดีตจึงทำให้เทวีนตายังติดตรึงอยู่ในใจ โดยพยายามระงับความโกรธ
ผู้ประพันธ์เล่นอมโนธรรมผ่านชนนและเทวีนตา เมื่อตรัสไปขอความช่วยเหลือชนน
ทั้ง ๆ ที่ตรัสพยายามจะหาความดร. วิกรมานัยเก ดังข้อความต่อไปนี้

"อะไรหรือคุณน"

"สงสารคุณตรัสละ นี่คงไม่สบายใจหลายเรื่อง ไหนจะลูกรักไม่รู้จักพ่อคงเหงาพิลึก..." ชนนพุดหน้าตาเคร่ง ก่อนจะบอกตัวเองว่า อาตมาไม่ผิดช่วยคนสองคนให้ได้รับความสุข ก็เรื่องอะไรจะทรมาณกันเองต่อไปละ

เทวินตาจับฟังด้วยอาการสงบ หล่อนรินน้ำหอมลงในขัน ใ้ผ้าขนหนูแกว่งจนผสมกันเข้าที่ ก่อนจะลงมือเช็ดหน้าให้ตรัสอย่างเบามือ ขณะเดียวกัน ภาพแห่งความหลังก็ตื้นขึ้นมาเป็นริ้ว ๆ หากครั้งนี้ ภาพเหล่านั้น ล้วนแล้วไปด้วยอดีตที่เคยหวานขึ้นระหว่างตรัสและหล่อน

"พຽ່ງนี้ຈະໄປຈັຢຸ່ນາໄຫວໄຫມຂະ" ชนนย่นหน้ามาถาม

"ไม่น่าตี๋มเข้าไปเลยค๊ะ" เทวินตาพึมพำ "ก็รู้ ๆ อยู่ว่าของพวกนี้มันแต่จะทำลายตัวเอง"

"คุณยังโกรธผมหรือเปล่าวินตา" ตรัสเผยอเปลือกตาขึ้นอย่างระโยย ชนนให้สัญญาบู้ยไ้กับเต็กรับใช้ก่อนจะพาตัวเองลับออกไปจากห้องนั้น

"ฉันไม่มีเรื่องอะไรจะโกรธคุณนี่ค๊ะ" หล่อนตอบเสียงเบา วางขันลงกับพื้น หันมาประคองถ้วยกาแฟอุ่นจัดไว้ในมือ

"ก็เมื่อครຽ່นี้ คนบนเก้าอี้เฟียร์เจรຈາ "ผมหาความคຽ່นกับดอกเตอร์วิกรมานัยเก ผมเสียใจจริง ๆ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 459 - 460)

และด้านอโกลสะในแง่ที่ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นถึงการขาดสติว่าไม่ดี แต่สร้างบทบาทให้ตัวละครรู้จักระงับความโกรธด้วยการให้อภัย ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมพูดความจริง พิสูจน์ก็ได้นี่ละ ผู้หญิงนะทำได้สารพัด ร้อง บ่น จะโวยวายแค่ไหนก็ได้ แต่ผู้ชายก็คนนับหัวได้เลยที่จะร้องไห้ฮึด ๆ ตีอกชก

หัว...จะได้ก็แค่หาทางออกระบายอารมณ์กับอะไรสักอย่าง"

"ก็ทำไมไม่เตะบิบ ทำไมต้องกินเหล้าด้วยนะ"

"เรื่องของแต่ละคนอะ อย่างผม...ถ้าหนูแมวเกิดจอมอมมาบอกว่า อาจารย์ขา...แมวเสียใจที่จะต้องตัดสัมพันธ์ทางใจกะอาจารย์ ต่อตะนี้ไป ขอให้เราเดินบนเส้นขนานไม่มีวันจะบรรจบกันได้ตลอดกาลละก็..." คนพูดชะงักไปชั่วครู่

"คุณนจะทำยังไง" เทวินตาอดยิ้มไม่ได้

"ตัวอย่างนี้ไม่ดี" ชนนสันหัวติก "เดี๋ยวเกิดเป็นจริงขึ้นมาละก็...เฮ้อ...เอาอย่างนี้เถอะอะ คุณวินอย่าใจแข็งนักเลบ ไหน ๆ ก็ยังมีเยื่อใยอยู่ตั้งครึ่งตั้งค่อน จะเสียเวลาทำไม พรุ่งนี้จึงมือกันไปหาทำนอุปทูต จดทะเบียนแล้วไปยื่นนิมนชะเลย ประธานบอร์ดท่านคงไม่ว่าหรอก"

คนนั่งอดหัวเราะไม่ได้เช่นเคย หากอารมณ์แจ่มใสเหล่านั้นดูจะละลายไปในชั่วพริบตาเดี๋ยวก็ว่าได้ เสียงที่พูดแผ่วเบาลงราวจะรำพึงกับตนเอง

"ฉันไม่ขอปฏิเสธหรอกคุณน...ว่า...เยื่อใยพวกนั้น..." หล่นถอนใจเป็นคำรบสอง "ถ้าตัดสินใจได้ง่าย ๆ เหมือนปากพูดก็คงจะดี"

"คุณวินทำให้อะไร ๆ มันยากต่างหาก"

"เปล่าเลยคุณน...ฉันกลัว"

"คุณวินกลัวอะไร"

"กลัวใจตัวเองค่ะ" เทวินตาพึมพำ "มันยังลังเลไม่แน่นอนลงไปทีเดียวน...ฉันก็ 모르เหมือนกัน ว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้น"

"ก็ทำใจเสียใหม่ซึ่อะ อย่างสังเล คนที่เกิดมารักกันนะต้องเคยมีอะไร ๆ มาก่อนตั้งกะชาติปางโน้น แล้วเรื่องอะไรคุณวินจะผันให้ความรักกลายเป็นความทรมาณลงแบบนั้น จะมีหมายว่าเกิดมาแก้แค้นไปแก้แค้นกันมา

หรืออะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 462 - 463)

ในแนวด้านอโทสะ (ความไม่โกรธ) ผู้ประพันธ์มุ่งเสนออีกด้านว่า ควรรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่ควรอาฆาตพยาบาทจองเวรผู้อื่น ในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ได้นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละครศิขริน ตอนที่ตรัสเล่างานขณะเมาไม่ได้สติ เมื่อเทวินตามาสนิทสนมกันตร. วิกรมานัยเกแล้วพูดจากระທกกระเทียบดังข้อความต่อไปนี้

"ผมสลายไปนิด" คนบนรถก้าวลงพอดี ให้นึกแปลกในอาภักปิริยาของอีกฝ่าย ก็เมื่อวานยังเล่างานจนเขานึกว่าเมาหรือขาดสติจนอารมณ์หึงบังหุดามิตมิต คิดมาถึงตรงนี้ศิขรินวิกรมานัยเกก็ลอบถอนใจใหญ่ เขาเองมีส่วน...

แต่ก็ช่วยไม่ได้นี่ละ ถ้าคนเราจะเกิดต้องชะตากับใครสักคนในทันทีที่แรกพบ ถึงแม้ว่าตอนนั้นหล่อนจะยังเพ้อด้วยเชื้อไข้มาเลเรี่ยขึ้นสมองจนเลอะเลือน...

ความรู้สึกสะดุดกิก...เลอะเลือนหรือ...หลวงลุงไม่ยอมอธิบายจนแล้วจนรอดว่าเหตุการณ์ที่ลานรูปราแมนั้นคืออะไรกันแน่ คิดให้ปวดสมอง...

เขายื่นมือไปสัมผัสกับบุรุษตรงหน้า นึกขำในใจ หากใบหน้าสงบนิ่งแล้วตกเป็นฝ่ายรับฟัง

"ผมต้องขอโทษคุณศิขริน เมื่อวาน...ออกจะพูดจากร้าวรานไปนิดหวังว่าคงอภัยให้...ผมกำลังห้วงวินตา ข้าวแผ่นดินไหวยมีคนเสียชีวิตมากมายอย่างนั้น คุณคงเข้าใจ"

"ผมลืมแล้ว" อีกฝ่ายหัวเราะหิ ๆ ดวงตาคมฉาบเบื้องหลังแว่น

กระจกใส่คู่อ่อนโยนนัก "ผมต้องขอโทษพวกคุณมากกว่ามาสายไปหน่อย"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 466 - 467)

ในเหตุการณ์ตอนที่ลูภู่านีสะใภ้สอนให้เทวินตารู้จักการปรับตัวเข้าหากันโดยไม่ใช้อารมณ์ ถ้าคิดจะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ผู้ประพันธ์แทรกเรื่องการอโหสิกรรม คือ การให้อภัย ผ่านบทบาทของตัวละครให้นึกถึงเป็นการสอนให้รู้จักการระงับความโกรธผู้อื่น แม้จะเคยเจ็บช้ำมาก่อน ดังข้อความต่อไปนี้

"ถ้ารักจะอยู่ร่วมกันก็ต้องปรับตัวเราด้วย เมื่อมีคนใจอ่อน ช่างสังสารคน เราต้องเข้มแข็ง คอยคุมคอยรั้ง"

"ก็เพราะเรื่องนี้ชื่อกะที่ยังลั้งเล กลัว...ไม่อยากจะเจ็บซ้ำสอง"

"อย่างนั้นจะแปลว่าเธอไม่อภัยใครเลยนะสิ ผิดหลักชาวพุทธ"

ลูภูาเตือนยิ้ม ๆ "จำเรื่องการอโหสิกรรมได้ไหม"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 502 - 503)

และตอนที่กล่าวถึงเทวินตากล่าวกับชนนถึงเรื่องที่ทำให้ตรัสน้อยใจ ผลิผลามขับรถไปด้วยความเร็ว จนทำให้เสียชีวิต เทวินตารู้สึกสงสารจึงปรับทุกข์กับชนน ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันน่าจะรู้" เสียงคนข้าง ๆ ยังพิมพ์่า "ฉันผิดเองคุณน"

"คุณวินกำลังทำลายตัว ทำลายอนาคตตัวเองเพราะความคิดไม่ถูกต้องเหล่านี้น" ชนนอดเตือนไม่ได้

"โอ้ คุณน" เทวินตาอดเปล่งถอนละอื่น "ถ้าเพียงแต่ฉันจะไม่แค่นอย่างนั้น"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 571)

ด้านอโมหะ

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอแนวทฤษฎีแห่งกรรมด้านอโมหะ (ความไม่หลง) ว่าอุปกิเลสเป็นเครื่องมือที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง ซึ่งแนวนี้ผู้ประพันธ์ได้เสนอผ่าน บทบาทของตัวละครเทวินตา ผู้มีจิตใจวิไลหาแต่ดรัลแต่มีหลวงลุงโกติกวัดเป็นผู้ที่คอยเตือนสติไม่ให้ยึดถืออุปกิเลสเหล่านั้น และสอนให้เทวินตารู้จักการละทิ้ง ความไม่หลงในสิ่งที่ก่อให้เกิดทุกข์นั้น เพื่อความเศร้าหมองจะได้หมดไป ดังข้อความต่อไปนี้

"อุปกิเลส... เครื่องเศร้าหมองนั้นเป็นอาคันตุกะที่จรเข้ามาทำให้จิตเศร้าหมองไปนะ โยม เมื่อมีความรักใคร่ในสิ่งใด ครั้นสิ่งนั้นแปรปรวนเป็นอย่างอื่นก็จะเกิดความทุกข์โศก หากละเสียได้ ต่อให้สิ่งนั้นแปรปรวนไป ทุกข์ก็จะไม่เกิด"

"หลวงลุงปรารภเรื่องความรัก ด้วยเหตุจงใจอะไรหรือขอรับ" คนถามมีสีหน้างุนงง ดวงตาคมฉาบจับอยู่ที่ใบหน้าสงบซึ่งอย่างไม่เข้าใจ

"ความรัก สามิ ภรรยา และสมบัติ ที่แท้ก็เพื่อตน เพื่อความพอใจ ความสุขแห่งตนแท้ ๆ จริงไหม..." ไม่มีคำตอบที่ต้องการ นอกจากคำพูดที่เชื่อมโยงกันเป็นลำดับ "เมื่อบุคคลหรือสิ่งใดมาขัดกับความสุข ความพอใจแห่งตน เมื่อนั้นความรักนี้ก็จะลื่นไปกลายเป็นความเคียดแค้น พิจารณาเถิด โยมอุปกิเลส ความเศร้าหมองทั้งหลายจะหายสิ้น"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 351)

ในตอนที่เทวินตาครุ่นคิดถึงเรื่องของดรัล ผู้ประพันธ์เสนอให้เทวินตา รู้จักตัดความลุ่มหลงกับเรื่องที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตานิ่งอึ้ง ทำไมหล่อนจะไม่เข้าใจ ว่าคนพูดมีจุดประสงค์
อย่างไร หัวใจที่อ่อนไหวเริ่มเอนเอียง แต่ังก่อน...หล่อนบอกตัวเอง
หล่อนจะไม่ตัดสินใจเหมือนช่วงชีวิตที่ผ่านมาอีกเป็นอันขาด จนกว่าจะมั่นใจ
ตัวเอง ว่าอารมณ์เหงา ว่าเหว่ ขาดที่พึ่งพิงจะอยู่นอกประเด้น หล่อนจะ
ไม่ยอมทำผิดอีกเป็นครั้งที่สาม

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 654)

ด้านอกุศลกรรม (กรรมที่เป็นอกุศล การกระทำที่ไม่ดี กรรมชั่ว หมายถึง
การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ และโมหะ)

ด้านโลภะ

โศภาค สุวรรณ กล่าวในด้านอกุศลกรรม กรรมที่เป็นการกระทำที่ไม่ดี
เป็นกรรมชั่ว ที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ อันเกิดจากความโลภ ผู้ประพันธ์ได้
เสนอแนวนี้ว่าความโลภในสิ่งที่ตนไม่สามารถจะครอบครองได้ บางครั้งก็ทำให้
เกิดความทุกข์เป็นสิ่งที่ไม่ดี เช่น ตอนที่ดรัลจะซื้อแหวนให้กับเทวินตา แต่ไรรยา
ผู้เป็นน้องสาวของรลินได้ยื่นจึงอยากได้ ทำให้ดรัลเลื่อนแหวนให้ดูอย่างไม่พอใจ
แต่ไรรยาบอกกับดรัลว่าไม่มีเงิน จึงเกิดความอยากได้ดรัลซึ่งมีอารมณ์ฉุนเฉียวอยู่
แล้วจึงซื้อแหวนให้ไรรยาเป็นการประชดประชัน ดังข้อความต่อไปนี้

"ไหนคะ พลอยสามสี"

ดรัลเลื่อนแหวนวงนั้นให้ดูอย่างหมดแรง มองดูสาวน้อยตรงหน้า
สวมแหวนวงนั้นอย่างใจลอยเต็มที เสียงหล่อนหัวเราะขอบใจพร้อมกับพูด
ว่า "สวมได้พอดีเลยคะพี่ดรัล"

"หรือครับ" เขาก็ออกไปอย่างนั้นเอง

"หนูไม่มีเงินหรอก ไม่ได้ขอพี่ลีน

"ถ้าคุณอยากได้" เจ้าของร้านยิ้มละไม "เอาเถอะผมตัดราคาให้
ถูกลงเป็นพิเศษ"

เทวินตาลุกจากเก้าอี้ ไถลไปที่ตู้โชว์ริมหน้าต่าง ขณะตรัสเม้มปาก
อารมณ์ไม่พอใจและอะไร ๆ อีกหลายอย่างที่ประดังขึ้นมา ทำให้โพล่งออก
ไปว่า "เอาซี...ผมซื้อให้คุณเอง"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 378)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอด้านโลกะผ่านบทบาทตัวละครรัลชายหนุ่มผู้
คิดแต่เพียงว่าตนเองอยากได้อะไรต้องได้สมดังใจที่ตนเองนึก โดยไม่ได้ไตร่ตรอง
ถึงสิ่งถูกผิด ก่อให้เกิดความทะยานอยาก ดังข้อความต่อไปนี้

"จะให้ผมบอกคุณสักกี่พันครั้ง ว่าความรู้สึกของผมเมื่ออดีตกับ
ปัจจุบันยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง คุณเองก็คงไม่หลอกตัวเองไม่ใช่หรือ
วินดา"

มีอันเจ็ดทั้งคู่วางต้นแขนขาของหล่อนแน่นเขม็ง "เราจะ
ทรمانกันและกันไปถึงไหนเล่า ถ้าคุณลืมอะไรที่ร้าย ๆ ไม่ได้ทันที ผมก็ไม่
ว่าแต่ขอให้คุณให้โอกาส...ให้ผมพิสูจน์ตัวเองใหม่สักครั้ง นะวินดา...เรา
ก็เป็นผู้ใหญ่แล้ว จดทะเบียนที่สถานทูต เลี้ยงเพื่อนฝูงร่วมงานที่นี่ ผมจะกลับ
ไปหาบ้านเช่า ซื้อสักหลัง แล้วเราจะผังอดีตร้าย ๆ ให้หมด"

"คุณกำลังไม่สบายค่ะตรัส" เทวินตาเบี่ยงกายหลบเมื่อเห็นแววตา
ร้อนรุ่มในดวงตาคู่นั้น

"ผมไม่เป็นอะไรมากนักหรอก แค่ร้อนพิษไข้มันเรื่องเล็ก ร้อนใจ
ยังกับไฟนรกสักร้อยกองสุ่มหัวอก" คนพูดตื้อดิ่งเต็มที

...

ผมยังจำน้ำหอมแบ่งที่คุณใช้ได้ดี จำได้ยิ่งกว่านั้น คุณละจำได้ไหม... คุณคงบอกว่าจำไม่ได้ ช่างเถอะ ผมจำได้ก็แล้วกัน ก็คืนแล้วคืนเล่า อย่างไรก็ตามที่เราต้องหนังสือด้วยกัน ชนกลับไปในอนแต่หัววัน..."

เสียงหัวเราะหิ ๆ พร้อมกับลมหายใจร้อนผ่าวปะทะผิวแก้มจนร้อนช้ำ "ก็เจียบอย่างนั้น คุณจำได้หรือยังหือ..."

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 400 - 401)

หรือตอนหนึ่งของเรื่องที่คุณประพันธ์เสนอด้านโลกะผ่านบทบาทของดรัล มีแต่ความโลภในสิ่งที่ตนเองคิดเพื่อฝัน แต่ในความเป็นจริงสิ่งนั้นก่อให้เกิดความทุกข์ใจ จิตใจว้าวุ่น ดังตอนดรัลนึกถึงเมื่อครั้งอดีตที่รู้จักกับเทวินตา เขาเพียรพยายามอดทนต่อสิ่งที่เขาอยากจะได้ ถ้าตอนนั้นเทวินตายอมใจอ่อนและตกลงใจดังข้อความต่อไปนี้

ดรัลล้ากลืนความไม่พอใจเจียบ ๆ ทำไมนะ เขาถึงไม่ฉลาด เสียตั้งแต่ครั้งโน้น เมื่อยังรักกับเทวินตาใหม่ ๆ ทำไมเขาจึงได้โอนอ่อนตามคำขอร้องของหล่อนที่ว่า

"เท่านี้ก็มากพอแล้วนะคะดรัล ฉันอยากจะให้วันแต่งงานของเรา มีอะไรตื่นเต้นบ้าง ไม่อย่างนั้น... ถ้าดรัลเอาแต่ใจตัว วันนั้นของเราก็จะไม่มีความหมาย"

"เขาปล่อยจิตใจที่ว้าวุ่นให้หวนกลับไปสู่ความหลังอันหวานชื่นอีกครั้ง สิ่งเหล่านั้นยังวาบหวนอยู่ในสำนึก ต่อให้แผ่นดินกลบหน้า ไม่มีวันเสียละที่เขาจะลืมเลือน นี่ถ้าเพียงแต่เขาจะดิ้นต่อไปสักนิด เทวินตาก็คงขัดขืนไม่ได้"

ก็ตอนนั้น หล่อนโอนอ่อนไปเสียทุกอย่าง... ดรัลทอดสายตาจับอยู่ที่ร่างโปร่งระหงตรงหน้า เคยจุกอดแล้วโลมเทวินตาถึงเพียงนั้น ใคร ๆ

ที่รักกัน เรียนด้วยกันและสนิทกันเมื่ออยู่ต่างบ้านต่างเมืองล้วนรู้ซึ่งแก่ใจหรอก
 นำแต่แล้ว...ใครจะคิดบ้าง...ว่าความใกล้ชิดเพียงนั้นกับขณะนี้ ช่างแตกต่าง
 จนน่าใจหาย

ดรัลเพียงระงับอารมณ์ต่าง ๆ อย่างอดทน จวบกระทั่งกลับมาถึง
 ที่พัก บอกตัวเองว่าเป็นไรก็เป็นกัน ความอดทนทั้งหลายแหล่สิ้นสุดเสียแล้ว
 ให้รู้ไปว่าผู้หญิงอย่างweinตาจะไม่เกิดอารมณ์หรือเป็นอิสระ

เขานิกรระหึมกับตัวเอง หดททางแล้วนี่นายดรัล เพราะรักท่วม
 ออกดอกจึงต้องคิดรวบรัดด้วยวิธีนี้ เรื่องจะปลอมประโลมตอนหลังนั้นเขาไม่
 ขัดข้องจะเข็ดน้ำตาแห่งความสูญเสียเสียตายตัวให้หล่นตลอดทั้งคืนทีเดียว
 แล้ว...จะอะไรอีก ก็คงต้องจูงมือไปจดทะเบียนที่สถานทูตนะซี

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 486 - 487)

และในตอนที่ดรัลคิดโลกในสิ่งที่ตนเองยังไม่ได้เป็นเจ้าของ แสดงความ
 เห็นแก่ตัว ซึ่งผู้ประพันธ์เสนอให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ดังข้อความต่อไปนี้

"ชนน" เสียงเรียกจากบันได คนพูดหน้าห้อง ดวงตาหม่นหมอง
 "ผมไม่รู้จักทำยังงี้ดีแล้ว วินตาบิดประตุ ไม่ยอมพูดด้วย"

คุณดรัลกลับไปก่อนดีกว่า เชื่อผมเถอะ" ชนนก้าวเข้าไปหา

"ผมจัดการกับยายไรยาได้ เราตกลงกันแล้ว อย่างมากก็แค่ส่ง
 เสียค่าเลี้ยงดูเด็ก...คุณก็รู้จักยายนั่นดี"

"เพื่อเขาจะไม่ยอมละอะ"

"ผมแต่งกับใครอีกไม่ได้ นอกจากวินตา เขารู้ดีแก่ใจ"

"แต่คุณวินจะเดือดร้อน ถ้าถูกรบกวนไม่รู้จักหยุด"ชนนเปรย "ผม
 รักษาสัญญาเต็มที่ นี่คงโกรธไปด้วย"

"ไม่หรอก...ผมอยากจะพูดกับวินตาให้เข้าใจ ตั้งเข้มแล้วไม่

อยากเปลี่ยน"

"ลองถามพี่ดาตูติใหม่ละ" ชนออกความเห็น "นี่ก็จวนเวลาแล้ว"

"ผมใจคอไม่ดีเลย" ดรัลพึมพำ

"ปรึกษาผู้ใหญ่เป็นดีที่สุด"

"ตกลง...ผมจนปัญญาแล้ว"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 554 - 555)

อีกทรรคนะในแง่ของความโลภ คือ ตอนดรัลพยายามพูดให้เทวินตาเห็นใจ พร้อมทั้งจะขอแก้ตัวอีกครั้ง โดยไม่ได้นึกถึงจิตใจของผู้อื่น ดังข้อความต่อไปนี้

"ให้โอกาสผมจัดการกับเรื่องเหล่านี้บ้างเถอะนะวินตา ผู้หญิงคนนั้นกำลังบ้า...บ้าอย่างร้ายกาจทีเดียว"

"ทุกคนมีหัวใจคะดรัล จะเลว ดี บ้าบอแค่ไหนก็ตาม กลับไปเสียเถอะ ฉันไม่ต้องการพบคุณอีก เป็นแค่เพื่อนมนุษย์ ฉันไม่ต้องการความผูกพันอะไรอีกต่อไปแล้ว จบเรื่องเสียที" หล่อนตัดสินใจกล่าวคำพูดเหล่านั้นออกไปในที่สุด

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 564)

ด้านโทสะ

ในแนวกฎแห่งกรรม ผู้ประพันธ์ได้เสนอด้านอกุศลกรรม อันเกิดจากโทสะ ซึ่งประกอบไปด้วยความโกรธ ทำให้สติขาดความยั้งคิด มีอารมณ์หุนหันพลันแล่น เมื่อไม่รู้จักระงับสติอารมณ์ ในการตรึกตรองหาเหตุและผล ทำให้จิตใจร้อนรุ่ม กระวนกระวาย มีแต่ความทุกข์ เช่น ตอนที่ดรัลไม่เข้าใจเทวินตาที่ไปกับศิขริน ดังข้อความต่อไปนี้

"เขาเป็นเจ้าบ้านค่ะดรัล" เทวินตาตอบ "ฉันไม่อยากเสียไมตรีจิต คุณเข้าใจผิด เขาคงอยากจะอวดบ้านเมือง ไม่ใช่เรื่องที่คุณเข้าใจฉันรู้ดี"

"ผมเป็นผู้ชาย นายศิขรินนั้นก็ไม่ใช่กะเทยนะวินตา" ดรัลเสียงขึ้น "ผมรู้ดี คุณมีความรู้ มีอะไรหลายอย่างที่ผู้ชายระดับนั้นแสวงหา"

"ไม่จริงมังคะ" เสียงของหล่อนราวจะขาดหายลงไป คนฟังใจหายวาบ เมื่อสำนึกบอกตัวเองว่าพลาดไปถนัดใจ เทวินตาหัวเราะแผ่ว ๆ ก่อนจะกล่าวต่อไปว่า

"ฉันคิดว่าเขาอยากอวดบ้านเมืองมากกว่าอะไรทั้งหมดหรอกค่ะ ดรัลได้ไปแล้วก็ดีกว่าไม่เคยไป เพราะน่าดู น่าเที่ยว บันไดหินแกรไนท์กว่าพันแปดร้อยขั้น ช่วงแรกน่าจะกว้างนัก ไปสิ้นสุดทางด้านขวามือ มีเจดีย์ฉันวางลั่นทมกับดอกบัวบูชาตามที่เขานิยมกัน"

"ผมไม่เชื่อ" คนฟังพึมพำ

"เมื่อก่อนคงต้องขึ้นข้าง ม้า เพราะอยู่ในป่าอย่างนั้น เดี่ยวนี้สบายรถถึง เขาบอกฉันว่ามีศิลาจารึกข้อความน่าสนใจว่า บุคคลผู้ทำลายชีวิตคนอื่น คน สัตว์ หรืออะไรก็ตาม ไม่พึงต้อนรับให้อยู่ในบริเวณแห่งนี้"

"ผมเคยเห็นมาหลายรายแล้วหรอกวินตา นักบุญใจสกปรกนะ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 358)

ในตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านบทบาทของดรัลผู้คิดหวังจะได้กลับมาคืนดีกับเทวินตาเหมือนดังเดิม ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เมื่อไรยาเห็นแหวนอยากได้จึงบอกให้เป็นการประชดประชัน อารมณ์จึงขุ่นมัว ดังข้อความต่อไปนี้

ดรัลไม่ได้ใส่ใจแหวนและคนรับเท่าใดนัก อารมณ์ขุ่นมัว แล้วเลย

พาลอย่างไม่มีเหตุผล มองเลยไปที่หน้าต่าง ทั้งน้อยใจและโกรธซึ่ง หล่อน จะทรมานเขาเพื่อให้หายแค้นไปอีกนานสักเท่าไรกันนะ นี่ถ้าเขาไม่รักหล่อน จนหมดหัวใจอย่างนี้ก็คงบอกศาลานานแล้ว

ดรัลก็ตรึมฝีปากตัวเองจนรู้สึกเจ็บแปลบ ปรายหางตาผ่านคนสวม แว่น ที่กับเจ้าหมอนั้นดูสนิทสนมสนทนาถูกอัยยาคัยดีแท้ ๆ เขามองผ่านไปที ลาวน้อยผู้กำลังชื่นชม ยืนมือยืนนิ้วที่สวมแหวนวงงามอวดใครต่อใครให้วุ่น ถ้าเพียงแต่เทวินตาจะน่ารักสักครึ่งของหล่อนผู้นั้น

ทรรคนะหนึ่งที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอให้รู้ถึงด้านโทสะว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ถ้า ไม่รู้จักการระงับอารมณ์ สติ ให้รอบคอบ เช่น ตอนที่ดรัลมีอารมณ์หึงหวงเทวินตา เมื่อพบเห็นอะไรจึงดุขี้ดหุ ขี้ดตา ไปหมด เวลาพูดคุยกับผู้อื่นก็ไม่มีเหตุผล ไม่เข้าใจ ขณะที่เทวินตาฟังเพลงแขก ซึ่งเสียงดนตรีทำให้เธอชอบมากดรัลกลับไม่ชอบเพราะ ทำให้ทวนประสาท เมื่อเทวินตาทำเฉยเมยไม่สนใจ ยิ่งทำให้อารมณ์ของดรัล หงุดหงิดเกิดขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

"เมื่อไหร่จะจบนะ" ดรัลขยับมาใกล้ "คุณชอบเพลงแขก ๆ แบบ นี้หรือวินตา"

"เคยได้ยินแต่ในหนังแขกค่ะ" หล่อนเอี้ยวตัวมาตอบเบา ๆ "ไม่ เคยเห็นเขาเล่นจริงจังสักที แต่เพลงนี้คงจะคลาสสิกของเขานะคะ อุตส่าห์ เล่นให้เราก็ดีแล้ว"

"ผมจะขย้อน" ดรัลกระซิบมาอีก "ไอ้เสียงเครื่องตีตั้นนั้นะ ซิตาร์ ไซ้ไหม เสียงมันรบกวนประสาทจะตาย คนเป็นโรคหัวใจพอตีตายกัน"

"ของใครใครก็ว่าดี ว่าเพราะ เยฮูดี เมนูฮินยังมาเล่นไวโอลิน ด้วย" เทวินตาตอบ

"คุณชอบอะไรกันแน่" ดรัลพาลขึ้นมาเฉย ๆ

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 388)

หรือตอนที่ดรัลไม่พอใจที่เทวินตารู้จักกับดอกเตอร์วิกรมานัยเก จนทำให้
ขาดสติ ไม่มีเหตุผล และมีอารมณ์ฉุนเฉียวง่ายทำให้โกรธเทวินตา ดังข้อความ
ต่อไปนี้

"คุณอ้างงานอีกตามเคย" เสียงของดรัลค่อนข้างขุ่นเล็กน้อย "ผม
ว่าคุณแปลกไป นับตั้งแต่เจ้าดอกเตอร์นั้นเข้ามาวุ่นวาย"

"ฉันไม่รู้ตัวเลยล่ะว่าแปลกไปตรงไหน ก็เหมือนเดิม" เทวินตา
หัวเราะเบา ๆ

"แปลก คุณไม่รู้ตัวต่างหาก" ดรัลตอบเสียงหนัก "เจ้านักธรรม
ใต้ถุนวัดนั้นมีปรัชญาบ้าบอมากมายนัก ชนก็พลอยสรรเสริญตาม...วินตา"
เขาลุกขึ้นนั่งตัวตรง

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 399 - 400)

อีกตอนหนึ่งในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ที่ผู้ประพันธ์เสนอด้าน
โทษว่าการเอาแต่ใจตัวเองทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน อารมณ์แปรปรวน ขาดสติยังคิด
ถึงเหตุถึงผล และอาจกระทบยาบาตผู้อื่น จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งตนเองและ
ผู้อื่น เช่น ตอนที่เทวินตาบอกกับดรัลว่าจะไม่ยังไม่กลับเมืองไทยพร้อมกับดรัล จึง
ทำให้ดรัลคิดว่าเทวินตาคิดแก้แค้น ขาดสติยังคิดในการพูดจา ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันอาจจะไม่กลับไปเมืองไทยที่เดียวนะคะดรัล มีโครงการระยะ
สั้นบางประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือ"

"คุณจะแก้แค้นผมไปถึงแค่ไหนนะวินตา" ดรัลเปลี่ยนเรื่อง ดวงตา

วาววับด้วยอารมณ์หลายอย่างที่ประดังขึ้นมาพร้อมกัน "ผมดูคุณไม่ออก บาง
ขณะคุณก็ให้ผมเกรี้ยว ลาลมที่ผมต้องเป็นฝ่ายรับทุกข้าง"

"คุณเข้าใจผิดค่ะดรัล" เทวินตาพูดลุกขึ้นยืน ผ้าโพกผมหลุดลุ่ย
หล่อนก้มลงหยิบขึ้นมาพาดแขน ผมยังขึ้นใบหน้าของหล่อนดูขาวโพลน เมื่อ
ผมขึ้น ๆ พวกกันรวมตัวแนบสนิทกับศีรษะอย่างนั้น จุดเด่นเพียงประการเดียว
ที่ช่วยให้ใบหน้าชวนพิศก็คือดวงตาใหญ่ทั้งคู่นั้นเอง

"ผมเข้าใจถูกต่างหากวินตา คุณเปลี่ยนไป เจ้าดอกเตอร์
วิกรมานัยเก นั้นแหละเป็นต้นเหตุ..."

"คุณกำลังเมาค่ะดรัล" เทวินตาระงับความไม่พอใจหลายประการ
ที่พลุ่งขึ้นมา "ขึ้นไปพักดีกว่า ฉันเองก็อยากจะหลับสักงีบ เมื่อคืนไม่ได้นอน
จริงจัง ยุงกัดจนแทบผิวไปหมด"

"คุณรู้ รู้ว่าผมพูดถูกละซี" อีกฝ่ายยังไม่ยอมจบง่าย ๆ

"เปล่า...แต่ฉันเห็นว่าเรื่องที่เรากำลังถกเถียงกันเวลานี้ไร้
สาระต่างหากเหมือนเด็กกอมมือ ไม่ใช่คนโต ๆ อย่างเราจะพูดกัน"

"ความรักไม่ใช่เรื่องของเด็กกอมมือ"

"เทวินตาถอนใจเฮือก ก้าวเข้าไปหาอย่างใจเย็น จับต้นแขนดรัล
แต่เพียงเบา ๆ "ขึ้นไปพักดีกว่าอายุสุริยะกุมาร แกจะไปพูดได้ ขายหน้า
หลายซิบหลายซ้อนนะคะ นี่ไม่ใช่บ้านเรา ทำอะไรต้องคิดให้รอบด้าน ลืม
แล้วหรือคะว่าเป็นผู้แทนประเทศ ทำอะไรต้องระวังตัวบ้าง"

"วินตา" ดรัลยึดมือข้างนั้นไว้แน่น ดวงตาแดงเรื่อ "ผมรู้ตัวดี แต่
จำไว้นะ ไม่มีวันที่ผมจะยอมให้เจ้าดอกเตอร์แซกนั้นเอาตัวคุณไปจากผมได้
หรือก จำไว้ให้ดี"

"คุณกำลังเมาค่ะ ดรัล" หล่อนเตือนซ้ำ "ฉันไม่ใช่สิ่งของที่ใคร
จะแย่งชิง ถ้าจะเป็นไปอย่างนั้นก็หมายความว่าฉันต้องเต็มใจ พร้อมใจ
แต่เวลานี้ฉันยังเป็นตัวของฉันเอง ต่อให้ใครวิเศษแค่ไหนก็โน้มน้าวฉันไม่ได้"

"แล้วผม..." ดวงตาขุ่นจัดคู้แน่นจ้องใบหน้าหล่อนเขม็ง

"คุณและใคร ๆ ก็เหมือนกัน" เทวินตาตอบสั้น ๆ ดึงมือออกจาก
การเกาะกุมแน่น หันหลังกลับ หล่อนเดินค่อนข้างเร็วมาที่บันได ความรู้สึก
ขณะนั้นเหมือนจะร้องไห้ เสียงของดรัลยังไล่หลังมาว่า

"ผมไม่ยอมให้เจ้าดอกเตอร์วิกรมมานัยเกะเอาตัวคุณไปได้หรอก
จำไว้นะวินตา"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 454 - 455)

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้ประพันธ์เสนอด้านโทละ (ความโกรธ) ในบทบาท
ของดรัลอีกครั้ง ที่พูดจาปราศรัยกับศิขริน โดยดรัลไม่รู้จักระดับสติอารมณ์ ไม่รู้จัก
การอดทนอดกลั้น ทำให้เกิดอารมณ์รุนแรงง่ายขณะที่เจรจาโต้ตอบกัน ดังข้อความ
ดังนี้

"ประเทศของคุณยังต้องสั่งพริกแห้งเป็นสินค้าเข้าไม่ใช่หรือคุณ
ศิขริน" ดรัลตั้งปัญหา "ผมอ่านในรายงานดูเหมือนจะมีปริมาณสูงไม่ใช่หรอ
เจ้าของบ้านผวกศิระระรับเนิบ ๆ ถามว่า "คุณดรัลอ่านจากรายงาน
ของใครหรือครับ"

"เสนาวิรัตเนกับใครอีกคน ผมจำชื่อไม่ได้"

"พริกแห้งเป็นอาหารสำหรับพวกเรา" ผู้พูดอธิบายเสียงขรมพอ ๆ
กับสีหน้า "ปริมาณสินค้าเข้าประเภทนี้ยังสูงทุกปี ตามที่คุณว่า...กะคร่าว ๆ
ก็ไม่เห็นสีลิปล้านรูปีต่อปี ผลร้ายก็คือเราสูญเสียอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา
ต่างประเทศ"

"ปัญหาประชากรเพิ่มล้นคะ" เทวินตาอดเลริมไม่ได้ "น่าจะเป็น
เหตุหนึ่ง"

"รอยยิ้มอย่างชมเชยจุควาบบในดวงตาคมกริบคู้แน่น ดรัลแหม่ปาก

นั่นอย่าแยกทั้งคมทั้งเชือดเฉือนความรู้สึกของเขาเสียจริง ๆ

"ครับ" เสียงตอบรับแจ่มใส "ปัญหาประชากรเป็นเหตุใหญ่ ทำให้เราต้องเพิ่มสินค้าเข้าประเภทนี้ แต่เราพยายามเร่งอัตราผลิตให้สูงขึ้นจนจำพนาผลิตพริกทั้งสองประเภท ชนิดพริกสดและชนิดที่ใช้ตากแห้งเพื่อป้อนเป็นผง ชาวนาปลูกสลับกับข้าวและยาสูบ"

...

"นี่เราจะต้องค้างที่ไหนดั่งหรือเปล่า คุณเคิขริน" ดรัลถามขึ้น ความรู้สึกไม่พอใจเริ่มจะวูบวาบ พุดกันอยู่ได้ ที่ยกกันมาช่วยนะเรื่องอื่น ไม่ใช่เรื่องพริกแห้งสักนิด... ใจจริง ๆ ของเขาคงไม่รังเกียจจริงจนหรอกถ้าจะพูดเรื่องเหล่านี้ ที่รบกวนความรู้สึกแท้ ๆ เห็นจะเป็นบทสนทนาของเทวินตากับนายเคิขรินแหละมากกว่า ไม่ว่าผลงาน หรือบทความชิ้นไหนของหมอนั้น เทวินตาคูจะรู้ซึ่งถึงกันไปเสียทุกอย่าง

"เราจะต้องค้างคืนระหว่างทางครับ" เจ้าของบ้านตอบ "มีที่พักทางฝั่งทะเลด้านตะวันออกของเกาะ ที่เมืองมัลไลติว ถ้าเป็นเมื่อก่อนแถวนี้มีแต่ป่ากับไข้มาเลเรีย ตอนนี้ค่อยลงมากแล้ว ถ้าคุณไม่โชคร้ายจนเกินไป"

คนรับฟังมีสีหน้าต่างกันตามพื้นแห่งอารมณ์ ชนข้าเลื่องดูเพื่อนหญิงผู้สูงวัยกว่าเหมือนจะตั้งคำถามว่าเข็ดหรือยังอะ หากเทวินตาหาได้ใส่ใจไม่หล่นเหม่อมองออกไปนอกรถ ภาพแห่งความสับสนในอดีตเลือนรางจะมีเพียงสิ่งเดียวที่ยังเป็นปมปัญหาในหัวใจก็คือ ความรู้สึกแปลกประหลาดซึ่งจู่โจมเข้าหาหล่อนเมื่อใกล้บริเวณลานกว้างแห่งสุปรามา อนุราชประ ความรู้สึกร้อนรุ่ม แดงเผาราวถูกล้อมไว้ด้วยไฟนรก มันอะไรกันหนอ น่าแปลกแท้ ๆ

ดรัลแม้ริมฝีปาก นิกลุณิก เจ้าของบ้านยังอธิบายต่อไปว่า "เราต้องผ่านอนุราชประก่อนครับ"

"ไม่มีทางอื่นหรือคุณ" ดรัลลดรันทนไม่ได้ "แค่ไปไหนเดียว ผมชัก
เบื่อ"

"ครับ" คนพูดโน้มศีรษะรับเนิบ ๆ "คุณคงเบื่อ แต่เราไม่มีเส้น
ทางอื่น"

"คุณคงไม่แะ" ดรัลถามกลับไป

"ผมมาราชการ" ศิขริน วิกรมานัยเกเริ่มจับเค้าบางอย่างได้
"ที่นั่นไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับการเดินทางของเราครั้งนี้ครับคุณ ถ้าผมจะ
แะก็คงมาเป็นการส่วนตัว"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 467 - 470)

หรืออีกแนวหนึ่งของเรื่องกล่าวด้านโทสะ ตอนที่ดรัลเกิดความไม่พอใจ
ชอบค่อนข้างต่อผู้อื่น จะเห็นว่าโลภาค สุวรรณพยายามแทรกหลาย ๆ แนวให้เห็นว่า
ความโกรธนั้นเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ มากมายถ้ารู้จักระงับจิตใจ มีสติบังคับอารมณ์
ของตนเอง ผู้อื่นพลอยนิยมชมชื่น ผู้ประพันธ์เสนอในด้านโทสะว่าตราบได้ถ้าไม่รู้จัก
วางตนเองให้เหมาะสมกับโอกาส ผู้อื่นก็ไม่นิยมชมชื่น มีแต่จะโมโหฉุนเฉียว ดัง
ข้อความต่อไปนี้

"ใครจะกินเข้าไปลง" ดรัลอุบถด้วยภาษาที่รู้เรื่องเฉพาะตัว
"ข้าวลี้ยงกับน้ำผ้าขี้ริ้ว กับแกงใส่ผงกะหรี่ให้ฟัง"

"ฉันทำกับข้าวง่าย ๆ เก็บได้นานมาเผื่อค่ะ" เทวินตาลดเสียง
บอกอย่างนึกเกรงใจเจ้าของบ้านเต็มที่ "หมูกระเทียม พริกไทย ไข่ต้ม
น้ำพริกเผา"

ชนนลอบสนใจใหญ่ เพราะฤทธิ์พาลแท้ ๆ อยู่อเมริกาเห็นกินทุก
อย่าง มานี้กลายเป็นคนเลือกอาหารไปได้หนอ ไม่ถูกใจไปเสียทุกอย่าง

...

"สถานที่ศักดิ์สิทธิ์อีกที" ตรัสถาม ใจจริงเขาไม่ได้อยากจะค่อนข้างอด ชั่วแต่อารมณ์ขุ่น ๆ พาไปอีกเช่นเคย..." หรือปรัชญาธรรมของผู้ทรงศีล"

"เปล่าอะ" ชนนปฏิเสธ แล้วหันไปตั้งใจฟังคนข้างหน้า

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 470 - 471)

อีกทรรคนะหนึ่ง ตอนที่กล่าวถึงไวยาได้ตอบกับชนน ซึ่งผู้ประพันธ์แทรกแนวต้านโทสะผ่านบทบาทของตัวละคร ในเชิงกระทบกระเทียบ เช่น ตอนไวยารู้ว่าชนนรักชอบกับลูกศิษย์ของตนเอง ทำให้ชนนไม่พอใจ อารมณ์ฉุนเฉียว ดังข้อความต่อไปนี้

"ด้ายลูกศิษย์กับอาจารย์"

"เอาอีกแล้ว พุดยังกับว่าผมกับลูกศิษย์ผมไม่ใช่মনุชย์มานั่งแหละ เรื่องของคนสองคนจะรักจะชอบกัน ไร้ตำแหน่งแห่งหอนั้นเกี่ยวที่ไหนละคุณไวยา ถ้าจั้น เวลาจะรักใคร ก็ต้องเลือกไอ้ที่ดี ๆ ไว้ก่อนซี้ละ อย่างดอกเตอร์จี้ นายแพทย์จี้...รี"

"คุณนนก็" เทวินตาส่ายหน้า

"สงสัยกินรังแตนมานะคะ" สาวน้อยหน้าบึ้งฉวยกระบี่เข้าจับ "กลับละคะ มีอย่างริมาทั้งที่ไม่เข้าข้างกันเลย ก็เมื่อก่อนออกเป็นปีเป็นขลุ่ย"

"ตอนนั้นคุณหนูยังไม่ออกกลองออกฉาบยังจี้เนอะ" ชนนทำเสียงล้อ เทวินตามองตามหลังสาวน้อยที่เดินจากไป พลังถอนใจใหญ่ พิมพ์ออกมาว่า

"แกยังได้กะคุณนน"

"อายุเด็กหรือกะอะ แต่ผมว่าแกยังกะปลาไหลไฟฟ้า"

"เออะอะไรไปเปรียบ"

"ความรู้สึกส่วนตัวอะ บอกไม่ถูก ผมรู้สึกอย่างนั้น..."

"ยังงัยคะ"

"ถ้าเข้าใกล้จะถูกช็อตตาตั้งอาจถึงตาย"

"โอ้...พูดน่าเกลียดจริง" เทวีนตาส่ายหน้า

"ไม่รู้ซี้ะ ผมบอกแล้ว ความรู้สึกส่วนตัว เอ้อ...มัวแต่พาล่าม
..." ชนนโหวกเหวกขึ้นอีกเป็นคำรบสอง "สุริยะไหนจดหมาย ไม่อยู่สอง
สามวันมีไปรษณีย์บ้างไหมว๊าย"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 493 - 494)

และตอนที่ตรัสแสดงความไม่พอใจเมื่อชนนมาขัดคอ ตรัสรู้สึกโกรธชนนจึงมี
อารมณ์ฉุนเฉียว ดังข้อความต่อไปนี้

"ไหนว่ารถเสีย" ชนนเปรย เมื่อถูกพาตัวมาที่สวนร่มรื่นแห่งนั้น
ทั่วบริเวณแสงแดดเจียบปราศจากผู้คนรบกวน "คุณตรัสทำทำยังกับจะลากผมมา
ซ้อม"

"ก็เกือบไปละ" ฝ่ายนั้นตอบเสียงขุ่น "รถผมไม่เสีย แต่มีเรื่องจะ
ตกลง"

"ก็เรตกลงกันแล้ว ตั้งแต่ก่อนจากกันที่สนามบินบันดราเนย์เก ผม
ผิดสัญญาที่ไหน จะให้ทวนมัยละอะ" ชนนยังคงโต้ตอบอย่างอารมณ์เย็น
"ผมจะไม่ก้าวก่ายในเรื่องของคุณตรัสกับคุณวิน จะไม่ ส. ไล่เกือก ไม่
กอ. ขอ. คอ. จะอยู่เฉย ๆ"

"ผมรู้แล้ว"

"อ้าว...แล้วเรียกผมลงมาอย่างนี้ทำไม"

"คุณมาทำไมที่นี่ ผมบอกแล้วไงว่าขอเวลา"

"คุณวินว่าไงละอะ" ชนนเท้าสะเอว เสียงที่พูดยังครึกครื้น หาก

สีหน้าและดวงตาข้างตรงกันข้ามนัก เป็นครั้งแรกที่ดรัลนิกเกรงเพื่อนรุ่นน้อง
ผู้นี้

...

"ถ้าคุณไม่มีหนูแมวผมคงเข้าใจคุณผิด" ดรัลระงับอารมณ์บางอย่าง
ที่กรุ่นขึ้นมา

"ใคร ๆ เขาก็ว่าอย่างนั้น จำไม่ได้หรืออะ พวกนักเรียนไทย
ด้วยกันที่โน่นเขาซุบซิบกันให้แซ่ด ตอนที่คุณวินกำลังโหมเมะนั่งถูกหักอกใหม่ ๆ
นะ เขาว่าผมคงเป็นยารักษาแผลหัวใจ" คนพูดหัวเราะหิ ๆ หากดวงตา
กร้าวแข็งเมื่อกล่าวสลับไปว่า

"เสียดาย ผมกับคุณวินไม่ได้เกี่ยวกันมาจากชาติปางก่อน ไม่มี
บุญเพนิวาสนา ผมเลยมีแต่ความห่วง ความเวทนาสารพัด เดี่ยวนี้ก็ยัง
เป็นอย่างนั้นแหละ ถึงจะไม่ต้องลงทุนหุงข้าวต้มแกงให้กินอย่างตอนโน้นก็
เถอะ"

"คุณก็ทำหน้าที่ของผู้ทรงศีลสารพัดอย่างครบถ้วนแล้วนี่" ดรัลกล่าว
เยาะ ๆ "ถ้าเป็นอย่างที่คุณว่า หน้าที่นั้นก็ควรจบสิ้นเสียที เวลานี้ผมรับ
ผิดชอบวินตาเต็มที"

"อะ...ผมเห็นแล้ว เห็นเมื่อครู่" ชนนหัวเราะหิ ๆ "เห็นสีหน้า
สีตา คุณวินก็พอรู้ ผมถึงว่าคุณดรัลเก่งจริง ๆ"

"รู้แล้ว...ก็กลับ ผมกับวินตา...เราอยากอยู่ตามลำพัง"

"ไม่น่าไล่ผมเลย" ชนนส่ายหน้า "คุณก็รู้ว่าผมเชียร์แค่ไหน จำ
ได้มั๊ยอะ ก่อนออกเดินทางไปศรีลังกา คุณดรัลขอให้ผมช่วยเป็นกองกำลัง
หลัง"

"ก็ขอบคุณ แต่คุณ...มาทำไมที่นี่ ก็ตกลงกันแล้ว"

"ก็เกือบจะไม่มา" ชนนยังคงตอบที่เล่นที่จริงดุษฎี "ถ้าผมไม่
ระแวงเสียก่อน"

สีหน้าและดวงตาข้างตรงกันข้ามนัก เป็นครั้งแรกที่ดรัลนิกเกรงเพื่อนรุ่นน้อง
ผู้นี้

...

"ถ้าคุณไม่มีหนูแมวผมคงเข้าใจคุณผิด" ดรัลระงับอารมณ์บางอย่าง
ที่กรุ่นขึ้นมา

"ใคร ๆ เขาก็ว่าอย่างนั้น จำไม่ได้หรืออะ พวกนักเรียนไทย
ด้วยกันที่โน้นเขาซุบซิบกันให้แฮ่ด ตอนที่คุณวินกำลังโหมมะนั้นถูกหักอกใหม่ ๆ
นะ เขาว่าผมคงเป็นยารักษาแผลหัวใจ" คนพูดหัวเราะหิ ๆ หากดวงตา
กร้าวแข็งเมื่อกล่าวสลับไปว่า

"เสียดาย ผมกับคุณวินไม่ได้เกี่ยวกันมาจากชาติปางก่อน ไม่มี
บุญเพนิवासญาณ ผมเลยมีแต่ความห่วง ความเวทนาสารพัด เดี่ยวนี้ก็ยัง
เป็นอย่างนั้นนะอะ ถึงจะไม่ต้องลงทุนหุงข้าวต้มแกงให้กินอย่างตอนโน้นก็
เถอะ"

"คุณก็ทำหน้าที่ของผู้ทรงศีลสารพัดอย่างครบถ้วนแล้วนี่" ดรัลกล่าว
เยาะ ๆ "ถ้าเป็นอย่างที่คุณว่า หน้าที่นั้นก็ควรจะจบสิ้นเสียที เวลานี้ผมรับ
ผิดชอบวินตาเต็มที"

"อะ...ผมเห็นแล้ว เห็นเมื่อครู่นี้" ชนนหัวเราะหิ ๆ "เห็นสีหน้า
สีตา คุณวินก็พอรู้ ผมถึงว่าคุณดรัลเก่งจริง ๆ"

"รู้แล้ว...ก็กลับ ผมกับวินตา...เราอยากอยู่ตามลำพัง"

"ไม่น่าไล่ผมเลย" ชนนส่ายหน้า "คุณก็รู้ว่าผมเชียร์แค่ไหน จำ
ได้มั๊ยอะ ก่อนออกเดินทางไปศรีลังกา คุณดรัลขอให้ผมช่วยเป็นกองกำลัง
หลัง"

"ก็ขอบคุณ แต่คุณ...มาทำไมที่นี่ ก็ตกลงกันแล้ว"

"ก็เกือบจะไม่มา" ชนนยังคงตอบทีเล่นทีจริงดุดุเดิม "ถ้าผมไม่
ระแวงเสียก่อน"

"คุณจะทำอะไรละ ระวังอะไร พุดกับคุณเสียหัวเป็นบ้า" ดรัล
หงุดหงิด

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 531 - 533)

อีกตอนหนึ่งที่ผู้ประพันธ์เสนอในทรศณะด้านโทละว่า การไม่รู้จักระบับ
ใจของตนเอง จะทำให้จิตกระวนกระวาย ไม่มีเหตุผล ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันไม่มีเพื่อนอีกแล้ว ขอโทษค่ะ"

"คุณดรัลขอร้องผม คุณวินก็รู้ เรื่องอย่างนี้ มัธยมดาธรรมชาติ
ของผู้ชาย ที่เขามีลูกมีเมีย ไปเรียนไปดงานต่อ มันก็ต้องมีบ้าง คุณดรัลก็
ผู้ชายธรรมดา ๆ เพียงแต่ย้ายนั้นแก็เกิดกลับใจเท่านั้นเอง" ชนยังไม่ละ
ความพยายาม และดูเหมือนจะได้ผล

ด้วยเทวินตาหันขวับมาหา หน้าตัง เมื่อพูดว่า "ฉันไม่ยากฟัง"

"ผมก็เห็นใจในฐานะผู้ชายด้วยกัน ผู้หญิงที่เล่นอย่างนั้นเป็นใครก็
ทนไม่ไหว เขาเล่นกันเท่านั้นละอะ แคเป็นเกม คุณวินก็รู้ สมัยนี้มันเรื่อง
เล่นจะธรรมดา"

"แต่คนอื่นไม่ได้เล่นนี่คะ เขาต้องการผล...แล้วผลก็ได้แล้ว จะ
ให้ฉันทำยังไง แต่งงานกับดรัล ทรมาณใจจนตายนะซี"

"เปล่า...ผมอยากให้พุดกับคุณดรัลให้รู้เรื่องต่างหาก"

"ไม่มีอะไรต้องพุดกันอีกแล้วค่ะ"

"ผมว่ามี" ชนยืนยัน "ผมรู้จักคุณไรรยาดี แกก็เล่นอย่างนั้น แต่
ก็ไม่ใช่ผู้หญิงที่จะรอจนแก่ตายเพื่อจะเอาชนะหัวใจผู้ชายหรอกอะ แก
เหงา ๆ ขึ้นมาก็คงโยนลูกให้คุณดรัล แล้วก็ผิวใหม่"

"เลิกพุดทีเถอะค่ะ" เทวินตาหันมากล่าวเสียงเครือ "ฉันไม่คิด
เลิกคิดแล้ว ไม่ต้องห่วงฉันนะคะ ฉันไม่เสียใจแทบตายอย่างครั้งแรกหรอก"

ก็บอกแล้วไง ว่าฉันเคยทุกข์แสนสาหัสมาแล้ว ทุกข์อะไร ๆ ครึ่งไหนก็ไม่เท่าครั้งนั้น คราวนี้มันถึงได้ซาจนแทบจะหมดความรู้สึกเอาทีเดียว"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 558 - 559)

และอีกตอนหนึ่งที่ตรัสจะขอโอกาสปรับตัวใหม่ที่จะคบกับเทวินตา ทำให้เทวินตาโกรธตรัส ดังข้อความต่อไปนี้

"ให้โอกาสผมจัดการกับเรื่องเหล่านี้บ้างเถอะนะวินตา ผู้หญิงคนนั้นกำลังบ้า... บ้าอย่างร้ายกาจทีเดียว"

"ทุกคนมีหัวใจคะตรัส จะเลว ดี บ้าบอแค่ไหนก็ตาม กลับไปเสียเถอะ ฉันไม่ต้องการพบคุณอีก เป็นแค่เพื่อนมนุษย์ ฉันไม่ต้องการความผูกพันอะไรอีกต่อไปแล้ว จบเรื่องเสียที" หล่อนตัดสินใจกล่าวคำพูดเหล่านั้นออกไปในที่สุด

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 564)

- ด้านโมหะ

โลภาค สุวรรณ เสนอแนวกฎแห่งกรรมในด้านโมหะ อันเกิดจากความหลงว่า มนุษย์เราควรพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่ควรลุ่มหลงในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง จะทำให้จิตใจกระวนกระวาย ซึ่งแนวคิดนี้ผู้ประพันธ์เสนอผ่านในบทบาทของเทวินตา ตอนที่เทวินตานั่งรถมาดำเนินกิจกรรมตามโครงการสำรวจเนื้อที่เกษตรกรรมบนเกาะพร้อมกับตรัส ซึ่งตรัสคิดจะซื้อเพชรให้กับเทวินตาเพียงเพื่อตกลงใจเพราะตรัสมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจศิขริน แต่เทวินตาก็ไม่ยอมได้ ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันเพียงแต่บอกให้รู้หรือคะ ว่าอัญมณีนบนเกาะนี้นะมีอะไรบ้าง

ไม่ใช่อัฟริกาที่คะจะได้มีเพชร หรือโคลัมเบีย..."

"ผมซื้อเพชรที่นี้ให้คุณก็ได้ ที่ไหนก็ได้ เพียงแต่คุณจะตกลงใจเสีย
ที่ ไม่แกลังให้ผมคลังอย่างทุกวันนี้"

"ให้ฉันซื้อให้ตัวเองก่อนเถอะคะ" หล่อนบอกเรื่อย ๆ "ใจจริง
ไม่ได้คิดแกลังใครเลย เพียงแต่...อย่างคุณอีกเลยนะคะดริล ถ้าฉันแน่ใจ
ตัวเองเมื่อไหร่ คุณก็ต้องเป็นคนแรกที่รู้"

"ผมไม่ได้ว่าอะไรหรอก" ดริลตอบเสียงขุ่น ๆ ต่อไปอีกว่า
"นอกจากเป็นห่วงคุณ...บอกตามตรง ผมไม่ไว้วางใจนั้น"

"โอ้ดริล" เทวินตาอดหัวเราะไม่ได้ "เขาไม่ใช่เด็ก ๆ นะคะ
เป็นผู้ใหญ่แล้ว...เรียกว่าโต ๆ ด้วยกัน เขาก็ยังจำได้นะคะ ที่คุณรับโพน
ทะนาวว่าจะแต่งงานกับฉัน"

"คุณโกรธหรือ" ดริลถามอย่างไม่แน่ใจ

"เปล่าค่ะ" หล่อนปฏิเสธเสียงเดิม คนข้างหน้าหันมาอธิบายว่า

"เขารัดตนประแล้วละครับ"

"ผมไม่อยากฟังนักหรอก" ดริลพาลจนได้ เทวินตาหัวเราะเบา ๆ
นึกขำในใจ

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 371 - 372)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา พบว่าผู้ประพันธ์
เสนอแนวกฎแห่งกรรมของเหตุที่ทำให้เกิดกรรมนั้น ผ่านบทบาทของตัวละครไว้
2 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านกุศลกรรม อันประกอบด้วย อโลภะว่า ไม่ควรละโมภ
ในสิ่งของผู้อื่น ไม่คิดเพื่อฝันในสิ่งที่ยังเป็นไปไม่ได้ รู้จักใช้สติสัมปชัญญะ อโทสะว่า
ให้รู้จักระงับความโกรธ รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน และอโมหะว่า ไม่ควรละ
อาฆาตพยาบาทปองร้ายผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล รู้จักการละทิ้งกิเลสอันก่อให้เกิดความ

เคราะห์มอง ดังปรากฏในตาราง 7

2. ด้านอกุศลกรรม อันประกอบด้วย โลภะว่า การมีความโลภก่อให้เกิดความทุกข์ใจ การขาดสติยังคิดไตร่ตรองจะเป็นคนไม่มีเหตุผล ทำให้ทุกข์ใจ จิตใจว้าวุ่น และมีความเห็นแก่ตัว โทสะว่า การใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสินปัญหาต่าง ๆ จะทำให้ขาดเหตุผลตัดสินสิ่งถูกผิด จิตใจร้อนรุ่ม และการพูดประชดประชันจะทำให้ผู้อื่นแสดงความไม่พอใจอารมณ์ขุ่นมัว และโมหะว่า การมีความลุ่มหลงจะทำให้เป็นคนเพ้อฝัน เมื่อไม่ได้ตั้งความตั้งใจจะทำให้มีแต่ความทุกข์ ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบเหตุที่ทำให้เกิดกรรมด้านอกุศลกรรมในนวนิยาย เรื่องศิขริน - เทวinta ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

เหตุที่ทำให้เกิดกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
<u>ด้านอกุศลกรรม</u>		
ด้านอโลภะ	1	11.11
ด้านอโทสะ	6	66.67
ด้านอโมหะ	2	22.22
รวมทั้งสิ้น	9	100.00

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบเหตุที่ทำให้เกิดกรรมด้านอกุศลกรรมในนวนิยาย
เรื่องศิขริน - เทวินตา ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

เหตุที่ทำให้เกิดกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
<u>ด้านอกุศลกรรม</u>		
ด้านโลภะ	5	31.25
ด้านโทสะ	10	62.50
ด้านโมหะ	1	6.25
รวมทั้งสิ้น	16	100.00

2. ประเภทของกรรม

2.1 จำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ

ด้านอกุศลกรรม

โสภาค สุวรรณ กล่าวถึงประเภทของกรรมด้านอกุศลกรรมซึ่งประกอบไปด้วย โลภะ โทสะ และโมหะ ไว้ว่า ความโลภ ความโกรธ และความหลงนั้น ทำให้มนุษย์มีจิตใจแสดงต่อผู้อื่นอย่างมีอคติ ถูกเหยียดหยามหรือดูแคลนผู้อื่น จิตใจของผู้นั้นมีแต่ความคิดที่ฟุ้งซ่านไม่เป็นตัวของตัวเอง จะมีแต่ความทุกข์ตลอดเวลา ซึ่งแนวโน้มผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละครดรัล ในตอนที่ดรัลหัวเราะที่เทวินตาเชื่อเรื่องความฝัน ซึ่งแท้จริงเทวินตานึกถึงภาพและเสียงภิกษุวัยกลางคนที่พูดจาทักทายก้องอยู่ในหู เมื่อหล่อนและศิขรินวิกรมานัยเกहनกลับไปแล้วก่อนออกจากอนูราชปุระในวันรุ่งขึ้น ความคิดของดรัลคิดแต่เพียงว่าศิขรินคิดวางแผนจะเอาตัวของเทวินตาไว้ที่ประเทศศรีลังกา และทำเป็นคนสมถะนักบุญผู้ทรงศีล จึงไม่อยากให้เทวินตาไปไหน ๆ ตามลำพังกับศิขริน ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณไม่เคยเชื่ออะไรม่งาย กะอีแค่ความฝัน" ดรัลหัวเราะ
"ชนนบอกว่าคุณไปแหวที่รูปรามามากครั้ง ใครล่ะ...ดอกเตอร์เจ้าเล่ห์นั้น
ละซิไหน...เขายังไง ชนนยังบอกผมอีกด้วยว่า เขาพาคุณไปหาพระ
โกติกวตน์กั้งทางใน วินตา...เจ้านั่นละ ผมไม่ได้หาเรื่องเขานะ ผมว่า
หมอนั้นกำลังวางแผน"

"แผนอะไรคะ" หล่อนถามออกไปอย่างนั้นเอง จิตใจไม่ได้ผูกพัน
กับเรื่องที่สนทนา

"แผนจะเอาตัวคุณไว้เลยนะซี คนที่นี้กำลังยากจนลำบากแทบเลือด

ตากระเด็น ใคร ๆ มันก็อยากแต่งงานกับคนต่างชาติทั้งนั้น หวังออกจากประเทศ ยายเลขาฯ คุณมิตราบอกผมเป็นนัย ๆ ถึงแก่จะไม่พูดตรง ๆ ก็เถอะ"

"เอาตัวไว้เลยยังงัยคะ" เทวินตาผ่าสายตาไปไกล

"วินตา" ดรัลรวบต้นแขนขาวผ่องของหล่อนไว้มัน เสียงที่พูดค่อนข้างหนักจนหล่อนรู้สึก "คุณทำเป็นไม่รู้หรืออะไรกันแน่"

"เรื่องอะไรคะ" หล่อนจ้องหน้าดรัลเต็มตา

"ทำเป็นคนสมถะ นักบุญผู้ทรงศีลยังงัยละ นายดอกเตอร์ผู้ร่วมงานของคุณนั่นแหละ ผมไม่อยากให้คุณไปไหน ๆ ตามลำพัง อย่างที่พาคุณไปไหว้ต้นโพธิ์ ไปหาพระโกติกวัด ยังเตลิดไปไหน คุณไม่เห็นเล่าให้ผมฟังบ้าง"

"วันไปชอนหรรอค่ะ" เทวินตาถอนใจใหญ่ "เขาบอกฉันอย่างนั้นวันที่ระลึกพุทธศาสนาแรกเริ่มในศรีลังกา"

"เขาพาคุณไปที่ไหน" เสียงถามเหมือนจะคาดคั้น หากแล้วทางเสียงก็อ่อนลง "ผมเป็นห่วงคุณแทบแย่ คุณไม่น่าบุกงานหนักทันที"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 357)

อีกตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ที่ผู้ประพันธ์เสนอในด้านอกุศลกรรม ว่าการพูดจาประชดประชัน เสียดสี จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่พอใจ เช่น ตอนที่ดรัลพูดประชดประชันถึงศิขรินให้ชนนฟัง ดังข้อความต่อไปนี้

"อะไรอีกหรือชนน นายแบกลึงกาคอนนั้นจะเปลี่ยนวิธีใหม่ละรี ตอนแรกพูดเรื่องธรรมะธรรมโม เห็นไม่ได้ผล นี่จะใช้วิธีหล่อหลอมหัวใจด้วยดนตรีละซี"

"หลอมหัวใจใครอะคุณดรัล" ชนนอกง

"ก็จะมีใคร ทำไม่รู้ไปได้ นี่เป็นผู้ชายด้วยกันแท้ ๆ มองตาแป๊บ

เดี๋ยวก็อ่านออกหมด นายศิรินทร์ไม่ได้คิดแค่ร่วมงาน ร่วมโครงการหรอกนะ เชื่อม...นายแขกลังกาเจ้าเล่ห์ของเรา กำลังคิดจะร่วมเรียงเคียงหมอนกับวินตาอีกด้วย"

"หรืออะ" คู่สนทนาตีหน้าเหวอ แล้วบอกตัวเองว่าหึงถึงขนาดนั้น เทียว รักษาร่างเพียงนี้ แต่ทำมัย...ทำไมถึงก่อจุดต่างในหัวใจคนที่ตัวรักได้ละ กรรม...กรรมตามเคย เมื่อชาติก่อนคงเคยทำกันมา ชาตินี้เลยตามมา ย้ำอีกกันและกันต่อไปอีก

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 385 - 386)

และอีกทรรคนะหนึ่งที่ผู้ประพันธ์โลภาค สุวรรณ เสนอในด้านอกุศลกรรม ว่าการคิดร้ายต่อผู้อื่น จะทำให้เราขาดเหตุผล เช่น ตอนที่ตรัสคิดหึงหวงเทวินตา เมื่อไปกับศิรินทร์ ทำให้มีความทุกข์ ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณน่าจะบอกให้เขารู้ ว่าวันหยุดเราก็อยากจะเที่ยวจะพักผ่อนตามลำพังบ้าง นี่อะไร" เสียงที่พูดผาดหุขึ้นมาทันควัน "วันธรรมดาก็ตามเกาะแจอยู่แล้ว"

"ไม่ได้เกาะค่ะ ทำงาน" เทวินตาขัดขึ้น โดยไม่ได้หันมามองคู่สนทนาด้วยซ้ำ กระดาษตรงหน้าเป็นปึก ปากกาลูกกลิ้งอยู่ในมือ

"นั่นละ" คนพูดปาบุหรี่ในมือออกไปทางหน้าต่างอย่างฉุนเฉียว "คุณว่าทำงานก็ถูกรอก แต่วันสุดสัปดาห์เราก็มีรถม้คคุเทศก์นำเที่ยวหาไม่ยาก พวกที่ทำงานกับผมเสนอตัวให้เกลื่อนไป"

"เราไม่อยากจะให้เขาเสียน้ำใจต่างหากล่ะคะ" หล่อนชำเลียงไปที่ตรัสแวบหนึ่ง ถ้าเป็นเมื่อก่อน เห็นอาการหึงหวงอย่างพาล ๆ เช่นนี้คงทึ่งขึ้นใจถึงชำ หากมาบัดนี้ เทวินตานึกสงสัยใจตนเองยิ่งนัก ด้วยรู้สึกใจสงบราบคาบ ไม่ยินดีขึ้นชอบเท่าที่ควร

"ที่พาไป" เสียงดังมาอีก "ตีว่าไม่ตกเขาตายทั้งโขยง"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 394 - 395)

หรืออีกตอนหนึ่งของเรื่องที่ผู้ประพันธ์เสนอด้านอนุกรรมไว้ว่า การคิดไม่ดีต่อผู้อื่นก่อนจะทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน เป็นคนพาล จะเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ต้องการคนเห็นใจ นำพาให้เกิดความทุกข์ใจไม่มีความสุข ซึ่งผู้ประพันธ์เสนอแนวนี้ผ่านบทบาทของตัวละครชื่อตรัส ตอนที่ป่วยแล้วพาลหาว่าตร.วิกรมานัยเก พาขึ้นไปบนเขาเพื่อให้เทวินตาเห็นใจและหลงเชื่อ ดังข้อความต่อไปนี้

"ต้องขอโทษไว้เจ้าดอกเตอร์วิกรมานัยเก นี่ผมเป็นหวัดจนมันหัวไปหมด อากาศบนเขาค่อนข้างจะขึ้นจะตาย"

"ได้ยาหรือเปล่าคะ" หล่อนเอี้ยวตัวมาถาม ความห่วงใยยังเป็นโซ่อีกเส้นหนึ่งที่ตัดไม่ขาดจากใจของเทวินตา รวมทั้งอะไรอีกหลายอย่างที่ย่อยยิ่งเคียงคู่กับความรู้สึกชอกช้ำนั่นเอง

"ยาอะไร" ตรัสย้อนถามเสียงเครืออย่างคนเป็นหวัด แล้วนึกขำตนเองที่แสร้งบอกหล่อนไปเช่นนั้น ยานะได้รับหรอก เพราะนายสุริยะกุมารเป็นคนนำมาให้พร้อมทั้งแก้วน้ำ หากเขาจงใจที่จะไม่รับรู้ ไม่แตะต้องเสียเองเป็นใครก็ต้องเสแสร้งเหมือน ๆ กันแหละน่า

เขาทรุดตัวลงบนเก้าอี้ยาว คีระปะหวดตบ ๆ ร้อนวูบวาบที่กระบอกตา นี่ถ้าจัดการกับยาสองเม็ดนั้นคงสบายขึ้นแล้ว แต่จำยอมทรมาณเพราะใจปรารถนาสิ่งอื่นมากกว่า

"สุริยะไม่ได้จัดให้หรือคะ" ครั้งนี้เทวินตาวางปากกาหันมาเต็มตัว

...

"ผมได้ยินเสียงมันเหมือนกันแหละ" เขาบอกปัดไป

"ถ้าอย่างนั้น" หล่อนเบ็ดลื่นชักโต๊ะงาน หยิบขวดยาออกมา

จำนวนเม็ดที่ต้องการ รินน้ำลงแก้วถือมาส่งให้ "นี่คะทานแล้วคงพอหลับได้
หรือก"

ดรัลรับเม็ดยามาใส่ปาก ตื่นน้ำแล้วคว้ามือขาบางนั้นไว้ หล่อนทำ
ท่าขึ้น แล้วถามว่า "ต้องการอะไรอีกหรือคะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 398 - 399)

นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ยังเสนอแนวอุกฤษฏกรรมไว้ในบทบาทของดรัล ตอน
ที่ดรัลไม่พอใจ และไม่ชอบหน้าศิขรินขึ้นมาเฉย ๆ เมื่อศิขรินสนิทสนมกับเทวินตา
ดรัลก็แสดงท่าที่ไม่ดีให้ศิขริน จนทำให้ชนนและเทวินตาลำบากใจ ดังข้อความ
ต่อไปนี้

"มีอะไรกันอีกล่ะอะ ก็เห็นคุณดรัลเป็นห่วงแทบเป็นแทบตาย ผม
นึกว่าเจอหน้าจะดีอกดีใจ กลับทะเลาะ มันเรื่องอะไรบอกผมได้ไหม"

...

"เขาไม่ชอบดอกเตอร์วิกรมมานัยเกเสียจริง ๆ นะซีคะ" หล่อน
ตอบอย่างระอาใจ "ฉันก็ 모르สาเหตุ ตั้งหน้าตั้งตาหาความว่าทางโน้นจะ
...คุณนก็รู้ บ้าแท้ ๆ"

"ผมรู้ ๆ" ชนนผงกศีรษะรับเนิบ ๆ "คุณวินล่ะ"

"ทำไม" เทวินตาขมวดคิ้ว

"หมายความว่าเป็นอย่างนั้นไหม"

"ฉันทำงาน" หล่อนตอบเสียงค่อนข้างเรียบ "มาทำงานไม่ได้มา
เล่นเกมแห่งความรักกับใครทั้งนั้น"

"ความรักก็เป็นของแปลกนะอะ" เจ้าของห้องเปรยทีเล่นทีจริง
"มีรักแล้วก็ต้องมีหึงหวงสารพัด ผมว่าเป็นธรรมชาติ วิธีแก้ปัญหาทางยนิ
เดียวก ตกลงให้สิ้นเรื่อง...คุณวินจะรอพิสูจน์อะไรอีกหรืออะ"

"เปล่าหรือคุณน" เทวีนตาตอบเสียงอ่อนเต็มที "ฉันไม่ได้คิดจะพิสูจน์อะไรหรอก แต่ยังไม่รู้ใจตัวเองมากกว่า" ดวงตาของหล่อนแลไปไกลผ่านหน้าต่างที่เปิดกว้าง มองเห็นใบไม้เขียวตัดกับท้องฟ้าสีครามเด่นชัด "ความรู้สึกของฉันกับดรัลมันยังมีอะไรกันขวาง ฉันบอกไม่ถูกหรือคุณน เจ้าสิ่งนั้นแหละที่ทำให้ฉันลังเลจนบัดนี้"

"ความหลังกับอดีตใช้ไหมอะ" ชนชัคไซรี

"ก็มีส่วนอยู่บ้าง แต่ไม่เชิงทีเดียว ฉันบอกไม่ถูก"

"กรรมอะ" เสียงตอบแน่นหนัก

เทวีนตานิ้งอึ้ง กรรม... ดูเหมือนหล่อนจะได้ยินคำนี้หลายครั้ง หลายคราเต็มที ความหมายที่แท้จริงนั้นคืออะไรหนอ... น่าสงสัยนัก

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 456 - 457)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้เสนอด้านอกุศลกรรม ในด้านการคิดไม่ดีต่อผู้อื่น จะทำให้จิตใจเราขุ่นมัว ไม่มีความสุข เช่น ตอนที่ดรัลคิดอคติต่อศิขริน ดังข้อความต่อไปนี้

"วินตา" ดรัลก้าวเข้ามาหา "คุณเป็นยังไงบ้าง ห่วงกันแทบตาย"

"ภยธรรมชาติห้ามได้ที่ไหนคะ ฉันก็ไม่ว่าจะเข้าไปเจอแผ่นดินไหว"

เทวีนตาตอบเรียบ ๆ ความรู้สึกยินดีที่ได้พบดรัลเมื่อครูจืดจางไปง่าย ๆ

เหมือนกัน ก็เรื่องอะไรจะต้องพาลกับคนอื่นเล่า

"ผมนึกแล้วไม่ผิด" ดรัลเดินตามมาใกล้ ๆ "นายดอกเตอร์วิกอร์มานัยเกแก่เหมือนข้าราชการอื่น ๆ เขาก็ไหน"

"ตำแหน่งอย่างนั้น ไม่จำเป็นจะต้องวิ่งวุ่นไปโน่นมานี่ คนทำงานแทนก็มี อย่างมิตรรา ที่กะกันแต่แรกกว่าจะเป็นคนประสานงานอย่างไรละแล้วไป ๆ มา ๆ ตัวเองกระโดดเข้ามาเต็มตัว เชื้อซี... อิตานี้ก็เหมือนผู้หญิง

ที่นี่แหละ"

"ทำไมอะ ผู้หญิงที่นี่เป็นไง เอ๊ะ คุณตรัสรู้มากจริง ผมไม่ยกกะ
รู้อะไร"

"ไริยาเขานอกผม" ตรัสบอกห้วน ๆ นิกน้อยใจเทวินตาอยู่คราม
ครันออกเป็นห่วงใย "ผู้หญิงที่นี่ยากแต่งงานกับคนต่างชาติ พอ ๆ กับผู้ชาย
อยากมีเมียชาติอื่น จะได้ถือโอกาสออกนอกประเทศง่าย ๆ คุณก็รู้ว่าที่นี่
ลำบากยิ่งไง ข้าวไม่พอกิน ต้องสั่งต่างประเทศ ลำบากลำบากยิ่งกว่าบ้าน
เรา..."

"ไม่จริงเสมอไปทุกคนมังอะ" ชนค้ำอันอ้อย ๆ

"แล้วคุณคงจะเห็นเองหรอก ผมเตือนเพราะไม่อยากให้พวกเรา
หลงกลเท่านั้นเอง"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 447)

และทรรคนะหนึ่งผู้ประพันธ์เสนอด้านอกุศลกรรมว่า การมีอคติต่อสิ่งที่เรา
พบเห็นโดยการไม่รู้เรื่อง จะทำให้การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นเกิดความลำบากใจ
ดังที่ไริยาอยู่ที่ศรีลังกาเห็นข้าวสาร น้ำตาลทราย เมืองศรีลังกานั้นหายาก ไปทาง
ไหนพบผู้คนมีแต่ผอมแห้ง อดอยาก ข้าวของที่ใช้ เช่น นมชั้ก็มีแต่แป้ง เวลาชง
กาแฟต้องใส่นมข้นเกือบครึ่งกระบอกรบ พุทธิกรรมที่ไริยาแสดงออกทำให้ผู้อื่นที่อยู่รอบ
ข้างไม่พอใจ โดยเฉพาะชนจึงมีการโต้ตอบกับไริยา ดังข้อความต่อไปนี้

เปื้อจิงพีวิน แยกประจำบ้านป่นดัง ๆ "เมื่อไหร่พีรลินจะย้ายสักที
เมืองอะไรก็ไม่รู้ ข้าวสาร น้ำตาลทรายหายากยิ่งกะ...โธ้ย...หนูละ
เกลียดไปทางไหนมีแต่คนผอมแห้งตายอดตายอยาก แต่งตัวเข้าหน้าน้อยมอง
ตามยังกับเห็นเทวดา เพราะไม่เคยเห็นของดี มีแต่ของในประเทศ ผัวฝ่าย
ถูก ๆ ลวดลายตลาดจะตาย"

ไม่มีเสียงตอบ คนรับฟังออกตกใจมากกว่า เสียงบ่นต่อไปว่า "มีอยู่แค่นั้นแหละค่ะพี่ นมขันทึบปั่นแบ่งตั้งค่อน ชงกาแฟแก้วต้องใส่นมขันทึบตั้งเกือบครึ่งกระป๋อง ชาวบ้านชาวเมืองนะรีดเสื้อผ้าใส่ที่ไหน ชัก ตาก สะบัด ๆ แล้วก็สวมเลย ลิปสติก ยาทาเล็บดี ๆ ก็ไม่มี อะไร ๆ ต้องของในประเทศทั้งนั้น ผู้คนก็เหมือนกัน...หนูเบื่อ เบื่อ"

"ทำไมไม่อยู่บางกอกล่ะคะ" ชนนอดรันทนไม่ได้ขึ้นมา "ที่โน่นมีสารพัด จะแรมมืออะไรได้ทั้งนั้น ศูนย์การค้าคนแน่นยิ่งกะปลวกแตกจริง"

"อย่าพูดเลยคะ ไม่จำเป็นหนูไม่ตามพี่รลีนมาหรอก" สาวน้อยกระพืดกระพืด "ใครซื้บงัดกดานอยู่ที่นี่ตลอดไปก็บ้าละคะ"

"ไม่เห็นบ้านี่อะ" ชนนค้าน "ก็คุณแหว...ที่แต่งกะอาจารย์อะไร นั่นก็คนไทยกะคนสิงหลสิละ อะ คุณแหวเธอเป็นลูกเศรษฐีไทยแลนด์ด้วยซ้ำ เค้าไปพบกันที่อินเดีย ผมก็เห็นเธออยู่ที่นี่เป็นสุขดี ไม่เห็นบ่นคิดถึงสินค้าต่างประเทศอะไรพวกนั้น"

"นี่พีนเป็นอะไรไปคะ นั่งขัดคอตัวเอง" สาวน้อยค้อนควักเข้าไป

"ก็คุณไรอย่าพูดอะไรน่าเกลียด" คนตอบไม่เกรงใจเหมือนกัน

"ก็จริงนี่คะ ไม่จริงเหรอ...เมืองนี้มีอะไรดีบ้าง มีแต่คนอดอยาก ข้าวหายาก น้ำตาลทรายสีสกปรก ขนบั้งปันส่วน..."

"คุณไรยามองอะไร ๆ ด้วยวัตถุต่างหาก" ชนนหน้าเคร่ง บทที่เล่นที่จริงหายไปสิ้น "ถ้ามองอย่างคนที่ไม่พิจารณาด้วยสติปัญญา มองอย่างเห็นแก้ววัตถุก็เป็นต้องคิดว่าเกาะเล็ก ๆ นี้อาณาสิทธิ์ แต่ถ้าคุณมองให้เป็น คุณจะดีใจยิ่งนักว่าในโลกยุ่ง ๆ ทุกวันนี้ ก็ยังมีที่ฝึกพินทางใจแสนวิเศษ"

"ฝึกกับอะไรคะ" คนพูดหัวเราะคิก เสียงแหลมสูงบาดหู "ฝึกกับความอดอยาก ความด้อยพัฒนาหรือคะ ยิ่งกว่าบ้านเราเสียอีก"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 490 - 491)

หรืออีกตอนหนึ่งกล่าวถึงชนเป็นผู้ชี้แนะความรู้สึกของไธยาที่ชอบดูถูกดูแคลนชาวเมืองศรีลังกา ชนพยายามบอกไธยาว่าศรีลังกา เป็นเมืองพระผู้คนมีความพอดีในตัวเอง รู้จักละกิเลสตัณหาจากความอยาก ซึ่งพบว่าผู้ประพันธ์เสนอแนะผ่านบทบาทของตัวละครในแต่ละความรู้สึก ทั้งนี้จะเห็นว่าด้านอกุศลกรรมนี้ อันประกอบด้วย ความโลภ ความโกรธ และความหลง ทำให้ผู้คนขาดเมตตาจิตที่ดีต่อผู้อื่น ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณมองไม่เป็น" ชนกล่าวเสียงเดิม "คุณมองไม่เห็นไม่เข้าใจ ในความเป็นจริงของคนเรา ถ้าคุณยังหลงใหลเวียนว่ายกับวัตถุพวกนั้น ผมอธิบายเท่าไรคุณก็ไม่เข้าใจ แต่ผมดีใจนักที่มีโอกาสมาที่นี่ อย่างน้อยแม้จะชั่วระยะเวลาอันสั้นประโยชน์ที่ผมได้มหาศาล เมืองนี้เป็นเมืองพระ ผู้คนอาจจะไม่ปรารถนาเรื่องขนาดแยกแยะธรรมะ หรือเขียนหนังสือแสดงความฉลาดรู้มากเป็นร้อยเป็นพันเล่ม แต่เขามีความพอดีในตัวเอง สิ่งเหล่านี้สอนผมมากมายนัก ยังจิตที่เป็นกุศลของคนทั้งเมือง ความยากแค้นปัจจุบันมีกรรมในอดีตของคนทั้งหลายเป็นรากฐาน แต่ปัจจุบัน เขาตัดกิเลสความอยากได้มากกว่าคนเราเสียอีก"

"หนูไม่ได้เรียนดอกเตอร์อย่างพี่ชนนนี่คะ" สาวน้อยเถียงทันควัน "เปล่า ผมไม่ได้ความรู้เหล่านี้ เพราะปัญญาเอกใบนั้นหอรกนะคุณหนู ต่อให้ได้มหาปัญญาเอก ไม่รู้จักคิดก็บวไ้ได้น้ำ จมโคลนตมพอกับคนอ่านกอบขอ ไม่ออกนั้นแหละผมไป ที่ยังหลงตัวเอง ตามืดตามัว โลกเราถึงป้นจนทุกวันนี้โง่ละอะคุณหนู โลก โกรธ หลง อิจฉาริชยา ขาดอะไรรู้มียอะ เมตตาจิต คำนี้คำเดียวแหละห้ำหั่นกันชนิดให้เจ๊ง ๆ ไปข้างหนึ่งแหละน่าเชื่อผมเถอะ มองอะไรมองทั้งสองตา อย่างมองด้วยตาเดียว"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 492 - 493)

หรือตอนที่เทวินตานึกครุ่นคิดถึงตัวเองยามที่เจ็บป่วย ว่าตรัสคงจะ
รังเกียจที่ตนเองเป็นวัณโรค ดังข้อความต่อไปนี้

เพื่อนฝูงผู้กลัวติดโรคหายหน้าไปทีละคนจนหมดสิ้น หล่อนหัวเราะ
ให้ตัวเอง นึกถึงตรัส... ถ้าใกล้กัน ตรัสจะรังเกียจไหม คงไม่หรอก คง
รักกันขนาดนั้นมีหรือ ดูเหมือนหล่อนจะนึกถึงตรัสมากมายเมื่อตกอยู่ในสภาพ
เช่นนี้

น่าแปลกอีกเหมือนกันที่หล่อนช่างตัดสินใจยากเย็นเหลือเกิน เมื่อ
หลายเดือนที่แล้ว ว่าจะเป็นเพราะความกลัว ความอ้างว้างยามเจ็บป่วยครั้ง
นี้ทำให้หล่อนต้องการใครสักคน... ที่รักหล่อนจริง ๆ ถ้าตรัสกลับมาคราวนี้
หล่อนมีคำตอบที่เขาต้องการรออยู่แล้ว

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 514)

ด้านคุณธรรม

แนวกฎแห่งกรรมด้านคุณธรรม ผู้ประพันธ์ได้เสนอในเรื่องศิขริน -
เทวินตา อันประกอบด้วย อโลภะ อโทสะ และอโมหะ ว่าเป็นกรรมที่เกิดจาก
การกระทำที่ดี หรือกรรมดี โดยเสนอผ่านบทบาทของตัวละครว่า อุปกิเลสทั้งปวง
ในโลกมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่บั่นทอนจิตใจให้มีแต่ความเศร้าหมอง ถ้าไม่เกิดก็ไม่ทุกข์
ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เสนอบทบาทผ่านตัวละครศิขรินผู้คอยหวังดีต่อผู้อื่น ในแง่ดี ทั้งกาย
วาจา และใจ ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณไม่ต้องรีบร้อนก็ได้ ยังมีเวลาหรอก" เขาเอ่ยขึ้น นึกเห็นใจ
หล่อนอย่างไม่มีเหตุผล หล่อนอาจจะไม่รู้จักใช้เสน่ห์ของผู้หญิงอย่างสาวน้อย
ผู้นั้น ดูหล่อนคร่ำเคร่งกับงานการเกินไป

เขาเกิดความรู้สึกอยากจะเป็นหล่อนสุขสำราญ ยิ้มแย้มแล้วอารมณ์
นั้นก็พาให้ปลั่งปากออกไปว่า "คุณอาจจะรีบเร่งรัดงานให้เสร็จทันงานของ
คุณตรัสกรรมึง"

"ทำไมหรือคะ ฉันไม่ได้เร่งรัด อะไรทำให้คิดอย่างนั้นคะ"
หล่อนถามอย่างแปลกใจ ทั้งดวงตาและคำพูด

"ผมเห็นคุณคร่ำเคร่งนัก เลยเดาเอาว่าคุณกับคุณตรัสคงจะอยาก
กลับพร้อมกัน เพราะคุณตรัสมีกำหนดงานตามโครงการเพียงหกเดือน ของ
คุณกว่าปี คุณตรัสบอกผมว่า...จะกลับไปแต่งงานที่เมืองไทย...คุณกับเขา"

เทวินตาเลิกคิ้วสูง หน้าร้อนวูบ ผิวแก้มเป็นสีชมพูเรื่อ หากปาก
เม้มสนิทเป็นชั่วคราว ก่อนจะถามออกไปว่า "ตรัสบอกเมื่อไหร่คะ"

"วันที่คุณป่วยหนัก ผมเห็นท่าทางเป็นห่วงคุณมากเหลือเกิน ยังนึก
ดีใจด้วย"

"หล่อนหัวเราะหึ ๆ "ขอบคุณค่ะที่ยินดีด้วย แต่รอก่อนเถิด งาน
ฉันอีกมากหรือคะ...บางทีคุณอาจจะเข้าใจผิด ฉันเร่งรัดงานเพราะไม่
อยากให้เวลาผ่านไปเฉย ๆ เท่านั้นเอง ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวที่คุณเข้าใจ
หรือ"

"ผมต้องขอภัยด้วย" เขาริบแก้ตัว "ความจริงก็ไม่สมควร ที่พูด
เรื่องส่วนตัวของคุณ แต่ผมยินดีด้วยใจจริง"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 368 - 369)

หรืออีกตอนที่ชนนมีความหวังดีต่อเทวินตา โดยแสดงความรู้สึกที่ดี ๆ ให้
แก่เพื่อนรุ่นพี่ ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณวินรู้หรือเปล่าว่ากำลังทำร้ายจิตใจคุณตรัสอย่างร้ายแรงที่สุด"
ชนนกระซิบถามเพื่อนหญิง ขณะเดินเคียงมาด้วยกัน ปลอดภัยตาคนอื่นจึงอด

ไม่ได้เช่นเคย

"เรื่องอะไร" เทวินตาหันขวับมามองเต็มตา หล่อนและชนนเดิน
ล้าหลังกว่าใครเพื่อน ด้วยนายพัฒนาและภรรยา กำลังพาแขกชมห้องหับที่ปัก
อาศัยอย่างเอิกเกริก บ้านหลังนั้นเป็นตึกชั้นเดียว ปลูกห่างจากเชิงเขา
สูงที่เขียวครึ้มด้วยป่าไม้เบญจพรรณและท้องฟ้าสีครามเบื้องบนขึ้นไป เจ้า
ของบ้านอวดเสียงดังว่า

"ผมปลูกบ้านแบบโบราณนะครับ ห้องต่าง ๆ เรียงรายอยู่รอบสระ
น้ำ" จริงดังคำอวดอ้าง ด้วยสระปูนสีเหลี่ยมตรงกลางลานนั้นเต็มเปี่ยมด้วย
น้ำใสสะอาด... กระถางไม้ดอกหลากสีเรียงรายอยู่ตามขอบสระ

"คุณวินก็รู้อยู่กับใจตัวเอง" ชนนบ่น "คุณครีลนะโกรธน้อยใจจน
หน้าซีด"

"ไม่ใช่ความผิดของฉันทักหน่อย ฉันทไม่ชอบเล่นละครหลอกใครนี่
คุณน ยังไม่ถึงเวลาไม่ถึงโอกาสที่จะสวมแหวนให้แก่กัน" เทวินตาตอบ
หน้าเฉย

"ก็ทีเมื่อก่อน" ชนนเท้าความ "ผมยังจำได้ อยู่จุฬาใหม่ ๆ แลก
แหวนกันไงอะ"

"เรื่องเด็กเล่นสมัยโน้นนะรี" หล่อนหัวเราะ ทั้ง ๆ แปลบปลาบ
หัวใจ "อายยังน้อย ก็บ๊อง ๆ บอ ๆ ไปตามวัย ตอนนี้ฉันทแก่แล้ว มีความคิด
มากขึ้นเท่านั้นเอง"

"คุณไรยาเลยโซคดีไป" เสียงบ่น

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 381 - 382)

อีกทรรคนะหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคุณธรรม อันเป็นการกระทำที่ดี
คือ การแสดงความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน เช่น ในตอนที่เทวินตากับชนนให้ชาว
ประเทศศรีลังกา คือ นายสุริยะรู้จักการทำน้ำตาลทรายเคี้ยวแล้วรอมให้หายดำ

ไว้กินกับกาแฟ ดังข้อความต่อไปนี้

"คิดอะไรก็ไม่รู้" คู่สนทนาก่อน

"นี่ฉันบอกให้สุริยะเคี้ยวน้ำตาลทรายแดงไว้แล้วนะคะ"

"ฮ่า...คุณวินคิดจะเอ็กซ์เพริमेंท์อะไรอีกล่ะคะ"

"เปล่า..." เทวินตาหัวเราะเบา ๆ "น้ำตาลทรายแดงเคี้ยวแล้วกรองให้หายดำ ใส่ขวดไว้กินกับกาแฟใจคะ ประหยัดดีออก ถึงสีจะเหมือนขี้เถ้าไปหน่อยก็เถอะ ฉันว่าไม่เลว"

"อย่างนี้เขาเรียกว่าสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปฏิกิริยาเปลี่ยนแปลงแท้ ๆ"

"ปรับตัวต่างหาก อยู่กรุงเทพ ฯ ฟ้าดำนับเรื่องน้ำประปา ที่นี้เราต้องกรองน้ำก็อกใส่ถึงคืนเดียวก็เป็นตะกอน น้ำของเขาไหลเป็นเส้น... คนที่นี่ลำบากมากนะคะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 384)

หรือตอนที่ศิรินและเทวินตาให้ความร่วมมือในการปรึกษาโครงการช่วยเหลือเกษตรกร ในเรื่องปัญหาเงินตราต่างประเทศและสินค้าเข้าประเภทข้าว ดังข้อความต่อไปนี้

"เปล่า" ผู้พูดมองเหม่อไปไกล "คุณศิริน ปัญหาเงินตราต่างประเทศ และสินค้าเข้าประเภทข้าว ยังเป็นปัญหาหนักอกเขาอยู่ ถ้าเราค้นคว้าจริงจัง ผลผลิตจากนาข้าวประเภทไม่ต้องอาศัยการชลประทานจะให้ผลผลิตที่น่าภูมิใจ ครีลังกาจะปลูกข้าวได้ทั้งในที่ลุ่มและที่ดอนแล้ว"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 403)

และอีกตอนหนึ่งที่ผู้ประพันธ์เสนอในด้านการให้เมตตาจิต ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยเสนอบทบาทผ่านตัวละครเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันปฏิเสธไม่ได้หรอกค่ะ" เขาจำงให้มาช่วยคิดช่วยทำก็ประสานงานไปเรื่อย ๆ อีกอย่าง ฉันก็คงเหมือนคนทั้งหลายที่เคยเห็นพลโลกส่วนหนึ่งอดอยากขาดอาหารอย่างที่สุดมาแล้ว อะไรก็ตามที่สามารถทำให้เพื่อนร่วมโลกพวกนั้นมีกิน ฉันก็สนใจ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 404)

อีกตอนหนึ่งกล่าวถึงชาวประเทศศรีลังการเชิญชวนให้เทวินตาไปกับเพื่อน ๆ ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าการแสดงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อบุคคลอื่นนั้นเป็นการกระทำที่ดี ดังข้อความต่อไปนี้

"ผู้ใหญ่บ้านเชิญคุณและผมให้อยู่กินกลางวันกับแกที่นี้ตอนบ่ายจะมีพิธีโล้ผี แต่ถ้าคุณอยากจะกลับก็ไม่ต้องเกรงใจนะครับ ผมปฏิเสธไม่ได้ มาวันนี้ก็ตั้งใจจะเอาของฝากมาให้แล้วเลยพาคุณชมท้องนาในที่ลุ่มแถบนี้เท่านั้นเอง สตรีกลางคนผิวคล้ำเนียนจับจ้องมายังเทวินตาอย่างเป็นมิตร ในสายตาคู่นั้นหล่นมองเห็นแววร้อนรน และก่อนที่จะได้โต้ตอบประการใดนางก็ฉวยข้อมือเทวินตาบู้ยิบให้ตามเข้าไปในครัวไฟ ชี้ให้คุณขนอ่อนลुकโตนบใบตอง

"ดาวัล แกเม-เต เอเน-วาตีา"

"แกถามว่าคุณจะอยู่กินกลางวันกับแกหรือเปล่านั้นครับ" เสียงบอกมาจากเบื้องหลัง ร่างสูง ๆ นั้นอยู่ไม่ห่างจากหล่นเท่าใดนัก เจ้าของครัวจ้องหน้าเทวินตาอีกครั้ง จนหล่นอดหัวเราะไม่ได้

"เสียงส่งภาษาพื้นเมืองรัวเร็วต่อไปอีกพัก หล่นจึงได้รับทราบ

คำแปลว่า

"ป้าแกจะแกงขนุนอ่อนให้คุณชิม"

"ตกลงค่ะ" เทวีนตาตอบรับ มองก้อนหินที่รองรับหม้อใบย่อมเหนือ เพลวไฟสีส้มจัดอีกครั้ง กลิ่นเครื่องเทศโขยมาเข้าจมูก แล้วอดนึกถึงดรัล ไม่ได้ นี่ถ้ามาด้วย ดรัลคงบ่นไม่รู้จบ

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 416)

และตอนที่ศิขรินพูดคุยกับเทวีนตาเกี่ยวกับการที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อน มนุษย์ ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมค้นคว้าเกี่ยวกับพันธุ์ที่จะใช้ปลูกแทนของเก่า พื้นที่ภูมิอากาศของศรีลังกาต่างกันมาก แถบชายทะเลโดยรอบเป็นเมืองร้อนสมบูรณแบบ แต่ลึกเข้าไปแนวกลาง ๆ ตัวเกาะเป็นภูเขาสูง อากาศแบบยุโรปหาได้ไม่ยาก" คนพูดกลับสงบเสียงมดุดังเดิม บุหรี่ถูกอัดติด ๆ กันควันโขมงม้วนตัวอยู่ในอากาศ

ดวงตาหลังแว่นกระจกใสแลไปไกล ขณะเอ่ยต่อไปว่า "บริเวณที่ราบสูง น้ำอุดมสมบูรณ์นั้นมีอยู่ห้าพันธุ์ที่ใช้ปลูกได้ผล อาร์ก้า กอนเดอา โคซิมา สปาร์ตาน... แต่บริเวณคล้ายกัน หากแล้งจัดได้ผลเพียงสองพันธุ์เท่านั้น ส่วนที่ราบแถบชายฝั่งแต่ต้องไม่ลุ่มนั้น ปลูกได้หลายพันธุ์ รวมทั้ง อัลฟา"

...

"ดวงตาคู่นั้นหมองลงเล็กน้อย ก่อนจะกล่าวสลับไปว่า "ถ้าเราไม่ได้ทำงานด้านนี้ก็จะดีหรอก จริงไหมคุณ อย่างผม...วันหนึ่ง ๆ ก็ต้องคิดแต่เรื่องจะทำยังไงดีให้ประเทศผมปลูกไอนั้นไอนี้ได้มากพอกับความต้องการของตลาด เราจะไม่ต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศสั่งสินค้าเข้า"

"เสียงถอนใจใหญ่แทรกขึ้น "แม้แต่ขมื่น กระเทียมเรายังต้องสั่ง
เข้ามา...คุณ"

"ไม่คุยต่อไปละคะ ฉันกำลังตั้งใจฟัง" เทวีนตาสบตาคู่นั้นตรง ๆ

"อย่าเลย อีกหน่อยคุณจะเป็น" เขาคลายยิ้มเล็กน้อย

"ไม่หรอกค่ะ ฉันไม่เคยเบื่องานพวกนี้ กลับสนใจเสียอีก เรา
คุณ ฉัน และใคร ๆ ทั้งโลกที่มองเห็นความจริงกับปัญหาใหญ่ ความขาด
แคลนอาหารของพลโลกย่อมดีใจ ภูมิใจทั้งนั้นที่ได้มีส่วนอุทิศสมอง แรงกาย
ช่วยเพื่อนมนุษย์"

"ผมภูมิใจที่ได้ช่วยบ้านเมืองตัวเอง แต่คุณ...คงภาคภูมิใจกว่าหลาย
เท่า คุณทำหน้าที่สองอย่างพร้อมกัน เป็นตัวแทนบ้านเมืองของคุณและช่วย
ประชาชาติอื่น"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 421 - 422)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอประเภทของกรรม ด้านกุศลกรรม อีกว่า
การให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นั้นเป็นสิ่งดี ทำให้เรามีความสุข ซึ่งเสนอผ่าน
บทบาทของเทวีนตา ตอนที่มิหึงงชรามาขอความช่วยเหลือจากเทวีนตาให้ไปดู
สตรีครรรักษ์แก่ที่จะคลอดลูก ดังข้อความต่อไปนี้

"เทวีนตา นนา" หญิงกลางคนเข้ามาจับแขนหล่อนพร้อมกับเรียก
ชื่ออีกครั้ง หากคราวนี้นางส่งภาษาให้สลับกับคำพูดว่า "บาเต ริเตเนวา"

เทวีนตาเบิกตากว้าง มองปราดไปที่มุมสลัวด้านหนึ่งของกระท่อม
สตรีครรรักษ์แก่อายุอานามไม่ต่างจากหนูแมวของชนนึ่งพึงผึ่งกระท่อม เหงื่อ
เม็ดโตพราวเต็มหน้า

"จะให้ฉันทำไงล่ะจ๊ะ" เทวีนตาถาม แล้วก็หมดปัญญานึกถึงลูกา
ขึ้นมาทันที ผู้หญิงอีกคนกำลังก้มเด็กและคนอื่นให้ไปอยู่ด้านหนึ่ง เจ้าของ

กระท่อมคว่ำคบไฟไปเพิ่มความสว่างให้มุมที่กำลังต้องการ

ไม่มีใครจริง ๆ อย่างที่ภรรยาผู้ใหญ่เพียรส่งภาษามาทบ
เทวินตาขยับเข้ามาใกล้สาวน้อยที่กำลังจะเป็นมารดาในไม่ช้า ใช้ผ้าชุบน้ำ
เย็นเช็ดหน้าตาให้ หล่อนทำได้เพียงนั้นจริง ๆ ขณะที่สตรีกลางคนอีกสอง
กำลังช่วยทำคลอดวิบากด้วยสีหน้าเคร่งเครียด

"หล่อนให้ึกขำ กังใจคอไม่ปกติ แรงเหวี่ยงจากคนไข้นั้นหนัก
หน่วงยิ่ง ชั่วจิตใจใหญ่ ๆ เสียงเด็กคลอดใหม่ก็แผดร้องก้องกระท่อม
เทวินตาแทบจะหมดเรี่ยวแรงตาม แขนสองข้างอีกมือทั้งคู่ระบมเพราะ
อาการเกร็งจากคนไข้มคลอด หล่อนเพียรแต่รับผ้าห่มกลืนไม่สะออดนักจาก
หญิงกลางคนที่ส่งมาให้

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 441)

และตอนที่เทวินตาได้รับความช่วยเหลือจากชาวประเทศศรีลังกา เมื่อ
เกิดแผ่นดินไหว แล้วติดอยู่ในกระท่อม ดังข้อความต่อไปนี้

"เทวินตาลุกขึ้นนั่งตัวตรง เลื้อยผ้าชุดเดิมที่สวมมาทั้งหมด ๆ
หล่อนลุกกระวีกระวาดไปที่ประตูกระท่อม ฝ่าสายตาออกไปสู่ภายนอก
ร้องร่ายความหายนะแจ่มชัด จนต้องถอยกลับเข้ามาภายในอีกครั้ง

เจ้าของกระท่อมเข้ามาคุกเข่าตรงหน้า ในมือของนางประคอง
ชามโคมใบย่อม มีน้ำมันบรรจุเต็มเปี่ยม ปากส่งภาษามาทบหล่อนว่า "กิริ
...กิริ"

"เทวินตายืนมือไปรับ สบตาแดงช้ำคู้แน่นอย่างเห็นใจ นางทำ
ภาษาใบ้ให้เต็ม หล่อนอีกอึกเล็กน้อย เสียงท้อร้องจ๊อก สีหน้าเจ้าของนม
สลดลงไปอีก คราวนี้เทวินตาลอบถอนใจเอื้อม ขณะยกชามนมขึ้นจรดปาก
ร่ายยืมฉาบบนผิวหน้าเกรียมแดดของภรรยาผู้ใหญ่บ้าน เทวินตา

ส่งขามนมคืนให้นาง น้ามนวสวัสดิ ๗ รลชาติพิลึก หากอาการหิวโหยก็
บรรเทาได้ทันทีเช่นกัน หล่อนยกแขนเสื้อขึ้นยั้งใจนิดหนึ่ง ก่อนจะขีดปาก
แล้วนึกขำตัวเอง ถ้าเป็นเมื่อก่อนแม่คงตีเฝียะ มาบัดนี้อะไรจะสะอาดเท่า
แขนเสื้อตัวเองเห็นจะไม่มี

"คุณ..." เสียงเรียกจากประตูกระท่อม

"ศิขริน..." เทวintaหันขวับไปตามเสียงเรียก ใจมาเป็นกอง
เมื่อเห็นร่างสูง ๗ ในชุดมอมแมมเต็มตา ชั่วแต่หน้าตาสะอาดสะอ้านกว่า
เมื่อคืนวาน

"รัฐบาลส่งคนมาช่วยแล้ว" เขาบอก ขณะก้าวเข้ามาหา "คุณ
คงหิวแน่ เมื่อคืนไม่ได้กินอะไรเลย ผมแน่ตั้งใจว่าดูพิธีไล่ผีสักครู่ก็จะพาคุณ
กลับไปกินข้าวในเมือง ไม่นึกว่าจะมีเหตุการณ์อย่างเมื่อคืน"

"เจ้าของบ้านให้ม้วค๊ะ ฉันดื่มเมื่อตะกี้" หล่อนตอบ

"คุณ..." เสียงพึมพำ "ผมก็ลืมไป"

"อะไรหรือคะ"

"นมวัวอาจไม่บริสุทธิ์นัก"

"โอ้..." เทวintaหัวเราะ "ฉันกำลังหิวตาหลายพอดี" คงไม่
เป็นไรหรอกคะ เรื่องเล็ก...เราจะกลับบ้านได้หรือยังคะ"

"ครับ...ผมได้รถมาด้วย ไปกันเถอะ ผมโทรศัพท์ไปบอกคุณดรัล
แล้ว ป่านนี้คงรอแยะ"

หล่อนพึมพำขอบคุณ บอกลาเจ้าของบ้านก่อนจะเดินตามศิขริน
วิกรมานัยเกออกจากกระท่อมโย้เย้หลังนั้น

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 442 - 443)

หรือตอนที่เทวintานุดกับดรัลถึงเรื่องการให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
ดังข้อความต่อไปนี้

"งานอะไรของคุณ ต้องเผ่นไปเหนี่สุด เมืองนี้อยู่ทางเหนี่ไม่ใช่หรือ" ตรัสถาม สายต่ายงุ่น

"เรากำลังสำรวจเนื้อดินสำหรับปลูกข้าวทั่วเกาะคะดรัล" เทวินตาตอบเสียงเดิม "อีกเรื่องทีนอกเหนี่โครงการ ก็คือเรา...ฉันหมายถึงคุณศิขรินกับคนของเขา...กำลังพยายามขยายบริเวณที่จะผันเป็นนาข้าว เพิ่มเนื้อที่การให้น้ำให้มากขึ้น โดยเฉพาะโซนแล้งที่ยังไม่มีการพัฒนา"

"แต่ปัญหาเรื่องนี้ ใคร ๆ ก็รู้" ตรัสค้านเสียงขุ่นคุดเดิม

"ค่ะ...แต่เขาพยายามจะเร่งผลผลิต ถึงจะต้องอาศัยการชลประทานช่วยอย่างมาก เราก็คิดว่าพอทำนาในฤดูแล้งให้เกิดผลผลิตดีกว่าปล่อยที่ว่างไว้เฉย ๆ ฉันเคยทำงานด้านนี้มาบ้าง จึงอาสาจะเป็นที่ปรึกษา"

"คงรายงานที่คุณว่าจะเขียนร่วมกันใช้ไหมอะ" ชนถามขึ้น

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 452 - 453)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนออีกทรรคนะหนึ่งคือ การแสดงความหวังดีซึ่งทำให้ผู้อื่นได้รับความสบายใจ ดังข้อความต่อไปนี้

ลับร่างของหล่อน ชนก็ดึงเก้าอี้มาใกล้คนเมา สายหน้าชา ๆ พุดเสียงเบาพอได้ยินว่า "ผมเตือนแล้วไม่เชื่อ อย่าใช้ไม้แข็งกับคุณวิน จ้างให้ก็ไม่สำเร็จ เห็นมัยละอะ ไม้อ่อนน่ะได้ผลทุกที บอกแล้ว...ถ้าคุณดรัลอยากจะเอาชนะคุณวินต้องอ่อนเข้าไว้ เทียวตามหิงได้หรืออะ รู้ ๆ อยู่แล้ววว่าพระคุณท่านเป็นอย่างนั้น"

...

"จริงของคุณ...นน...ผมอด...หิงหวง...ไม่ได้"

"ไม่เข้าเรื่อง" ชนทำเสียงดุ "ผมไม่เห็นดอกเตอร์วิกรมมานัยเก

จะมีอะไรกับคุณวิน สองคนนั้นทำงานหน้าที่ต้องพบปะติดต่อกันเป็นธรรมดา คุณตรัสใจเย็น ๆ คุณวินอาจจะแข็งแต่แรก เชื่อเถอะถ้าเจอไม้อ่อนก็อดสงสารไม่ได้"

"แต่วินตา...ไม่...เขาไม่โง่เขลาอ่อนกับผมสักที"

"ต้องใช้เวลาอะ" ชนกระซิบบอก "เชียวผม คุณวินยังมีเยื่อใยครบถ้วน ไม่งั้นจะลึงเลอย่างนี้หรือ ลองถ้าเกลียดจริง ๆ จ้างก็ไม่ใช่ อย่างนี้ คุณตรัสทำให้เขาชอกช้ำเป็นกำยเป็นกอง อยู่ ๆ จะให้ลึงเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นนะเป็นไปไม่ได้ ของยังงี้ต้องกินเวลาหน่อย อยู่ที่หัวใจใครจะมั่นคงกว่ากันเท่านั้น"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 458)

หรือตอนที่ผู้ประพันธ์ ได้เสนอแนวด้านกุศลกรรมไว้ว่าการกระทำ ความดีนั้นจะทำให้เราได้รับความสุข เช่น ความหวังดีของชนที่มีต่อตรัส ดังข้อความต่อไปนี้

"อย่ามาทำอย่างเมื่อวานอีกนะอะ เรื่องเหล่านี้กับผู้หญิงไม่เคยไปกันได้เลย ผมว่าคุณวินใจอ่อนลงอีกโขแล้ว คุณตรัสเย็นอีกนิด ความสำเร็จไม่ไปไหนเสีย"

"ผมน่าจะอยากเร่งให้งานเสร็จไว ๆ ...งานของวินตานะใจคอมันอดจะหวงไม่ได้ คุณก็คงเข้าใจ" คนพูดแสดงอาการหงุดหงิด

"เอาอีกแล้ว...ผมบอกแล้วไง ดอกเตอร์วิกรมานัยเกของเราก่อนเป็นคนอ่อนโยนอย่างนั้นเอง คุณตรัสอย่าตีความหมายผิด...ที่เล็งเมื่อวันขึ้นโน้นคุณตรัสก็เลียมารยาทเต็มเปา"

"น่า..." ตรัสฮึดฮัดเล็กน้อย "ผมขอโทษ"

"ดี..." ชนลนัสนุน "ให้คุณวินเห็นและฟังด้วย"

"แต่ผมบอกตรง ๆ นะคุณนง ผมไม่ชอบดอกเตอร์แขกนั้นเท่าไรนัก
หรือ"

"เค้าเรียกว่าดวงขัดกันละ หรืออีกที พระท่านว่ามีกรรมมีเวรต่อกัน
เห็นหน้าปุบเกลียดปั๊บ"

"ผมไม่เชื่อหรือ"

"อะ... เรื่องอย่างนี้มันอยู่ที่ความเชื่อและศรัทธา อะไรก็ไม่
สำคัญเท่า อย่าได้ไปแสดงอาการหึงหวงคุณวินให้ออกหน้าออกตาอีกเป็น
อันขาด อย่างน้อยคุณดรัลต้องไม่ลืม ว่าคุณวินอิสระเกินกว่าจะพอใจกับ
อาการชนิดนั้น ๆ ของดรัล"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 464 - 465)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวinta ในด้านการ
จำแนกกรรมตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ พบว่าด้านอกุศลกรรมนั้น
การมีอคติต่อผู้อื่นจะทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน มีแต่ความทุกข์ การพูดจาประชดประชันและ
เลียดสีผู้อื่นนั้นจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนใจ การคิดร้ายต่อผู้อื่นทำให้เราขาดเหตุ
และผลในการไตร่ตรองหาความจริง การมีความโลภ โกรธ หลงในการดำเนินชีวิต
จะทำให้ขาดเมตตาจิตที่ดีต่อผู้อื่น อันก่อให้เกิดความทุกข์ ส่วนด้านกุศลกรรมนั้นพบว่า
การละอุปกิเลสทั้งปวงจะทำให้ได้รับแต่ความสุข การรู้จักแสดงความหวังดีและให้
ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ยามตกทุกข์ได้ยากนั้นจะส่งผลบุญสู่ภพชาติใหม่ ดังปรากฏ
ในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบประเภทของกรรมจำแนกตามคุณภาพหรือตาม
 ธรรมที่เป็นมูลเหตุ ในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ของ
 โสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
ด้านอกุศลกรรม	9	42.86
ด้านกุศลกรรม	12	57.14
รวมทั้งสิ้น	21	100.00

2.2 จำแนกตามทวารหรือทางที่ทำการ หรือทางแสดงออกของกรรม

กรรมจำแนกตามทวารหรือทางที่ทำการ หรือทางแสดงออกของกรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ด้านกายกรรม
2. ด้านวจีกรรม
3. ด้านมโนกรรม

ด้านกายกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางกาย)

โสภาค สุวรรณ มุ่งเสนอประเภทของกรรมที่จำแนกตามทวารหรือทางที่ทำการหรือทางแสดงออกของกรรม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกายกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางกาย) ด้านวจีกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางวาจา) และด้านมโนกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางใจ) ในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ตอนที่ตรัสบอกเทวินตาให้ชนนไปกับดอกเตอร์วิกรมานัยเก ในการไปพักรวมกันที่โคลอมโบ ทำให้เทวินตาว่าตรัสมีความลับอะไร เมื่อได้ยินตรัสพูดจึงหัวเราะ จนอีกฝ่ายฉุนกิก ดังข้อความต่อไปนี้

หล่อนหัวเราะจนเขานึกฉุนกิก "พูดอะไรอย่างนั้นนะคะ ก็ที่เราสามคนพักรวมกันที่โคลอมโบนะ จะให้เรียกอะไร"

"ถูกละ" ตรัสโต้ตอบ "แต่ก็มีชนน ยังเจ้าสุริยะกุมารนั้นอีกคน"

"คุณมีความลับอะไรจะบอกฉันหรือคะ"

"พูดเป็นเด็กไปได้วันตา"

"ก็..." หล่อนกล่าวได้เพียงนั้น ก็ถูกขัดว่า

"ผมต้องการอยู่ตามลำพัง ไม่มีคนอื่น...เวลาที่เรามีต่อกัน"

สันนิษฐานเดียว ถ้าไม่หาโอกาสตอนนี้ คุณกับผม นับวันจะห่างออกไป ที่นี้คุณคงเข้าใจ"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 483)

ในตอนที่เราจินตนาการน้อยใจที่ตนเองเป็นวัณโรค แต่ไม่สามารถไปทำงานตามที่ทางศรีลังการต้องการได้ ที่ปวัตน์เป็นผู้เป็นพี่ชายให้เทวินตาฝึกวิชาตัวให้หายดีก่อนแล้วไปทำงาน ทำให้เทวินตาร้องให้ทั้งตัวลงนอนอย่างเบ้เป็นทุกข์ ดังข้อความต่อไปนี้

"พี่รู้ว่าเธอรักงานแค่ไหน" ที่ปวัตน์กล่าวอย่างเห็นใจ " แต่เมื่อสังขารไม่ให้ก็ต้องรักษา แข็งแรงดีแล้วค่อยกลับไปว่ากันใหม่ นายเขาคงเข้าใจ"

"ค่ะ...นายของวินเป็นคนดี ไม่ห่วงเลยค่ะ"

"คิดให้ดี คิดหลาย ๆ เที้ยว พี่ไม่เห็นด้วย ไม่จำเป็นต้องแยกไปอยู่ตามลำพัง" ที่ปวัตน์บอกก่อนจะจากไปตามคำขอร้อง

เทวินตา กลับขึ้นไปขึ้นบน ห้องฝึกหัดของเธอเงยบเขยิบสนใจ ทั้งตัวลงบนที่นอน หล่อนซุกหน้าเข้ากับหมอน ร้องไห้จนพองแฉับนั้นแหละ จึงหยิบปากกาและกระดาษเขียนจดหมายขึ้นมาวางบนโต๊ะ ใบหน้าของดรัลลอยอยู่ใจจิตสำนึก ขณะเมื่อจรดปากกาลง เขียนทุกสิ่งทุกอย่างที่หล่อนต้องการลงไป

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 509)

อีกทฤษฎีหนึ่งของผู้ประพันธ์เสนอในด้านกายกรรม คือ การกระทำที่แสดงออกมาทางกาย เช่นตอนที่โรยามาหาตราลบอกว่ามีลูก ทำให้เทวินตารังไห้ดรัลไปและดรัลตะคอกใส่โรยา ซึ่งชี้ให้เห็นกรรมในด้านหนึ่ง ดังข้อความต่อไปนี้

ขณะนั้น ดรัลชะงักฝีเท้าของตัวเอง หันกลับมาหาคนที่ยืนยิ้มกริ่ม ทั้งยังส่งเสียงมาอีกว่า

"พืวินหายแล้วหรือคะ แต่ใคร ๆ เขาว่าเป็นที.บี.นะ ต้องกินยาตั้งปีสองปีกว่าจะหายเรียบร้อย แต่งงานได้หรือคะ โรคมึทรุดแย่..."

"กลับ...กลับไปเดี๋ยวนี้" ดรัลตะคอกอย่างสุดจะอดกลั้น

"ยังไม่ไปค่ะ" เสียงตอบอย่างตื้อร้นเต็มที...

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 552)

ในด้านกายกรรมจากเรื่องศิขริน - เทวินตา ผู้ประพันธ์เสนอแนวนี้ผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตา ในตอนที่ศิขรินร่วมงานโครงการเกษตรของชาวเมืองศรีลังกา เผอิญเทวินตามาล้มป่วย ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตาเฝ้าปากแน่นสนิท เสียงพูดมาเข้าหูอีกว่า "คุณต้องไม่ลืมว่าตราบไคที่เรายังเป็นมนุษย์ ย่อมมีอารมณ์ มีป่วยเจ็บ และความทุกข์ร้อยแปดที่คอยบั่นทอน ไม่มีใครแกร่งหรือไม่เคยทำผิดพลาด...ถ้าคุณจะให้ผมช่วยบ้าง ผมคงดีใจ ไม่เสียแรงที่เป็นเพื่อน มิตรที่ดีเป็นอย่างไรคุณคงพอรู้กระมัง"

หล่อนทรุดตัวลงบนเก้าอี้ พึมพำออกไปว่า "ขอโทษค่ะฉันผิดเองทุกประเด็นที่คุณพูดมานั้นแหละ"

"คุณเปลี่ยนไป" เสียงติงเบา ๆ

"ค่ะ" หล่อนโน้มศีรษะรับ หน้ายังซีด "คงเป็นเพราะโรคภัยฉันยังต้องรักษาตัวกินยาอีกตั้งสองปี" หล่อนหัวเราะหิ ๆ หากคนฟังจับได้ว่าเคราะห์ร้าย "กินทีละกอบละกำ...แต่ฉันจะพยายามไม่ให้ล่าช้าอีกเป็นอันขาด เรื่องงานที่คุณตำหนิ"

"ผมไม่ได้ตำหนิ...ความจริง ผมก็ไม่มีหน้าที่จะตำหนิคุณ เพียงแต่

"ผมไม่ได้ตำหนิ...ความจริง ผมก็ไม่มีหน้าที่จะตำหนิคุณ เพียงแต่
รัฐบาล...เอาอย่างนี้เถอะ" ยิ้มบาง ๆ เกลียอยู่ที่มุมปากคนพูด "ผมตั้งใจ
อีกอย่าง ที่มาหาคุณวันนี้ ปีใหม่ของศรีลังกา ลิบสามเมษายน ผมอยากจะ
เชิญคุณไปฉลองกับเราที่แคนดี้"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 582)

ด้านวจิกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางวาจา)

โสภาค สุวรรณ เป็นนักประพันธ์ผู้หนึ่งที่เสนอประเภทของกรรมในด้าน
วจิกรรม คือ กรรมที่เกิดจากการกระทำทางวาจา ในนวนิยายเรื่องศิขริน -
เทวินตา ด้านวจิกรรมนั้นเสนอผ่านบทบาทของตัวละครไว้หลายแนว เช่น
ตอนที่ดรัลไม่พอใจศิขริน ครั้นเมื่อเทวินตาเล่าเรื่องที่ไปศึกษางานทำให้ดรัลไม่
พอใจจึงกล่าวคำพูดเชิงประชดประชัน ดังข้อความต่อไปนี้

"คนไทยก็มีดีจะอวดมากกว่าเสียอีก"

"โอ้ ดรัล" เทวินตาหัวเราะ "นี่ไม่ใช่เด็กต่อเด็กทะเลาะเรื่อง
ของใครแน่กว่าใครนะคะ ฉันต้องการผูกมิตร ไม่ใช่แข่งขันกันอวดบ้านเมือง
ไหนคุณว่าอยากฟังฉันเล่า เขาพาฉันไปดูพระยืนที่สกัดจากภูเขาหินแกรไนท์
ด้วยสูลิบ ช่างสกัดฝีมือเยี่ยมจริง ๆ กระทั่งจิวกี่ราวจะพลีกับลมได้ ไม่
น่าเชื่อว่าใครจะอดทนสกัดหินหิมมาได้เช่นนั้น"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 360)

หรืออีกตอนหนึ่งที่กล่าวด้านวจิกรรมผ่านบทบาทของตัวละครชนน ที่พูดโต้
ตอบกับเทวินตาถึงเรื่องที่ไรยาน้องสาวของรสินติดตามดรัลไปเหมือนเงาตามตัว
ทำให้เกิดการพูดจาเสียดสีขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

"ก็ผู้หญิงเขาเอื้อมมา เราไม่เอื้อมตอบก็ไม่สุภาพซื่อ โฉบไปโฉบมานะอะ โอ...ว่าแต่เรื่องคุณวินเถอะ ไปถึงไหนคุณตรัสเขาหึงคุณวินกับดอกเตอร์วิกรมมานัยเกอะแย้ไปแล้ว เขากลัวว่าแขกลังกาจะเล่นไม้เหนือกว่ามาช่วยแล้วเลยยึดตัวถาวร"

"พูดเป็นบ้าไปได้เนะ" เทวินตาบ่น "ฉันไม่มีปัญญาเงั้นซี เรื่องแบบนี้ถ้าเป็นไปได้ก็คงเพราะฉันเป็นเครื่องจักรกลหรือกคุณน ตราบใดที่ฉันยังเป็นฉัน ไม่มีใครมาจับใคร ยึดใครนอกจากฉันจะเต็มใจของตัวเอง"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 374)

และการพูดจาหยอกล้อกันบางที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจ เช่น ตอนตรัสพูดเชิงเล่นกับเทวินตาถึงเรื่องของดรัลอดีตคนรักเก่า ดังที่ผู้ประพันธ์เสนอผ่านในด้านวจิกรรมว่า

"ก็ผู้หญิงเขาเอื้อมมา เราไม่เอื้อมตอบก็ไม่สุภาพซื่อ โฉบไปโฉบมานะอะ โอ...ว่าแต่เรื่องคุณวินเถอะ ไปถึงไหนคุณตรัสเขาหึงคุณวินกับดอกเตอร์วิกรมมานัยเกอะแย้ไปแล้ว เขากลัวว่าแขกลังกาจะเล่นไม้เหนือกว่ามาช่วยแล้วเลยยึดตัวถาวร"

"พูดเป็นบ้าไปได้เนะ" เทวินตาบ่น "ฉันไม่มีปัญญาเงั้นซี เรื่องแบบนี้ถ้าเป็นไปได้ก็คงเพราะฉันเป็นเครื่องจักรกลหรือกคุณน ตราบใดที่ฉันยังเป็นฉัน ไม่มีใครจับใคร ยึดใครจับใคร ยึดใครนอกจากฉันจะเต็มใจของตัวเอง"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 374)

ในด้านวจิกรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกทางวาจา ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอแนวนี้ผ่านตัวละครที่ชื่อดรัลให้สะท้อนแนวกฎแห่งกรรมด้านนี้ออกมา ว่าการ

พูดจาประชดประชัน เลียดสี จะทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ เช่น ตอนดรัลมีความคิดที่ไม่ดี
ต่อศิขริน เพราะคิดกลัวเทวินตาจะไปชอบ ทำให้ดรัลพูดจาเชิงประชดประชันให้
ชนนเพื่อนรุ่นน้องได้เห็น ดังข้อความต่อไปนี้

"อะไรอีกหรือชนน นายแขกลังกาคนนั้นจะเปลี่ยนวิถีใหม่ละรี ตอน
แรกพูดเรื่องธรรมะธรรมโมเห็นไม่ได้ผล นี่จะใช้วิธีหล่อหลอมหัวใจด้วย
ดนตรีละซี"

"หลอมใจใครอะคุณดรัล" ชนนอกง

"ก็จะมีใคร ทำไม่รู้ไปได้นี่ เป็นผู้ชายด้วยกันแท้ ๆ มองตาแป๊บ
เดียวก็อ่านออกหมด นายศิขรินนะไม่ได้คิดแค้นงาน ร่วมโครงการหรอกนะ
เชื่อผม...นายแขกลังกาเจ้าเล่ห์ของเรา กำลังคิดจะร่วมเรียงเคียงหมอน
กับวินตาอีกด้วย"

"หรืออะ" คู่สนทนาตีหน้าเหวอ แล้วบอกตัวเองว่าถึงขนาดนั้น
เทียว รักรุนแรงเพียงนี้ แต่ทำมัย...ทำไมถึงก่อจุดต่างในหัวใจคนที่ตัวรัก
ได้ล่ะ กรรม...กรรมตามเคย เมื่อชาติก่อนคงเคยทำกันมา ชาตินี้เลยตาม
มาย้ายกันและกันต่อไปอีก

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 385 - 386)

อีกตอนที่ไรรยาพูดกับเทวินตาถึงศิขริน ทำให้ชนนไม่พอใจ ดังข้อความ
ต่อไปนี้

สาวน้อยเขยิบมาใกล้ กระซิบว่า "ไม่รู้เลยนะคะพี่รินว่าดอกเตอร์
วิกรมานัยเก เล่นดนตรีก็เป็น ถอดแว่นแล้วแปลกจัง"

"ผมว่าหล่อกว่าสวมแว่นเป็นไหน ๆ" ชนนขยับมาข้าง "หนุ่ม
สิงหลี่นี่ไม่เลวนะอะคุณไรรยา เคยสนบ้างหรือเปล่า"

"พี่ชนน" สาวน้อยค่อนข้างวัย คนรับค้อนมองเห็นกับตาตนเองเด่นชัดว่าอาการค้อนควักนั้นหาได้หยุดลงที่เขาไม่ หากได้เลยต่อไปแล้วสิ้นสุดลงที่บุรุษร่างสันทัดที่นั่งหน้าตังไม่ไกลกันนัก

ชนนถอนใจเอือมอย่างไม่รู้ตัว ก่อนจะหันมาหาเพื่อนหญิงรุ่นพี่ครางในใจไปว่า...คุณวิน ถ้าเตือนก็จะแหวัดเอาอีก แต่ผมไม่อยากให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเลยให้ตายซี ตัดสินใจอะไรช้านักหนาก็ไม่รู้...เฮ้อ...

เสียงสาวน้อยกระซิบกับเขาว่า "หล่อแค่ไหนก็ไม่สนค่ะ พี่ชนนคนละภาษา พูดกันไม่รู้เรื่อง สู้หนุ่มไทยไม่ได้"

"ก็จริงหรออะ" ชนนโต้ตอบ "พูดอะไรก็จริงทั้งนั้น แต่อย่าลืมความจริงอะไรอย่างหนึ่งก็แล้วกัน คนเราเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามกฎแห่งกรรมนะอะ ถ้าจะต้องเป็นไปอย่างนั้นช่างทั้งโขลงก็ดูไม่ได้ แต่ละคนมีวิถีทางของตัวเอง...ป้องกันแทบตาย มันจะต้องเป็นไปมันก็เป็น"

"ถึงยังงี้ก็ไม่ค่ะ หนูชอบหนุ่มไทย ยังงี้ ๗ ก็ไม่ได้เด็ดขาด" สาวน้อยส่ายหน้า

"คุณจะได้รู้ได้ยังงี้กัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 387)

ในตอนที่ตรัสพูดจากระแทกแตกดันกับเทวินตาถึงศิขริน ทำให้จิตใจของตรัสคิดว่าวุ่น ไม่มีความสุข โดยผู้ประพันธ์มุ่งเสนอด้านวิถีกรรมไว้ว่า การกระทำสิ่งที่ดีย่อมมีความสุข แต่การกระทำสิ่งที่ไม่ดีย่อมมีความทุกข์ จะมีอารมณ์เฉยเฉยหงุดหงิดง่าย ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณน่าจะบอกให้เขารู้ ว่าวันหยุดเราก็อายุจะเที่ยวจะพักผ่อนตามลำพังบ้าง นี่อะไร" เสียงที่พูดฟาดหูขึ้นมาทันควัน "วันธรรมดาก็ตามเกาะแจอยู่แล้ว"

"ไม่ได้เกะกะ ทำงาน" เทวินตาขัดขึ้น โดยไม่ได้หันมามองคู่สนทนาด้วยซ้ำ กระดาษตรงหน้าเป็นปึก ปากกาถูกลื่นอยู่ในมือ

"นั่นละ" คนพูดปาดเหงื่อในมือออกไปทางหน้าต่างอย่างฉุนเฉียว "คุณว่าทำงานก็ถูกหรอก แต่วันสุดท้ายที่เราจะมีรถมีคุุเทศก์นำเที่ยวหาไม่ยาก พวกที่ทำงานกับผมเสนอตัวให้เคลื่อนไป"

"เราไม่อยากให้เขาเสียน้ำใจต่างหากล่ะคะ" หล่อนชำเลืองไปที่ตริลแวบหนึ่ง ถ้าเป็นเมื่อก่อน เห็นอาการหึงหวงอย่างพาล ๆ เช่นนี้คงทึ่งขึ้นใจถึงชำ หากมาบัดนี้ เทวินตานึกสงสัยใจตนเองยิ่งนัก ด้วยรู้สึกใจสงบราบคาบ ไม่ยินดีขึ้นชอบเท่าที่ควร

"ที่พาไป" เสียงดังมาอีก "ตีว่าไม่ตกเขาตายทั้งโขยง"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 394 - 395)

นอกจากนี้ประเภทของกรรมในด้านวจีกรรม ผู้ประพันธ์เสนอในเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ไว้ว่า การพูดจาในสิ่งที่ดีก่อให้เกิดผลดี ไม่ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บทางใจ การพูดจาในสิ่งที่ไม่ดีโดยเจตนาหรือไม่เจตนา บางครั้งจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความไม่พอใจได้ เช่น ตอนชนนกระเช้าเข้าหาเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

"ครับ..." ชนนตอบรับขัดถ้อยขัดคำ "ชื่นใจที่คนอื่นอึ้งท้อง แล้วเมื่อไหร่คุณวินจะอึ้งใจตัวเอง เมื่อตะกี้ อะไรกันนายลูกพระอาทิตย์สุริยะกุมารมันหน้าตีนรายงานผม ตั้งกะอย่างเข้าปักกะตูบ้าน ว่านายติกัน"

เทวินตาหลบสายตาไปอีกฝ่ายจ้องเขม็งอย่างใคร่รู้ ชนนจึงรุกต่อไปอย่างไม่เกรงใจ ด้วยความคุ้นเคยเป็นอันดี "คุณตริลหมองไหม้จะแยะอยู่แล้ว คุณวินเมื่อไหร่จะเลิกทรมานคนทั้งเป็น... โทษ ๆ...อย่าทำตาอย่างนั้นชื้อะ"

"ฉันไม่ได้ทรมานใคร" เสียงค้านขึ้นจัด

"ก็เหมือนกะแก้แค้น พระท่านว่าไม่ให้อาฆาตจองเวร หาไม่จะตามไปล้างกันไม่รู้จบ" ชนกล่าวที่เล่นทีจริง "คุณวินกะคุณดรัลนี่เคยล้างกันมาแต่ชาติไหนหนอ ถึงได้ตามล้างไปล้างมา ยังงี้"

...

"ฉันไม่ได้ตั้งใจ จงใจล้างแค้นอาฆาตใครนะคะ ไปบอกพระท่านด้วย"

"ผมไม่อยากจะพูดเรื่องธรรมะธรรมโมให้คุณวินฟัง แต่ผมไปหาหลวงลุงมา"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 404)

และตอนที่ชนหวังโยเทวินตากลัวว่าจะถูกแย่งชิงคนรักอีก จึงพูดจาแกลมหยอกล้อกับเทวินตา เพราะกลัวจะเป็นประวัติศาสตร์ซ้ำรอย ดังข้อความต่อไปนี้

"เอามาทำอะไรกันอะ เราอยู่กันแค่นี้"

"อยากดูผลผลิตชาวไร่ค่ะ และจะนั่งรถเมลล์สักทีด้วย"

"ก็เพื่อคนเขามาเยี่ยมใช่"

"ใครคะ" เทวินตาทำหน้างุน

"จะใครเสียอีก" ชนเสียงขึ้น "ถ้ายังรักคุณดรัลก็ต้องไม่ไป...

เพราะรายนั้นหยาวตาวาว เขาถามข่าวคราวทุกวัน เจ้าสุริยะมันโกหกไม่เป็น ป่านนี้รายงานไปแล้วมั่งว่าดอกเตอร์ดรัลป่วย มีไข้มีนาคงมีอาหารคนเจ็บลอยมาหรอก"

"อ้อ" ครั้งนี้หล่อนนึกได้ หัวเราะหิ ๆ ทั้งตาเศร้าจัด "ฉันเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาสค่ะ คู่แล้วไม่แคล้วกัน"

"ก็คู่แล้วไม่แคล้ว หมาเอาไปแด...ก็เยอะนะอะ"

"หยาบคาย เอาคนไปเปรียบกับ..." เทวินตาเอ็ดอึง

"ผมเห็นว่ากันเอง กะคนอื่นจะหยาบคายได้หรืออะ จะไปก็ไป
เถอะ ผมจะเป็น กอ ขอ คอ ให้เอง เอ้อ...ยายนั้นนะอายุไม่เท่าไร
รู้รีเปลา่วิชัยเขาเล่าให้ผมฟัง คุณหนูไวยานะเคยคิดจะจับชาวต่างประเทศ
แต่สงสัยค่าตัวไม่ไหว"

"พูดอะไรน่าเกลียดออกค๊ะ จับอะไรกัน"

"อ้าว...นี่เขาว่าไม่รู้อะไร สู้ผมไม่ได้ คุณไวยานะซึอะ ไม่ได้
ยินเขาพูดปาว ๆ หรือว่าเขาไม่เอา ไม่เอาชาวต่างชาติจริง ๆ นะ เขา
เคยอยากได้ดอกเตอร์วิกรมานัยเกแทบตาย ตะกอนนะ คุณศิรินเขาสนิท
กับบ้านคุณไอนส กับคุณรลิน ใคร ๆ ก็คิดว่าคุณศิรินจะจับคุณไวยา แต่เปล่า
หรือยายนั้นเขาชอบคนมีปริญญาเอกอะ ผมถึงว่าค่าตัวคุณศิรินคงแพง"

"บ้าจัง"

"จริง ๆ นะอะ ไหนจะปริญญา แถมเล่นดนตรีเก่ง หน้าตาดี...
อาจจะเรียกจักรเย็บผ้ากะรถเครื่องอีกคัน คุณไวยาเลยสู้ไม่ไหว"

คนฟังหัวเราะคิก ชนทำหน้าที่ขึงขังก่อนจะกล่าวต่อไปว่า "ไม่แน่นะอะ...แต่...ผมพูดเล่น จริง ๆ แล้ว คุณวิชัยแกเล่าว่า คุณไวยาเจ็บใจ
ที่จับไม่อยู่ เลยลาปล้ง ตานี้มาหาหนุ่มไทยดีกว่า เวลานี้หลงมาแล้ว"

"ไม่ฟังละค๊ะ" เทวินตากล่าวจบแล้วเม้มปากแน่นสนิท ความรู้สึก
บางอย่างตื่นขึ้นมา เสียงชนยังตามมาเข้าหาญว่า

"อย่าให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยอีกนะอะ แล้วจะว่าไม่เตือน คราว
ก่อนโน้นเพราะไม่มีเอ็กซ์พีเรียนช มาคราวนี้ถ้าปล่อยให้ซ้ำสอง คุณวินต้อง
โทษตัวเองให้จงหนัก"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 406 - 407)

ในแนวด้านวจิกรรม นอกจากผู้ประพันธ์จะมุ่งเสนอให้ยึดสิ่งที่ตั้งถามนั้นนำ
มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังชี้แนะให้เห็นว่าการกระทำที่แสดงออก

ทางวาจาฉัน มีทั้งดีและชั่ว การพูดจาประชดประชันจะทำให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจ
ดังข้อความต่อไปนี้

"วินดา" ดริลก้าวเข้ามาหา "คุณเป็นยังงี้บ้าง ห่วงกันแทบตาย"

"ภัยธรรมชาติห้ามได้ทีไหนคะ ฉันก็ไม่ว่าจะเข้าไปเจอแผ่นดินไหว" เทวินดาตอบเรียบ ๆ ความรู้สึกยินดีที่ได้พบกับดริลเมื่อครู่จืดจางไปง่าย ๆ เหมือนกัน ก็เรื่องอะไรจะต้องพาลกับคนอื่นเล่า

"ผมนึกแล้วไม่ผิด" ดริลเดินตามมาใกล้ ๆ "นายดอกเตอร์วิกอร์มานัยเก แกเหมือนข้าราชการอื่น ๆ เขาทึไหน"

"เป็นไงหรืออะคุณดริล" ชนหันมาถามบ้าง

"ตำแหน่งอย่างนั้น ไม่จะเป็นจะต้องวิ่งวุ่นไปโน่นนี่ คนทำงานแทนก็มี อย่างมิตรา ที่กะกันแต่แรกว่าจะเป็นคนประสานงานอย่างไรล่ะ แล้วไป ๆ มา ๆ ตัวเองกระโดดเข้ามาเต็มตัว เชื้อซี...อีตานี้ก็เหมือนผู้หญิงที่นั่นแหละ"

"ทำไมอะ ผู้หญิงที่นั่นเป็นไง เอ๊ะ คุณดริลนี่รู้มากจริง ผมไม่ยกกระดูอะไร"

"ไรยาเขาบอกผม" ดริลตอบห้วน ๆ นึกน้อยใจเทวินตาอยู่คราмокั้นออกเป็นห่วงเป็นใย "ผู้หญิงที่นั่นยากแต่งงานกับคนต่างชาติ พอ ๆ กับผู้ชายอยากมีเมียชาติอื่น จะได้ถือโอกาสออกนอกประเทศง่าย ๆ คุณก็รู้ว่าที่นี่ลำบากยิ่งงี้ ชาวไม่พอกิน ต้องสั่งต่างประเทศ ลำบากลำบากยิ่งกว่าบ้านเรา..."

"ไม่จริงเสมอไปทุกคนมังอะ" ชนค้านอ้อย ๆ

"แล้วคุณคงเห็นเองหรอก ผมเตือนเพราะไม่อยากให้พวกเราหลงกลเท่านั้นเอง"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 447)

หรือตอนที่ดรัลตีมีสุราจนเมาไม่ได้สติ เมื่อชนนชักถามถึงเรื่องราวของดรัล ผู้ประพันธ์ได้เล่านอผ่านตัวละครดรัล ดังนี้

"คุณดรัลตีมีอะไรนะฮะ"

"วิลก็...กลุ้มใจ บาง ๆ เท่านั้นแหละไม่ได้เข้มข้นอะไรนี่ก็วันหยุด" คนพูดยกแก้วบางใสบรรจุน้ำสีชาขึ้นจิบดวงตายังชุ่มฉ่ำ" ประธานบอร์ดให้มาตั้งหลายอย่าง ยิน วอดก้า เบอรี่ปั่น"

"คุณดรัลไม่เคยตีมี ผมหมายถึงนอกเวลางานคืออกเทล" ชนนอดพูดไม่ได้

"แกใช้ขวดตีเหมือนกัน วันก่อนผมเป็นเสียงอม จำได้ไหม...กินไอ้นี้เข้าไป ตีขึ้น"

คำตอบนั้นพาให้คนฟังสะอึก ก่อนจะลำดับภาพบางอย่างขึ้นเรียงรายในสมอง ถ้าอย่างนั้นวันที่นายสุริยะกุมารเลิกกลับมาบอกว่านายสองคนทะเลาะกัน ก็คงเพราะฤทธิ์ยาแกใช้ขวดนั้นผสมกับอารมณ์เก่า ๆ ละมั่ง อาตมาจึงได้เห็นบทรักเจ็บทแค้นน้อย ๆ อย่างนั้น เวร...

"อย่าทำหน้าอย่างนั้นหน่อยเลยน่า" เสียงพูดกลั้วหัวเราะหากดวงตาไม่แจ่มใสเอาเสียเลย "ผมรู้หรือกลั้วไม่ตี...แต่ถ้าเรารู้จักตัวเอง ใครจะยอมให้ตี ผมเป็นใช้ขวดเป็น ๆ หาย ๆ อากาศแถวนี้ขึ้นจะตายคุณก็รู้นะชนน"

"ฮะ..." ชนนรับคำอ้อมแอ้ม "แต่ยาแกใช้ขวดที่เราไม่ก็ไม่เลวนะฮะ"

"จินตนาการไป" เสียงเปรยราวจะรำพึงมากกว่าจะปรับทุกข์ "ตั้งแต่ออกตระเวนกับเจ้าดอกเตอร์วิกรมานัยเกชื่อเรียกยากเป็นบ้า"

"ผมก็ไม่เห็นมีอะไรนี่ฮะ"

"คุณไม่ได้สังเกตนะซี ก็เห็นแต่ร่างจดหมาย ส่งรูปส่งโปสการ์ด"

ถึงแต่หนูแมวไม่เว้นแต่ละวัน" เสียงที่พูดเหมือนประชดประชันในที "คุณไม่รู้หรอกชนนว่าทุกชีใจอะไรก็ไม่ร้ายเท่า...ความรัก..."

"ไม่เลวนี่" คนฟังตอบรับในใจ "รู้บ้างก็ดี จะได้ไม่มีคนขาดทุนได้กำไร"

"วินตาแกล้งผม" เสียงปรารภแผ่ว ๆ ยังคงดังต่อไปอีก "คุณรู้ไหมชนน เขากำลังแก้แค้นผมในเรื่องเก่า ๆ ที่เขาเคยชอกช้ำมาแล้ว"

"คุณตรัสเข้าใจผิดมังอะ" ชนนรีบค้าน "คุณวินไม่ใช่คนแบบนั้นแน่ ๆ"

"บางครั้ง ดูเขาใจอ่อน" คนพูดยังพอใจจะรำพึงมากกว่ารับรู้คำตอบของอีกฝ่าย "เหมือนจะเข้าใจผม แล้วก็ทุกทีเหมือนกัน ไล่เจ้าดอกเตอร์วิกิรมานัยเก้นเป็นต้องโผล่เข้ามาขัดจังหวะทุกที"

"แต่งงานของคุณวินกับดอกเตอร์วิกิรมานัยเก... " ชนนเพียรค้าน หากแล้วก็ต้องนิ่ง เมื่อถูกขัดด้วยเสียงขุ่นจัด

"เฮ้ย...ผมรู้น่า ก็อย่างที่คุณเข้าไปดูการทำงานที่ลุ่มบ้าบอกลางดงดิบ เมื่อวานไงล่ะ...เรื่องอะไรต้องอยู่ดูงานจนเย็นค่ำ ดีเท่าไรแผ่นดินไหว ไม่ตายนะบุญเท่าไร"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 448 - 450)

อีกแนวหนึ่งของด้านวจิกรรม ผู้ประพันธ์เสนอบทบาทผ่านตัวละครดรัส ชอบแสดงความอิฉาธิษยาผู้อื่น โดยใช้การสื่อความเข้าใจทางด้านวาจาแถมประชดประชัน เสียดสี ถึงบุคคลอื่น ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมคิดว่าคุณจะโชชัดโชเชกลับมามีอีก" เสียงที่พูดขึ้นทำให้เทวินตาต้องละสายตาจากประตูห้อง ชนนหายลับเข้าห้องทำงานไปแล้ว

"เป็นห่วงแทบแย่ จะออกไปตามก็ไม่รู้ว่าคุณกับนายนั้นดันดันไป

ทางไหน เพราะปกติไม่เคยกลับคำ ถ้าไม่ได้บอกว่าจะค้าง มารู้อีกทีตอน
 พังข้าวภาคเช้าว่าแผ่นดินไหว รายงานว่าเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางการ
 เกษตรของยู. เอ็น. ไปติดอยู่ด้วย ถึงได้รู้ว่าหมอนั้นลากเอาคุณไปเป็นตาย
 เท่ากันอยู่ในดงดิบ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 453)

ในการเสนอแนวกฎแห่งกรรมด้านวจิกรรมนั้น ผู้ประพันธ์พยายามเสนอให้
 เห็นว่า การพูดจาโดยไม่ได้ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล จะทำให้เราเกิดความ
 เดือดร้อน จิตใจสับสนวุ่นวาย อารมณ์ขุ่นมัวเมื่อมีผู้โต้ตอบ ดังเช่น ไรยาสาวน้อย
 ผู้หนึ่งที่คิดแต่เพียงว่าไม่ชอบอะไรก็พูดตรง ๆ ออกมาโดยไม่ได้พิจารณาไตร่ตรอง
 หาเหตุผล ดังข้อความต่อไปนี้

"เมื่อจ้งพืวิน แยกประจำบ้านบ่ดั่ง ๆ "เมื่อไหร่พี่รลินจะย้ายสัก
 ที่เมืองอะไรก็ไม่วู้ ข้าวสาร น้ำตาลทรายหายากยังกะ...โอย...หนูละ
 เกลียดไปทางไหนมีแต่คนผอมแห้งตายอดตายอยาก แต่งตัวเข้าหน้ามอง
 ตามยังกับเห็นเทวดา เพราะไม่เคยเห็นของดี มีแต่ของในประเทศ ผ่าฝ้าย
 ถูก ๆ ลวดลายตลาดจะตาย"

ไม่มีเสียงตอบ คนรับฟังออกตกใจมากกว่า เสียงบ่นต่อไปว่า "มี
 อยู่แค่นั้นแหละค่ะพี่ นมขี้ก้นป็นแป้งตั้งค่อน ชงกาแฟแก้วต้องใส่นมข้นตั้งเกือบ
 ครึ่งกระบือ ชาวบ้านชาวเมืองนะรีดเลือดใส่ที่ไหน ชัก ดาก สะบัด ๆ
 แล้วก็สวมเลย ลิปสติก ยาทาเล็บดี ๆ ก็ไม่มี อะไร ๆ ต้องของในประเทศ
 ทั้งนั้น ผู้คนก็เหมือนกัน...หนูเบื่อ เบื่อ"

"ทำไมไม่อยู่บางกอกล่ะคะ" ชนอตรนทนไม่ได้ขึ้นมา "ที่โน่นมี
 สารพัด จะแรมมืออะไรได้ทั้งนั้น ศูนย์การค้าคนแน่นยังกะปลวกแตกจริง"

"อย่าพูดเลยคะ ไม่จำเป็นหนูไม่ตามพี่รลินมาหรอก" สาวน้อย

กระพัดกระพือด "ใครซิ่งโง่ตกดานอยู่ที่นั่นตลอดไปก็บ้าละค่ะ"

"ไม่เห็นบ้านี่อะ" ชนคน "ก็คุณแวว...ที่แต่งกะอาจารย์อะไร
นั่นก็คนไทยกะคนสิงหลี่งอะ คุณแววเธอเป็นลูกเศรษฐีไทยแลนด์ด้วยซ้ำ
เค้าไปพบกันที่อินเดีย ผมก็เห็นเธออยู่ที่นี่เป็นสุชาติ ไม่เห็นบ่นคิดถึงสินค้า
ต่างประเทศอะไรพวกนั้น"

"นี่พีนเป็นอะไรไปคะ นั่งขัดคอกันเอง" สาวน้อยค้อนควักเข้า
ใส่

"ก็คุณไรยาพูดอะไรน่าเกลียด" คนตอบไม่เกรงใจเหมือนกัน

"ก็จริงนี่คะ ไม่จริงเหรอ...เมืองนี้มีอะไรดีบ้าง มีแต่คนอดอยาก
ข้าวหายาก น้ำตาลทรายสีสกปรก ขนบั้งปันส่วน..."

"คุณไรยามองอะไร ๆ ด้วยวัตถุต่างหาก" ชนหน้าเคร่ง บทที่
เล่นที่จริงหายไปแล้ว "ถ้ามองอย่างคนที่ไม่พิจารณาด้วยสติปัญญา มองอย่าง
เห็นแก่วัตถุละก็ไม่ต้องคิดว่าเกาะเล็ก ๆ นี้อาณาสิทธิ์ดี แต่ถ้าคุณมองให้
เป็น คุณจะดีใจยิ่งนักกว่าในโลกยุ่ง ๆ ทุกวันนี้ ก็ยังมีที่นักฟังทางใจแล่น
วิเศษ"

"พักกับอะไรคะ" คนพูดหัวเราะคิกเสียงแหลมสูงบาดหู "พัก
กับความอดอยาก ความด้อยพัฒนาหรือคะ ยิ่งกว่าบ้านเราเสียอีก"

"คุณมองไม่เห็น" ชนกล่าวเสียงเดิม "คุณมองไม่เห็น ไม่
เข้าใจในความเป็นจริงของคนเรา ถ้าคุณยังหลงใหลเวียนว่ายกับวัตถุ
พวกนั้น ผมอธิบายเท่าไรให้คุณก็ไม่เข้าใจ แต่ผมดีใจนักที่มีโอกาสมาที่นี่
อย่างน้อยแม้จะชั่วระยะเวลาอันสั้นประโยชน์ที่ผมได้มหาศาล เมืองนี้เป็น
เมืองพระ ผู้คนอาจจะไม่ปราดเปรื่องขนาดแยกแยะธรรมะ หรือเขียน
หนังสือแสดงความฉลาดรู้มากเป็นร้อยเป็นพันเล่ม แต่เขามีความพอดีใน
ตัวเอง สิ่งเหล่านี้สอนผมมากมายนัก ยังจิตที่เป็นกุศลของคนทั้งเมือง
ความยากแค้นปัจจุบันมีกรรมในอดีตของคนทั้งหลายเป็นรากฐาน แต่ปัจจุบัน

เขาตัดกิเลสความอยากได้มากกว่าคนเราเสียอีก"

"หนูไม่ได้เป็นดอกเตอร์อย่างพี่ชื่อนี้คะ" สาวน้อยเถียงทันควัน

"เปล่า ผมไม่ได้ความรู้เหล่านี้ เพราะปัญญาเอกใบนั้นหอรกนะ คุณหนู ต่อให้ได้ปัญญาเอก ไม่รู้จักคิดก็บ้าได้น้ำ จมโคลนตมพอกับคนอ่าน กอขอไม่ออกนั้นแหละถมไป ที่ยังหลงตัวเอง ตามืดตามัว โลกเราถึงป็นจน ทุกวันนี้ไล่ละอะคุณหนู โลก โกรธ หลง อิจฉาริชยา ขาดอะไรรู้มียอะ เมตตาจิต คำนี้คำเดียวแหละอะห้าห้ากันชนิดให้เจ๊ง ๆ ไปข้างหนึ่งแหละน่า เชื่อผมเถอะ มองอะไรมองทั้งสองตา อย่างมองด้วยตาเดียว"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 490 - 493)

ด้านมโนกรรม (การกระทำที่แสดงออกทางใจ)

โสภาค สุวรรณ เป็นผู้ประพันธ์ท่านหนึ่งที่ได้เสนอประเภทของกรรม ในนวนิยาย เรื่อง ศิขริน - เทวินตา ด้านมโนกรรม ที่เกิดจากการกระทำที่แสดงออกทางใจ โดยผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตาผูกพันกับความรู้สึกนึกคิด ถึงเรื่องของดรัลตลอดเวลา แต่เทวินตายังมีสติไม่แพ้ผ่น ซึ่งมีภิกษุเป็นผู้คอยย้ำเตือนมโนกรรมที่ดี อันเกิดจากกิเลส ตัณหา กับสิ่งที่ป็นอดีตของเทวินตาให้กลับคืนมา และชี้ให้เห็นกรรมว่าเมื่อเกิดก็ย่อมดับสูญได้ไปตามวาระและสภาพ ควรหมั่นทำบุญแผ่กุศลไม่ให้จองเวรซึ่งกันและกัน ให้มีการอโหสิกรรมซึ่งกันและกัน ดังข้อความต่อไปนี้

หล่อนรู้สึกตัวเองวูบวาบราวหล่อล่อมไว้ด้วยกองไฟ ฝ่ามือของดรัลที่ทาบบนผิวนวลย่องนั้นเริ่มส่งกระแสคลื่นที่หล่อหนาวาดหวั่น แก้อียาวตัวที่หล่อนครบครองแต่เพียงลำพังไหวยวบ ดรัลนั่งลงไกล ๆ มือของหล่อนยังอยู่ในอุ้งมือของเขาแนบแน่น หล่อนเป็นฝ่ายรับฟังอีกตามเคย

"คุณโกรธผมมากหรือวินตา...เมื่อคืนนั้น" เสียงถามแผ่ว ๆ

...

"หล่อนอยากบอกเขาไปว่า ไม่ใช่คุณคนเดียวหรอกดรัล ฉันก็ไม่ผิดกับคุณถ้าไม่มีอารมณ์นั้น...ความรู้สึกของหล่อนสะดุดกึก เสียงภิกษุวัยกลางคนยังก้องอยู่ในหู เมื่อหล่อนและศิขริน วิกรรมานัยเกहनกลับไปลาก่อนออกจากอนุราชปุระในวันรุ่งขึ้น

"ความรักนั้น ย่อมเกิดด้วยเหตุสองอย่าง คือด้วยบุพเพสันนิวาส ความเคยอยู่ร่วมกันมาแต่ปางก่อน และด้วยการเกื้อกูลกันในปัจจุบัน เหมือนอย่างดอกอุบลอาศัยน้ำและเปลือกตมเกิดเจริญขึ้นในน้ำฉะนั้น ขณะเดียวกันก็เป็นความทุกข์นักโยมเอ๋ย ทุกข์นั้นเป็นไปตามวาระและสภาพ กับเป็นไปตามกรรมแห่งอดีต แก้ไขไม่ได้มาก เหมือนเป็นหนี้เขา ขอส่งดอกเบี๊ยะเป็นประจำไว้ก่อน เจ้าหนี้คือกรรมก็ยินยอม แต่ต้นที่ยืมเขามายังมีอยู่...ก็ค่อย ๆ ผ่อนใช้ไป จะผ่อนอย่างไรเล่า นอกจากทำบุญแผ่กุศลให้เขา อย่าจองเวรต่อกันอีก อโหสิกรรมต่อกันเสีย"

กรรมในอดีตหรือ แล้งความรักละ ดรัลกับหล่อนเกื้อกูลกันหรือ กำลังอยู่ในระยะผ่อนใช้หนี้ ใครเป็นลูกหนี้ และเจ้าหนี้คำถามนั้นวนเวียนจนสมองหนักอึ้ง

เทวินตาผุดลุกขึ้น ยังมีอีก...คำปรารภประหลาด ๆ ที่หล่อนเข้าใจยากนัก "อย่าดีใจจนเกินไปเมื่อมีสุขชั่วขณะ อย่าเสียใจเมื่อมีทุกข์มากนักวางเฉยเถอะโยม ใช้สติรักษาและป้องกัน จงรู้เถิด เกิดเป็นมนุษย์นั้น แม้จะมีสุขก็เป็นสุขเล็กน้อย แม้จะมีสุขก็สุขชั่วขณะ แม้มีสุขทุกข์มหิมาติดตามมาเหมือนเงา..."

"มองไปข้างหน้าเถิดโยม อย่าท้อถอยเมื่อคิดถึงอดีตแล้ว จงเร่งระมัดระวังปัจจุบัน เพื่อความทุกข์น้อยในวันหน้า..."

"สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี ล้วนเกิดจากกรรม ไม่มีใครขัดเยียดกรรมให้แก่

กันได้หรือโยม จะโอนหรือโยนให้กันก็ไม่ได้ แม้ทั้งสองฝ่ายจะยอมรับก็ตาม
ทำมาอย่างไรต้องเป็นอย่างนั้น..."

...

"เสียงทุ้มนุ่มนวลขัดถ้อยขัดคำยังวนเวียนอยู่ในสมองของหล่อน

"ไม่มีใครป้องกัน ห้ามไม่ให้มันเกิดไม่ได้หรือโยมเอ๋ย มันต้อง
เป็นไปดังนั้น มันผูกพันสืบเนื่องกันมา มีทางเดียว... เรียนรู้ความเป็นจริง
แล้วจะคลายทุกข์..."

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 354 - 356)

ตอนหนึ่งของเรื่อง ศิขริน - เทวินตา ที่ผู้ประพันธ์เสนอด้านมนกรรม ใน
แง่ที่ว่าให้รู้จักการฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รู้จักการตัดสินใจว่าสิ่งนั้นถูกหรือผิด ควร
นำมาปฏิบัติและประพฤติตาม เช่น ตอนที่ชนนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับดรัลที่ไปมี
ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไรยาผู้เป็นน้องสาวของรสิน ดังข้อความต่อไปนี้

อย่าชะล่าใจไปนะอะคุณวิน คุณดรัลนะทั้งหล่อทั้งมาร์ท ยิ่งอายุ
มากขึ้น ยิ่งเท่อย่าบอกใคร แล้วจะว่าผมไม่เตือน พุดกันตรง ๆ ผมไม่อยาก
ให้คุณวินผิดหวังซ้ำสอง คุณไรยาเธอออกสวยสะพรั่ง สาวน้อยกับสาวมาก
นะต่างกัน ตรงความสดชื่น ความน่ารักน่าเอ็นดูกับความสง่าน่าเกรงขาม
บางทีมันก็ให้ผลทางใจต่างกัน หาไม่ผู้ชายจะมีเมียน้อยเด็ก ๆ ทำไมละ
อะ ไม่มีใครคว่าคุณพี่ คุณอา คุณน้า ลักราย"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 361)

ในด้านมนกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกทางใจ ผู้ประพันธ์จะมุ่งแสดง
ให้เห็นทั้งทางความคิดที่ดีและไม่ดีปะปนกัน เช่น การคิดที่ไม่ดีของไรยาตอนดรัล
ใกล้ชิดเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

"ติดใจใครไม่ติด...กลับไปชอบสาวจนจะแก่ สวยก็ไม่สวย
 ขาวแห้งแก่...ติดตรงมีปริญญเอกกับตำแหน่งครู ๆ แค่นั้น...บ้าหรือดิฉัน"
 (โสภาค สุวรรณ. 2536 : 365)

อีกตอนหนึ่งที่ศิขรินครุ่นคิดถึงภาพที่เห็นระหว่างสาวน้อยไรยากับเทวินตา ว่าตรัสจะตัดสินใจเลือกใคร เนื่องจากไรยาเป็นสาวน้อยทั้งสวยและอímเอิบ แต่เทวินตาเป็นสาวเต็มๆ ผู้ประพันธ์เสนอให้เห็นถึงด้านมนกรรมว่า บางครั้งก็ทำให้คิดในสิ่งที่ดีและไม่ดีเกิดขึ้นเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดความทุกข์โดยไม่รู้ตัว ตั้งข้อความต่อไปนี้

คนพั่งน้อมศีรษะรับเนิบ ๆ มองเห็นแววม่นหมองในดวงตาของ
 หล่อนชัดเจน ขณะแลเลยไปที่สระน้ำ เขามองตามเริ่มเข้าใจอะไร
 เลือนราง...รอยยิ้มผุดขึ้นที่มุมปาก เรื่องของความรักอีกตามเคย ระหว่าง
 สาวน้อยแสนสวย ผุดผาด กับสาวเจริญวัยเต็มที่...ดอกเตอร์เมืองไทยรูป
 หล่อคนนั้นจะเลือกใครหนอ

เขาคิดอย่างคนที่ไม่รู้ต้นลิกหนาบากมาก่อน นี่เห็นจะเป็นบทชิงรัก
 ชิงความสนใจของผู้หญิงสองคนวัยกับผู้ชายอีกหนึ่งกรรมัง ใครจะชนะก็ไม่
 รู้ สาวน้อยนั้นน่าครอบครองเป็นเจ้าของ ทั้งสวยและอímเอิบ กับสาวเต็มที่
 อย่างผู้หญิงตรงหน้าเขาขณะนี้

หล่อนไม่ใช่คนสวยจนผู้ชายแลตามอย่างสาวน้อยผู้นั้น ดูจะเรียบ ๆ
 ไปด้วยซ้ำ นอกจากตาโต ๆ ที่เป็นจุดเด่นบนใบหน้า เขาทอดสายตาจับใบ
 หน้าขาวนวลอย่างพิจารณาประกายอ่อนโยนจตุวามตามความรู้สึก สำนึก
 และอารมณ์ที่ผุดวามขึ้นอย่างไม่รู้ตัว

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 367 - 368)

อีกตอนหนึ่งที่เทวินตาครุ่นคิดถึงคำพูดของลู่ฉานพีละไว้ ที่คอยแนะชี้ทางที่ควรทำ แต่เทวินตายังติดอยู่ในห้วงมโนกรรมกับอดีตที่เกิดขึ้นกับดรัล จนทำให้ไม่มีความสุข มีจิตใจเศร้าหมอง ดังข้อความต่อไปนี้

หากเมื่อหวนระลึกถึงคราใด เทวินตาก็เสียน้ำตาครานั้น สัมผัสภายนอกเหล่านั้นยังกินใจฝังใจไม่รู้ลืม ยิ่งคิดความเจ็บช้ำจากอดีตก็ดูจะเด่นเร่า ๆ ขึ้นมาอีก ลู่ฉานพีละไว้ที่เปรียบเหมือนผีสาวแก่ ๆ นั้นแหละที่พูดไว้ว่า

"ก็แค่เนื้อหนังมังสาภายนอกหรือกายาริน ไม่ลึกหรือตรงไหน แต่ก็นั่นแหละ... ฝังใจไปอย่างนั้น จริง ๆ แล้วมันก็อย่างที่รินว่า สัมผัสพวกนั้นรวมไว้ด้วยความรัก ความสุข ยังอะไร ๆ สารพัด ใครจะลืมได้ง่าย ๆ "

"คุณวินเป็นอะไรล่ะอะ" เสียงทักดังมาจากประตูห้องเปลี่ยนบรรยากาศได้ฉับพลัน เทวินตาปาดน้ำตาที่จมนั่งเหงา...

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 402)

อีกตอนหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอกรรมจำแนกตามทวาร เช่น ตอนที่เทวินตาหวนนึกคิดถึงคำพูดของศิขริน ทำให้จิตใจว้าวุ่น ตกอยู่ในห้วงภวังค์ ทำให้เกิดมโนกรรมดังข้อความต่อไปนี้

มีใครร่วมขบวณละคะ คุณศิขริน..." เทวินตาเดาหวนนึกไปถึงเจ้าของนามนั้น รอยยิ้มผุดขึ้นที่มุมปากของหล่อนอย่างไม่รู้ตัว ดูเหมือนทุกครั้งที่นึกถึงบุรุษผู้นั้น เทวินตาก็เกิดความรู้สึกชนิดหนึ่งที่ไม่อาจจำแนกลงไปอย่างเจาะจงได้ว่า คืออะไร... หากมีคนตั้งปัญหา หล่อนก็คงตอบได้เพียงว่า... ความรู้สึกนั้นเปรียบได้ดังสายธารที่ไหลผ่านหมู่ไม้ เยือกเย็นชุ่มชื้น ช่างผิดกับความรู้สึกที่มีต่อดรัล หากเปรียบกันแล้ว เป็นสายน้ำเขียว

กราก ผาดโผน โจนทะยาน รุกเร้าอารมณ์ของหล่อนเหลือคนนับ

ชีวิตของหล่อนปรารถนาอารมณ์ชนิดใดกันแล้ว ปากกาในมือหล่อน
ลงโดยไม่รู้ตัว แล้วกลิ้งตกจากโต๊ะ เสียงกระทบพื้นนั่นเองที่พาให้เทวินตา
สะดุ้งสุดตัว นี่หล่อนกำลังคิดอะไร หล่อนกำลังเปรียบเทียบบุรุษทั้งสองเพื่อ
อะไรกัน

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 404 - 405)

หรือตอนที่เทวินตานึกครุ่นคิดถึงคำพูดของชนนคอยกระตุ้นเตือนความจำ
เมื่อครั้งอดีตกับดรัล ทำให้จิตใจมีแต่ความฟุ้งซ่าน กระสับกระส่ายและสับสน ไม่มี
ความสุข ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตานิ่งอึ้ง คำพูดประโยคสุดท้ายของชนน กระตุ้นเตือนความ
จำบางอย่างให้หวนกลับมาหาหล่อนอีกครั้ง ใบหน้าของพระภิกษุชรารูปนั้น
นั่นเอง เสียงแว่ว ๆ เหมือนจะลอยมากับสายลมยามเย็น

"โยมเอ๋ย...พระพุทธรูปองค์ได้ดรัลไว้ว่าความรักเสมอด้วยตนไม่มี
จะมีอะไรที่พึงรักยิ่งไปกว่าตน ความรักในสามภพนี้ คนรักแล้ว ที่แท้ก็มีเพื่อ
ตน เพื่อความพอใจ ความสุขของตน เมื่อใดบุคคลหรือสิ่งนั้นมาขัดกับความ
ความพอใจของตน เมื่อนั้นความรักอันนี้จะลื่นไถลกลายเป็นความแค้น โยมเอ๋ย
...กรรมและเวรนั้นเปรียบดังโซ่ที่ล่ามขาบุคคลพ้นจากการแน่นอนนักไม่
เพียงแต่จะผูกกันเฉพาะในปัจจุบันชาตินี้เท่านั้น ยังผูกพันไปถึงชาติภพอื่น ทำ
การแก้แค้นนี้ ตอบแทนกันไปมา...ยึดเชื้อไปนานจนกว่าจะเลิกผูก...
อโหสิกรรมเสีย...เวรก็ระงับเมื่อนั้น..."

"หล่อนส่ายหน้าช้า ๆ อะไรหนอที่เป็นเหตุให้หล่อนรำลึกไปไกล
เพียงนั้น ภิกษุนี้แล้วมีจุดประสงค์อย่างไร จึงกล่าวคำปรารภเป็นปริศนา

ให้ต้องขบคิดและเรื่องอะไร...จริงซี มันเรื่องอะไรกัน ที่หล่อนจะคิด

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 463)

และตอนที่ตรัสแสดงความเห็นแก่ตัว และรู้สึกรำคาญการสนทนาของชนน ขณะโต้ตอบกับเทวินตา ขณะที่กำลังครุ่นคิดเข้าข้างตัวเองอยู่อย่างเงียบ ๆ ถึง เรื่องการสนิทสนมกับเทวินตา ดังข้อความต่อไปนี้

คนที่นั่งฟังด้วยอาการสงบมานานลอบถอนใจใหญ่ นึกรำคาญอย่าง ช่วยไม่ได้ มองคนข้าง ๆ อยากจะให้มิเพียงเขาและหล่อนตามลำพังผิวแก้ม เนียนไร้ฝ้าผิวของเทวินตาห่างแค่เอื้อม เขาอดสังเกตุไม่ได้ ด้วยความรู้สึก ใกล้เคียงที่มีมาแต่เดิมว่าหล่อนซุบไป คงเป็นเพราะหน้าที่หรรษาของหล่อนนั้น แหละ ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตรกรรมของ ยู.เอ็น. มันให้อะไรหล่อนบ้าง นะ

นอกจากตระเวนไปรอบสารทิศในดินแดนด้อยพัฒนา กำลังพัฒนา แล้วกลับไปนั่งเหงาอยู่ในห้องเช่า ที่ร้ายก็คือ ที่นี้ตรัสคิดอย่างลำเอียงเข้า ข้างตัวเอง ช่วยไม่ได้นี่นะถ้าใครจะตกอยู่ในที่นั่งเดียวกับเขาเวลานี้ ก็ต้อง เห็นแก่ตัว ต้องหึงด้วยกันทั้งนั้นแหละวะ...เขาบอกตัวเองเช่นนั้น

ก็ดูซี...เมื่อหล่อนมาจากกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ออกมีน้ำมีนวลเปล่ง ปลั่งชั่วเวลาไม่กี่เดือนหล่อนซุบซิบลงผิดตา ถ้าไม่เพราะไอ้หมอนั้น เจ้า ดอกเตอร์นามสกุลยาวยัด สะกดลำบากลำบากคนนั้น ที่พาหล่อนตระเวน

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 473)

หรือตอนศิขรินครุ่นคิดในใจ เมื่อมองภาพของตรัสชายคนรักในอดีตของ เทวินตาที่คิดหึงหวง ผู้ประพันธ์เสนอด้านมโนกรรมผ่านให้ตัวละครศิขรินรู้จักถึง ผิดชอบชั่วดี ละซึ่งกิเลสตัณหา หรือการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ในโอกาสอันสมควร

และเหมาะสม ดังข้อความต่อไปนี้

คนสวมแว่นหัวเราะหิ ๆ อะไร ๆ กระจ่างยิ่งขึ้นอยากจะบอก
ตรง ๆ ให้ดอกเตอร์แห่งประเทศไทยผู้นี้รู้ว่าสายใยมิตรภาพ มิตรจิตที่
เขาเชื่อมโยงกับคนรักของท่านนะ หาได้ก้าวหายไปทางศีลธรรมลัทธิ
เรื่องของความนิยมชมชอบ พอใจเป็นของส่วนบุคคล ถึงอย่างไรก็เก็บอยู่
กับตัวกับใจเขาได้นะ ไข่จะทุรนทุรายถึงกับไขว่คว้าก็เปล่าทั้งเพ

"ถ้าเข้าทางพระ รู้หลักแห่งความเป็นจริงถึงเพียงนี้ ยังปล่อยให้
กิเลสตัณหาเป็นเจ้าครองหัวใจก็เห็นจะไม่ใช้ศิขรินกระมัง อยู่ ๆ พบแสง
สว่างแล้วปิดตาตัวเองให้มืด แต่จะให้ปฏิเสธว่าไม่นิยมผู้หญิงไทยคนนี้ เขา
ก็หลอกตัวเองไม่ได้ เป็นเรื่องของคนถูกชะตากันมากกว่า ตั้งแต่เมื่อหล่อน
เพื่อไข่ ทั้งเสื้อผ้าเขานั่นแหละ... เพราะอะไรก็บอกไม่ถูก

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 474)

นอกจากนี้ยังเห็นว่าผู้ประพันธ์มุ่งเสนอด้านมโนกรรม คือ การกระทำซึ่ง
แสดงออกมาทางใจ ว่า การคิดอย่างเห็นแก่ได้บางครั้งเมื่อไม่ได้สมตั้งใจ อาจ
ก่อให้เกิดความทุกข์ในใจ อยู่อย่างไม่มีความสุข มีจิตคิดร้ายต่อผู้อื่น ซึ่งผู้ประพันธ์
ชี้แนะให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ เช่น ตอนดริลคิดขอคืนดี
กับเทวินตาแต่ถูกปฏิเสธ ดังข้อความต่อไปนี้

เรามองเหม่อไปที่ประตูบานเล็กที่ติดต่อกัน กรามขบกันเป็นสันนูน
เมื่อบอกตัวเองว่า... นายดริลเอ๋ย... ถ้าเป็นสภาพบุรุษไม่สำเร็จ ก็เห็น
จะต้องเป็นอันธพาลกันบ้างละ ให้มันรู้ไปว่า ผู้หญิงอย่างเทวินจะสามารถ
แยแสกับ... เรียกอะไรดีหนอ...

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 484)

ยังมีอีกตอนหนึ่งที่เทวินตานึกครุ่นคิดถึงคำพูดของชนนเกี่ยวกับดรัล ทำให้เทวินตามีความทุกข์ ไม่รู้จะตัดสินใจอย่างไรครั้นเมื่อดรัลสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เทวินตาเห็นอีกครั้งเป็นการแก้ตัว ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนะกรรมผ่านเทวินตาให้นึกในห้วงความคิด จึงทำให้จิตพุ่งชาน ร้อนรุ่ม ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณดรัลไม่ใช่จะรูปหล่ออย่างเดียวนะอะคุณวิน ใครเข้าไปใกล้อดรักอดใจอ่อนไม่ได้ คุณรับเองก็อ่อนไหวไม่แพ้กัน ทำใจผมจะโรแมนติกได้ นมึงอย่างคุณดรัลบ้างน้อ"

เทวินตาสลัดความรู้สึกเหล่านั้นเสียทีวัน นึกถึงกรรม... ที่คอยคิดให้ตัวเองหมดความสุข คนพูดประโยคนั้นป่านนี้ก็ยังจำได้หรือไม่ เขาบอกหล่อนว่า "เรารู้แล้วว่าอะไรเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ ก็เรื่องอะไรจะคิดถึงมันเล่าคุณ เรื่องอะไรจะปล่อยให้กรรมเหล่านั้นรบกวนเรา เมื่อรู้ดีต้องผ่อนคลายขจัดไปเสีย สุข ทุกข์ ทั้งหลายอยู่ที่จิตที่ใจของเราเอง เท่านั้นเพราะจิตเป็นตัวคิด ใจก็พุ่งชาน ร้อนรุ่ม ร่างกายพลอดเตือดร้อน ผิดจิตให้อยู่ในความควบคุม มีสติ แล้วทุกข์ทั้งหลาย ทุกข์จากความรัก โลก โกรธ หลง จะคลาย เชื่อผมเถิด"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 526)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา พบว่าผู้ประพันธ์ได้นำเสนอประเภทของกรรม ด้านการจำแนกตามทวารหรือทางที่ทำกรรม หรือทางแสดงออกของกรรม 3 ประเภท คือ

1. ด้านกายกรรม ผู้ประพันธ์เสนอแนะไว้ว่า การกระทำที่แสดงออกทางกาย จะเจตนาเบียดเบียนหรือไม่เบียดเบียนนั้น จะทำให้เกิดความทุกข์
2. ด้านวจีกรรม ผู้ประพันธ์เสนอแนะไว้ว่า การกระทำที่แสดงออกทางวาจา จะเจตนาเบียดเบียนหรือไม่เบียดเบียนนั้น เช่น การพูดประชดประชัน

การพูดกระแทกแตกตั้น การอิจฉาริษยา จะทำให้จิตใจว้าวุ่น ไม่ได้รับความสุขถ้าพูดในทางที่ไม่ดี

3. ด้านมโนกรรม ผู้ประพันธ์เสนอแนะไว้ว่า การกระทำที่แสดงออกทางใจ จะเจตนาเบียดเบียนหรือไม่เบียดเบียนนั้น ทั้งในทางดีและชั่ว ควรคิดพิจารณาโดยใช้เหตุผลเป็นเครื่องตัดสิน จะทำให้จิตใจไม่ว้าวุ่น พึงช้าน และกระสับส่าย ดังปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบประเภทของกรรมที่จำแนกตามทางทวาร
ในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
ด้านกายกรรม	4	15.39
ด้านวจีกรรม	12	46.15
ด้านมโนกรรม	10	38.46
รวมทั้งสิ้น	26	100.00

2.3 จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผล

การวิเคราะห์กรรมที่จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผลในการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวinta นั้น จะแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กรรมดำ
2. กรรมขาว
3. กรรมทั้งดำทั้งขาว
4. กรรมไม่ดำไม่ขาว

กรรมดำ

โสภาค สุวรรณ เป็นผู้ประพันธ์ท่านหนึ่งที่ได้สังเกตเห็นว่าแนวกฎแห่งกรรมนี้มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไร จึงได้มุ่งเสนอในแต่ละด้านให้ปรากฏในนวนิยาย เพื่อเผยแพร่ด้านธรรมะให้รู้จักโดยทางอ้อม หากทุกท่านได้อ่านและได้ศึกษาจากนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวinta ในด้านกรรมดำ จะเห็นว่าผู้ประพันธ์ได้สร้างพฤติกรรมของตัวละครคือไวยา สาวน้อยที่คอยจะแย่งคนรักของเทวinta จนเมื่อเห็นไวยานุดขึ้นชมศิขรินจึงโต้ตอบให้แบบประชดประชันดังข้อความต่อไปนี้

สาวน้อยเขยิบเข้ามาใกล้ กระซิบว่า "ไม่รู้เลยนะคะพี่วินว่า ดอกเตอร์วิกรมานัยเก เล่นดนตรีก็เป็น ถอดแว่นแล้วแปลกจัง"

"ผมว่าหล่อกว่าสวมแว่นเป็นไหน ๆ" ชนชยับมาบ้าง "หนุ่มสิงหลิสนี่ไม่เลวนะอะ คุณไวยา เคยสนบ้างหรือเปล่า"

"พี่ชนน" สาวน้อยค้อนขยับ คนรับค้อนมองเห็นกับตาตนเองเด่น

ชัด ว่าอาการค่อนข้างนั้นหาได้หยุดลงที่เขาไม่ หากได้เลยต่อไปแล้วสิ้น
สุดลงที่บุรุษร่างสันทัดที่นั่งหน้าตังไม่ไกลกันนัก

ชนนถอนใจเอือกอย่างไม่รู้ตัว ก่อนจะหันมาหาเพื่อนหญิงรุ่นพี่คราง
ในใจไปว่า...คุณวิน ถ้าเดือนก็จะแหวัดเอาอีก แต่ผมไม่อยากให้ประวัติ
ศาสตร์ซ้ำรอยเลยให้ตายซี ตัดสินใจอะไรช่างนักหนาที่ไม่รู้...เฮ้อ...

เสียงสวาน้อยกระซิบกับเขาว่า "หล่อแค่ไหนก็ไม่สนค่ะ พี่ชนน
คนละภาษา พูดกันไม่รู้เรื่อง สู้หนุ่มไทยไม่ได้"

"ก็จริงหรอค่ะ" ชนนโต้ตอบ "พูดอะไรก็จริงทั้งนั้น แต่อย่าลืม
ความจริงอะไรอย่างหนึ่งก็แล้วกัน คนเราเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามกฎแห่ง
กรรมนะค่ะ ถ้าจะต้องเป็นไปอย่างนั้นช่างทั้งโขลงก็ดูไม่ได้ แต่ละคนมี
วิถีทางของตัวเอง...ป้องกันแทบตาย มันจะต้องเป็นไปมันก็เป็น"

...

"อย่างนี้" ชนนอดไม่ได้ที่จะกระซิบขึ้นอีกครั้ง "ถ้าคุณไรรายสน
ดอกเตอร์วิกรมานัยเก ต้องจ่ายเงินค่าตัว...เฮ้ย...สินสอดแพงหุ้ดับดับ
ไหม้เลยนะค่ะ"

(โสภาศ สุวรรณ. 2536 : 368)

และตอนที่ไรรายพูดต่อว่าชนน ขณะที่เดินตามโคลนเลนว่า

"พี่ชนน ไม่รอกันบ้างเลยนะค่ะ หนูกลัวพลาดลงคันนาโคลนตม
ทั้งนั้นเลย แหม...พวกชาวบ้านนี่ก็พิลึกทำยังกะไม่เคยเห็นคน จ้องเอา ๆ
ดูซิคะพี่ดรัล" หล่อนเอ็ดอึง เมื่อเห็นตาโต ๆ หลายสิบคู่ที่จ้องเขม็งแทบ
ไม่กะพริบ

"ตัวก็ดำดำ เห็นแต่ลูกตาขาววอก" ไรรายบ่นออก ๆ "พี่ดรัลให้
หนูเกาะหน่อยเถอะค่ะ"

"ตามผมมาก็แล้วกัน" ดรัลรับคำไปอย่างนั้นเอง เสียงสาวน้อย
โวยวายเมื่อต้องถอดรองเท้า ย่ำตามคันทนาที่มีโคลนตมข้างหน้า เขาหันมา
บอกว่า

"ดินโคลนพวกนี้เพียงแต่เปื้อน ไม่สกปรกเลยคุณไวยาตรงสะพาน
มีลำธารน้ำใส ขากลับมาก็ล้างได้ ล้างให้สะอาดแค่ไหนก็ได้"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 391)

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกรรมดำ ซึ่งหมายถึง กรรมที่เกิดจากการกระทำ
ที่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ
ผ่านบทบาทของตัวละครชนที่ไม่ได้เจตนาจะพูดให้เทวินตารู้สึกเสียใจ ดัง
ข้อความต่อไปนี้

"ผมพูดอะไรผิดหรือ..."

หล่อ่นส่ายหน้า ทردادตัวลงนั่งบนเก้าอี้มุมห้องนั่นเอง มือทั้งคู่มิ
หน้า น้ำตาซึมพรารวจขึ้นฝ่ามือ ไม่มีอะไรผิดแม้แต่คำเดียวอย่างที่ดีรัล
รำพันให้ฟัง ทำไมหล่อ่นจะจำไม่ได้ เป็นใครจะทนได้ จะใจแข็งเป็นหิน
ไปได้ได้อย่างไรกัน

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 401)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเสนอด้านกรรมดำ ซึ่งเป็นการกระทำที่เบียดเบียน
สร้างความลำบากใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ไว้ในนวนิยายเรื่อง ศิขริน - เทวินตา
ในแง่มุมอีกแนว เช่น ตอนที่ดรัลพยายามพูดเล่าโลมขอคืนดีกับเทวินตา แต่จิตใต้
สำนึกเตือนสติให้นึกถึงเรื่องที่ผ่านไปในอดีต ทำให้เกิดความเจ็บช้ำขึ้นมาปะปนกับ
การจะสร้างความรักขึ้นมาใหม่อีกครั้ง จนไม่มีความสุข ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมพูดอะไรผิดหรือ..."

หล่อนส่ายหน้า ทรวดตัวลงนั่งบนเก้าอี้มุมห้องนั่นเอง มือทั้งคู่บิดหน้า น้ำตาซึมพราราวจนขึ้นฝ่ามือ ไม่มีอะไรผิดแม้แต่คำเดียวอย่างที่ตรัสรำนันให้ฟัง ทำไมหล่อนจะจำไม่ได้ เป็นใครจะทนได้ จะใจแข็งเป็นหินไปได้อย่างไรกัน

...

หากเมื่อหวนระลึกถึงคราใด เทวีนตาก็เสียน้ำตาครานั้น สัมผัสภายนอกเหล่านั้นยังกินใจฝังใจไม่รู้ลืม ยิ่งคิดความเจ็บช้ำจากอดีตก็ดูจะเด่นเร่า ๆ ขึ้นมาอีก ลูणाผีสะใภ้ที่เปรียบเหมือนผีลาวแท้ ๆ นั้นแหละ ที่พูดไว้ว่า

"ก็แค่เนื้อหนังมังสาภายนอกหรือกายยวิน ไม่สึกหรอตรงไหน แต่นั่นแหละ... ผีพูดไปอย่างนั้น จริง ๆ แล้วมันก็อย่างที่วินว่า สัมผัสพวกนั้นรวมไว้ด้วยความรัก ความสุข ยังอะไร ๆ สารพัด ใครจะลืมได้ง่าย ๆ"

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 402)

และอีกเหตุการณ์หนึ่งที่เทวีนตานิหวนถึงความรักในอดีตกับตรัส แต่ภาพในชาติภพก่อนเข้ามาแทรกขณะที่ยืนเคว้งคว้างกลางลานกว้าง ไม่รู้สึกตัว ทำให้กริตร้องอย่างสุดเสียง เมื่อภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ปรากฏขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

รอยยิ้มยังกระจายอยู่บนใบหน้าขาวนวลของหล่อน ตาหลับพริ้ม ใบหน้าของตรัสลงเวียนลอยล่องอยู่รอบตัวแล้วหายวับไป หล่อนเห็นตัวเองยืนเคว้งคว้างกลางลานกว้าง เนื้อตัวแพรวพราระยับด้วยทองหยองเพชร นิลจินดาหลากสี

เจดีย์องค์มหาชาวโพลนเป็นฉากหลัง พลันลมเย็น ๆ ที่พัดเฉื่อย กระทบกายก็แปรเปลี่ยน หล่อนจำเจดีย์องค์นั้นได้แล้ว ซูปรามา... แห่ง

อนุราชปุระ ลมร้อนวูบวาบสะท้อนผิว ลานกว้างที่ดูอ้างว้าง กลาดเกลื่อน
ด้วยผู้คนแต่งกายประหลาดล้ำ คนเหล่านั้นพากันวิ่งวุ่น ทำไมกันนะ...

"วินตา" เสียงเรียกแผ่ว ๆ มากับลมร้อนระอุ หล่อนชะเง้อหา
ไฟกองมหิมาลุกโชติช่วง ร้อนแรงแทบจะแผดเผาให้เป็นจุน โนน...ดรัล
...นุ่งห่มขาวตลอดตัว น่าแปลกนัก

"ดรัล" หล่อนตะโกนก้อง ยืนแขนออกไป หวังสัมผัสปลายนิ้วของ
เขาที่เอื้อมมาหา

"คุณ" เสียงแปลกใหม่สอดแทรกขึ้นท่ามกลางเสียงอึงคะนึงของผู้
คนและเสียงไม้ปะทุไฟจากกองเพลิงนรกนั้น หล่อนหันขวับมาตามเสียงเรียก

"ศิขริน" มือคล้ำนวลยื่นมาสัมผัสต้นแขนของหล่อน

"อย่าไป..." เสียงห้ามจากเจ้าของมือนั้น

"วินตา" ดรัลไขว่คว้า กองไฟมหิมาคั่นขวางหล่อนกับเขาไว้แน่นหนา
มือที่ยึดต้นแขนหล่อนแน่นราวปลอกเหล็ก ความร้อนแทบจะแผดเผาให้
มอดไหม้กลายเป็นจุน เสียงแว่วมาเข้าหูอีกว่า "อย่าไป ที่นั่นร้อน..."

"วินตา" ดรัลทูลทูลรายน้าสงสารนัก กองไฟหิมานั้นราวกับจะมีชีวิต
มันแผ่กว้างออกไปทุกที เปลวเพลิงสีแดงฉานแลบเลียราวมีนรกที่ไขว่คว้า
เพียรคร่าชีวิตคนรอบข้าง

"ปล่อยเขาไปเถิด" เสียงเดิมนั่นเอง "เขาตามไม่ได้อีกแล้ว เห็น
ไหม"

หล่อนหันไปรอบ ๆ หวาดกลัวและงุนงง ความร้อนรอบตัวทวีความ
รุนแรงขึ้นทุกขณะ หล่อนร้องกรีดสุดเสียง

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 540 - 541)

หรือตอนที่โรยานพยายามให้ดรัลพูดเรื่องความสนิทสนมให้เทวินตาได้รับรู้
เรื่องราว ทำให้ดรัลขุ่นเคืองโรยามาก ตาลุกวาวด้วยโทสะ เทวินตารู้สึกเสียใจ

กับเรื่องราวที่เกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่สอง ดังข้อความต่อไปนี้

"พูดตรงนี้ซิคะนี่ดรัล" ลาวน้อยปราดเข้ามาจับแขน "ต้องพูดที่นี้
คะ ไม่ใช่เรื่องลับลึกหน่อย...พี่วิน"

"ผมบอกแล้วว่าให้คุณกลับไปก่อน" ดรัลหันขวับไปหาเจ้าของเรื่อง
ตาลุกวาวด้วยโทสะที่แผดเผาภายใน "ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะรุกรานก่อ
เหตุในวันนี้ ถึงอย่างไร...เราก็ตกลงกันแล้ว ผมกับวินตาจะจดทะเบียน
แต่งงาน เข้าใจหรือยัง"

"แต่กับใครคะ กับผู้หญิงที่กำลังจะแก่นั่นนะหรือคะ" คนพูดเสียง
แหลม ความรู้สึกหลายอย่างประดังขึ้นมาแทบจะพร้อมกัน "พี่ดรัลจะทำยัง
ไงกับเด็กในท้องหนู ฝากท้องที่โรงพยาบาลเมื่อวาน หนูบอกเขาไปแล้วว่า
พ่อชื่อดอกเตอร์ดรัล พงศ์ภวนะคะ จะว่าไงไม่ทราบ"

คำพูดประโยคนั้น ดุจะขยายความข้องใจของใครอีกหลายคนใน
ห้องนั้นที่ยังงุนงงสับสนให้กระจ่างแจ้ง ดรัลโกรธจนหน้าซีด มือสั่นเหิมตกใจ
ในข่าวใหม่ที่เพิ่งรับรู้ ชนถอนใจเอือม คู่หมั้นสาวน้อยขยับเข้าไปหาพลง
ยื่นมือยื่น ๆ เข้าไปซุกไว้ในอุ้งมืออีกฝ่าย กระซิบเสียงเครือว่า

"อาจารย์คะ ทำไงดี...หนูส่งสารอาจารย์เทวินตาจริง ๆ"

ลูกาแม่ปากแน่น ที่ปัดหันหลังกลับ เดินออกจากห้องนั้นเป็นคน
แรก ดวงตาของเขาวาวโรจน์ กรามขบเป็นสันนูน ภรรยาเป็นฝ่ายขยับตาม
ไปเป็นคนที่สอง

"ว่าไงคะ" ต้นเรื่องขยับปากเจรจาต่อไป

"เราพูดกันแล้ว ตกลงกันแล้ว" ดรัลตอบเสียงกร้าว มองร่างอัน
แอ่นตรงหน้าอย่างเกลียดชังเต็มที ถ้าเป็นผู้ชายด้วยกันจะต้องให้สลบคามือ
ความรู้สึกขณะนั้นเหมือนตกนรกทั้งเป็น ไม่กล้าแม้จะมองมาที่เทวินตา

"หนูก็ไม่ได้ว่าไม่ได้ตกลง" เสียงรับรู้

"แล้วทำไม ผมบอกแล้วว่าจะกลับมาแต่งงาน"

"ค่า" เสียงยานคางนำหมั้นไว้ในความรู้สึกของหลาย ๆ คนในที่นั้น "แต่เรื่องคนจะเกิดห้ามได้ที่ไหนละคะพี่ดริล หนูไม่ได้ตั้งใจเหมือนกันแหละ"

"คุณกลับไปก่อนได้ไหม" ดริลเพียรระงับอารมณ์

"หนูจะกลับก็ได้ แต่ต้องรู้เรื่องก่อนว่าจะทำยังไงกับเด็กในท้องหนูนี่นะ"

"วินตา" ดริลอุทาน เมื่อร่างสูงโปร่งของเทวินตาหันกลับ

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 550 - 551)

ในด้านกรรมด่าได้นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละคร อีกตอนที่โรยาหันมาพูดกับเทวินตาถึงเรื่องการเจ็บป่วย ซึ่งสร้างความเจ็บซ้ำให้เทวินตามาก เนื่องจากโรยาได้ขี้แฉ่งดริลไปอีกครั้ง ผู้ประพันธ์สร้างกรรมด่าผ่านบทบาทของโรยาดังข้อความต่อไปนี้

"พี่วินหายแล้วหรือคะ แต่ใคร ๆ เขาว่าเป็นที.บี.น่ะ ต้องกินยาตั้งปี่สองปึกว่าจะหายเรียบร้อย แต่งงานได้หรือคะ โรคมีทรุดแย่..."

"กลับ...กลับไปเดี๋ยวนี้" ดริลตะคอกอย่างสุดจะอดกลั้น

"ยังไม่ไปค่ะ" เสียงตอบอย่างตื้อร้นเต็มที ชนถอนใจซ้ำสอง นึกชมตัวเองอยู่คราครั้น ยังไง ๆ เราก็มองขายนี้นิไม่ผิด มีหรือจะยอมเสียเปล่า ๆ โดยไม่ได้ขอตอบแทน เมินเสียเถอะ ถึงจะโน้มน้าวใจดริลไม่ได้ แต่คุณวินก็คงต้องรบรากับยายคนนี้อย่างนานแสนนาน ยังไอ้เด็กในท้องนั้นอีกคน จะตกลงกันยังไง

"บอกให้กลับ" ดริลฉวยแขนไว้มัน นัยน์ตาลูกกวาดด้วยโทสะ

"ก็ได้ค่ะ แต่บอกเสียก่อนนะคะ หนูไม่ทำแท้งหรอก พระท่านว่า

บาปค่ะ"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 552)

และเหตุการณ์ตอนที่เทวินตาบอกกับชนนว่ารู้สึกเสียใจที่ดรัลจบชีวิตลง เพราะตนเองโมโหไม่รับฟังคำพูดของดรัล ทำให้ดรัลเสียใจเพราะความว่าวาม เทวินตาจึงปรับความทุกข์กับชนน ดังข้อความต่อไปนี้

"ความผิดของฉันทเองคุณน ฉันทผิดคนเดียวจริง ๆ ถ้าไม่ปฏิเสธ ดรัลอย่างนั้นเขาคงยังไม่ตาย ถ้าใจเย็นอีกหน่อย เราก็คงรู้เรื่อง..."

"คุณวินจะคิดอย่างนั้นไม่ได้" ชนนถอนใจเป็นคำบสอง

"โอ้ คุณน" น้ำใส ๆ ที่ปรี่มอยู่ในดวงตาทั้งคู่เริ่มหยาดลงตาม ร่องแก้มของหล่อน "ดรัลเจ้าอารมณ์แค่นั้นคุณนก็เคยรู้... รู้กันมานานไม่ใช่หรือคะ ฉันทว่าวามไปแท้ ๆ เพราะความเจ็บใจแค้นใจตัวเอง ที่เรื่อง มาลงเอยอย่างนั้น"

"ไม่ถูก ใครห้ามความตายได้เล่า คุณวิน จำไม่ได้หรือ"

"ถึงอย่างนั้นก็เถอะ" เสียงถอนละอื้น "ฉันทก็มีส่วน ดรัลผิดหวัง และตี้มมาก... กลืนเหล้าออกฟุ้ง คุณนก็เห็นไม่ใช่หรือคะ เขาอยู่ที่บาร์ เหล้าตลอดงาน ตอนที่พูดกับฉันท"

เทวินตาพับหน้าลงกับฝ่ามือตัวเอง หัวใจเหมือนจะขาดเสียให้ได้ "ตอนนั้น..." หล่อนกล่าวระคนละอื้น "ดูเหมือนเขาจะเมานิด ๆ แต่ฉันท ก็เสียใจน้อยใจสารพัด จนไม่ทันยั้งคิด ลืมไปว่า... ดรัลหุนหันพลันแล่นเพียง ไหน"

"ผมทราบดี..." ชนนผงกศีรษะรับ "ผมเองคิดไม่ถึงจริง ๆ"

"คุณไรยา... ไม่น่าเลยคุณน ถ้าไม่มีปัญหาเรื่องท้องไส้ ดรัลคง

ไม่ว่าวัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 569)

กรรมขาว

ในด้านกรรมขาว ซึ่งหมายถึงการกระทำที่ไม่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอผ่านบทบาทของตัวละครเพื่อชี้ให้เห็นว่า การทำสิ่งที่ดีนั้นจะทำให้ได้รับแต่ความสุขทั้งผู้รับและผู้ให้ เช่น ตอนที่ศิขรินร่วมงานกับเทวินตาเกี่ยวกับโครงการของยู. เอ็น และไต่ถามทุกข์สุขส่วนตัวของเทวินตาเมื่อเห็นริบเร่งทำงาน โดยการแสดงความหวังดี ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมจะจัดงานตามกำหนดเดิม ถ้าคุณไม่คิดว่าผมโหมงานเกินไป"

"ไม่คะ...ไม่...ฉันไม่ได้คิดอย่างนั้นเลย คุณบอกฉันว่าเราไม่ได้ไปจำนำแล้ว...ถ้าอย่างนั้นจะไปไหนต่อล่ะคะ"

"คุณมาศรีลังกาหลายเดือนแล้ว คงรู้กระมังว่าบ้านเมืองผมมีชื่อเรื่องเพชรนิลจินดา"

"ค่ะ" หล่อนโน้มศีรษะรับ "ก่อนมาก็ได้คุยกับท่านอุปทูต"

"ในโคลอมโบก็หาได้ไม่ยากจริงอยู่ แต่ผมคิดว่าคุณอยากเห็นวิถีชุดหาลอยของเรบ้าง ไม่ไกลเลย ราว ๆ ห้าสิบหกไมล์เท่านั้นเอง เมืองรัตนประไพของคุณ"

"รัตนประไพ" เทวินตาพิมพ์้า "ฉันอ่านพบชื่อนี้หลายครั้งนะคะ นึกออกกะ คุณเขียนไว้ในรายงานเรื่องการปลูกข้าวได้ร่มมะพร้าวที่มาลาบาร์"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 369 - 370)

ตอนที่เทวีนดารักษามารยาทกับผู้ฟัง โดยไม่ทำให้ศิขรินขวยเขิน เมื่อนั่งครุ่นคิดถึงคำพูดเชิงปรารภเข้ามาสู่ห้วงคำนึง ดังข้อความต่อไปนี้

"ไตรลักษณ์คืออะไรคะ" หล่อนถามเขาไปอย่างนั้นเอง เพื่อมารยาทมากกว่า ทั้ง ๆ กำลังตีมต่ำกับภาพงามประหลาดตรงหน้า แต่ดูเหมือนจะน่าขำแท้ ๆ ที่คำพูดเหล่านั้นของศิขริน วิกรรมานัยเกกกลับติดตรึงในสมองได้โดยไม่รู้ตัว

"ผมจะบอกอย่างง่าย ๆ ไตรลักษณ์คือลักษณะสามประการ ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน เรา เขา ของเรา ของเขา ไม่ว่าความสุข ความทุกข์อะไรทั้งสิ้น โลกนี้มันหลอกเรา แต่ผมขนาดรู้ ๆ ว่ามันหลอกบางอย่างก็ยังคงยินยอมให้หลอก"

เทวีนตาหัวเราะ หากเขามีลีลาขึงขังจนหล่อนต้องตีหน้าเคร่งจริงจัง ๆ นะคุณ อย่าเห็นเป็นเรื่องตลกไปเลย ความจริงมันเป็นอย่างนี้ มีสุขก็เล็กน้อย มีสุขก็ประเดี๋ยวเดียว และแม้มีสุขนิดหนึ่งแต่ก็มีทุกข์ตามมามากมายเทียบกับความสุขแล้วทุกข์มากกว่าหลายล้านเท่า ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างไรละคุณ นี่เป็นธรรมตามนุษย์โดยแท้

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 397)

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอกกรรมขาวซึ่งเป็นการกระทำที่ดีไม่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สบายใจ เช่น ตอนที่เทวีนตากลัวว่าศิขรินจะกังวลเกี่ยวกับเรื่องดรัล จึงหันมาสนใจฟังศิขรินเล่าเรื่องแทน ดังข้อความต่อไปนี้

"เล่าอะไร ๆ ให้ฉันฟังอีกซิคะ" เทวีนตาเอ่ยขึ้น ใจจริงหล่อนไม่ได้สนใจเรื่องราวต่าง ๆ มากนักหรอก เพียงแต่ไม่ปรารถนาให้เขากังวลเรื่องดรัลกับหล่อนเท่านั้นเอง

"คุณอยากรู้อะไรนอกเหนือจากงานและพุทธศาสนา" ครั้งนี้ คิขรินวิกรมานัยเกมีสีหน้าแจ่มใสขึ้น "นึกได้ลง พวกล่าสัตว์เช่นเจ้าป่าด้วยวิธีง่าย ๆ อย่างไรล่ะคุณ ถ้าเขาจับสัตว์ก็เช่นด้วยการป้ายเลือดสัตว์ตัวนั้นบนใบไม้ แต่ถ้าจะออกหาของป่า หรือเก็บน้ำผึ้ง เขาก็มีวิธีต่างออกไปอีกแหละครับ"

...

"คุณคงไม่สงสัย ถ้าผมจะบอกว่าศาลเพียงตาที่ว่านั้นสร้างด้วยทางมะพร้าวขัดกับกาบของมัน พวกชาวป่าจะตกแต่งให้งดงามด้วยทางมะพร้าวอ่อน" คนเล่าชี้มือขึ้นไปเบื้องบนทางมะพร้าวลุ่มเป็นแถวที่นั่นไม่ไกลจากร่มมะขามครีมหาโตนัก

"บ้านเมืองผมมีมะพร้าวแยะ ประโยชน์ก็มากตามไปด้วย เครื่องเช่นผีและเจ้าป่าก็มี หมากพลู ลัม มะนาว ลับปะรด ไม่ก็อ้อย ที่สำหรับคือข้าวสุกสองฟายมือ ศาลเพียงตาแบบนี้เราเรียกกันว่าตาตุวาไงครับคุณ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 425 - 426)

หรือตอนที่ผู้ประพันธ์เสนอด้านกรรมขาว ที่เป็นการกระทำที่ดีไม่สร้างความลำบากให้ตนเองและผู้อื่น นั้นในเรื่อง คิขริน - เทวินตา ได้กล่าวถึงตอนที่ชนนเห็นหนังสือวางอยู่บนโต๊ะหัวเตียงเป็นชื่อของคิขริน ซึ่งเทวินตาทนอ่านหลายครั้งจนมีรอยพับคั่นเป็นเรื่องของการหยั่งรู้เหตุการณ์ในส่วอดีตกาล ทำให้ชนนพึงพอใจเพราะเทวินตาไม่เคยมีความเชื่อในเรื่องนี้ ดังข้อความต่อไปนี้

ชนนพลิกดูชื่อเจ้าของหนังสือ รอยยิ้มบาง ๆ เกลี่ยอยู่บนริมฝีปากของเขาแทบไม่รู้ตัว...คิขริน วิกรมานัยเก...เขาก็นั่งลงบนรอยพับที่คั่นหน้าสำคัญอีกครั้ง...

ภาษาอังกฤษ ตัวพิมพ์เป็นระเบียบ ชนนแลปราดไปแต่ละบรรทัด

ขณะสมองแปลงใจความต่าง ๆ ได้กระจ่างแจ้งเช่นทุกครั้ง...

"อดีตตั้งสัจญาณ ปรีชาหยั่งเห็นเหตุการณ์ในส่วนอดีตกาลนานไกล ไม่ว่าเหตุการณ์ที่ล่วงมาแล้วนับตั้งหลายพันปี หรือยิ่งกว่า ภาพเหตุการณ์นั้น ๆ จะยังเหลือติดอยู่กับที่ ไม่ลบเลือนไปตามกาลเวลา

จิตใจของคนผู้อยู่อาศัยสถานที่นั้นในสมัยนั้นเป็นอย่างไรก็ย่อมทิ้งกระแสไว้ให้ตราติดอยู่ อนึ่งบุคคลผู้เคยอยู่อาศัยสถานที่นั้น แม้ตายไปแล้วมีกำเนิดใหม่ หากได้เคยอบรมจิตในทางสมาธิมาแต่อดีตชาติ แม้มีโอกาสหวนกลับไปพำนัก ณ ที่นั้นจิตที่เคยฝึกฝน เพียงทำความสงบถึงขั้นอุปัชฌาสมาธิเท่านั้น ภาพเหตุการณ์ในอดีตจะปรากฏขึ้น เกิดญาณหยั่งรู้โดยลำดับนั่นเอง..."

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 566 - 567)

และอีกตอนกล่าวถึงศิขรินผู้มีความหวังดีต่อเทวินตา และหลวงลุงผู้ที่คอยชี้แนะให้เห็นทางสว่างแห่งห้วงเวลาที่เป็นไป ทำให้ผู้ที่ได้ฟังรู้สึกสบายใจ ไม่วิตกกังวล เมื่อมีเหตุผล ดังข้อความต่อไปนี้

"ก็อาตมาบอกแล้วไง...รอเวลา...เมื่อเวลานั้นมาถึง ก็ต้องจัดให้เป็นไปตามที่มันจะต้องเป็น อย่างงไปเลยโยมเอ๋ย...คิดได้หรือกว่าทำไมอาตมาจึงพูดถึงกำหนดเวลา...ลองคิดดู"

คนนั่งข้างหลังสุดมีสีหน้าต่างกัน ศิขริน วิกรมานัยเกเกลี้ยยืมที่มุมปาก ขณะที่คนข้าง ๆ ยังขมวดคิ้ว เสียงกระซิบแผ่ว ๆ ใกล้เคียงของหล่อนว่า

"เวลาเกิด แก่ เจ็บ ตายโง่ละคุณ ไม่มีใครกำหนดได้หรอก แต่เชื่อเถอะ มนุษย์แต่ละคนมีกำหนดเวลาเฉพาะตัวชั่วโหม่งนั้น นาทีนี้ วินาที

โน้น...คุณเข้าใจหรือยัง คุณเทวินตา"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 592)

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงออกถึงความหวังดีของเทวินตา ขณะพูดทักทายปราศรัยกับศิริน ตอนที่ศิรินจะนำอาหารมาถวายพระ ดังข้อความต่อไปนี้

เทวินตายับตัวออกห่างให้พ้นทางเดิน ตามองตามถาดหลายใบที่พนักงานผู้ดูแลวัดกำลังเทขึ้นสู่ที่บูชาชั้นบน แล้วก็อดพึมพำไม่ได้ เมื่อหล่นมองเห็นข้าวสุกหลายที่บนถาดเหล่านั้น ข้าวสีคล้ำ แม้จะเป็นเม็ดคงรูปร่างดีกว่าข้าวพลเมืองลีสกปรกหัก ๆ ป่น ๆ ที่เห็นทุกวัน

"ไม่รู้อะไรจะได้มาทำอาหารถวายพระที่นั่นะคะ ไม่อย่างนั้น ฉันคงชอบข้าวไทยที่มีมาด้วย ได้ข้าวขาว ๆ ถวายท่านคงจะดี" หล่อนกล่าวออกไปแล้วจึงรู้สึก ยึดเก้อ ๆ บอกไปว่า

"ฉันมีข้าวสารเหลือมากนะคะคุณศิริน"

"ผมก็ไม่คิดว่าจะมีโอกาสเห็นคุณหุงข้าวทำกับถวายพระเหมือนกัน" คนพูดยิ้มบาง ๆ ที่มุมปาก

"แต่ข้าวที่คุณเห็นก็เป็นอย่างหนึ่งที่หนึ่งที่เราจะหาได้ รูปเม็ดสวยงามไม่หักอย่างที่เขากินกันทุกวัน ถ้าเขาได้เห็นข้าวสีขาวราวดอกมะลิของคุณ คงเป็นบุญตาเหมือนกัน"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 629 - 630)

กรรมทั้งดำทั้งขาว

โลภาค สุวรรณ ได้เสนอประเภทของกรรม ด้านกรรมทั้งดำทั้งขาวไว้ว่าเป็นการกระทำที่เบียดเบียนและไม่เบียดเบียนปะปนกัน ให้กับตนเองและผู้อื่น เช่น

ตอนที่ดรัลมาคลุกคลีเพื่อขอคืนดี ทำให้เทวินตาเกิดความลำบากใจ ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมอยากพูดกับคุณเรื่องอื่น... เรื่องของเรา... ตั้งแต่คุณกลับจากสำรวจดินไร่อ้อยที่กันตาไล และกัล-โอยะ เรายังไม่ได้พบกันเลย" เสียงที่พูดแหบพร่า

"ปล่อยมือฉันเถอะค่ะ" เทวินตาเพียรดึงมือกลับ หากดรัลยึดไว้มั่น

"ไม่มีใคร นอกจากเราสองคน ชนไปกับวิเจ... สุริยะไปเยี่ยมบ้านเอาเงินเดือนไปให้พ่อแม่... บนนี้ ที่นี้ มีแต่คุณกับผม"

"เพราะอย่างนั้นแหละค่ะ... ฉัน... ถึงได้กลัว"

"ผมเสียใจสำหรับคืนวันนั้น"

หล่อนรู้สึกตัวเองวูบวาบราวหล่อล่อมไว้ด้วยกองไฟ ฝ่ามือของดรัลที่ทาบบนผิวหนังอ่อนนุ่มนั้นเริ่มส่งกระแสคลื่นที่หล่อนหวาดหวั่น แก้อื้อยาวตัวที่หล่อนครอบครองแต่เพียงลำพังไหววบ ดรัลนั่งลงใกล้ ๆ มือของหล่อนยังอยู่ในอุ้งมือของเขาแน่นหนา หล่อนเป็นฝ่ายรับฟังอีกตามเคย

"คุณโกรธผมมากหรือวินตา... เมื่อคืนนั้น" เสียงถามแผ่ว ๆ

หล่อนหลบสายตาที่จับจ้อง ตอบไปว่า "เปล่า... เปล่าค่ะ"

"แค่นี้ผมก็ชื่นใจแล้ว" เสียงพึมพำ "ผมลืมตัวจริง ๆ "

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 354)

ตอนที่ดรัลบอกกับเทวินตาที่ต้องขอโทษศิขรินขณะเมาสุราไม่ได้สติ พุดจาไม่ได้ออกมา และดรัลยังแกล้งบอกว่าไม่ได้ยาแก้ไข้หวัด ทำให้เทวินตาหลงเชื่อ ผู้ประพันธ์เสนอให้เห็นว่า การพูดเท็จเป็นสิ่งที่ไม่ดี อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดอีกฝ่ายหนึ่งได้ ดังข้อความต่อไปนี้

"ต้องขอโทษไว้เจ้าดอกเตอร์วิกรมานัยเก นี่ผมเป็นหวัดจนมินหัวไปหมด อากาศบนเขาค่อนข้างเย็นจะตาย"

"ได้ยาหรือเปล่าคะ" หล่อนเอื้อมตัวมาถาม ความห่วงใยยังเป็นโซ่อีกเส้นหนึ่งที่ตัดไม่ขาดจากใจของเทวินตา รวมทั้งอะไรอีกหลายอย่างที่ยึดโยงเคียงคู่กับความรู้สึกชอกช้ำนั่นเอง

"ยาอะไร" ดรัลย่อนถามเสียงเครืออย่างคนเป็นหวัด แล้วนึกว่าตนเองที่แสร้งบอกหล่อนไปอย่างนั้น ยาน่ะได้รับหรอก เพราะนายสุริยะกุมารเป็นคนนำมาให้พร้อมทั้งแก้วน้ำ หากเขาตั้งใจที่จะไม่รับรู้ ไม่แตะต้องเสียเองเป็นใครก็ต้องแสร้งเหมือน ๆ กันแหละน่า

...

ถ้าอย่างนั้น" หล่อนเปิดลิ้นชักโต๊ะงาน หยิบขวดยาออกมานับจำนวนเม็ดที่ต้องการ รินน้ำลงแก้วถือมาส่งให้ "นี่คะทานแล้วคงพอหลับได้หรอก"

ดรัลรับเม็ดยามาใส่ปาก ดื่มน้ำแล้วคว้ามือขาวบางนั้นไว้ หล่อนทำท่าขึ้น ...

และอีกตอนที่ดรัลฉวยโอกาสทำให้เทวินตาอดใจอ่อนไม่ได้ ทำให้มีกิเลสเกิดขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

"นั่งคุยกันก่อนไม่ได้หรือวินตา" เขาทอดเสียงและสายตาอย่างที่เคยมองหน้าดรัล เห็นนัยน์ตาแดงเรื่อ หน้าตาบอกว่าป่วยจริง ก็อดใจอ่อนไม่ได้อีกตามเคย

"เหลือเวลาอีกไม่กี่เดือน ผมจะต้องกลับ" เขาเริ่ม

"งานของคุณเรียบร้อยดีนี่คะ เห็นประธานบอกว่าอย่างนั้น"

"เลิกพูดเรื่องงานทีเถอะ ผมไม่สบายใจ"

คิ้วก่งได้รูปของเทวินตาเล็กขึ้นเล็กน้อย เสียงกล่าวต่อไปเหมือนจะรำพันว่า "คุณสงบเสียจนผมไม่เป็นสุข...อย่าพูดอะไรล่ะ ผมอยากพูดเรื่องของเรา คุณกับผม วินตา เมื่อไหร่ผมจะได้คำตอบจากคุณเสียที"

"งานยังท่วมตัวอยู่เลยนี่คะ ครบปีเขาให้ลาพัก คงพอมีเวลาคิดบ้าง" หล่อนบ้ายเบี่ยง ไม่รู้เหมือนกันว่า อะไรทำให้ตอบออกไปเช่นนั้น

"คุณอ้างงานอีกตามเคย เสียงของดรัลค่อนข้างขุ่นเล็กน้อย "ผมว่าคุณแปลกไป นับตั้งแต่เจ้าดอกเตอร์นั้นเข้ามาวุ่นวาย"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 398 - 399)

อีกตอนหนึ่งที่คิขรินได้รับฟังคำขอโทษจากดรัล ที่พูดจาก้าวร้าว แต่คิขรินได้บอกดรัลไปว่าตนเองไม่โกรธ ทำให้ดรัลคิดในใจในทางที่ไม่ดีว่าตนไม่ควรพูดแต่เกรงว่าเทวินตาจะไม่ชอบ ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมต้องขอโทษคุณคิขริน เมื่อวาน...ออกจะพูดจาก้าวร้าวไปนิดหวังว่าคงอภัยให้...ผมกำลังหวังวินตา ข้าวแผ่นดินไหวมีคนเสียชีวิตมากมายอย่างนั้น คุณคงเข้าใจ"

"ผมลืมแล้ว" อีกฝ่ายหัวเราะหิ ๆ ดวงตาคมฉาบเบื้องหลังแว่น กระจกใส่อ่อนโยนนัย "ผมต้องขอโทษพวกคุณมากกว่ามาสายไปหน่อย"

...

ดรัลกลืนน้ำลายลงคอ บอกตัวเองว่าถ้าเป็นอย่างนั้นได้ก็คงดีหรอก

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 467)

และอีกตอนผู้ประพันธ์ได้เสนอผ่านบทบาทของตัวละครเทวินตาให้มีทั้งกรรมดำและกรรมขาว เช่น ตอนที่เทวินตาเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเกษตรกรรมของยู.เอ็น. เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ แต่ชีวิตของเทวินตาก็ต้องพบกับ

ความสูญเสียคือมารดาของตน โดยศิขรินจะเป็นผู้คอยเตือนสติ ตั้งข้อความต่อไปนี้

ร่างสูง ๆ ในชุดขาวสะอาดอยู่ตรงหน้า หน้าตาเกลี้ยงเกลา ดวงตาคมฉาบเบื้องหลังแว่นกระจกละเล่ประกายอ่อนโยน ตลอดจนเห็น ใจสุดซึ้งเขานั่งลงตรงหน้าหล่อน เอ่ยประโยคแรกขึ้นว่า

"ผมเสียใจด้วย...เสียใจจริง ๆ ครับ คุณเทวินตา"

"ขอบคุณค่ะ" หล่อนรับรู้ไปอย่างนั้นเอง แล้วหัวตาก็รีนขึ้นมาอีก

"คุณ..." เสียงที่เปล่งต่อไปนุ่มนวลนักในความรู้สึกของชน ความรู้สึกเหล่านั้นจับปัญหาบางอย่างขึ้นในใจของเขา ก่อนจะนิ่งฟังด้วยอาการสงบ

"เรื่องให้อาลัยนั้นเป็นของธรรมดา พอ ๆ กับการเกิด แก่ เจ็บ ตายนะคุณ...แต่คุณต้องใช้สติที่ดีควบคุมตัวเอง ผู้ตายย่อมมีความสุขมากกว่า จะทนทรมานสังขาร ตายแล้วก็มาเกิด ไม่ได้ไปไหน ร่างกายทนไม่ไหวที่คุณ มันก็ต้องทิ้งไปเป็นธรรมดา ถ้าเราสามารถมองเห็นจิตหรือวิญญาณของผู้ตาย ได้ เขาจะหันมามองคนที่ร้องให้ด้วยความรู้สึกแปลก เพราะไม่รู้ว่าจะไป ร้องให้อาลัยร่างที่เหมือนท่อนไม้โน้นไปทำไม ก็ตัวเขาไม่ได้อยู่ที่ร่างนั้นสัก หน่อย"

...

"ร่างกายของเราเป็นของกลาง ๆ ไม่มีเจ้าของ..." เสียงที่ เปล่งออกมานั้นช้า ๆ ชัดถ้อยชัดคำ "ถ้าเราเป็นเจ้าของแล้วเราต้องสั่ง การได้ทุกอย่างแต่ก็เปล่า ไร้ไหนคุณ...เราบังคับไม่ได้มันแก่ มันเจ็บ ตายได้ที่ไหน จิตของเราเป็นคึกแก่ตัวเราเอง เพราะมันเกิดมีร่างมันจึง เกิดทุกข์ เพราะมันมีจิตเป็นตัวคิด จึงอดร้องไห้ไม่ได้ มันเป็นศัตรูของเรา นั้นเองแหละคุณพยายามคิดทบทวนให้เห็นจริงเถิดคุณ แล้วคุณจะสบายใจ แม้ หมองเศร้าก็เพียงเล็กน้อย คุณสติได้ดีเยี่ยม และจะกระทำการสิ่งใดก็เป็น ผลสำเร็จ"

รอยยิ้มบาง ๆ เกือบอยู่ที่มุมปากผู้พูด "เมื่อคุณพ่อของผมเสียชีวิต อายุผมไม่เท่าไรหรอก ทุกข์ใจร้องไห้สารพัด เมื่อแม่เรียกไปกราบ ผมเอื้อมมือไปจับตัวท่าน เนื้อตัวท่านเย็นเฉียบจนสะดุ้ง เมื่อนั้นแหละที่ผมได้คิดว่าวันหนึ่งเราก็เป็นเช่นนั้น นอนแข็งเป็นท่อนซุง เย็นเฉียบอย่างนั้น หลวงลุงเทศน์ให้ฟังเช่นเดียวกับที่ผมบอกคุณไปเมื่อครู่ คุณคงเข้าใจในความหวังดีที่ผมมีต่อคุณอย่างจริงใจ คุณเทวินตา"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 499 - 500)

กรรมไม่ดำไม่ขาว

โลภาค สุวรรณ เล่าด้านกรรมไม่ดำไม่ขาว ในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา อันเป็นกรรมที่เกิดจากเจตนาที่จะละกรรมทั้งดำทั้งขาว ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดกรรม ตอนที่เทวินตาเล่าเรื่องราวให้ชนนฟัง ว่าตนเองจะหลุดพ้นจากกรรมต้องใช้เวลา แต่เทวินตาสอมเลี้ยวละความสุขส่วนตัวให้ศิขรินดำเนินชีวิตตามทางธรรมะโดยไม่ต้องห่วงผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ดังข้อความต่อไปนี้

"แล้วคุณวิน"

ดวงตาใหญ่คู่นี้ยังวาววับดุจเดิม "ฉันคงต้องใช้เวลานานกว่าเขาหรอกค่ะ เขามีบุญกว่า หลวงลุงบอกไว้แล้ว เขาปฏิบัติจิต เห็นภาวะอนัตตาแจ่มแจ้งตั้งแต่ภพก่อน ๆ แต่ยังละภพตัณหาไม่พ้น เพราะความปรารถนาแรงอธิษฐานดั้งเดิมเป็นเหตุ เวลานี้เขากำลังเพียรต่อไป เพื่อจะละกามตัณหา ภพตัณหา วิภพตัณหา ตลอดจนอุปาทานให้เด็ดขาด ไม่มีความอยาก ไม่มีความไม่อยาก ไม่มีความไม่ใคร่ ไม่ยึดมั่นในสิ่งใด ๆ เป็นอารมณ์ ฉันไม่รู้ลึกอะไร เท่ากับตั้งจิตอนุโมทนากับเขาค่ะ"

"คุณวินได้ถูกลดโดยไม่รู้ตัว" ชนนิมฟ์

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 669)

และตอนที่ศิขรินออกไปศึกษาธรรมะ ตัดจากกิเลสทั้งปวงเพื่อหลุดพ้นจากบ่วงกรรมในอดีตทั้งปวง ดังข้อความต่อไปนี้

เสียงกล่าวสลับไปว่า "พาลูกกลับไปเสียเถิดเทวินตา อย่าห่วงอาตมาอีกต่อไปเลย... เหตุที่เกิดทุกข์นั้นมาจากมูลฐานอันสำคัญคือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อวิชชา... เมื่อรู้และใช้ปัญญาค้นหาเหตุที่เกิดทุกข์ได้แล้ว ต้องพยายามดับทุกข์นั้นให้สิ้น ผู้ที่เห็นสภาวะธรรมของไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วสภาวะกิเลสก็จะเบาบาง ทางไปสู่ประตุนิพพานก็ง่ายขึ้น คิดให้ได้เช่นนี้แล้วจิตจะสงบ หหมดสิ้นความกังวล ทรมนทรมายทั้งปวงไปเถอะ"

(โลภาค สุวรรณ. 2536 : 670)

จากการศึกษาวิเคราะห์ในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา พบว่าประเภทของกรรมที่จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผล ในด้านกรรมดำนั้น จะทำให้เราได้รับแต่ความทุกข์เมื่อเรากระทำสิ่งที่ไม่ดี เบียดเบียน สร้างความลำบากใจแก่ตนเองและผู้อื่น กรรมขาวนั้น เมื่อเรากระทำแต่ในสิ่งที่ดีงาม ไม่คิดอกุศล จะได้รับแต่ความสุข จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน ทำให้มีผู้นิยมชมชอบกรรมทั้งดำและขาว คือการกระทำที่ปะปนกันทั้งเบียดเบียนและไม่เบียดเบียนสร้างความลำบากใจแก่ตนเองและผู้อื่นนั้น ถ้าผู้ใดกระทำก็จะได้รับทั้งสุขและทุกข์ปะปนกันขึ้นอยู่กับการกระทำว่ามากน้อยเพียงใด เช่น การพูดเท็จ การพูดจาก้าวร้าว เป็นต้น และกรรมไม่ดำไม่ขาว ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่จะละกรรมอันจะนำไปสู่การหลุดพ้นจากกรรม ว่า การละจากอุปกิเลส ตัณหาทั้งปวง โดยมุ่งที่จะกระทำแต่คุณงามความดี เพื่อลบล้างสิ่งที่ไม่ดีจนบรรลุทางธรรม จะทำให้เรา

มีแต่ความสุขในการดำเนินชีวิตต่อไป

ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบประเภทของกรรมจำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับ
วิบากหรือการให้ผลในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวีนตา ของ
โสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
กรรมดำ	8	40.00
กรรมขาว	6	30.00
กรรมทั้งดำทั้งขาว	4	20.00
กรรมไม่ดำไม่ขาว	2	10.00
รวมทั้งสิ้น	20	100.00

ผลของกรรม

โสภาค สุวรรณ ได้เสนอผลของกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta ไว้ว่า ทั้งกรรมดีและกรรมชั่วได้รับผลตอบแทนเช่นกัน ใครที่มุ่งกระทำแต่คุณงามความดี ผลที่ได้รับก็ย่อมมีความสุข เช่น ตอนที่มารดาของเทวinta เสียชีวิต จะเห็นได้ว่ายามมีชีวิตเพียรอบรมสั่งสอนให้บุตรของตนเองแสวงหาหลักของธรรม ชนจึงปลอบโยนเทวintaไม่ให้เสียใจ โดยบอกว่าเป็นสุขแล้ว ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันจะทำยังงี้ดีคุณน...ทำงี้ดี" เทวinta พึมพำลงละอื่น
"โอ...แม่ของฉันทั้งคน นาน ๆ เจอกันที ถ้าฉันรู้ว่าครั้งที่แล้วจะไม่ได้พบ
แม่อีก ฉันคงไม่มา..."

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 446)

หรือตอนที่ชนนคอยให้ความช่วยเหลือเทวintามาตลอด ทำให้การกระทำของเขาได้รับแต่ผลการตอบแทนในทางที่ดีเสมอมา คือได้รับแต่ความสุข เช่น ตอนหนึ่งของเรื่อง ดังข้อความต่อไปนี้

ชนนยิ้มกับตัวเอง ใครจะไม่ได้อะไรกลับมาก็ตาม แต่เขาก็พอใจ
ชื่นใจที่ได้พบสิ่งที่ต้องการ ทางโลกนั้นได้ค้นคว้าจนถึงกับมีความรู้สูงส่งเพียง
นี้วิทยาศาสตร์นิวเคลียร์ที่ยังครองความล้าสุดในโลกวิชาการ...

หากสิ่งที่เขาได้พบ และกำลังค้นคว้าต่อไปนั้น นำความสงบ อิ่ม
ใจเหลือประมาณ สักวันหนึ่งเขาอาจจะพบหนทางที่จะนำไปสู่แสงสว่าง หน
ทางเดียวกับที่พระพุทธองค์ทรงเลือก ประตูประณิพพาน

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 572)

โศภาค สุวรรณ เล่นอผลของกรรมด้านกรรมชั่วว่า จะเจตนาหรือไม่เจตนา ในการทำความชั่วผลที่ได้รับย่อมมีแต่ความทุกข์ เช่น ตอนหนึ่งของเรื่องกล่าวถึงความทุกข์ที่ติดตามมากับอดีตชาติของ เทวินตา ซึ่งเคยกระทำร่วมกันมาต่อเนื่องถึงชาติปัจจุบัน ทำให้จิตสับสน พุ้งซ่าน และกระสับกระส่าย ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันฝันติด ๆ กัน อย่างเดียวกัน คับเดียวกันคุณนน"

"เล่าเถอะอะ จะได้ช่วยกันคิด"

"น่ากลัว ฉันกลัวจริง ๆ คุณนน ทำไมมันถึงเหมือนกัน ฝันแบบเดียวกัน"

"คุณวินคิดมากต้งหาก" เสียงปลอบใจมาตามสาย "เล่ามาเถอะ"

"ฉันฝันเห็นรูปรามา ลานกว้างข้างหน้า จำได้ไหมคุณนน ที่เราซื้อมะพร้าวหอมกินไฉะ ฉันไปอีกครั้งกับคุณศิริน ตรงที่มีเสาหินแกรไนท์ สก๊ตลวดลาย ผังจมดินไม่รู้กี่ท่อนต่อกี่ท่อน ฝันกี่ครั้ง ๆ ก็ที่เดิม เหตุการณ์เดิม ฉันกลัวจริง ๆ คุณนน"

"อะ...ผมจำได้ ว่าแต่ตรงนั้นมีอะไรหรืออะที่คุณวินกลัวนัก"

"กองไฟ กองไฟใหญ่เหลือเกินคะคุณนน ด้รลกับฉันอยู่คนละข้าง เสียงคนร้องไห้ระงม คนถูกเผาทั้งเป็น เสียงคนพวกันฉัน...ฉันยังจำได้จนเดี๋ยวนี้...อะไรก็ไม่ร้ายเท่าฉันเห็นกองไฟกองนั้นขยายตัวเองกว้างออกไปเรื่อย ๆ แล้วด้รล..."

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 543)

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ศิริน - เทวินตา พบว่าผลของกรรมนั้นมีทั้งดีและชั่วปะปนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่การกระทำ การทำดีผลกรรมที่ได้ก็จะนำไปสู่ชาติภพใหม่ที่สุขสงบ หลุดพ้นจากบ่วงกรรม ส่วนกรรมชั่วนั้นก็จะได้ผลแห่งกรรมนั้น อย่างทุกขเวทนาแก่ผู้พบเห็น จะหลุดพ้นจากบ่วงกรรมอย่างหมดสิ้นเมื่อกระทำแต่

ในสิ่งที่ดีจึงจะนำไปสู่อนาคตที่ดีต่อไป ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบผลของกรรมในนวนิยายเรื่องศิริน - เทวีนตา
ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
กรรมดี	2	66.67
กรรมชั่ว	1	33.33
รวมทั้งสิ้น	3	100.00

การสิ้นกรรม

การสิ้นกรรมจากนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอไว้ว่า
สังขารของมนุษย์นั้นเมื่อยามมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ควรกระทำแต่คุณงามความดี จะได้
หลุดจากบ่วงกรรมที่มีมาแต่อดีต ดังเช่น ตอนเทวintaได้รับข่าวการเสียชีวิตของ
มารดา ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณป้าเป็นสุขไปแล้วคุณวิน" เขายื่นมือไปแตะหลังมือคนตรงหน้า
"ฉันจะทำยังไงดีคุณน...ทำไงดี" เทวintานิมนต์นางสาวลงสะอื้น
"โอ...แม่ฉันทั้งคน นาน ๆ เจอกันที ถ้าฉันรู้ว่าครั้งที่แล้วจะไม่ได้พบแม่
อีกฉันคงไม่มา..."

"ใครจะรู้อนาคตรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าเล่าคุณวิน จำไม่ได้หรือ
พระพุทธรูปองค์ใดสักองค์อะไร เกิด แก่ เจ็บ ตาย เสียไม่พ้น ไม่ว่าคน
เดินดินหรือท้าวพระยา มหากษัตริย์..."

(โศภาค สุวรรณ. 2536 : 496)

อีกแนวที่ผู้ประพันธ์เสนอด้านการสิ้นกรรม ตอนที่ชนนเพื่อนรุ่นน้องถามถึง
ศิขรินกับเทวintaว่าเรื่องอะไรจึงออกบวช ซึ่งตรงนี้จะเห็นว่าการสิ้นกรรมนั้นเป็น
การกล่าวถึงการตัดกิเลสจากบ่วงกรรมเท่านั้น ดังข้อความต่อไปนี้

"แต่เรื่องอะไรพระจึงออกบวช" ชนนตั้งคำถาม

"คุณนคงจำได้" คนพูดแหงนหน้าขึ้นมองเบื้องบน เสียงลมพัดใบ
โพธิ์ซู่ซ่า บางใบที่เหลืองจัดถึงวาระก็ร่วงหล่นปลิวทวนลมลงสู่ลานหินเบื้อง
ล่าง ใบหน้าขาวนวลมีริ้วรอยตามวัยที่เปลี่ยนไปปรากฏรอยยิ้มแจ่มใสเมื่อ
กล่าวต่อไปว่า

"เขาพบทางที่ต้องการแล้วคุณน อีกลองบีจึงจะครบเกษียณอายุก็จริง แต่เขาก็เพียรหาทางสายนั้นมานาน เมื่อเราพบกัน เขายกฉันว่าเขา ยังไปไม่ถึง เพราะความผูกพันดั้งเดิมหนาแน่นนัก ความปรารถนาในชาติภพ เป็นภวตัณหาที่เขายังตัดไม่พ้น เราสองคนปรารถนาให้เป็นไปอย่างนั้นเสียได้ที่ไหนเล่าคุณน...แต่เขาก็ยังเพียรต่อไป"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 668)

หรือการสิ้นกรรมในด้านกรรมชั่ว ผู้ประพันธ์ได้เสนอไว้ดังตอนที่ตรงกับ ไรยาเกิดการทะเลาะวิวาทกันจึงมีอารมณ์ฉุนเฉียว และหุนหันพลันแล่น จึงไม่ได้ใช้สติไตร่ตรองหาสิ่งถูกผิด วู่วาม ใจร้อน กระวนกระวายใจ จนทำให้ชีวิตพบจุดจบด้วยกันทั้งสองคนตั้งข้อความต่อไปนี้

"คนสองคนไฟครอกน่ะครับ รถตกจากสะพานสูงลงไป แล้ว__เกิดไฟลุก ไม่มีทางรอดแน่ ๆ เกรียมทีเดียวนะ ถ้าฝนไม่ตกเมื่อคืนคงเหลือเป็นเถ้า"

(โสภาค สุวรรณ. 2536 : 567)

จากการศึกษาการสิ้นกรรม ในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta พบว่าการกระทำที่จะหลุดพ้นจากกิเลสนั้น ต้องละตัณหาอันก่อให้เกิดกิเลสให้หมดสิ้น แม้จะเป็นการกระทำที่ดีหรือชั่ว การสิ้นของกรรมนั้นเมื่อหลุดพ้นจากบ่วงกรรมได้ก็จะได้รับแต่ความสุข การสิ้นของกรรมชั่วนั้นต้องอาศัยระยะเวลาเป็นเครื่องผ่อนให้เบา ลง โดยการละอุปกิเลสทั้งปวงอันก่อให้เกิดความทุกข์จากความทะยานอยาก ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงการเปรียบเทียบการสิ้นกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวีนตา
ของโสภาค สุวรรณ (เล่ม 2)

ประเภทของกรรม	จำนวนครั้งที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
กรรมดี	2	66.67
กรรมชั่ว	1	33.33
รวมทั้งสิ้น	3	100.00